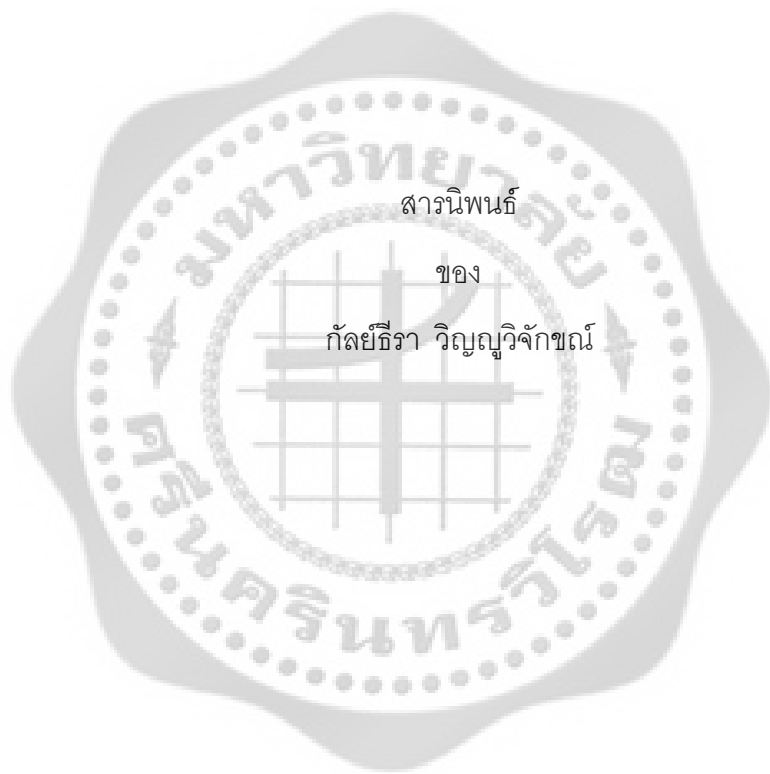

การพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐบาลพรรคโครงการสังคมนิยมพม่า ค.ศ. 1962-1988

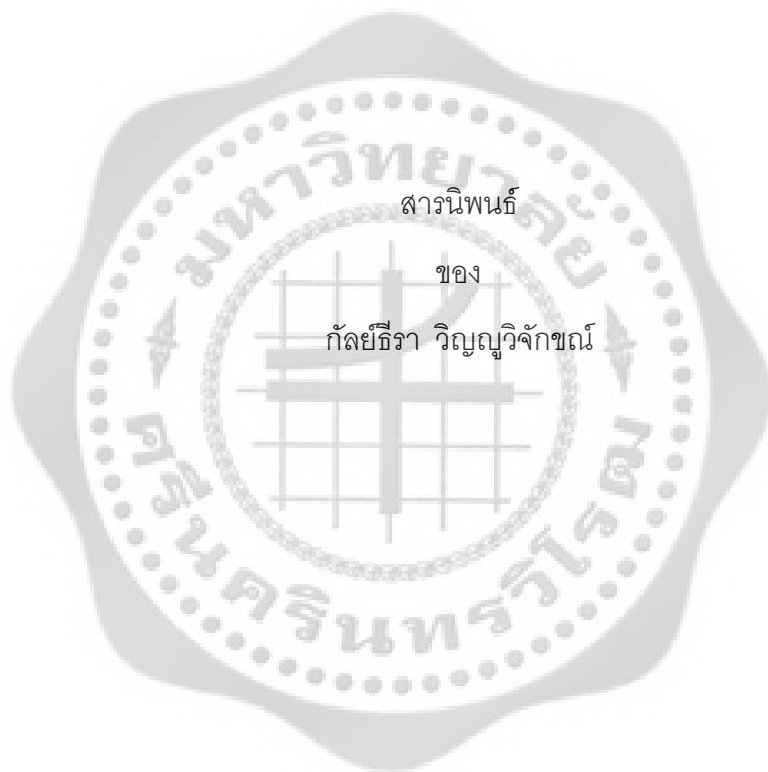

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์

มิถุนายน 2555

การพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐบาลพรรคโครงการสังคมนิยมพม่า ค.ศ. 1962-1988

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์

มิถุนายน 2555

ลิขสิทธิ์ เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐบาลพรรคโครงการสังคมนิยมพม่า ค.ศ. 1962-1988

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์

มิถุนายน 2555

กัลยธีรา วิญญูวิจักขณ์. (2555). การพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐบาลพรรคโครงการสังคมนิยมพม่า ค.ศ. 1962-1988. สารนิพนธ์ ศศ.ม. (ประวัติศาสตร์เอเชีย). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: อาจารย์สัญญา ชิวประเสริฐ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการพัฒนาเศรษฐกิจของพม่าภายใต้การปกครองของ รัฐบาลพรรคโครงการสังคมนิยมพม่า ในช่วง ค.ศ. 1962-1988 โดยศึกษาถึงแผนพัฒนาและผลการ ดำเนินการตามแผน โดยใช้วิธีการวิจัยทางประวัติศาสตร์ และนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีพรรณนาและ วิเคราะห์ ด้วยการศึกษาจากข้อมูลที่เป็นเอกสาร วารสาร หนังสือ ตำรา และงานวิจัยทั้งจากภาษาไทย และต่างประเทศ

ผลการศึกษาพบว่า หลังการปฏิวัติของกองทัพ ใน ค.ศ. 1962 แล้ว กองทัพได้จัดตั้งสภาปฏิวัติ ขึ้นทำการปกครองประเทศตั้งแต่ 1962 ถึง 1973 สภาปฏิวัติได้นำนโยบาย วิถีพม่าสู่สังคมนิยม (the Burmese Way to Socialism) เป็นแผนการดำเนินงานในการสร้างและฟื้นฟูสถาบันเศรษฐกิจและ การเมืองภายใต้ระบบสังคมนิยม กองทัพได้จัดตั้งพรรคการเมืองพรรคเดียว คือ พรรคโครงการสังคม นิยมพม่า (the Burma Socialist Programme Party, BSPP) หรือที่เรียกในภาษาพม่าว่าพรรคลานชิน พรรคได้ดำเนินการร่วมไปกับกลุ่มชาวนาและผู้ใช้แรงงาน ในการขับเคื้อนประเทศไปสู่เป้าหมายที่ รัฐบาลวางไว้ โดยใช้ นโยบายการพึ่งตนเอง ความเป็นอิสระ และการยึดความเป็นกลางอย่างเคร่งครัด ซึ่งได้กลายมาเป็นนโยบายต่างประเทศของพม่าต่อมา ในกลางทศวรรษ 1960 รัฐบาลได้ดำเนินนโยบาย ชาตินิยมด้วยการโอนกิจการของเอกชนและต่างชาติเข้ามาเป็นของรัฐ และนโยบายการทำให้เป็นพม่า นโยบายดังกล่าวถูกนำมาใช้ทั้งในด้านการค้า อุตสาหกรรม และธุรกิจ

แม้วัตถุประสงค์บางประการทางการเมืองและโครงการทางสังคมจะสามารถบรรลุผลได้ใน กลางทศวรรษ 1960 แต่เศรษฐกิจของพม่ายังคงถดถอย อัตราการเติบโตเฉลี่ยของแต่ละปี ของ ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ และรายได้ต่อหัวของ จีดีพี ลดต่ำลง ผลผลิตข้าวลดลง ซึ่งทำให้การ ส่งออกลดต่ำลงด้วย ทำให้เกิดการจลาจลใน ค.ศ. 1967 ผลก็คือก่อให้เกิดความขัดแย้งทางการเมือง และเกิดตลาดมืด ราคาสินค้าอุปโภคและบริโภคมีราคาสูงขึ้น เหตุการณ์เหล่านี้บีบให้รัฐบาลต้องทำการ ปฏิรูป นโยบาย การปฏิบัติ และ โครงสร้างสถาบัน ดังนั้น ใน ค.ศ. 1972 พรรคจึงได้นำแผนยี่สิบปี หรือ ที่รู้จักกันว่า นโยบายเศรษฐกิจระยะยาว และระยะสั้นของพรรคโครงการสังคมนิยมมาใช้

ในตอนกลางทศวรรษ 1980 รัฐบาลพยายามที่จะยับยั้งสภาพความเสื่อมถอยทางเศรษฐกิจ ด้วยการตัดการนำเข้า และลดการลงทุนสาธารณะ ในเวลาเดียวกันรัฐบาลได้พิมพ์เงินเพิ่มเพื่อมาใช้ชดเชยการขาดดุลงบประมาณ ผลที่ตามมาก็คือ ในสองมาตรการแรก ทำให้การเติบโตช้าลง ในขณะที่มาตรการหลังทำให้เกิดตลาดมืด และภาวะเงินเฟ้ออย่างรุนแรง ทำให้รัฐบาลต้องลดค่าเงินลงใน ค.ศ. 1985 และ 1987 ก่อให้เกิดความไม่พอใจในการแก้ปัญหาของรัฐบาล เป็นผลให้ประชาชนก่อการจลาจลไปทั่วประเทศในวันที่ 8 สิงหาคม ค.ศ. 1988 การจลาจลยุติลงเมื่อวันที่ 18 กันยายน ภายหลังจากการปฏิวัติอย่างนองเลือดโดยสภาฟื้นฟูระเบียบและกฎหมายแห่งรัฐ และในที่สุดการปกครองแบบสังคมนิยมก็ล่มสลายลงใน ค.ศ. 1988

ECONOMIC DEVELOPMENT OF MYANMAR UNDER THE BURMESE SOCIALIST PROGRAMME
PARTY GOVERNMENT, 1962-1988

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Arts Degree in History
at Srinakharinwirot University
June 2012

Kanteera Winyoowijak. (2012). *The Economic Development of Myanmar Under the Burmese Socialist Programme Party Government, 1962-1988*. Master's Project, M.A.

(Asian History). Bangkok: Graduat School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Ajarn Sunya Chevapraserit

This master project aims at studying the economic development of Myanmar under the Burmese Socialist Programme Party Government 1962-1988, to study the effect of the development and the implementation of the plan. The research which is presented in an analytical description form uses historical methodology through collecting documents in Thai and English source.

The results of this study found that when the military took over power in 1962 the Revolutionary Council formed by the army. The Revolutionary Council ruled the country from 1962 to 1973.

Soon after the take-over, the Revolutionary Council introduced the Burmese Way to Socialism. This was the blueprint for action to restructure the economic and political institutions in line with "socialism". The military founded the only ruling party, the Burma Socialist Programme Party (BSPP or the Lanzin Party) along with mass peasant and worker groups to mobilize the populace in implementing the goals of the government. Self-reliance, independence and strict neutrality were emphasized in its foreign policy. In the mid-1960s, the government carried out the nationalization and Burmanization of trade, industry and commerce. In short, an inward-looking policy had been formulated and implemented.

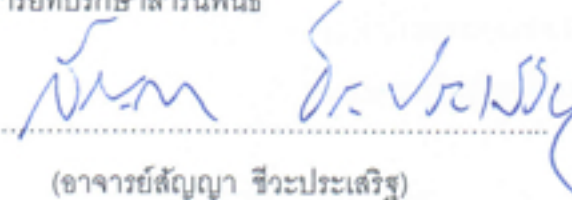
Although some of the objectives in the political agenda and social programmes were achieved to during the mid-1960s. Burma's economy remained stagnant: average annual growth rates of real gross domestic product (GDP) and per capita GDP decreased. Paddy production decreased during the same time. This resulted in rice riots and escalating consumer prices in 1967. The consequence was mounting political opposition while the economy adjusted by producing a huge black market. This forced the government to reform some of its policies, practices and even institutional structures. Thus, in 1972 the ruling party adopted a Twenty-Year Plan, which is know as the Long-Term and Short-Term Economic Policies of the Socialist Programme Party.

In the mid-1980s, the government tried to contain the deteriorating situation by cutting down imports and public investment while at the same time printing money to finance the budget deficit. The first two measures slowed growth whereas the third caused the black market to grow and inflation escalate. These in turn led the government to the demonetization of the kyat in 1985 and 1987. There was a widespread discontent at the government. This resulted in uprising spread throughout the country on 8 August 1988 by the people. The uprising ended on 18 September, after a bloody military coup by the State Law and Order Restoration Council (SLORC) and to eventual collapse of the socialist regime in 1988.

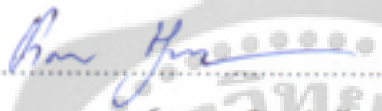

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร และคณะกรรมการสอบ
ได้พิจารณาสารนิพนธ์เรื่อง การพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐบาลพรรคโครงการสังคมนิยมพม่า ค.ศ. 1962-1988
ของ กัลยธีรา วิญญูวิจักขณ์ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

.....
(อาจารย์สัญญา ชีวะประเสริฐ)

ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ชاکวิต ชุ่มวิถณะ)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วงเดือน นาราสิจรณ์)

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์
(อาจารย์สัญญา ชีวะประเสริฐ)

..... กรรมการสอบสารนิพนธ์
(อาจารย์ ดร.โตม ไกรปรกรณ์)

อนุมัติให้รับสารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีคณะสังคมศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชลวิทย์ เจียรจิตต์)

วันที่ 8 มิถุนายน พ.ศ. 2556

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยความกรุณาของบุคคลหลายท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วงเดือน นาราสัจจ์ที่เมตตาต่อศิษย์นับตั้งแต่เข้ามาศึกษา ณ สถาบันแห่งนี้ ศิษย์ซาบซึ้งในความเป็นครูและระลึกถึงพระคุณของท่าน ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สาวิตรี พิสูจน์พงศ์ อาจารย์ปิยะนาถ อังควาณิชย์กุล ที่เมตตาและกรุณาให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อเค้าโครงสารนิพนธ์

ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ ภาควิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทุกท่านที่ได้เมตตาอบรมสั่งสอนให้ความรู้ทั้งในด้านประวัติศาสตร์ และทั้งในด้านการดำเนินชีวิต ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. ชชาติชาย พณานานนท์ ที่ได้กรุณาให้โอกาสเข้ามาใช้ชีวิตอยู่ในแวดวงวิชาการ ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. ชชาติกร ชุ่มวัฒน์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ มาลินี ประเสริฐธรรม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เขาวลี จงประเสริฐ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชมพูนุท นาศิริภักษ์ ที่เมตตาดูแล และให้ความหวังดีแก่ศิษย์เสมอมา และผู้ที่จะมีได้คือ คุณณัฐพล อิศรางกูร ณ อยุธยา พี่แป๊กผู้มีความเมตตาต่อน้องๆ พี่แป๊กให้ทั้งกำลังใจและยินดีให้ความช่วยเหลือเสมอ ข้าพเจ้าซาบซึ้งและขอขอบพระคุณในความมีน้ำใจของพี่ที่ให้ความช่วยเหลือมาตลอด

สุดท้าย ขอขอบคุณเพื่อนทั้งรุ่นพี่และรุ่นน้อง สำหรับกำลังใจและความมีน้ำใจที่มีให้กันเสมอมา

กัลยธีรา วิญญูวิจักขณ์

สารบัญ

บทที่	หน้า
บทนำ.....	ก
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	ข
จุดมุ่งหมายของการวิจัย.....	ฅ
ความสำคัญของการวิจัย.....	ฉ
ขอบเขตของการวิจัย.....	ค
วิธีดำเนินการศึกษา.....	ฉ
แหล่งข้อมูล.....	ฉ
1 การสร้าง รัฐ-ชาติ และการพัฒนา.....	1
1 รัฐ (Nation) และ รัฐ-ชาติ (Nation-state).....	3
ลักษณะของรัฐสมัยใหม่.....	4
การเกิด รัฐ-ชาติ (Nation-state) สมัยใหม่ในยุคอาณานิคม.....	7
การรวมชาติขั้นต้นของผู้ปกครองอาณานิคม.....	8
การสร้างรัฐ-ชาติ.....	10
การสร้างรัฐ-ชาติกับการสร้างเอกลักษณ์ของชาติ.....	11
รัฐกับประชาสังคม.....	14
การแพร่กระจายของแนวความคิดเกี่ยวกับรัฐ.....	17
2 การพัฒนา (Development).....	17
ลักษณะและโครงสร้างทั่วไปของประเทศกำลังพัฒนา.....	19
สาเหตุของความยากจนและความด้อยพัฒนา.....	21
การพัฒนาเศรษฐกิจ.....	23
ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ.....	23
แนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจ.....	28

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
1 (ต่อ)	
ทฤษฎีภาวะทันสมัย (Modernization Theory).....	30
ทฤษฎีการพัฒนาเศรษฐกิจกับการค้าระหว่างประเทศ.....	35
3 การพัฒนาประเทศและการพัฒนาเศรษฐกิจพม่า.....	36
สภาพเศรษฐกิจโดยทั่วไป.....	36
เศรษฐกิจและสังคมยุคก่อนการปกครองของอังกฤษ.....	40
การปกครองท้องถิ่นในยุคคองบอง.....	43
เศรษฐกิจในสมัยคองบองช่วงแรก (ค.ศ. 1752-1819).....	47
การพัฒนาประเทศและเศรษฐกิจในสมัยคองบองตอนปลาย.....	49
การปฏิรูปประเทศในสมัยพระเจ้ามินดง.....	50
เศรษฐกิจพม่าในยุคอาณานิคม.....	52
2 การพัฒนาเศรษฐกิจในสมัยการปกครองระบอบสังคมนิยมประชาธิปไตย	
ค.ศ. 1948-1962.....	56
การเลือกรูปแบบสังคมนิยมในการปกครองของประเทศ.....	59
การรบกวนและสงครามกลางเมืองหลังได้รับเอกราช.....	61
การรุกรานของกองกำลังต่างชาติและการแก้ปัญหา.....	65
การดำเนินการในการพัฒนาเศรษฐกิจ.....	66
การเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ: GDP (Gross Domestic Product) และ แผนพัฒนา.....	74
แผนพัฒนาเศรษฐกิจ.....	75
1 แผนพัฒนาสองปี (The Two-Year Plan).....	76
2 แผนแปดปี (The Eight-Year Plan).....	77
3 แผนสี่ปีระยะแรก (The First Four-Year Plan).....	78

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
สรุปท้ายบท.....	80
3 การพัฒนาเศรษฐกิจในสมัยรัฐบาลโครงการสังคมนิยมพม่าระยะแรก	
ค.ศ. 1962-1974.....	82
องค์กรต่างๆ ที่จัดตั้งโดยคณะปฏิวัติ.....	83
รัฐธรรมนูญ ค.ศ. 1974.....	90
โครงสร้างรัฐบาลตามรัฐธรรมนูญ ค.ศ. 1974.....	90
การแบ่งเขตการปกครอง.....	92
การดำเนินการทางเศรษฐกิจของรัฐบาลคณะปฏิวัติ (1962-1972).....	93
การดำเนินการทางด้านเศรษฐกิจมหภาค.....	96
การเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) การลงทุนและการออม.....	100
การประเมินผลและทบทวนแผนพัฒนาที่ได้ดำเนินไปก่อนหน้านี้.....	105
การประชุมพรรคโครงการสังคมนิยมพม่าครั้งแรก.....	108
นโยบายเศรษฐกิจระยะยาวและระยะสั้นของพรรคโครงการสังคมนิยมพม่า.....	108
ผลของการเปลี่ยนแปลงนโยบายเศรษฐกิจ(The Effects of Economic Policy Change)...	112
แผนที่ปีระยะแรก (First Four-Year Plan) 1971/72-1973/74.....	112
แผนที่ปีระยะที่สอง (Second Four Year Plan) 1974/75-1977/78.....	113
แผนที่ปีระยะที่สาม (The Third-Four Year Plan) 1978/79-1981/82.....	114
แผนห้าปี (The Five Year Development Programme) 1980/81-1984/85.....	114
สรุปท้ายบท.....	116
4 การพัฒนาเศรษฐกิจด้านต่างๆ ค.ศ.1962-1988.....	120
การพัฒนาทางด้านต่างๆ.....	121

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 (ต่อ)	
1. การพัฒนาภาคการเกษตร.....	123
2. การพัฒนาด้านปศุสัตว์และการประมง.....	132
3. การพัฒนาด้านป่าไม้.....	135
4. การพัฒนาด้านเหมืองแร่.....	136
5. การพัฒนาด้านอุตสาหกรรม.....	137
5 บทสรุป.....	140
บรรณานุกรม.....	149
ภาคผนวก.....	155
ภาคผนวก ก.....	157
ภาคผนวก ข.....	164
ภาคผนวก ค.....	181
ประวัติย่อผู้ทำวิจัย.....	194

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 พื้นที่ที่ใช้ในการปลูกข้าวใน ค.ศ. 1927-28.....	38
2 ดัชนีสรุปลินค้าหลัก ใน ค.ศ. 1938-60.....	69
3 ค่าจีดีพี จีดีพี ต่อหัว และการบริโภคต่อหัว ค.ศ. 1938-62 (ราคาใน ค.ศ. 1947-48).....	75
4 แสดงจีดีพี ของรายได้ต่อหัว (ราคาคงที่ ใน ค.ศ. 1970-71).....	97
5 ค่าเฉลี่ยการเติบโตของ จีดีพี ในแต่ละปี การลงทุน และการออม 1962-88.....	98
6 ภาคการลงทุนสาธารณะ ใน ค.ศ. 1962-88 (เป็นร้อยละของทั้งหมด).....	106
7 ส่วนแบ่งของ จีดีพี ที่ลดต่ำลงของภาคอุตสาหกรรม การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของ จีดีพีใน พม่า ค.ศ. 1962-90 (ที่ราคาตลาดคิดเป็นร้อยละ).....	122
8 ส่วนแบ่งของ จีดีพี ของประเทศในเอเชีย ค.ศ. 1970-90 (คิดเป็นร้อยละ).....	122
9 ราคาข้าวเปลือก/ข้าว ค.ศ. 1962-88 (จำกัดต่อตัน).....	128
10 แสดงพื้นที่ในการปลูกข้าวและผลผลิตข้าวที่เพิ่มขึ้นใน ค.ศ. 1960-90	132
11 ผลผลิตทางการเกษตร ค.ศ. 1962-88 (พันตัน).....	133
12 การเพาะพันธุ์ปศุสัตว์ ค.ศ. 1961-88 (จำนวนพัน).....	134

บทนำ

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ประเทศต่างๆ มีความสนใจต่อการพัฒนาเศรษฐกิจมากขึ้น โดยเฉพาะประเทศที่ล่าหลังหรือประเทศด้อยพัฒนา รวมทั้งประเทศที่เพิ่งได้รับเอกราชจากการตกเป็นอาณานิคม ต่างมีแนวความคิด และความต้องการที่จะพัฒนาระบบเศรษฐกิจของตน โดยมุ่งเน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เพื่อฟื้นฟูและพัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศ และมุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนโครงสร้างการผลิต เพื่อขจัดความยากจน และยกระดับคุณภาพชีวิตเพื่อให้ความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น

เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลงแล้ว ขบวนการชาตินิยมพม่าที่เรียกว่าสันนิบาตเสรีภาพประชาชนต่อต้านฟาสซิสต์ (Anti-Fascist People's Freedom League, AFPFL)^{1*} ได้ต่อสู้เรียกร้องเอกราชจากอังกฤษ จนในที่สุดอังกฤษต้องยินยอมให้เอกราชแก่พม่าเมื่อวันที่ 4 มกราคม ค.ศ. 1948² นายอู ปรธา นพรวคเอเอฟพีเอฟแอล (AFPFL) ได้รับเลือกเป็นนายกรัฐมนตรี³ เข้ามาเป็นรัฐบาลทำการบริหารประเทศโดยใช้การปกครองแบบสังคมนิยมประชาธิปไตยแบบมีรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ ค.ศ. 1947 รัฐบาลมีนโยบายที่จะสร้างพม่าให้เป็นรัฐสวัสดิการสังคมนิยม มีความก้าวหน้าทางด้านอุตสาหกรรม มีการปกครองแบบประชาธิปไตยและให้สิทธิทางการปกครองแก่ชนกลุ่มน้อย แต่รัฐบาลไม่สามารถดำเนินนโยบายให้เป็นผลสำเร็จได้ เนื่องจากปัญหาหลายประการ ที่สำคัญคือเกิดการกบฏของพวกคอมมิวนิสต์ และกบฏชนกลุ่มน้อย การขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ การขาดเงินทุน และเกิดความแตกแยกทางการเมือง

¹ Frank N. Trager. (1966). *Burma from Kingdom to Republic*. p. 62.

* สันนิบาตเสรีภาพประชาชนต่อต้านฟาสซิสต์ (Anti-Fascist People's Freedom League, AFPFL) ก่อตั้งขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1944 โดยผู้นำขบวนการชาตินิยมพม่าที่เรียกตัวเองว่า ทะชิน ที่สำคัญคืออองซาน ถิ่นทูน ไส เท่งเป ญู เป็นต้น มีวัตถุประสงค์เพื่อต่อต้านญี่ปุ่น และต่อสู้เพื่อเรียกร้องเอกราชของพม่า

² Richard Butwell. (1963). *U Nu of Burma*. p. 94.

³ John F. Cady. (1958). *A History of Modern Burma*. p. 575.

ในกลุ่มผู้นำในพรรคเอเอฟพีเอฟแอล (AFPFL)¹ นอกจากนี้ยังมีการบุกรุกเข้ามาของกองทัพก๊กมินตั๋งของจีนทางตอนเหนือของพม่าทำให้พม่าต้องใช้กำลังผลักดันออกไป² เหตุการณ์ดังกล่าวเป็นสาเหตุสำคัญที่กองทัพยกขึ้นอ้างเพื่อเข้ามาแทรกแซงทางการเมือง ดังนั้นในวันที่ 2 มีนาคม ค.ศ. 1962 กองทัพพม่าภายใต้การบังคับบัญชาของนายพลเนวิน จึงได้ทำการยึดอำนาจการปกครองจากรัฐบาลพลเรือนของนายอู กงทัพบได้ให้เหตุผลในการปฏิวัติยึดอำนาจครั้งนี้ว่า กองทัพเห็นว่าในขณะนั้นพม่ามีอันตรายจากการแตกแยก และระบบการปกครองของรัฐบาลพลเรือนกำลังเบี่ยงเบนไปจากแนวทางสังคมนิยมที่นายพลอองซานผู้ก่อตั้งประเทศได้วางแนวทางไว้³

ภายหลังจากยึดอำนาจการปกครองแล้ว นายพลเนวินได้กำหนดรูปแบบการปกครองประเทศไว้ว่าจะดำเนินการปกครองไปในแนวทางสังคมนิยมแบบมาร์กซิสต์ ได้มีการจัดตั้ง *สภาปฏิวัติ (Revolutionary Council)* ขึ้น เป็นองค์กรที่มีหน้าที่กำหนดนโยบายและใช้อำนาจสูงสุดของรัฐ และได้ประกาศนโยบาย *สังคมนิยมวิถีพม่า (The Burmese Way to Socialist)* เป็นนโยบายในการพึ่งพาตนเอง และโดดเดี่ยวตนเองออกจากสังคมโลก และในวันที่ 4 กรกฎาคม สภาปฏิวัติได้จัดตั้ง *พรรคโครงการสังคมนิยมพม่า (The Burmese Socialist Programme Party, BSPP หรือเรียกในภาษาพม่าว่าพรรคลานซิน)*⁴ เป็นพรรคการเมืองที่ถูกต้องตามกฎหมายเพียงพรรคเดียวของพม่า ทำหน้าที่ประสานงานเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายที่สภาปฏิวัติได้กำหนดไว้

วันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1963 นายพลเนวินได้ประกาศว่าจะใช้นโยบายทางเศรษฐกิจใหม่ โดยได้เริ่มดำเนินการตามเป้าหมายแห่งอุดมการณ์สังคมนิยมอย่างจริงจัง⁵ และต้องการที่จะกำจัดบริษัทต่างชาติและ

¹ วิลเลียม ธารวณสาร. (2539). สันนิบาตเสรีภาพประชาชนต่อต้านฟาสซิสต์. ใน *สารานุกรมประวัติศาสตร์สากลสมัยใหม่ : เอเชีย*. หน้า 191.

² Josef Silverstein. (1977). *Burma : Military Rule and the Politics of Stagnation*. p. 26.

³ *Ibid.* p. 80-81.

⁴ Frank N. Trager. (1966). *op. cit.* p. 201.

⁵ Josef Silverstein. (1977). *op. cit.* p. 155.

การดำเนินการทางธุรกิจของนายทุนต่างชาติออกไป โดยรัฐบาลได้ทำการโอนกิจการของเอกชนเข้ามาเป็นของรัฐ โดยโอนบริษัท เบอร์มา ออยล์ คัมปะนี (The Burma Oil Company) ในวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1963 ต่อมาอีกสองปีได้โอนกิจการเหมืองแร่ของบริษัท เบอร์มา คอร์เปอร์เรชั่น (ไมนิง) (The Burma Corporation (mining)) กิจการธนาคารทั้งหมดไม่ว่าเป็นของต่างชาติและของชาวพม่าได้ถูกโอนเข้าเป็นของรัฐ รวมทั้งร้านค้าต่างๆ กว่า 15,000 แห่ง

แต่สิ่งที่ขัดแย้งกับการโอนกิจการเอกชนเข้ามาเป็นของรัฐ ก็คือ รัฐบาลกลับดำเนินการอย่างระมัดระวังในภาคเกษตรกรรม ทั้งนี้เพราะผู้ปกครองกองทัพต้องการได้รับความนิยมนและการสนับสนุนจากชาวนา แต่ชาวนาจะต้องทำการเพาะปลูกตามแผนที่วางไว้ในพื้นที่ที่รัฐบาลกำหนด และต้องขายข้าวให้แก่รัฐบาลตามราคาที่กำหนด ซึ่งต่ำกว่าราคาในท้องตลาดทำให้ชาวนาขาดแรงจูงใจในการผลิต การผลิตตกต่ำลงเป็นผลให้เกิดการขาดแคลนข้าวในประเทศ¹ ส่งผลให้การส่งออกข้าวลดลง โดยลดลงจาก 1.6 ล้านตันในปี 1962/63 เป็น 0.64 ล้านตันในปี 1966/67 ทำให้รายได้จากการส่งออกลดลงอย่างรุนแรง โดยลดลงจาก 1,262.7 ล้านดอลลาร์ ลดลงเหลือ 500.8 ล้านดอลลาร์ การที่รายได้จากการส่งออกลดลงทำให้ไปมีผลกระทบต่อ การนำเข้า การสะสมทุน การลงทุน และการเติบโตของ จี. ดี. พี. (GDP)²

การที่รัฐบาลลดการนำเข้า และการจัดจำหน่ายสินค้าของเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่มีประสิทธิภาพทำให้เกิดการขาดแคลนสินค้าที่มีความจำเป็นในการอุปโภค และบริโภค โดยเฉพาะข้าว น้ำมันที่ใช้ในการประกอบอาหาร เสื้อผ้า จึงเกิดการลักลอบนำเข้าสินค้าเหล่านี้มาจำหน่ายในตลาดมืดในราคาที่สูง พ่อค้าที่ประกอบการค้าในตลาดมืดส่วนใหญ่เป็นพ่อค้าชาวจีน ดังนั้นในปี 1967 จึงเกิดการจลาจลต่อต้านพ่อค้าชาวจีนขึ้น กระทั่งปลายปีเมื่อสินค้าทางการเกษตรรุ่นใหม่ได้ออกมา ความขาดแคลนจึงได้บรรเทาลง

ทางด้านอุตสาหกรรมนั้น ในช่วงทศวรรษแรกของการปกครองของรัฐบาลทหารได้มีการลงทุน สาธารณะทางด้านอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ในปี 1960/61 ใช้งบประมาณ 3.6 เปอร์เซ็นต์ของรายจ่ายเพื่อลงทุนทางด้านอุตสาหกรรม ส่วนในปี 1970/71 ได้ใช้งบประมาณไปถึง 37 เปอร์เซ็นต์ ทั้งๆ ที่มี

¹ Myat Thein. (2006). *Economic Development of Myanmar*. p. 3.

² *Ibid.* p. 55.

การลงทุนทางด้านอุตสาหกรรมเป็นอย่างมาก แต่ผลผลิตที่ได้กลับเพิ่มขึ้นเพียง 3.4 เปอร์เซ็นต์ต่อปี คุณค่าของผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้น 4.6 เปอร์เซ็นต์ในราคาคงที่

อย่างไรก็ดีแม้รัฐบาลพยายามเร่งรัดการพัฒนาเศรษฐกิจ แต่สภาพเศรษฐกิจของพม่าก็ไม่ดีขึ้นเท่าใดนัก ทั้งนี้สาเหตุเกิดจากการสะสมของเหตุการณ์ต่างๆ ตั้งแต่นโยบายการโอนกิจการเอกชนเข้ามาเป็นกิจการของรัฐ การบริหารจัดการที่ผิดพลาด นโยบายเศรษฐกิจที่ไม่เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการตกต่ำของการส่งออกข้าว การขาดรายได้จากการส่งออกทั้งหมด การสะสมทุน และการลงทุน สิ่งเหล่านี้มีผลกระทบต่อความเจริญเติบโตของระบบเศรษฐกิจที่เริ่มก่อตัวขึ้นใหม่ และทำให้ระบบเศรษฐกิจทั้งหมดล้มเหลวไปทั้งระบบ

จากสภาพความล้มเหลวในแผนงานพัฒนาและต้องเผชิญกับความตกต่ำทางเศรษฐกิจนี้เองทำให้นายพลเนวิน ต้องทำการทบทวนถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและต้องการที่จะปฏิรูปนโยบายและโครงสร้างบางประการ ด้วยการเปลี่ยนแปลงนโยบายใหม่ตั้งแต่ปี 1971 จากการประชุมพรรคโครงการสังคมนิยมพม่า (BSPP) หรือพรรคลานซิ่น ในปี 1971 พรรค ยอมรับแผน 20 ปี (The Twenty-Year Plan, TYP หรือที่เรียกว่า “นโยบายเศรษฐกิจระยะยาวและระยะสั้นของพรรคโครงการสังคมนิยมพม่า” (Long-Term and Short-Term Economic Policies of the Burma Socialist Programme Party))¹

แผนยี่สิบปี (The Twenty-Year Plan, TYP) มีระยะเวลา ตั้งแต่ 1973-1993 เน้นความสำคัญของเป้าหมายความเป็นประเทศสังคมนิยม เปิดโอกาสให้เอกชนมีบทบาทมากขึ้นในการพัฒนาเศรษฐกิจ ยอมรับศักยภาพของการขยายตัวทางการค้าต่างประเทศ รัฐบาลแก้ไขปรับปรุงทัศนคติที่มีต่อการกู้ยืมจากต่างประเทศ มีการสถาปนาความสัมพันธ์กับธนาคารโลก (World Bank) ในปี 1972 และเป็นครั้งแรกในรอบกว่าทศวรรษที่มีการกู้ยืมเงินจาก ไอดีเอ (International Development Association, IDA) ในขณะที่แผนยี่สิบปี ได้กำหนดนโยบายที่แนะแนวทางการทำงานและกำหนดเป้าหมายไว้อย่างกว้างๆ ส่วนรายละเอียดได้กำหนดไว้ในแผนสี่ปีทั้งห้าระยะในเวลากว่าสองทศวรรษ

¹ Hal Hill. and Jayasuriya. (1986). *An Inward-Looking Economy in Transition : Economic Development in Burma since the 1960s.* p. 9.

หลังจากการดำเนินการตามแผนดังกล่าวมาระยะหนึ่ง เศรษฐกิจได้มีการปรับปรุงให้ได้ดีขึ้นแต่ก็เป็นผลในระยะเวลานั้นๆ เนื่องจากไม่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างแท้จริงในนโยบายพื้นฐานที่ต้องการพัฒนาอุตสาหกรรมยิ่งกว่าการพัฒนาโดยยึดพื้นฐานทางการเกษตร ทั้งที่เกษตรกรรมเป็นพื้นฐานเศรษฐกิจของพม่า โดยเฉพาะข้าว ซึ่งน่าจะทำให้รัฐมีรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศ เกิดการสะสมทุน เพื่อที่รัฐจะได้ใช้ในการพัฒนาประเทศและพัฒนาด้านอื่นๆ ได้ต่อไป ความล้มเหลวได้เพิ่มความรุนแรงมากขึ้น จนในตอนกลางทศวรรษที่ 1980 รัฐบาลพยายามยับยั้งสถานการณ์ที่เสื่อมทราม ด้วยการลดการนำเข้าและลดการลงทุนสาธารณะ ในขณะที่เดียวกัน รัฐได้ทำการพิมพ์เงินเพื่อชดเชยงบประมาณที่ขาดดุล ในขณะที่สองมาตรการแรกทำให้การเติบโตช้าลง ส่วนมาตรการหลังทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้อ รัฐบาลต้องลดค่าเงินจัตตลงในปี 1985 และ 1987 ความไม่พอใจของประชาชนเริ่มส่งผลสำคัญทางการเมืองตั้งแต่เดือนกันยายน 1987 หลังจากรัฐบาลรับมือกับการล้มของระบบเศรษฐกิจด้วยการยกเลิกธนบัตรอย่างไม่มีที่วางแผนทำให้ธนบัตรร้อยละ 80 ที่ใช้หมุนเวียนในท้องตลาดถูกขจัดออกไป ทำให้ประชาชนไม่พอใจรัฐบาลเป็นอย่างมาก

ในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1988 ในขณะที่ประชาชนมีความไม่พอใจต่อสภาพความเสื่อมโทรมทางเศรษฐกิจอยู่ก่อนแล้ว ก็ได้เกิดกรณีนักศึกษาารวมตัวกันประท้วงเมื่อมีนักศึกษาคนหนึ่งถูกยิงเสียชีวิตขึ้นอีก ทั้งสองเหตุการณ์ได้จุดกระแสการประท้วงอย่างต่อเนื่องจนมีประชาชนจำนวนมากซึ่งไม่พอใจรัฐบาลอยู่ก่อนแล้วได้เข้าร่วมประท้วงกับนักศึกษาจนกลายเป็นการจลาจลไปทั่วประเทศ ทำให้ทหารต้องเข้ากำลังเข้าทำการปราบปรามอย่างรุนแรงจนมีผู้เสียชีวิตและถูกจับกุมเป็นจำนวนมาก ทำให้นายพลเนวินต้องลาออกจากตำแหน่งประธานพรรคโครงการสังคมนิยมพม่า ทหารได้ทำการปฏิวัติและได้จัดตั้ง *สภาฟื้นฟูระเบียบและกฎหมายแห่งรัฐ (State Law and Order Restoration Council, SLORC)* เมื่อวันที่ 18 กันยายน 1988 เพื่อเป็นเครื่องมือของรัฐบาลทหารเพื่อบริหารประเทศต่อไป

จากข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นทั้งหมด จะเห็นว่ากรณีที่ประเทศพม่ามีสภาพล้าหลัง ทั้งทางเศรษฐกิจ และสังคม การเมืองไม่พัฒนา เกิดจากความล้มเหลวของผู้นำพม่า การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้องมากกว่าจะเห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวมและประเทศชาติเป็นตัวถ่วงให้ประเทศไม่พัฒนา สาเหตุเกิดจากตัวบุคคลที่เป็นผู้นำ ถ้าผู้นำประเทศเห็นแก่ประเทศชาติและส่วนรวมแล้วพม่าก็น่าจะพัฒนามากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพม่า หรือประวัติศาสตร์เศรษฐกิจพม่า มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องคือ

นรนิติ เศรษฐบุตร. (2528). ทหารกับสังคมนิยมพม่า. เป็นงานวิจัยที่ได้รับทุนการวิจัยจากสถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ผู้วิจัยต้องการศึกษาบทบาทของทหารในการเมืองพม่า และบทบาทของพรรคโครงการสังคมนิยมพม่าที่กองทัพตั้งขึ้นว่าได้สร้างเสถียรภาพทางการเมืองในพม่าอย่างไร แต่เนื่องจากพม่ากำลังสร้างประเทศ รัฐบาลต้องทำหน้าที่ในการพัฒนาประเทศ จึงมีการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจไปด้วยในขณะเดียวกัน

พม่าต้องการพัฒนาประเทศไปในแนวทางสังคมนิยม และต้องการให้เป็นประเทศอุตสาหกรรมจึงได้ยึดเอาสหภาพโซเวียตเป็นต้นแบบในการพัฒนา รัฐบาลมีนโยบายในการพึ่งตนเอง และไม่ต้องการติดต่อทางการค้ากับต่างประเทศจึงโดดเดี่ยวตนเองจากประชาคมโลก แต่เนื่องจากการขาดแคลนงบประมาณที่จะนำมาลงทุน และพัฒนาประเทศจึงเป็นเหตุให้เศรษฐกิจของพม่าทรุดโทรมอย่างหนัก แม้ภายหลังรัฐบาลจะได้ผ่อนคลายความเป็นสังคมนิยมลง แต่สภาพเศรษฐกิจของพม่าก็ทรุดหนักเกินกว่าจะเยียวยา จึงทำให้ไม่ประสบความสำเร็จในการที่จะพัฒนาประเทศให้เป็นอุตสาหกรรม

Myat Thein. (2006). Economic Development of Myanmar. Institute of Southeast Asian Studies, Singapore.

หนังสือ Economic Development of Myanmar จะกล่าวถึงการปฏิบัติตามนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของพม่าตั้งแต่ปี 1948 จนถึงปี 2000 ในบทแรกได้แบ่งลำดับชั้นเวลาในช่วงครึ่งศตวรรษออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะแรกเป็นช่วงรัฐบาลประชาธิปไตยแบบมีรัฐสภา (1948-1962) ระยะที่สองเป็นระยะที่มีการปกครองแบบสังคมนิยมภายใต้รัฐบาลทหาร (1962-1988) และระยะที่ใช้การตลาดเป็นตัวนำ (market-oriented period) ภายใต้การปกครองของทหารเช่นเดียวกัน

หนังสือจะให้ข้อมูลทางด้านประวัติศาสตร์เศรษฐกิจพม่าตั้งแต่ปี 1948-2000 อาจกล่าวได้ว่าเป็นหนังสือที่เกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจพม่าเพียงเล่มเดียวที่มีเนื้อหาครอบคลุมระยะเวลาดังกล่าว เป็นหนังสือที่เขียนโดยนักเศรษฐศาสตร์ชาวพม่าที่มีชื่อเสียงที่อาศัยอยู่ในพม่า เนื่องจากผู้เขียนได้อาศัยอยู่ในพม่าตลอดมา แม้ในระยะที่ปกครองโดยระบบสังคมนิยม ทำให้ผู้เขียนสามารถวิเคราะห์เหตุการณ์ต่างๆ ได้

อย่างถูกต้องและน่าเชื่อถือ เมื่อพิจารณาถึงความขาดแคลนและความไม่น่าเชื่อถือของข้อมูลของราชการ ทำให้หนังสือมีคุณค่าสามารถนำมาใช้อ้างอิงได้

Tin Maung Muang Than. (2007). State Dominant in Myanmar : The Political Economy of Industrialization. Institute of Southeast Asian Studies.

เป็นหนังสือที่บอกเล่าเรื่องราวการต่อสู้ของพม่าที่ถูกละเลยมาจนปัจจุบันมาจนถึงการพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม และได้บรรยายถึงความล้มเหลวของรัฐบาลเรือน อันเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ทหารแทรกแซงเข้ามาปกครองรัฐเป็นเวลากว่า 40 ปี และได้ทำให้เกิดความเสียหายต่อสถาบันทางเศรษฐกิจพื้นฐานที่มีผลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ

หนังสือได้แบ่งช่วงเวลาออกเป็น 5 ระยะ ซึ่งสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงเหตุการณ์ทางการเมืองของพม่าสมัยใหม่ เริ่มต้นด้วยการบรรยายถึงมรดกในสมัยอาณานิคมที่ได้รับจากอังกฤษ เหตุการณ์ในระดับถัดมา คือการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแบบมีรัฐสภา (ตั้งแต่ปี 1948 จนถึงเมื่อทหารเข้ามายึดอำนาจการปกครองในปี 1962) เมื่อทหารเข้ามาปกครองใช้ชื่อเรียกว่า “วิถีพม่าสู่สังคมนิยม” (Burmese road to socialism, 1962-1974) ระยะที่สี่เป็นระยะที่เป็นรัฐสังคมนิยมที่มีพรรคการเมืองพรรคเดียว (1974-1988) และระยะสุดท้ายเป็นระยะ “ปฏิรูปการตลาด” (market reform) ภายใต้การปกครองของทหาร (1988 ถึงปัจจุบัน) ผู้เขียนเน้นว่าในแต่ละระยะนั้น รัฐเป็นผู้ดำเนินการในการพัฒนาอุตสาหกรรมแทนที่จะเป็นผู้นับสนุน และเป็นผู้ครอบครองปัจจัยการผลิตเป็นส่วนใหญ่ และจะขัดขวางเอกชนไม่ให้เข้ามาดำเนินการระบบเศรษฐกิจพม่าจะถูกควบคุมโดยรัฐ ช่วงที่เข้มงวดที่สุดคือช่วงของรัฐบาลสังคมนิยมทหาร (1962-1988) ในช่วงประชาธิปไตยได้มีการวางแผนพัฒนาที่เรียกว่า “ดินแดนแห่งความสุข” (Pyidawtha) ซึ่งผู้เขียนกล่าวว่าเป็นแผนที่ทะเยอทะยานจนเกินไปในการที่จะจัดตั้งรัฐสวัสดิการแบบประชาธิปไตย โครงการนี้ล้มเหลวไม่สามารถทำให้เป็นรูปธรรมได้ตามที่คาดหวัง

ภาคเอกชนของพม่าได้รับผลอันเลวร้ายภายใต้การปกครองของทหารในระบบสังคมนิยม เวลาเกือบสามทศวรรษ ทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจล้วนเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการโอนกิจการของเอกชนเข้ามาเป็นของรัฐ จุดหมายของรัฐบาลคือ การดึงเอาส่วนเกินจากภาคการผลิตออกมาให้มากที่สุด เท่าที่จะทำได้ใน ขณะที่การบริโภคลงให้น้อยที่สุด แยกตัวเองออกจากเศรษฐกิจโลก โดยพยายามพึ่งเศรษฐกิจของตนเอง

ควบคุมสังคมอย่างเข้มงวด ซึ่งประสบความสำเร็จเพียงเล็กน้อยในด้านการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างหรือการเติบโตทางเศรษฐกิจ

ความล้มเหลวของรัฐบาลทหาร ประกอบกับความกดดันอย่างรุนแรงของความต้องการประชาธิปไตยของประชาชนพม่า จึงนำไปสู่การปฏิวัติภายในกองทัพ ในปี 1988 มีการจัดตั้งองค์กรปกครองที่ทันสมัยใช้ชื่อว่า “สภาฟื้นฟูระเบียบและกฎหมายแห่งรัฐ” (The State Law and Order Restoration Council, SLORC) ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น “สภาการพัฒนาและสันติภาพแห่งรัฐ” (State Peace and Development Council, SPDC) และกลับมาใช้การตลาดเป็นตัวนำ

Michael Adas. (1974). *The Burma Delta : Economic Development and Social Change on an Asian Rice Frontier*. University of Wisconsin Press.

งานของอาดาส เป็นงานที่ศึกษาทางด้านประวัติศาสตร์เศรษฐกิจของพม่าหลังปี 1852 เมื่อพม่าตอนล่าง (Lower Burma) ถูกผนวกโดยอังกฤษจนกระทั่งการปกครองของอังกฤษสลายตัวจากการบุกของกองทัพญี่ปุ่น จุดที่น่าสนใจอยู่ที่การพัฒนาอุตสาหกรรมข้าวในภูมิภาคนี้

ในช่วงที่พม่าถูกปกครองโดยอาณานิคม ในทางสังคมพม่าได้พัฒนาไปเป็นสังคมที่มีลักษณะพหุสังคม (pluralistic society) เศรษฐกิจพม่ามีลักษณะเฉพาะเป็นเศรษฐศาสตร์เชิงสังคม (socioeconomic) เป็นการเผชิญหน้ากันระหว่างชนพื้นเมืองชาวพม่า และคนต่างชาติ การวิเคราะห์ลักษณะสำคัญของเศรษฐกิจในยุคนี้จึงมีความสำคัญอย่างมากในประวัติศาสตร์เศรษฐกิจพม่า

หนังสือได้แบ่งการพัฒนาเศรษฐกิจของดินดอนสามเหลี่ยมออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ปี 1858-1907 เป็นระยะที่มีการเติบโตอย่างเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ ระยะที่ 2 ปี 1908-1930 เป็นระยะที่มีการเปลี่ยนแปลงเมื่อชาวนาสูญเสียที่ดินในช่วงกลางของการขยายตัวทางเศรษฐกิจ และระยะที่ 3 ระหว่างปี 1930-1941 เป็นระยะที่เกิดวิกฤตเมื่อเศรษฐกิจของเขตดินดอนสามเหลี่ยมถูกทำลายในยุคที่เศรษฐกิจตกต่ำ

สิ่งที่หนังสือนี้เน้นคือ ประการแรกในระยะที่หนึ่งเป็นยุคที่มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจอย่างเข้มแข็งด้วยการขยายตัวพร้อมกันทั้งในทางเศรษฐกิจและสวัสดิการของชาวนา ประการที่สองในกระบวนการพัฒนานี้ชาวพม่าได้สร้างความก้าวหน้าในหลายๆ ทางด้วยกันซึ่งมิใช่เฉพาะแต่ในด้านเกษตรกรรมเท่านั้น แต่ยังรวมถึงด้านการเงิน การค้า และกิจการโรงสี ประการที่สามโครงสร้างทางพหุสังคม

ของพม่าค่อนข้างจะแตกต่างจากสิ่งที่เห็นได้ทั่วไป คือชาวยุโรปจะอยู่บนสุดของสังคม ตามมาด้วยคนต่าง
ด้าวที่เป็นชาวเอเชีย ได้แก่ชาวจีนและอินเดีย ส่วนประชากรที่เป็นชนพื้นเมืองจะอยู่ต่ำสุด

จุดเด่นของหนังสือเล่มนี้คือ การนำเสนอวิธีการที่นำเอากระบวนการทางเศรษฐกิจและ
ปรากฏการณ์ทางสังคมมารวมกันบนพื้นฐานของการวิเคราะห์ตลาดแรงงาน โดยแบ่งตลาดแรงงานตาม
กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆในแต่ละระดับของการพัฒนา ด้วยวิธีเดียวกันนี้ผู้เขียนได้นำไปใช้กับขบวนการทาง
ประวัติศาสตร์ของแนวคิดพหุสังคม นอกจากนี้ผู้เขียนยังได้นำเอาประเด็นที่ชาวนาก่อกบฏขึ้นในปี 1930
โดยมีอุดมการณ์ที่จะฟื้นฟูระบบดั้งเดิม เขามองไปที่แรงกระตุ้นภายในที่ทำให้เกิดความตกต่ำของชาวนา
ตั้งแต่ปี 1920 ซึ่งวิธีการของผู้เขียนในขอบเขตดังกล่าวนี้ว่ามีความสำคัญยิ่ง

จุดมุ่งหมายของการศึกษา

1. ศึกษาประวัติศาสตร์เศรษฐกิจของพม่า ระหว่าง ค.ศ. 1962 – 1988
2. ศึกษานโยบาย และการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจพม่าของรัฐบาลพรรคโครงการสังคมนิยมพม่า
3. ศึกษาวิธีการดำเนินการในการพัฒนาเศรษฐกิจพม่าของรัฐบาลพรรคโครงการสังคมนิยมพม่าว่า
มีวิธีดำเนินการอย่างไร และมีผลอย่างไร

ความสำคัญของการศึกษา

ประเทศพม่าได้รับเอกราชจากอังกฤษ มาตั้งแต่ 4 มกราคม ค.ศ. 1948 จนถึงปัจจุบันเป็นเวลา 60
ปีเศษ ได้มีการพัฒนาประเทศมาตั้งแต่ก่อนได้รับเอกราช และมีแผนพัฒนาการเศรษฐกิจตลอดมา มีแหล่ง
ทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ มีบุคลากรที่มีการศึกษาดีจำนวนมาก สามารถจะพัฒนาประเทศให้
เจริญก้าวหน้าได้ทัดเทียมประเทศเพื่อนบ้านได้ แต่ทำไมพม่าจึงยังล้าหลังประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคเดียวกัน
จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจเป็นพิเศษในเรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจของพม่า โดยเฉพาะในช่วงที่คณะทหารได้
ทำการปฏิวัติ เมื่อวันที่ 2 มีนาคม 1962 และได้จัดตั้งรัฐบาลทำการบริหารประเทศในระบบสังคมนิยมจนถึง
ค.ศ. 1988 ก่อนที่จะถูกคณะทหารด้วยกันทำการปฏิวัติ

งานวิจัยนี้จะให้รายละเอียดของการดำเนินการในการพัฒนาเศรษฐกิจ และผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจที่ทำให้เศรษฐกิจของพม่ามีสภาพเป็นอยู่ในปัจจุบัน

ขอบเขตของการศึกษา

งานวิจัยนี้จะทำการศึกษาการพัฒนาเศรษฐกิจของพม่าในสมัยรัฐบาลพรรคโครงการสังคมนิยมพม่า ระหว่าง ค.ศ. 1962 – 1988

วิธีดำเนินการศึกษา

ศึกษาจากข้อมูลที่เป็นเอกสาร วารสาร หนังสือ ตำราและงานวิจัย ทั้งจากภาษาไทยและภาษาต่างประเทศจากแหล่งข้อมูลต่างๆ รวมทั้งข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์แล้วนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีพรรณนาและวิเคราะห์

แหล่งศึกษาค้นคว้า

1. สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. สำนักวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
4. หอสมุดแห่งชาติท่าवासูกี

บทที่ 1

การสร้าง รัฐ-ชาติ และการพัฒนา

ภายหลังจากที่ทวีปยุโรปต้องเผชิญกับสงครามใหญ่ๆ มาถึง 2 ครั้ง ติดๆ กัน คือสงครามโลกครั้งที่ 1 ค.ศ. 1914-1918 และสงครามโลกครั้งที่ 2 ค.ศ. 1939-1945 ภายในระยะเวลาที่ห่างกันเพียงสามทศวรรษ ทำให้มหาอำนาจตะวันตกที่เคยเป็นเจ้าอาณานิคมอ่อนล้าจากสงครามทั้งสองครั้ง อันเป็นสาเหตุของความล่มสลายของจักรวรรดินิยมต่อมา ประเทศอาณานิคมทั้งหลายต่างอาศัยเงื่อนไขของสงครามโลกครั้งที่ 2 เรียกร้องเอกราชจากเจ้าอาณานิคม

โลกยุคหลังอาณานิคม (the post-colonial world) ก่อให้เกิดประเทศใหม่ๆ หรือประเทศที่ได้รับเอกราชใหม่ๆ ขึ้น ดังที่รูเปอร์ อีเมอร์สัน (Rupert Emerson) * กล่าวว่าการล่มสลายของจักรวรรดินิยม ทำให้ชาติเกิดใหม่เข้าไปแทนที่ การล่มสลายของจักรวรรดินิยมเริ่มตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่ 1 ด้วยการแตกกระจายของดินแดนส่วนใหญ่ในยุโรปเป็นต้นมา จนถึงสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นจุดสุดยอดของการล่มสลายของจักรวรรดิในเอเชีย ประชาชนของชาติที่เคยเป็นอาณานิคมเหล่านี้ได้ประกาศว่าจะไม่ยอมตกอยู่ในฐานะที่ต่ำต้อยอีกต่อไป¹

ประเทศเกิดใหม่เหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นประเทศในละตินอเมริกา อาฟริกา ตะวันออกกลาง และเอเชีย รวมเรียกว่า *ประเทศในโลกที่สาม* ซึ่งส่วนใหญ่เป็นประเทศด้อยพัฒนาหรือกำลังพัฒนา เป็นรัฐที่เรียกว่า *รัฐประชาชาติ (Nation-state)* เพราะเป็นรัฐที่เกิดจากการขับดันของพลังลัทธิชาตินิยม (Nationalism) และขบวนการชาตินิยม (Nationalist movement) และเนื่องจากผู้นำของรัฐเกิดใหม่เหล่านี้ต้องการเร่งสร้างความเป็นปึกแผ่นทั้งในทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมภายหลังจากที่ได้รับเอกราช

* ศาสตราจารย์ทางด้านรัฐศาสตร์และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยฮาวาร์ด

¹ Rupert Emerson. (1960). *From Empire to Nation : The rise to self-assertation of Asian and Africa people.* p. 3.

แล้ว การสร้างรัฐและการสร้างชาติจึงเป็นกระบวนการเดียวกัน¹ และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของประชาชนที่ต้องการการตัดสินใจกำหนดชะตาชีวิตของตนและของชาติ (National self-determination) หลักในการกำหนดชะตาชีวิตตนเอง เป็นการยอมรับหลักการว่า ชาติ และรัฐ จะต้องดำเนินไปด้วยกัน และสิทธิที่จะกำหนดชะตาชีวิตตนเอง จะต้องเขียนไว้ในรัฐธรรมนูญของแต่ละรัฐอย่างชัดเจน แต่มีหลักการพื้นฐานว่า การกำหนดการแยกสลายของรัฐเป็นสิ่งที่เป็นไปได้ แต่สิ่งนี้กลับปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญพม่า ค.ศ. 1947 ที่กำหนดว่าภายในสิบปีหลังรัฐธรรมนูญมีผลใช้บังคับ รัฐชนกลุ่มน้อยที่ไม่พอใจที่จะอยู่ร่วมกับสหภาพมีสิทธิที่จะถอนตัวออกไปได้ ซึ่งเป็นสิทธิในการกำหนดชะตาชีวิตของตนเองที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ^{2*}

ในระยะเวลาที่ผ่านมาเพียง 20 กว่าปี นับตั้งแต่การยอมจำนนของญี่ปุ่นต่อฝ่ายสัมพันธมิตร ประวัติศาสตร์บทใหม่ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก็เริ่มดำเนินไปอย่างมีบทบาทที่น่าตื่นใจ ถ้าจะกล่าวตามเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์แล้ว กระบวนการเสื่อมสลายของอาณานิคมเพิ่งจะเริ่มต้นขึ้น จึงเป็นการยากที่จะรู้ว่าอะไรเป็นเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วที่เกิดขึ้นในระยะสั้นๆ และอะไรเป็นเหตุการณ์ที่จะดำเนินไปอย่างยืดเยื้อต่อไป ยิ่งไปกว่านั้น ในประเทศอย่างพม่า การเปลี่ยนแปลงภายหลังสงครามได้เกิดลักษณะพิเศษทางการเมืองและการปฏิวัติทางสังคมขึ้นอย่างมากมาย และเกือบเป็นที่แน่นอนว่า เหตุการณ์เหล่านี้ยังไม่ได้ดำเนินไปจนถึงที่สุด ดังนั้น สิ่งที่ปรากฏออกมาจนถึงปัจจุบันจึงเป็นเพียงปรากฏการณ์ภายนอกที่ปกปิดปัจจัยและพลังที่ซ่อนเร้นอยู่ ซึ่งจะปรากฏออกมาเมื่อไรก็ได้³

¹ชัชอนันต์ สมุทวณิช. (2533). *รัฐกับสังคม : ไตรลักษณ์รัฐไทยในพหุสังคมสยาม*. หน้า 67.

²Rupert Emerson. (1960). *op. cit.* p. 300.

* ในรัฐธรรมนูญพม่าฉบับ ค.ศ. 1947 มาตรา 201 ระบุสิทธิการแยกตัว (Right of Succession) แก่รัฐต่างๆ ยกเว้นรัฐซึ่งมีข้อห้ามระบุไว้ ได้แก่ มาตรา 178 ไม่ให้สิทธิแยกตัวแก่รัฐคะฉิ่น (เนื่องเพราะมีชาวพม่าอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากในเมืองมิตจีนา (Myitkyina) และเมืองบาโม (Bhamo)) (โปรดดู พรพิมล ตริโชติ. (2542). *ชนกลุ่มน้อยกับรัฐบาลพม่า*. หน้า 32.)

³John Bastin; & Harry J. Benda. (1968). *A History of Modern Southeast Asia : Colonialism, Nationalism, and Decolonization*. p. 155.

1 รัฐ (Nation) และ รัฐ-ชาติ (Nation-state)

คำว่า รัฐ (Nation) รัฐ-ชาติ (Nation-state) หรือบางที่เรียกว่ารัฐประชาชาติ นั้น ในการอธิบายสภาพการณ์ทางการเมืองในยุคโลกาภิวัตน์ เห็นว่า ลักษณะของการเมืองมิได้ดำรงอยู่ตามคำอธิบายเชิงบูรณาการที่เป็นหนึ่งเดียวร่วมกันอีกต่อไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรูปแบบของความเป็นรัฐ-ชาติ ความเป็นชาติ ความเป็นศาสนา และวัฒนธรรม มิได้ดำรงอยู่อย่างเป็นเอกภาพเหมือนอย่างคำอธิบายดั้งเดิมได้ อธิบายไว้ ในการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างที่เกิดขึ้นในยุคโลกาภิวัตน์ ที่การรวมตัวกันของผู้คนในรัฐนั้นมีได้มีความเป็นเอกภาพบูรณาการในลักษณะของรัฐชาติตามที่เคยเข้าใจและได้มีการนิยามมาในอดีต

แต่การอยู่ร่วมกันของผู้คนในรัฐฯ หนึ่งนั้น อยู่ในลักษณะเศษเสี้ยวและแตกเป็นชิ้นส่วน (pieces and fragments) ที่มีความแตกต่างหลากหลายและผสมปนเปกันอย่างยากที่จะเข้าใจตามวิธีคิดหรือกรอบทฤษฎีดั้งเดิมได้

เมื่อพิจารณาคำดังกล่าวให้ลึกลงไปจะพบว่า กลุ่มคำเหล่านี้จะนำพาเราไปสู่ชุดความคิดในเรื่องสายเลือด เผ่าพันธุ์เชื้อชาติ ผู้สืบสาน ซึ่งจะว่าไปแล้ว สิ่งเหล่านี้เรามักจะเข้าใจว่ามันบอกถึงความมีอะไรร่วมกันหรือเป็นชนเผ่าเดียวกัน แต่จริงๆ แล้วมันก็ยังมียังมีสถานะที่ยังเป็นปริศนาและที่ยังหาคำตอบที่ไม่มีเหตุผลชัดเจนไม่ได้ และทั้งๆ ที่ประเด็นเรื่องความเป็นเอกภาพและความเป็นคนร่วมเชื้อสายหรือเชื้อชาติเดียวกันยังมีปัญหาที่ไม่ลงตัว แต่ขณะเดียวกัน กลุ่มคำศัพท์ดังกล่าวยังนำเราไปสู่ประเด็นเรื่องความจงรักภักดีทางสังคมและการเมือง การแบ่งแยกไม่ได้ การเคารพและบังคับใช้กฎหมาย การเชื่อฟังอำนาจรัฐ การบังคับและการปกครองของรัฐ อีกทั้งยังนำเราไปสู่ประเด็นเรื่องการต้องอยู่ร่วมกันทางภูมิศาสตร์¹

คำว่า รัฐ-ชาติ หรือ รัฐประชาชาตินั้น นักวิชาการส่วนใหญ่เห็นว่า เป็นสิ่งที่ถูกจินตนาการ หรือประดิษฐ์สร้างขึ้นใหม่ในระยะเพียงประมาณ 200 ปีที่ผ่านมาเองแนวคิดของกลุ่มนี้เรียกว่า สำนักสมัยใหม่ (modernist) เห็นว่าชาติ และ ชาตินิยม เป็นการรังสรรค์ใหม่ ซึ่งเป็นผลผลิตจากกระบวนการทำงานของอุดมการณ์ชาตินิยม เพื่อสร้างอัตลักษณ์ให้มีความรู้สึกผูกพันเป็นหมู่เหล่าร่วมกัน² นักคิดที่

¹ ไชยันต์ ไชยพร. (2551). ข้อวิพากษ์ทฤษฎีการเมืองกระแสหลักของ คิลฟฟอร์ดเกียทซ์. หน้า 73.

² ธีรยุทธ บุญมี. (2547). ชาตินิยม และหลังชาตินิยม. หน้า 31.

สำคัญของแนวคิดนี้ เช่น เบอ์นสท์เกลล์เนอร์ (Ernest Gellner) นักทฤษฎีเกี่ยวกับชาตินิยมที่สำคัญ เสนอว่าชาติและชาตินิยมเป็นผลจากการขยายตัวของยุคอุตสาหกรรมและสังคมสมัยใหม่ สังคมเกษตรกรรมไม่พร้อมจะรับเอาทั้งความคิดและรูปแบบของชาติและชาตินิยม¹ นักวิชาการที่สำคัญอีกคนหนึ่งคือ เบนเนดิกต์ แอนเดอร์สัน (Benedict Anderson) นักประวัติศาสตร์ที่เน้นหน้าที่ของระบบการศึกษาและการติดต่อสื่อสาร ว่ามีบทบาทสำคัญในการสร้างความเป็นชาติ และมองว่าชาติเป็นชุมชนที่ถูกจินตนาการขึ้นว่าเป็นกลุ่มพวกเดียวกัน มีพรมแดนหรืออาณาเขตที่จำกัดชัดเจนแน่นอน²

แต่ก็มีแนวความคิดที่เห็นแตกต่างออกไปอีกแนวคิดหนึ่ง เรียกว่า *สำนักไพรมอร์เดียล (primordialist)* สำนักนี้มีความคิดว่าความเป็นชาติมีมาก่อนสมัยใหม่ มีรากเหง้ามาจากอดีต เก่าแก่กว่า การปฏิวัติอุตสาหกรรม หรือการก่อเกิดของยุคสมัยใหม่ มนุษย์กลุ่มต่างๆ มักมีรากฐานทางชาติพันธุ์และสัญลักษณ์ร่วมกัน ที่สืบเนื่องมายาวนาน จนในศตวรรษที่ 18 จึงได้ใช้รากฐานทางชาติพันธุ์และสัญลักษณ์ดังกล่าวมาสร้างความคิดชาตินิยมขึ้น นักคิดสำคัญของกลุ่มนี้คือ คลิฟฟอร์ด เกียร์ซ (Clifford Geertz) เกียร์ซ เป็นนักวิชาการคนแรกที่พูดถึงรากฐานเหล่านี้ ซึ่งได้แก่ (1) การสืบสายเลือดเดียวกัน (2) เผ่าพันธุ์ หรือชาติพันธุ์ (3) ภาษา (4) ศาสนา (5) พื้นดินถิ่นฐาน (6) ขนบธรรมเนียมประเพณี หรือวัฒนธรรม ร่วมกัน เมื่อเป็นเช่นนี้จึงต้องถือว่าชาติเป็นสิ่งที่เกิดมาเก่าแก่โบราณ ไม่ได้เป็นผลผลิตสมัยใหม่แต่อย่างใด³

¹แหล่งเดิม. หน้า 37.

²แหล่งเดิม. หน้า 44.

³แหล่งเดิม. หน้า 32.

ลักษณะของรัฐสมัยใหม่

อันที่จริง ความเป็นรัฐ รัฐ-ชาติ และการมีพรมแดนที่กำหนดแน่นอนชัดเจนตายตัว ซึ่งเป็นลักษณะของรัฐสมัยใหม่ นั้น ยังไม่เป็นที่รู้จักกันในรัฐโบราณอย่างพม่า ก่อนที่จะตกเป็นอาณานิคมของอังกฤษ เบนจามิน เอ. บัทสัน (Benjamin A. Batson) * ได้ตั้งข้อสังเกตว่า

ผืนแผ่นดินใหญ่ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั้งหมดมีประชากรน้อยมาก และฐานอำนาจแต่เดิมก็คือ การคุมกำลังคนมากกว่าการครอบครองดินแดน ดังนั้น ความคิดเกี่ยวกับรัฐจึงไม่เกี่ยวข้องกับดินแดนที่มีอาณาเขตแน่นอน แต่จะหมายถึง เมืองหลวงซึ่งอำนาจและการควบคุมแผ่ออกไปปกครองดินแดนรอบๆ ซึ่งอำนาจจะลดน้อยลงตามระยะทางหมายความว่า ยิ่งไกลอำนาจปกครองก็จะอ่อนลงไป ในพื้นที่บางแห่งที่ไม่ได้กำหนดขอบเขตแน่ชัด อำนาจปกครองที่ขยับขยายได้ก็สามารถเข้าไปถึงรัฐเพื่อนบ้านได้ ดินแดนชายอาณาเขตเหล่านี้จึงมักจะขึ้นอยู่กับหลายๆ อำนาจ (เจ้าหลายฝ่าย) พร้อมๆ กัน¹

การเกิดขึ้นของเส้นพรมแดนที่มีความชัดเจนแน่นอนอันเป็นลักษณะของรัฐสมัยใหม่นั้นเป็นผลมาจากสนธิสัญญาสันติภาพเวสต์เฟลีย์ ค.ศ. 1648 ในยุโรป ที่ทำขึ้นหลังจากเกิดสงคราม 30 ปี ซึ่งเป็นสงครามที่ขัดแย้งกันเรื่องศาสนา ผลของสัญญา ได้ทำการตกลงกันใน 3 เรื่อง คือ 1.ปัญหาทางด้านศาสนา 2. ปัญหาการแบ่งดินแดน และ 3.ปัญหาทางด้านธรรมนูญการปกครองของจักรวรรดิ ซึ่งผลของสัญญาทำให้มีการแบ่งเขตแดนที่มีความแน่นอนชัดเจนขึ้น²

การที่รัฐแบบโบราณของพม่า ไม่มีเส้นแบ่งอาณาเขตพรมแดนที่แน่นอนนั้น เมื่อจักรวรรดินิยมอังกฤษได้เข้าครอบครองพม่า ได้มองเห็นว่า ระบบอย่างนี้ดูเหมือนไม่เป็นเหตุเป็นผลหรือไม่ก็จะก่อให้เกิด

* นักประวัติศาสตร์ชาวอเมริกัน อาจารย์ประจำภาควิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติสิงคโปร์

¹ เบนจามิน เอ. บัทสัน. (2543). อวสานสมบูรณาญาสิทธิราชย์ในสยาม. แปลโดย พรรณงาม เก้าธรรมสาร สดใส ชันติวงษ์ และ ศศิธร รัชนี้ ณ อัญญา. หน้า 15.

² ศรีสุข ทวีชาประสิทธิ์. (2534). ประวัติศาสตร์การเมืองยุโรปจากกลางคริสต์ศตวรรษที่ 17 ถึงสิ้นคริสต์ศตวรรษที่ 18. หน้า 35.

ความยุ่งยากได้ ชาวตะวันตกคิดว่า อาณาเขตของรัฐต้องเป็นสัดส่วนที่แน่นอน ถ้าไม่เป็นของรัฐนี้ก็ต้องเป็นของรัฐนั้น ดังนั้นจึงต้องกำหนดอาณาเขตให้ชัดเจนลงไป ด้วยเหตุนี้ผลอย่างหนึ่งที่ติดตามชาติตะวันตกเข้ามาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คือการสถาปนาอาณาเขตให้ชัดเจนในสมัยต้นรัชกาลที่ 3 ของไทย ใน ค.ศ. 1826 เฮนรี เบอร์นี (Henry Burney) ทูตอังกฤษได้ทำหนังสือสอบถามเรื่องพรมแดนไทยและพม่า ทางกรมการไทยได้ทำหนังสือตอบไปว่า ส่วนในเรื่องที่เกี่ยวกับชายแดนมะริด ทวาย และตะนาวศรีนั้น ไม่มีหนทางใดที่เราจะสร้างพรมแดนระหว่างไทยกับพม่าได้ แต่อังกฤษต้องการจะตกลงกันให้แน่นอนก็ให้ไปถามประชาชนที่อาศัยอยู่แถบชายแดนมะริด ทวาย และตะนาวศรี ว่ารู้เรื่องพรมแดนนี้อย่างไรบ้าง และให้ถือเอาตามที่คนขึ้นนั้นแหละเป็นชายแดนระหว่างไทยกับอังกฤษ² แสดงให้เห็นว่า รัฐแต่โบราณในดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้นไม่เห็นความสำคัญของเรื่องพรมแดน ซึ่งผิดกับชาวตะวันตกที่ต้องการให้มีเส้นแบ่งเขตแดนที่แน่นอน ทั้งนี้ก็เพราะ รัฐโบราณนั้นมีประชากรอยู่อาศัยอย่างเบาบาง ความต้องการกำลังคนมีความจำเป็นมากกว่าดังนั้นการควบคุมกำลังคนจึงมีความสำคัญ ทำให้เกิดศูนย์กลางของอำนาจที่ทำการควบคุมกำลังคนมีอำนาจในการปกครองลดลงไปตามระยะทางที่อยู่ใกล้หรือไกลจากศูนย์กลางปกครอง

ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดได้แก่ รัฐในสมัยฟื้นฟูตองอู ตอนต้นศตวรรษที่ 17 ได้จัดแบ่งเขตอำนาจบริหารโดยจัดแบ่งดินแดนตามลักษณะภูมิรัฐศาสตร์ (geopolitical) ออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนกลาง (nuclear zone) ตั้งอยู่บนที่ราบอยู่ในความควบคุมของกษัตริย์ ตั้งอยู่ที่กรุงอังวะ ซึ่งเป็นจุดศูนย์กลางของวงรี (ellipse) อำนาจของกษัตริย์จะค่อยๆ ลดน้อยลงตามระยะทางที่ห่างออกไปจากจุดศูนย์กลางคือตัวเมืองหลวง³ ส่วนอีก 2 เขต ไม่อยู่ในความควบคุมของกษัตริย์โดยตรง แต่จะค่อยๆ เข้ามาอยู่ภายใต้การควบคุมและได้อำนาจการบริหารของกษัตริย์เพิ่มมากขึ้น ด้วยการจัดการของราชวงศ์ฟื้นฟูตองอู และในการปฏิรูปรัฐในปีต่อๆ มาของราชวงศ์คองบอง เป็นการเพิ่มอำนาจของกษัตริย์ ส่วนในเขตที่ 2 เป็นเขตที่ขึ้นตรงต่อส่วนกลางอำนาจในการควบคุมจะอยู่ที่เจ้าหน้าที่ที่ได้รับแต่งตั้งจากส่วนกลางที่เรียกว่า เมียว-หวุ่น (myo-wun) ส่วนเขตที่ 3 เป็นเขตที่เป็นดินแดนเมืองขึ้น ซึ่งไม่ได้อยู่ในความควบคุมของ

¹ เบนจามิน เอ. บัทสัน. (2543). *เล่มเดิม*. หน้า 15.

² กรมศิลปากร. (2514). *เอกสารของเฮนรี เบอร์นี เล่ม 1*. หน้า 194.

³ Victor B. Lieberman. (1984). *Burmese Administrative Cycles*. p. 64.

กษัตริย์ แต่จะต้องถวายเครื่องบรรณาการแก่กษัตริย์ อำนาจในการปกครองจะอยู่ที่เจ้าประเทศราชและ
เป็นตำแหน่งที่สืบทอดกันตามตระกูลและมีภูมิหลังที่แตกต่างกันทั้งทางวัฒนธรรมและเชื้อชาติ ผู้ปกครอง
เหล่านี้ ได้แก่ เจ้าฟ้าแห่งรัฐฉาน (Shan Sawbwas) คูวาแห่งคะฉิ่น (Kachin Duwas) เจ้าฟ้าคะเรนนี่
หรือคะยาห์ (Karenni Sawbwas) หัวหน้ากะเหรี่ยง (Karen chief) และหัวหน้าชิน (Chin chief) ฯลฯ¹

จากตัวอย่างที่ยกมานี้จะเห็นว่า ระบบบริหารของรัฐโบราณนั้น เส้นแบ่งอาณาเขตของรัฐนั้นไม่มีความ
ชัดเจนแน่นอน ผู้ปกครองรัฐมักไม่ค่อยเห็นความสำคัญ บางครั้งอาจจะทับซ้อนกันกับรัฐอื่น สิ่งของรัฐเน้นก็
คือการควบคุมกำลังคนซึ่งเรื่องของกำลังคนจะมีความสำคัญต่อรัฐมากกว่าสิ่งเหล่านี้ได้เปลี่ยนแปลงไป
เมื่อจักรวรรดินิยมตะวันตกได้เข้ามามีอำนาจยึดครองดินแดนในแถบนี้

การเกิด รัฐ-ชาติ สมัยใหม่ในยุคอาณานิคม

การเกิด รัฐ และ รัฐ-ชาติ หรือรัฐประชาชาติ ที่เป็นรัฐสมัยใหม่นั้น เป็นผลมาจากการเข้ามาของ
ลัทธิจักรวรรดินิยม จุดเริ่มต้นของยุคอาณานิคมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เริ่มขึ้นตอนปลายศตวรรษที่
18 เมื่อบริษัทการค้าอินเดียตะวันออก (VOC)* ของฮอลันดาถูกยกเลิกไป และรัฐบาลฮอลันดาได้เข้ามา
ปกครองหมู่เกาะอินเดียตะวันออกโดยตรง แต่นักประวัติศาสตร์บางท่านอาจกำหนดปีที่อังกฤษยึดครอง
สิงคโปร์ใน ค.ศ. 1819 เป็นปีเริ่มต้นของยุคอาณานิคม แต่บางท่านอาจเห็นว่าปีที่มีความสำคัญกว่านั้น
คือ ค.ศ. 1858 อันเป็นที่อินเดียตกเป็นอาณานิคมของอังกฤษ โดยรัฐบาลอังกฤษเข้าไปจัดการปกครอง
โดยตรง แทนที่บริษัทอินเดียตะวันออก (The East India Company) จุดสูงสุดของยุคอาณานิคมจะอยู่
ในช่วงทศวรรษ 1870 ด้วยการที่อังกฤษเข้าไปยึดครองเปรัก (Perak) และสลังงอร์ (Selangor) ใน ค.ศ.

¹ Robert H. Taylor. (1987). *The State in Burma*. p. 23.

*คือ บริษัทอินเดียตะวันออกของฮอลันดา (The Dutch East India Company) ซึ่งในภาษาฮอลันดา (Dutch) ใช้ว่า
Vereenigde Oost-Indische Compagnie, VOC.

1874 จากผลของสัญญาปังกอร์ (Pangkor) * ตามมาด้วยการที่อังกฤษเข้ายึดครองพม่าตอนบน (Upper Burma) ภายหลังสงครามอังกฤษ-พม่า ครั้งที่ 3 ใน ค.ศ. 1885 ซึ่งทำให้อังกฤษได้ปกครองพม่าทั้งหมด¹

ลัทธิจักรวรรดินิยมหรือลัทธิอาณานิคมนั้นได้ก่อให้เกิดการครอบงำทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของชาติมหาอำนาจตะวันตก เพื่อผลประโยชน์ทางการเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และยุทธศาสตร์ โดยมีแรงผลักดันที่สำคัญมาจากการปฏิวัติอุตสาหกรรม จากอุดมการณ์แบบทุนนิยม (Capitalism) และอุดมการณ์เสรีนิยม (Liberalism) ที่ดำรงอยู่ในโลกตะวันตก²

ผลกระทบหรือความเปลี่ยนแปลงจากลัทธิอาณานิคม ก็คือ การก่อกำเนิดของรัฐแบบใหม่ และเนื่องจากยุคนี้เป็นยุคที่เรียกว่า “สมัยใหม่” (Modern) ความเป็นสมัยใหม่ของโลกตะวันตกจึงมีผลกระทบต่อดินแดนที่ต้องตกเป็นอาณานิคมอย่างมาก โดยการสร้างระบบการปกครองอาณานิคมตามรูปแบบของรัฐสมัยใหม่ คือ รัฐที่มีอำนาจเหนือดินแดนที่มีอาณาเขตชัดเจน ในขณะเดียวกัน ก็สถาปนาอำนาจการปกครองจากส่วนกลาง รวมตลอดไปถึงการจัดการบริหารการปกครองที่มีความเป็นเหตุเป็นผลในรูปแบบของระบบราชการและขยายไปทั่วอาณานิคมเพื่อสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันส่วนนโยบายในการพัฒนาเศรษฐกิจ มีการสร้างวิสาหกิจสมัยใหม่ ซึ่งดำเนินการโดยชาวยุโรป มีการสร้างเหมืองและไร่ขนาดใหญ่ซึ่งต้องการแรงงานคนพื้นเมืองอันเป็นปัจจัยสำคัญในการทำลายระบบเผ่า และนำคนพื้นเมืองส่วนหนึ่งเข้ามาอยู่ในเมืองและมีส่วนร่วมในระบบเศรษฐกิจที่ใช้เงินตรา มีการสร้างถนนและทางรถไฟแม้จะมีวัตถุประสงค์เพื่อความมั่นคง หรือเพื่อใช้ขนส่งแร่ธาตุ พืชผล และสินค้า แต่ก็ทำให้คนพื้นเมืองสามารถเดินทางติดต่อสัมพันธ์ใกล้ชิดกันได้ ซึ่งมีผลช่วยทำลายความรู้สึกเฉพาะท้องถิ่นซึ่งมีอยู่มาในสมัยก่อน

* สนธิสัญญาปังกอร์ (Pangkor Treaty) เป็นสัญญาที่ทำขึ้นระหว่าง เซอร์แอนดรู คลาร์ก (Sir Andrew Clarke) ผู้ว่าราชการสเตรตส์เซ็ทเทิลเมนต์ส์ (Governor of the Straits Settlements) ของอังกฤษที่สิงคโปร์ และราชา อับดุลลา (Raja Abdullah) สุลต่านแห่งเประ โดยลงนามกันในวันที่ 20 มกราคม ค.ศ. 1874 ผลของสัญญาฉบับนี้ทำให้อังกฤษมีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายที่จะควบคุมผู้ปกครองรัฐมาลายู เป็นการก้าวเข้าไปใช้อำนาจของจักรวรรดินิยมอังกฤษเหนือรัฐมาลายู

¹ ฉลอง สุนทรวาณิชย์. (2547). รัชกาลที่ 5 กับลัทธิอาณานิคมและสยาม. ใน รัชกาลที่ 5 : สยามกับอุษาคเนย์และชมพูทวีป. หน้า 266.

² แหล่งเดิม. หน้า 269.

ยุคอาณานิคม การดำเนินการต่างๆ เหล่านี้ของผู้ปกครองอาณานิคมมีวัตถุประสงค์ ก็คือการขูดรีดทรัพย์สมบัติไปจากอาณานิคม เพื่อผลประโยชน์ของผู้ปกครองเอง ประชาชนส่วนใหญ่จะถูกกีดกันจากผลประโยชน์ ที่เกิดจากทรัพยากรแห่งชาติของตน แต่อย่างไรก็ตามผลนั้นก็ทำให้เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจแห่งชาติขึ้น¹ และผลสำเร็จก็คือสร้างรัฐขึ้นมา ซึ่งแตกต่างไปจากรัฐก่อนสมัยใหม่ หรือก่อนหน้ายุคอาณานิคม

ผลของการเปลี่ยนแปลงอีกประการหนึ่ง คือการเกิดขึ้นของ *ชาติ (Nation)* เพื่อสนองจุดประสงค์ของผู้ปกครองตะวันตก ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ยุทธศาสตร์ ความมั่นคง ในท้ายที่สุด ได้นำไปสู่ สิ่งที่เป็นเครือข่าย (network) ทั้งเครือข่ายทางเศรษฐกิจการผลิตและการตลาด เครือข่ายทางสังคมวัฒนธรรม และเครือข่ายทางการบริหาร ซึ่งจะรองรับด้วยระบบการคมนาคมขนส่ง ระบบการศึกษา ระบบสวัสดิการ และการรักษาความมั่นคงในรูปแบบต่างๆ โดยผ่านเครือข่ายเหล่านี้เอง ที่ความเป็นรัฐแบบใหม่และความเป็นชาติจะเกิดขึ้นในเวลาต่อมา? แต่อย่างไรก็ตาม กระบวนการดังกล่าว ได้ทำให้พื้นฐานโครงสร้างของสังคมเก่าของชาวพื้นเมืองถูกทำลาย เป็นการเปิดโอกาสให้ความเจริญและความทันสมัยได้เข้ามาแทนที่ เพื่อให้เกิดชาติสมัยใหม่ขึ้น

การรวมชาติขั้นต้นของผู้ปกครองอาณานิคม

ในการเข้ามาปกครองอาณานิคมของอังกฤษนั้น อังกฤษพยายามนำเอาความทันสมัยเข้าไปสร้างความเจริญในดินแดนที่ตนปกครอง ไม่ว่าจะเป็นในด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม อังกฤษได้ทุ่มเทความเจริญทางด้านการศึกษา สาธารณสุข และการสร้างโครงสร้างพื้นฐาน และสาธารณูปโภค มีการแบ่งเขตแดนทางการเมืองอย่างแน่นอน อังกฤษได้แบ่งพม่าออกเป็นสองส่วน คือส่วนที่เป็น *พม่าแท้* และส่วน *บริเวณภูเขา หรือเขตชายแดน* เพื่อประโยชน์ในการบริหารและการปกครองของตนการดำเนินการในการบริหารและการพัฒนาต่างๆ นี้ นับเป็นลำดับขั้นในการรวมชาติขั้นต้นซึ่งประชาชนชาวพม่าส่วนใหญ่แทบ

¹เอ. เอฟ. เค. ออแกนสกี. (2516). *ลำดับขั้นของการพัฒนาการเมือง*. แปลโดย ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. หน้า 16.

²ฉลอง สุนทราวาณิช. (2547). *เล่มเดิม*. หน้า 272.

จะไม่มีบทบาทอย่างไร ในการสร้างชาติที่กำหนดโดยผู้ปกครองอาณานิคมนั้นเลย การขีดเส้นพรมแดน โดยผู้ปกครอง ประชาชนก็เห็นว่าเป็นเส้นพรมแดนที่กำหนดขึ้นเอง และไม่ว่าจะ เป็น กองทัพ ระบบราชการ หรือระบบเศรษฐกิจ ต่างได้ถูกกำหนดโดยผู้ปกครองเพื่อให้คนพื้นเมืองต้องปฏิบัติ แต่ในการต่อสู้เพื่อเอกราชคนพื้นเมืองเริ่มมีบทบาทเพิ่มขึ้นในการรวมชาติ ก่อนได้รับการปลดปล่อยให้เป็นเอกราช กลุ่มคนทุกชาติพันธุ์ที่อยู่ในรัฐในความปกครองของอาณานิคมจะรวมตัวกันเพื่อเรียกร้องอิสรภาพจากเจ้าอาณานิคมที่ปกครองอยู่ในกรณีของพม่า ออง ซาน ผู้นำขบวนการชาตินิยมพม่าในขณะนั้นได้ประสานกับกลุ่มการเมืองต่างๆ รวมทั้งพรรคคอมมิวนิสต์ นอกจากนี้ยังได้ประสานงานกับชนกลุ่มน้อยต่างๆ เพื่อให้ร่วมมือในการรวมตัวกันเป็นประเทศภายใต้โครงสร้างของสหพันธรัฐ¹ เพราะในการต่อสู้เพื่อเรียกร้องเอกราชนั้นจะต้องมีการรวบรวมความเห็นพ้องร่วมกันและกำหนดจุดหมายร่วมกันเพื่อเป็นพลังในการต่อสู้ ซึ่งเกือบจะเป็นสิ่งเดียวที่ช่วยสร้างความผูกพันในชาติที่เกิดใหม่ให้มีความเข้มแข็ง โดยเฉพาะภายหลังจากที่ได้เอกราชมาแล้ว

แต่การมีสภาพชีวิตภายใต้แอกของอาณานิคม ได้ก่อให้เกิดการแตกกระจายทางสังคม (social disintegration) อย่างยากที่จะประสานกันได้ การสร้างชาติของประเทศเกิดใหม่จึงเต็มไปด้วยอุปสรรค นานาประการ ที่สำคัญได้แก่ความแตกแยกไม่ลงรอยกันระหว่างกลุ่มเชื้อชาติหรือชาติพันธุ์ต่างๆ ภายในชาติ เมื่ออังกฤษได้เข้าปกครองพม่าได้อาศัยความแตกแยกเหล่านี้เป็นประโยชน์แก่ตนในการสร้าง ความมั่นคงทางการปกครองด้วยนโยบายที่เรียกว่า *นโยบายการแบ่งแยกและปกครอง (divide and rule)* ทั้งนี้ เพราะความแปลกแยกและความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม การเมืองการปกครอง และระบบเศรษฐกิจของประชาชนภายในพม่า เป็นสิ่งที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองชาวอังกฤษ ผู้ปกครองที่เป็นเจ้าอาณานิคมย่อมไม่พอใจกับความเป็นเอกภาพของประเทศที่อยู่ภายใต้การปกครองของตน เพราะเมื่อใดที่ประชาชนภายในรัฐสามารถรวมตัวเป็นปึกแผ่นและมีพลังที่เข้มแข็ง ก็ย่อมจะเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของผู้ปกครองเมื่อนั้น²

¹พรพิมล ศรีวิจิตร. (2542). *ชนกลุ่มน้อยกับรัฐบาลพม่า*. หน้า 27-28.

²แหล่งเดิม. หน้า 19.

ในสมัยที่อยู่ภายใต้การปกครองของอาณานิคมนั้น กลุ่มชนต่างๆ ในพม่าเหล่านี้ต่างอยู่ภายใต้ อำนาจเด็ดขาดของผู้ปกครองเดียวกัน แต่ไม่เคย *อยู่ร่วมกัน* ในความหมายที่แท้จริง เพราะการอยู่ร่วมกัน นั้น มีมิติที่แตกต่างไปจาก *การอยู่ร่วมกัน* การอยู่ร่วมกันหมายถึงการต้องยอมรับความแตกต่างให้คง สภาพอยู่ได้ โดยไม่ความแตกแยกจนเป็นผลกระทบต่ออำนาจการบังคับของรัฐ

การสร้างรัฐและการสร้างชาติที่เคยเป็นคำขวัญ ที่ผู้นำใช้เคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องเอกราช จึงมี ความหมายที่แตกต่างไปอย่างสิ้นเชิงภายหลังที่ได้รับเอกราชแล้ว ในกรณีของพม่าชนกลุ่มน้อยชาติพันธุ์ ต่างๆ ยอมเข้าร่วมอยู่ในสหภาพพม่า ที่ได้ตั้งขึ้นใหม่ด้วยความเชื่อถือเป็นผู้นำของ อองซาน เมื่อ สิ้นอองซานแล้วผู้นำชนกลุ่มน้อยต่างไม่เชื่อถือในตัวผู้นำคนอื่นที่ไม่รักษาสัญญาที่เคยตกลงไว้ต่อกันใน ระยะเวลาแรกๆ ก่อนได้รับเอกราช จึงไม่ยอมรับอำนาจรัฐภายใต้การนำของผู้นำชาวพม่า ปัญหาความชอบ ธรรมจึงเกิดขึ้นตราบเท่าทุกวันนี้

การสร้างรัฐ-ชาติ

แนวความคิดในการสร้าง รัฐ-ชาติ แพร่หลายอย่างมากจนกลายเป็นแนวคิดสำคัญในการศึกษา การเมืองเปรียบเทียบนั้น ก็เพราะในระยะเวลา 40 กว่าปีที่ผ่านมา มหาอำนาจที่เคยเป็นเจ้าอาณานิคม ต้องการสนับสนุนให้เกิดเอกภาพทางการปกครองและเกิดเสถียรภาพทางการเมือง มากกว่าที่จะส่งเสริม ความเป็นอิสระของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ นักวิชาการตะวันตกในยุคที่การเมืองเปรียบเทียบกำลังเฟื่องฟู จึง มีแนวโน้มที่จะมองความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม ว่าเป็นจุดอ่อนของกระบวนการทำให้ทันสมัย การศึกษาถึงสังคมแบบดั้งเดิมและค้นหาวิธีเพื่อ “พัฒนา” สังคมเหล่านั้น จึงเป็นประเด็นใหญ่ของ ความคิดเกี่ยวกับการสร้างชาติ¹

ศาสตราจารย์ ดี. แอล. เซ็ธ (D. L. Sheth) นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ ประจำศูนย์ศึกษาเพื่อ พัฒนาสังคม ประเทศอินเดีย เห็นว่า การศึกษาว่าด้วยการสร้างชาติของนักรัฐศาสตร์อเมริกัน ในทศวรรษ 1950 และ 1960 นั้น ไม่มีความละเอียดอ่อนต่อปัญหาเรื่องกลุ่มชาติพันธุ์หรือเชื้อชาติในสังคมของ

¹ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2533). *เล่มเดิม*. หน้า 68.

ประเทศโลกที่สาม มุ่งแต่จะเปลี่ยนสังคมของประเทศเหล่านี้ให้เป็นเหมือนกับสังคมตะวันตกผ่านการปลูกฝังความคิดเรื่องการสร้างชุมชนทางการเมืองที่เรียกว่า *ชาติ (Nation)* และกลไกการผดุงความเป็นชาติที่เรียกว่า *รัฐ-ชาติ (Nation-state)* เท่านั้น¹

การสร้างรัฐ-ชาติกับการสร้างเอกลักษณ์ของชาติ

ในสังคมตะวันตก รัฐ-ชาติ เกิดจากความจำเป็นที่ต้องการรวมคนที่มีภาษาและวัฒนธรรมแบบเดียวกันเข้าด้วยกันภายใต้ชุมชนทางการเมืองชนิดใหม่ที่เรียกว่า *ชาติ* จากนั้นจึงสร้างรัฐขึ้นมา เพื่อดูแลบริหารและเป็นตัวแทนชาติ จึงเรียกอย่างเต็มรูปว่า *รัฐ-ชาติ* แต่ในกรณีของประเทศโลกที่สาม นักรัฐศาสตร์อเมริกันกลับเสนอให้สร้างรัฐและชาติขึ้นพร้อมๆ กัน เพื่อในระยะเวลาให้สั้นลงจะได้สามารถพัฒนาได้ทันสังคมตะวันตก แต่ความพยายามดังกล่าวกลับสร้างปัญหาและความวุ่นวายให้กับประเทศเหล่านี้ เพราะกระบวนการสร้างชาติ และ รัฐ-ชาติ ในสังคมที่มีกลุ่มเชื้อชาติและชาติพันธุ์ที่หลากหลายจะต้องสลายเอกลักษณ์ต่างๆ ในสังคมเดิมลง ภายใต้ข้ออ้างของการรวมชาติและการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในชาติ แล้วสร้างเอกลักษณ์ใหม่ขึ้นแทน เรียกว่า *เอกลักษณ์ประจำชาติ (national identities)* ซึ่งได้มาจากการชูเอกลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์หลักในสังคม ในขณะที่เดียวกัน ก็จะทำหน้าที่เก็บกด ปิดกั้นความแตกต่างหลากหลายของกลุ่มเชื้อชาติหรือชาติพันธุ์อื่นๆ ไว้ภายใต้เอกลักษณ์ชนิดใหม่ที่เรียกว่า *ความเป็นพลเมือง (citizenship)* ที่ทุกคนในชาติจะมีฐานะเท่าเทียมกัน ไม่มีการแบ่งแยกเรื่องเชื้อชาติ ศาสนา เพศ วัฒนธรรม ชนชั้นวรรณะ หรือสีผิว เป็นต้น

ดังนั้น การสร้างชาติจึงเป็นการเปลี่ยนสมดุลของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ในสังคมจากเดิมที่วางอยู่บนฐานทางวัฒนธรรมสู่ฐานทางการเมือง กลุ่มเชื้อชาติหรือกลุ่มชาติพันธุ์ที่ถูกเก็บกด ปิดกั้นจากกระบวนการสร้างชาติดังกล่าว ก็จะพยายามเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องความเป็นอิสระให้แก่ตนเองในรูปของขบวนการปลดปล่อยเพื่อแยกออกไปตั้ง รัฐ-ชาติ ของตัวเอง ขณะที่กลุ่มชาติพันธุ์หลักที่เป็น “ตัวแทน”

¹ไชยรัตน์ เจริญสินโอฟาร. (2543). *วาทกรรมการพัฒนา : อำนาจ ความรู้ ความจริง เอกลักษณ์ และความเป็นอื่น*. หน้า 71-72.

ชาติ และมีอำนาจรัฐอยู่ในมือก็จะทำการปราบปรามกลุ่มชาติพันธุ์เหล่านี้ จนนำไปสู่สงครามกลางเมือง และต้องมีการสร้างชาติใหม่อย่างไม่มีวันจบสิ้น เพื่อให้สอดคล้องกับความคิดแบบรัฐ-ชาติสมัยใหม่ ที่เชื่อในระบบรัฐ-ชาติเดียว และการกำหนดชะตาชีวิตตนเอง (self-determination)

เพราะฉะนั้น กระบวนการสร้างชาติในสังคมที่มีกลุ่มเชื้อชาติหรือชาติพันธุ์ที่หลากหลายแทนที่จะนำไปสู่เอกภาพและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน กลับเป็นการปลุกสำนึกความรู้สึกแตกต่างในเรื่องเชื้อชาติให้ชัดเจนและรุนแรงขึ้น ทำให้ความแตกต่างในเรื่องเชื้อชาติหรือชาติพันธุ์กลายเป็นประเด็นการเมือง และนำไปสู่การต่อสู้ขัดแย้งทางการเมืองบนพื้นฐานความรู้สึกเรื่องเชื้อชาติที่รุนแรงขึ้นด้วย¹

โดยนัยนี้ ความสำเร็จของการสร้างชาติของทฤษฎีการทำให้ทันสมัยอย่างตะวันตก ก็คือกระบวนการล้มล้างหรือสลายเอกลักษณ์เดิมของประเทศโลกที่สาม แล้วสร้างเอกลักษณ์ชุดใหม่ขึ้นมา ได้แก่ชาติ และรัฐ-ชาติเข้าแทนที่ และเมื่อเอกลักษณ์ชุดใหม่เผชิญกับปัญหา ก็นำไปสู่วิกฤตการณ์ทางด้านเอกลักษณ์ในประเทศโลกที่สาม ฉะนั้น รัฐ-ชาติ ในประเทศโลกที่สาม จึงอ่อนไหวอยู่กับการแก้ปัญหาของกลุ่มเชื้อชาติและชาติพันธุ์ต่างๆ ที่กลายเป็น “ชนกลุ่มน้อย” ไป เนื่องมาจากกระบวนการสร้างชาติที่กล่าวถึงข้างต้นมีปัญหาจนไม่มีเวลาที่จะพัฒนาเศรษฐกิจและพัฒนาประเทศ ภายใต้สถานการณ์เช่นนี้ รัฐ-ชาติในประเทศโลกที่สามส่วนใหญ่ จึงหาทางออกด้วยการสถาปนารัฐแบบเผด็จการอำนาจนิยมแบบต่างๆ ขึ้นเพื่อสยบกลุ่มเชื้อชาติต่างๆ และเพื่อผลในการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ดังนั้น รัฐ-ชาติ ที่มีกลุ่มเชื้อชาติหรือชาติพันธุ์ที่หลากหลาย จึงต้องเผชิญกับปัญหาสองด้านที่แยกกันไม่ออกระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ กับการแก้ปัญหาของกลุ่มเชื้อชาติและชาติพันธุ์ต่างๆ²

การพูดถึงการสร้างชาติข้างต้น ช่วยให้เห็นความแตกต่างที่สำคัญระหว่างชาติกับรัฐ-ชาติ กล่าวคือ ในขณะที่รัฐ-ชาติ ต้องเผชิญกับแรงบีบคั้นและความคาดหวังจากประชาชนในเรื่องขีดความสามารถของรัฐในการบริหารจัดการ และนำความกินดีอยู่ดีมาสู่ประชาชน ส่วนชาตินั้นนอกจากไม่

¹ แหล่งเดิม. หน้า 73.

² แหล่งเดิม. หน้า 74-75.

ต้องเผชิญกับความคาดหวังจากประชาชนอย่างรัฐ-ชาติแล้ว ชาติยังสามารถเรียกร้องความรักภักดี และความเสียสละจากสมาชิกของชาติได้อีกด้วย¹

โดยทั่วไปแล้ว การเมืองในรัฐเกิดใหม่มักได้รับการมองว่าเป็นการเมืองในระยะเปลี่ยนผ่าน (Transitional Politics) มากกว่าที่จะเป็นลักษณะเฉพาะตัว ทั้งนี้ เนื่องจากนักวิชาการตะวันตกถือเอา ขั้นตอนสูงสุดของการพัฒนาทางการเมือง คือขั้นตอนของการเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยแบบตะวันตก ประชาธิปไตยจึงเป็นมิติเดียวของกระบวนการเปลี่ยนแปลง กลายเป็นตัวตั้งที่มีมิติอื่นๆ กลายเป็น ส่วนประกอบที่ไม่มีลักษณะพิเศษที่สามารถตกผลึกอยู่ควบคู่ไปกับประชาธิปไตยได้

การศึกษาการเมืองเปรียบเทียบเข้าสู่ภาวะปัจจุบัน เพราะไม่สามารถอธิบายถึงความล่าช้าในการ แปรเปลี่ยนเป็นประชาธิปไตยได้ ในหนึ่งทศวรรษที่ผ่านมาจึงเกิดการทบทวนแนวคิดและแนวทางการ ศึกษาอย่างขนานใหญ่ งานเขียนของนักวิชาการตะวันตกในระยะหลังๆ จึงให้ความสนใจในความ แตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรมมากขึ้น ในฐานะที่เป็นสิ่งที่ถาวรคงอยู่กับสังคมแทนที่จะถือว่าเป็น สภาพที่เลื่อนไหลเปลี่ยนแปลงเพราะสังคม “มีความทันสมัย” ขึ้น ประเด็นปัญหาความเป็นอิสระของชน กลุ่มน้อย (Ethnic autonomy) จึงเริ่มมีบทบาทสำคัญในฐานะที่จะอธิบายปรากฏการณ์ และกระบวนการ ของความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจรัฐกับแหล่งอำนาจทางสังคมย่อยๆ ทั้งหมด²

ปัจจุบัน แม้ว่าทฤษฎีว่าด้วยการพัฒนาการเมืองและการสร้างชาติ ของนักวิชาการอเมริกัน จะ เสื่อมความนิยมลง แต่ความคิดเรื่องชาติ และรัฐ-ชาติ ยังคงมีอิทธิพลต่อประชากรในโลกที่สามอย่าง มหาศาล และยังคงเป็นระบบคิดที่จะสร้างความอุ่นใจให้กับประเทศต่างๆ ในโลกที่สาม ที่มีกลุ่มเชื้อชาติ และชาติพันธุ์ที่หลากหลายต่อไปในอนาคต ดังตัวอย่างของขบวนการปลดปล่อยเพื่อแยกออกไปตั้งชาติ และรัฐ-ชาติของตัวเอง ตามหลักสิทธิในการกำหนดชีวิตของตน อย่างขบวนการชนกลุ่มน้อยในพม่า อันตรายและความน่าสะพรึงกลัวของความขัดแย้งทางการเมือง ที่วางอยู่บนฐานของความแตกต่าง ทางด้านเชื้อชาติและชาติพันธุ์ อันเป็นผลมาจากการสร้างจินตนาการของชุมชนทางการเมืองชนิดใหม่ที่ เรียกว่า ชาติ และ รัฐ-ชาติ เมื่อนำไปผนวกเข้ากับความรู้สึกเรื่องชาตินิยม ทำให้เกิดความรู้สึกที่รุนแรง

¹ แหล่งเดิม. หน้า 76.

² ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2533). *เล่มเดิม*. หน้า 69-70.

ก่อให้เกิดสงครามล้างเผ่าพันธุ์อย่างไรเหตุผล ทำให้ต้องเริ่มต้นคิดเพื่อหาทางจินตนาการเกี่ยวกับชุมชนทางการเมืองแบบอื่นๆ ที่ไม่จำเป็นต้องวางอยู่บนพื้นฐานความคิดเรื่องชาติ และ รัฐ-ชาติ อย่างในปัจจุบัน เพื่อเปิดพื้นที่ให้กับชุมชนในจินตนาการแบบอื่นที่กลุ่มเชื้อชาติและชาติพันธุ์สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข¹

รัฐกับประชาสังคม

จากความแตกต่างหลากหลายทางด้านเชื้อชาติและชาติพันธุ์ที่นำไปสู่ปัญหาชนกลุ่มน้อยภายในชาติ ทำให้งานของนักวิชาการตะวันตกในระยะหลังๆ หันมาให้ความสนใจในความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรมมากขึ้น ในฐานะที่เป็นสิ่งที่ถาวรคงอยู่กับสังคมแทนที่จะถือว่าเป็นสภาพที่เปลี่ยนแปลงไปตามสังคมที่ “มีความทันสมัย” ขึ้น ประเด็นความเป็นอิสระของชนกลุ่มน้อย (Ethnic autonomy) จึงเริ่มมีบทบาทสำคัญในฐานะที่จะอธิบายปรากฏการณ์ และกระบวนการของความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจรัฐกับแหล่งอำนาจทางสังคมย่อยๆ ทั้งหลาย ทำให้มองเห็นความแตกต่างระหว่างการสร้างรัฐกับการสร้างชาติ โดยเฉพาะในสังคมที่คนกลุ่มน้อยซึ่งมีเชื้อชาติหนึ่งเป็นกลุ่มชนที่มีศักยภาพที่จะแปรเปลี่ยนอำนาจภายในสังคม (อำนาจเศรษฐกิจในประชาสังคมภายนอกอำนาจรัฐ) ให้กลายเป็นอำนาจทางการเมือง และอาจกุมอำนาจรัฐในที่สุด การแยกแยะความแตกต่างนี้จะก่อให้เกิดความเข้าใจในปมเงื่อนของการเมืองในประเทศที่กำลังอยู่ในระยะของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม-เศรษฐกิจและวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี

จากการที่แยกความแตกต่างของความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจรัฐกับอำนาจทางสังคมของกลุ่มเชื้อชาติหรือชนชาติที่มีความแตกต่างหลากหลายนั้น จึงเกิดคำขึ้นสองคำ คือ รัฐ และ ประชาสังคม คำว่า รัฐ (state) นั้น นอกจากจะหมายถึงอำนาจอัดขาดสูงสุดเชิงบังคับในสังคมที่มีผลในการให้คุณให้โทษแก่ประชาชนแล้ว ในทางรูปธรรมรัฐยังหมายถึงกลไกหรืออำนาจรัฐอันประกอบไปด้วยกำลังทหาร ตำรวจ ระบบราชการ ระบบตุลาการ และสถาบันการศึกษา-วัฒนธรรม ของรัฐอีกด้วย ส่วน คำว่า ประชาสังคม (civil society) นั้นหมายถึงต้องมีหน่วยหรือองค์รวมทางสังคมอยู่หน่วยหนึ่งซึ่งมีลักษณะมั่นคงถาวร

¹ไชยรัตน์ เจริญสินโอฟาร. (2543). เล่มเดิม. หน้า 78-79.

ดำรงเป็นพื้นฐานอยู่ก่อน อาจเป็นประชาคมโลก ประเทศ จังหวัด หมู่บ้าน หรือชุมชนก็ได้แต่มีใช้สถาบันของรัฐ ประชาสังคม นั้นมีได้เป็นแต่เพียงองค์กร หรือสถาบันเท่านั้น แต่เป็นการปฏิบัติกิจกรรมทางสังคมซึ่งมีกลุ่มองค์กรสถาบันเป็นเพียงการตกผลึกหรือการเป็นสถาบัน (institutionalization) ของการปฏิบัติกิจกรรมทางสังคมต่างๆ เหล่านั้น¹ ความคิดที่เกี่ยวกับประชาสังคม ก็คือการคานอำนาจระหว่างรัฐกับสังคม

การแบ่งแยกรัฐกับประชาสังคมออกจากกันในทางทฤษฎีนั้น มีความหมายโดยตรงต่อการสร้างแนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ที่ควรจะเป็นหรือที่เหมาะสมระหว่างส่วนทั้งสองนี้ ที่สำคัญได้แก่ ความคิดที่ว่าประชาสังคมมีอิสระในตัวเองระดับหนึ่ง และรัฐมีอำนาจไม่เด็ดขาดสูงสุดและทั่วไปในบางกรณี โดยมีขอบเขตการใช้อำนาจที่จำกัดโดยกฎหมายรัฐธรรมนูญ แนวคิดนี้เป็นแนวคิดที่ต่อต้านอำนาจรัฐ (anti-statist concept) แนวคิดต่อต้านอำนาจรัฐได้รับการตีติงว่า หากให้ประชาสังคมมีอิสระมากเกินไป ก็จะเป็นอันตรายต่อคนในสังคมนั้นเอง เพราะขาดพลังอำนาจที่จะมาเหนี่ยวรั้งความขัดแย้งแตกแยกภายในสังคมนั้น²

แนวคิดประชาสังคมนั้นเป็นการเปิดพื้นที่สาธารณะ เพื่อให้ภาคสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอประเด็น กำหนดวาระ และสร้างประชาคมตีเพื่อกดดันรัฐให้ตอบสนองต่อความต้องการของสังคมเป็นการช่วงชิงบนพื้นที่ปริมาตรสาธารณะ เพื่อการเจรจาต่อรองหรือประนีประนอมเพื่อ ผลประโยชน์โดยรวมของหน่วยหรือชุมชนนั้นหรือเพื่อช่วงชิงอำนาจ ทรัพยากร และความเชื่อของกลุ่มของตน³

อย่างไรก็ดีสิ่งที่เรียกว่าประชาสังคม ก็มีความขัดแย้งกับวัฒนธรรมชุมชน (community culture) ของประเทศโลกที่สามอย่างสิ้นเชิง การสร้างประชาสังคมเท่ากับเป็นการทำลายความรู้สึกเรื่องชุมชนแบบพื้นบ้านลงโดยปริยาย เป็นการเปลี่ยนชุมชนจากพื้นฐานของเชื้อชาติ ชาติพันธุ์ เผ่าพันธุ์ หรือความสัมพันธ์แบบเครือญาติ ให้กลายเป็นเรื่องของกลุ่มพลัง สมาคม สหภาพแรงงาน ซึ่งเป็นเรื่ององค์กร

¹ธีรยุทธ บุญมี. (2547). *ประชาสังคม*. หน้า 21.

²ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2533). *เล่มเดิม*. หน้า 72-73.

³ธีรยุทธ บุญมี. (2547). *เล่มเดิม*. หน้า 20.

จัดตั้งต่างๆ ที่ปราศจากความรู้สึกผูกพันแบบเก่าลง ดังนั้นการสร้างประชาสังคมขึ้นมาจึงไม่สามารถสร้าง ศักยภาพให้กับชุมชนพื้นบ้านแต่อย่างใด¹

โดยปกติแล้ว แนวคิดในการสร้าง รัฐ-ชาติ มีสมมติฐานเบื้องต้นว่า จะต้องมียุทธศาสตร์แห่งความเป็นชาติ (nation identity) ที่ชัดเจนเสียก่อน แต่ไม่ปรากฏว่ามีนักวิชาการคนใดได้ชี้ให้เห็นความแตกต่างระหว่าง ยุทธศาสตร์ของรัฐ และ ยุทธศาสตร์ของชาติ

ยุทธศาสตร์ของรัฐ (state identity) กับยุทธศาสตร์ของชาติ (nation identity) จะเป็นสิ่งเดียวกันก็ต่อเมื่อมีเอกภาพสมบูรณ์ระหว่างรัฐกับคนในรัฐ นั่นก็คือรัฐจะต้องประกอบด้วยคนที่มียุทธศาสตร์เป็นเอกภาพ ในประชาสังคมส่วนใหญ่ในโลก รัฐจึงครอบครองอยู่บนชุมชนที่มีความแตกต่างหลากหลายทางเชื้อชาติ ภาษา และวัฒนธรรม เพียงแต่สัดส่วนของกลุ่มชนเหล่านี้จะมีมากหรือน้อยต่างกันเพียงใดเท่านั้น รัฐส่วนใหญ่จึงมีประชาสังคมที่เป็น พหุลักษณะ มากกว่าจะมี ยุทธศาสตร์

ประเด็นสำคัญก็คือ สถานภาพทางอำนาจทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม ซึ่งเป็นปัจจัยกำหนดความสัมพันธ์ และขอบเขตของการแข่งขันเพื่อช่วงชิงอำนาจระหว่างกลุ่มชนต่างๆ จะนำไปสู่ข้อพิจารณาที่ว่า ในกรณีที่มีความไม่ลงรอยกันระหว่าง คุณลักษณะของสังคม กับ คุณลักษณะของรัฐ แล้ว ก็จะทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างฐานอำนาจของรัฐกับฐานอำนาจของสังคม

สภาพการณ์เช่นนี้ ผู้กุมกลไกอำนาจรัฐย่อมแสวงหาโอกาสที่จะสถาปนา ยุทธศาสตร์ของรัฐ ให้แยกตัวออกจาก พหุลักษณะ ของประชาสังคม เพื่อหลีกเลี่ยงการถูกจำกัดอำนาจจากพลังทางสังคม การเปลี่ยนแปลงยุทธศาสตร์ของรัฐจึงเป็นการปรับตัวของรัฐ

การสร้างรัฐจึงหมายถึงการสร้างยุทธศาสตร์ของรัฐ ซึ่งไม่เหมือนกับการสร้างชาติ หากชาติ (Nation) หมายถึงการอยู่ร่วมกันของกลุ่มชนที่มีความแตกต่างกันทางเชื้อชาติ ภาษา และวัฒนธรรม การสร้างรัฐและยุทธศาสตร์ของรัฐจึงได้แก่ กระบวนการสร้างเอกภาพบนพหุลักษณะของชาตินั่นเอง และเป็น

¹ไชยรัตน์ เจริญสินโอฟาร. (2543). เล่มเดิม. หน้า 94.

การเพิ่มความแข็งแกร่งให้กับอำนาจรัฐในการหลีกเลี่ยงการควบคุมจากพลังต่างๆ ภายในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จากกลุ่มชนที่ต่างเชื้อชาติที่มีพลังอำนาจทางเศรษฐกิจ¹

การแพร่กระจายของแนวความคิดเกี่ยวกับรัฐ

การแพร่กระจายอารยธรรมแบบตะวันตกให้กระจายไปทั่วโลกนั้นเป็นความซับซ้อน การปะทะกันระหว่างวัฒนธรรมตะวันตกและตะวันออกก่อให้เกิดความขัดแย้ง ชาวยุโรปเห็นว่าในการไกลเกลี่ยความขัดแย้ง ควรจะอยู่ภายใต้กฎหมายที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานที่ประจักษ์ชัดและเป็นสากล เมื่อชาวยุโรปได้เดินทางไปสู่โลกที่ไม่ใช่ตะวันตก ไม่ว่าจะเป็นพ่อค้า นักสอนศาสนาและนักผจญภัย บุคคลเหล่านี้จะมีความคิดติดตัวไปด้วยว่า ทุกสังคมควรจะถูกระดมจัดองค์ประกอบเป็นระเบียบ เหมือนรัฐที่เชื่อในความเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยและยึดมั่นอยู่กับระเบียบและกฎหมาย

2 การพัฒนา(Development)

สิ่งที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นพร้อมๆ กับการสร้างชาติ และ รัฐ-ชาติ ก็คือการพัฒนา เพราะในการพัฒนา นั้น ผู้ที่มีบทบาทนำในเรื่องการพัฒนาก็คือรัฐ จึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะนำเอาเรื่องการพัฒนาไปผูกโยงกับอุดมการณ์ของรัฐ การพัฒนาจึงถูกทำให้เชื่อมโยงไปกับการสร้างชาติ และการทำให้เศรษฐกิจของประเทศมีความมั่นคง

การพัฒนา (development) เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 การพัฒนาจึงเป็นประดิษฐกรรมทางประวัติศาสตร์ที่ค่อนข้างใหม่แต่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย การพัฒนามีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เป็นการทำให้ประเทศทันสมัยอย่างสังคมตะวันตก แต่อย่างไรก็ดี ในระยะหลังๆ ได้พบว่าการพัฒนา นำปัญหามากมายมาสู่สังคมของประเทศโลกที่สาม หรือประเทศด้อยพัฒนา

¹ ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2533). เด่มเดิม. หน้า 78-79.

ไม่ว่าจะเป็นความไม่เท่าเทียมกันของบุคคลในสังคม ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาความยากจนที่เพิ่มมากขึ้นในชนบท และที่สำคัญทำให้ประเทศโลกที่สามต้องพึ่งพิงตะวันตกแทบจะทุกด้าน

ทำให้เกิดคำถามว่า ทำไมรูปแบบของอารยธรรมตะวันตกสมัยใหม่จึงสามารถกลายเป็นแม่แบบที่อารยธรรมอื่น หรือสังคมอื่นจะต้องเจริญรอยตาม และกลายเป็นมาตรฐานที่ใช้วัดสังคมอื่นหรือที่เรียกว่าประเทศในโลกที่สามว่ามีความด้อยพัฒนา ได้มีการสร้างเอกลักษณ์ให้กับประเทศโลกที่สามว่า มีความด้อยพัฒนา และกดประเทศเหล่านี้ให้ต่ำลง ด้วยการตีตราว่า ประชากรในประเทศดังกล่าวยากจน อดอยาก ขาดแคลน และไร้คุณภาพคำตอบต่อปัญหาดังกล่าว ก็คือคำว่า การพัฒนา นั้นเป็นวาทกรรม (discourse) ที่ถูกกำหนดขึ้น เพื่อใช้อธิบายสภาวะใดๆ ที่ผู้สร้างวาทกรรมมี จินตภาพ (imagination) ต่อสภาวะนั้นๆ ถึงแม้ว่าสภาวะนั้นๆ จะมีลักษณะว่างเปล่า แต่เนื่องจากอำนาจของวาทกรรม ทำให้เกิดความเชื่อว่าสภาวะนั้น เป็นความจริง และทำให้ประชากรในประเทศโลกที่สาม ยอมรับว่าตนเองมีความด้อยพัฒนา¹ จนมองข้ามคุณค่าของตนเองไป ต้องรอความช่วยเหลือจากประเทศที่พัฒนาแล้วต่อไป

อย่างไรก็ตาม อังเดร กุนเดอร์แฟรงค์ (Andre Gunder Frank)^{*} ได้ให้ความเห็นถึงสาเหตุของความด้อยพัฒนาของประเทศในโลกที่สามว่าการที่ประเทศใน แอฟริกา เอเชีย และลาตินอเมริกา ได้กลายมาเป็นประเทศด้อยพัฒนาเมื่อได้เข้าไปผูกพัน หรือเข้าร่วมกับระบบเศรษฐกิจโลก และเมื่อถูกปกครองโดยเจ้าอาณานิคม (Colonialists) ในรูปแบบต่างๆ ความด้อยพัฒนาที่เป็นอยู่มีสาเหตุดั้งเดิมที่ยังมิได้รับการเปลี่ยนแปลง หรือมิใช่เพราะขาดแคลนทุน เทคโนโลยี หรืออะไรต่างๆ ที่นักเศรษฐศาสตร์กระแสหลักกล่าวไว้ แต่ประเด็นสำคัญอยู่ที่ การถ่ายเทส่วนเกิน จากประเทศด้อยพัฒนาเหล่านี้ไปยังประเทศพัฒนาแล้วเป็นจำนวนมาก โดยผ่านกลไกต่างๆ ทางด้านการค้า การลงทุน และสถาบันระหว่างประเทศทั้งหลาย ทั้งทางตรงและทางอ้อม พัฒนาการเศรษฐกิจที่เป็นอยู่มีจุดหมายที่มุ่งตอบสนองความต้องการของกลุ่มผลประโยชน์ หรือกระบวนการสะสมทุนในประเทศพัฒนาแล้ว หรือการสะสมทุนในระดับโลก โดยเรียกประเทศที่พัฒนาแล้วว่าเป็น ศูนย์กลาง (center) หรือ เมืองแม่ (metropolis) ในฐานะที่เป็นศูนย์กลางในการควบคุมและถ่ายเทส่วนเกินทางเศรษฐกิจ และ เรียกประเทศ

¹ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2543). เล่มเดิม. หน้า 57.

* นักประวัติศาสตร์เศรษฐกิจและนักสังคมวิทยาชาวเยอรมัน-อเมริกัน (1929-2005).

ด้อยพัฒนาว่า ประเทศรอบนอก (peripheral) ภายใต้อิทธิพลทางเศรษฐกิจในลักษณะที่เป็นแบบอาณานิคมแบบใหม่ (Neo-Colonial) นี้ทำให้ประเทศยากจนไม่อาจพัฒนาไปสู่ความเจริญดังที่ปรากฏในประเทศพัฒนาแล้วได้ หากแต่กลับนำไปสู่ *ความด้อยพัฒนา* มากยิ่งขึ้น¹

ลักษณะและโครงสร้างทั่วไปของประเทศกำลังพัฒนา²

ลักษณะและโครงสร้างทั่วไปของประเทศกำลังพัฒนานี้ อาจจำแนกได้เป็น 3 ส่วน คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และการเมือง

1. ลักษณะทางเศรษฐกิจ ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศกำลังพัฒนาจะดำรงชีวิตอย่างง่าย ๆ ส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่ในพื้นที่ชนบท มักขาดแคลนอาหาร ขาดบริการด้านการศึกษา การแพทย์ การอนามัยและสาธารณสุข มีอาชีพเกษตรกรรม ถือครองที่ดินขนาดเล็กเพื่อทำการเพาะปลูก หรือเป็นผู้เช่าที่ดินทำกิน ไม่มีกรรมสิทธิ์ โดยตรง ทำให้ไม่สามารถพัฒนาที่ดินให้ดีขึ้นได้ บางแห่งอาจมีอาชีพเลี้ยงสัตว์ ส่วนชุมชนที่อยู่ตามชายทะเลจะทำการประมง มีวิธีการผลิตแบบเลี้ยงตัวเองเพียงพอบริโภคภายในครอบครัวและขายภายในท้องถิ่นเป็นส่วนใหญ่ ใช้เทคโนโลยีการผลิตแบบโบราณจึงทำให้ประสิทธิภาพในการผลิตต่ำ ทำให้รายได้ต่อหัวของประชากรและผลิตภัณฑ์มวลรวมของทั้งประเทศต่ำไปด้วย ประชากรส่วนใหญ่ประสบปัญหาเรื่องการเงิน ต้องเป็นหนี้ และจำนองทรัพย์สิน รายได้ส่วนใหญ่จะใช้จ่ายในการอุปโภคและบริโภค ส่วนใหญ่มักหมดไปกับเรื่องอาหาร และสิ่งจำเป็นในการครองชีพ อัตราการออมต่ำจึงมีเงินลงทุนน้อย ทำให้ขาดแคลนเงินลงทุนมีอุตสาหกรรมขั้นปฐม คือการทำกสิกรรม การทำป่าไม้ การทำเหมืองแร่ เป็นต้น ลักษณะของผลิตผลและผลิตภัณฑ์จะเป็นผลิตผลทางด้านเกษตรกรรม ส่วนใหญ่เป็นพวกธัญพืช และวัตถุดิบ ผลิตผลด้านอาหารจำพวกโปรตีนและเนื้อสัตว์มีน้อย การผลิตมักขึ้นกับผลผลิตเพียง 2-3 ชนิด ซึ่งมีความเสี่ยงต่อภัยธรรมชาติและภาวะผันผวนของราคา การใช้จ่ายแรงงาน

¹ ติรณ ไชวศิริมณี, บรรณารักษ์. (2525). *เศรษฐกิจไทย : การเปลี่ยนแปลงและการพัฒนา*. หน้า 14-15.

² ดำรง รุณดี. (2537). *รัฐกับการพัฒนา*. หน้า 5.

ส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ต่ำ และไม่มีประสิทธิภาพในการผลิต มีการว่างงานแอบแฝง และการว่างงานตามฤดูกาล ระบบการให้สินเชื่อและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการตลาดยังไม่เจริญ

2. ลักษณะทางด้านสังคม เนื่องจากวิธีการผลิตเป็นแบบเลี้ยงตัวเอง ทำให้ประชากรส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในชนบท ประชากรเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับแบบเครือญาติ มีความสนิทสนมแนบแน่นกัน ภายในหมู่บ้านเดียวกัน ดำเนินชีวิตไปตามจารีตประเพณี มีความเชื่อในลัทธิศาสนาอย่างฝังใจ ยากต่อการเปลี่ยนแปลง แต่หมู่บ้านหรือกลุ่มหมู่บ้านในเขตใกล้เคียงกันอาจมีลักษณะทางวัฒนธรรมที่แปลกแตกต่างกันออกไป จึงทำให้ในชาติเดียวกันอาจมีชนหลายเผ่าพันธุ์อาศัยอยู่ร่วมกันภายใต้ระบบวิธีการผลิตเดียวกัน

ส่วนผู้ที่อาศัยอยู่ในเมืองจะมีจำนวนน้อยกว่า เป็นผู้ผูกขาดทางเศรษฐกิจ มีพลังอำนาจในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ มีอำนาจในการต่อรองสูงในทุกๆ เรื่อง คนเหล่านี้จึงมีอิทธิพลเหนือคนในชนบท ไม่ว่าจะทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ทำให้เกิดช่องว่างทางสังคมระหว่างคนชนบทกับคนในเมือง ทั้งนี้เพราะประชากรที่อาศัยอยู่ในเมืองมักเป็นผู้ที่มีการศึกษามากกว่า ตรงข้ามกับประชากรในชนบทที่ขาดโอกาสทางการศึกษา อัตราการอ่านออกเขียนได้ของประเทศที่กำลังพัฒนาจะอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญของประเทศ มีความเหลื่อมล้ำระหว่างภูมิภาคมาก เป็นผลมาจากการพัฒนากระจายไปไม่ถึงทั่วถึง ก่อให้เกิดความไม่เสมอภาคในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการใช้เทคโนโลยีการผลิต โอกาสการทำงาน การศึกษา การเข้ารับบริการจากรัฐในด้านสาธารณสุข ปลอดภัย การรักษาพยาบาล ฯลฯ ผลของความเหลื่อมล้ำทำให้ความเป็นอยู่ และมาตรฐานการครองชีพแตกต่างกัน ความเจริญกระจุกตัวอยู่แต่ในตัวเมืองที่มีประชากรอยู่อย่างหนาแน่น¹

3. ลักษณะทางการเมือง ก่อนที่ประเทศด้อยพัฒนาจะได้รับเอกราชจากจักรวรรดินิยม กลุ่มคนทุกชาติพันธุ์ที่อยู่ในดินแดนที่ถูกยึดครองจะรวมตัวกันเพื่อต่อสู้เรียกร้องเอกราช ซึ่งตามลำดับขั้นของการพัฒนาทางการเมือง เอ. เอฟ. เค. ออแกนสกี (A. F. K. Organski)² เรียกลำดับขั้นนี้ว่า “ระบบการเมืองแห่งการรวมชาติขั้นต้น” ทุกชาติใจขั้นนี้จะมีลักษณะคล้ายกัน คือ เป็นชาติด้อยพัฒนาทางเศรษฐกิจ มี

¹ สุกใจ ทูลพานิชย์กิจ. (2547). *หลักการพัฒนาเศรษฐกิจ*. หน้า 16.

² เอ. เอฟ. เค. ออแกนสกี. (2516). *เล่มเดิม*. หน้า 4.

ลักษณะก่อนการพัฒนาอุตสาหกรรม ทุกชาติมีรัฐบาลที่ไม่มีประสิทธิภาพ และไม่เป็นประชาธิปไตย และทุกชาติต้องต่อสู้กับปัญหาการรวมชาติต่อเมื่อได้รับเอกราชแล้ว จะเกิดปรากฏการณ์ 2 ประเภทขึ้น คือ ประการแรก กลุ่มคนที่เข้าครอบครองอำนาจรัฐจะกีดกันและพยายามป้องกันมิให้คนกลุ่มอื่นเข้ามามีอำนาจในการปกครองรัฐ ทำให้เกิดการต่อสู้เพื่อช่วงชิงอำนาจทางการเมืองระหว่างกลุ่มต่างๆ ภายในชาติที่เกิดขึ้นใหม่ ประการที่สอง ได้แก่การสร้างชาติให้รอดหน้าโดยอาศัยลัทธิชาตินิยมเป็นเครื่องมือในการรวมพลังเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนา เป็นทัศนคติที่ซ่อนเร้นอยู่ภายใต้จิตสำนึกของคนในประเทศโลกที่สาม คือ ความรู้สึกต่ำต้อยในฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของบ้านเมืองของตนเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศที่เจริญทางอุตสาหกรรม¹

นอกจากนี้แล้วความรู้สึกในการมีส่วนร่วมในทางการเมืองของประชาชนมีน้อย เนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจ และเนื่องจากมีปัญหาทางเศรษฐกิจที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้จึงขาดความสนใจทางการเมือง ชาดการรวมกลุ่มเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนทั้งในทางเศรษฐกิจและการเมือง

การปกครองและการบริหารของรัฐ มีลักษณะการรวมศูนย์อำนาจไว้ที่ส่วนกลางมากกว่าการกระจายอำนาจไปสู่ภูมิภาค มีปัญหาเบื้องต้นคือการสร้างการปกครองส่วนกลางให้มีอำนาจทั่วดินแดนและประชากรที่รวมอยู่ในพรมแดนของชาติ รัฐบาลมักแก้ปัญหานี้ด้วยการใช้กำลังทางทหารเข้าทำการปราบปราม ทำให้เกิดสงครามกลางเมือง เกิดความไม่มั่นคงทางการเมือง รัฐบาลต้องสูญเสียงบประมาณมาใช้ในการปราบปราม สู้รบกับชนกลุ่มน้อยภายในประเทศ

สาเหตุของความยากจนและความด้อยพัฒนา

สาเหตุของความยากจนของประเทศในโลกที่สามนั้น จอห์น เคนเนทกัลเบรท (John Kennet Galbraith) นักเศรษฐศาสตร์ชาวแคนาดาได้กล่าวถึงความยากจนของประเทศด้อยพัฒนาไว้หลายประการด้วยกันพอสรุปได้ดังนี้ คือ เป็นประเทศที่มีทรัพยากรจำกัดหรือไม่มีเลย มีที่ดินแห้งแล้งไม่เหมาะต่อการเพาะปลูก หรือเป็นประเทศที่มีทรัพยากรธรรมชาติแต่ประชากรส่วนใหญ่ที่เป็นคนจนไม่ได้รับ

¹ดำรง สุานดี. (2537). เล่มเดิม. หน้า 10.

ผลประโยชน์จากส่วนแบ่งเหล่านั้นเลย คงมีแต่นายทุนและนายทุนต่างชาติที่ได้ประโยชน์จากทรัพยากรเหล่านั้น หรือเป็นประเทศที่ยากจน และถูกกดขี่จากประเทศที่แสวงหาอาณานิคม ประเทศที่เข้ามาปกครองอาณานิคมอาจเข้ามาดำเนินธุรกิจต่างๆ เช่นการทำไร่ขนาดใหญ่ เป็นต้น แต่เป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของประเทศเมืองแม่ หาเป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของชาวพื้นเมืองไม่ ชาวพื้นเมืองยังคงยากจนอยู่เช่นเดิม หรือจนยิ่งกว่าเดิมเพราะต้องถูกระดมใช้แรงงานเพื่อสร้างผลผลิตให้แก่ประเทศเมืองแม่ นอกจากนี้ความยากจนอาจเกิดขึ้นจากการขูดรีดระหว่างชนชั้น ระหว่างนายทุนกับกรรมกร หรือระหว่างคนมีกับคนจน โดยเฉพาะในระบบทุนนิยมเสรี แต่ความจริงแล้วหาได้มีการแข่งขันโดยเสรีไม่ คงมีแต่การผูกขาด ผู้ที่มีอำนาจผูกขาดมากก็มีอำนาจต่อรองมาก

โทมัสบาลอค (Thomas Balogh) ที่ปรึกษาทางเศรษฐกิจขององค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organisation for Economic Co-operation and Development) เห็นว่าสาเหตุของความยากจนของประเทศกำลังพัฒนาเกิดจากสาเหตุสองประการ คือ ประการแรก ประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว และ ประการที่สอง เกิดจากการทำการเกษตรแบบดั้งเดิมที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลง ทำให้ประสิทธิภาพในการผลิตอยู่ในระดับต่ำ

ตามทฤษฎีวิวัฏจักรแห่งความยากจน (The Vicious Circle of Poverty) ได้อธิบายถึงการที่ประเทศไม่สามารถหลุดพ้นจากความยากจนได้ มีสาเหตุมาจากมีความยากจนเป็นพื้นฐาน คือการมีรายได้ต่ำ (Low Real Income) ทำให้มีความสามารถในการออมต่ำ (Low Saving) ซึ่งจะทำให้มีเงินในการลงทุนน้อย (Low Investment) อันจะทำให้ผลผลิตต่ำ (Low Productivity) และนำไปสู่การมีรายได้ต่ำอีกเป็นวัฏจักรเช่นนี้ไปเรื่อยๆ² สภาพความยากจน และความแร้นแค้น ถ้าปล่อยให้เรื้อรัง และอยู่ในสภาพที่เลวร้ายต่อไปเรื่อยๆ แล้ว ความไม่พอใจและความคับแค้นใจจะเพิ่มทวีมากขึ้น จนอาจก่อให้เกิดปัญหาขึ้นได้ เช่นการก่อการจลาจล หรือการปฏิวัติของชาวนา เพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมและเปลี่ยนแปลงชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น³ การเอาชนะวัฏจักรแห่งความยากจน อาจทำได้โดย 1) ส่งเสริมให้ประชาชนออ

¹โทมัสบาลอค. (2524). *สาเหตุแห่งความยากจน*. แปลโดย ประกอบ ทองมา. หน้า 5.

²สุดใจ ทูลพานิชย์กิจ. (2547). *เล่มเดิม*. หน้า 10.

³เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม. (2521). *ชาวนากับที่ดิน: ปฏิวัติหรือปฏิรูป*. หน้า 21.

มมากขึ้น เพื่อจะได้มีเงินไปลงทุนประกอบการ อันจะเป็นทางเพิ่มผลผลิตและเพิ่มรายได้ 2) นำเอาทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ประโยชน์ให้มากที่สุด 3) ส่งเสริมการนำทุนจากต่างประเทศมาลงทุนในประเทศ และ 4) การปฏิรูปที่ดิน โดยนำที่ดินที่เจ้าของมิได้ใช้ทำการเกษตรมาจัดสรรให้แก่เกษตรกร หรือรวมที่ดินแปลงเล็กเข้าด้วยกัน เพื่อประหยัดการลงทุนและให้ได้ผลผลิตเพิ่มมากขึ้น¹

กล่าวโดยสรุปแล้ว สาเหตุของความด้อยพัฒนาและความล้าหลัง เมื่อพิจารณาประเทศที่ด้อยพัฒนาส่วนใหญ่แล้วจะพบลักษณะบางประการที่คล้ายๆ กัน คือการมีความล้าหลังในวิธีการผลิต การขาดเงินทุน รายได้ของประเทศขึ้นอยู่กับสินค้าออกเพียง 2-3 ชนิด เศรษฐกิจของประเทศขึ้นอยู่กับ การเกษตร การขาดผู้ประกอบการธุรกิจ การมีการว่างงาน และการเพิ่มขึ้นของประชากร²

การพัฒนาเศรษฐกิจ

เป้าหมายของการพัฒนาเศรษฐกิจ คือการสร้างความสำเร็จเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยการเร่งรัดการเพิ่มขึ้นของผลผลิตมวลรวมแห่งชาติ (Gross National Product) อันจะทำให้รายได้โดยเฉลี่ยต่อบุคคลของประเทศ (Gross National Product Per Capita) สูงขึ้นในเวลาอันรวดเร็ว ดัดลี ซีเยอร์ (Dudly Seers) นักเศรษฐศาสตร์ชาวอังกฤษผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนาเศรษฐกิจ กล่าวว่าเป้าหมายของการพัฒนาประเทศสำหรับประเทศยากจนนั้นมีดังนี้

1. รายได้ของครอบครัวต้องเพียงพอสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในสิ่งที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในเรื่องอาหาร ที่อยู่อาศัย และเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม

2. การจ้างงานจะต้องมีเพียงพอสำหรับหัวหน้าครอบครัวทุกคน ทั้งนี้เพื่อให้มีการกระจายรายได้ซึ่งแน่ใจได้ว่าเพียงพอสำหรับการยังชีพในสิ่งที่จำเป็น

3. การศึกษาและอัตราการรู้หนังสือจะต้องมีการปรับปรุงให้ดีขึ้น

¹ บุญยง ทิพย์โส. (2521). *มหเศรษฐศาสตร์*. หน้า 223.

² อัญชลี ค้อคงคา. (ม. ป. ป.). *พัฒนาเศรษฐกิจ*. หน้า 26.

4.ประชาชนจะต้องมีโอกาสมีส่วนร่วมในการปกครองประเทศ

5.เอกราชของชาติจะต้องได้รับการธำรงรักษาไว้ในลักษณะที่กล่าวได้ว่าการตัดสินใจของรัฐบาลจะต้องเป็นอิสระจากการแทรกแซงครอบงำหรือสั่งการจากรัฐบาลอื่นใด

ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ

ในการพัฒนาเศรษฐกิจนั้นมีปัจจัยหลายประการที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศทำให้สามารถบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้ ปัจจัยดังกล่าวนี้ได้แก่

1. **ที่ดินหรือทรัพยากรธรรมชาติ** ที่ดินนั้นมีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจมาก โดยเฉพาะในระยะเริ่มต้นของการพัฒนา เพราะประเทศที่เริ่มการพัฒนาส่วนมากยังมีอาชีพในการกสิกรรม ส่วนทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึงสิ่งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต รวมถึงระบบนิเวศวิทยาและสิ่งแวดล้อม ซึ่งได้แก่ ที่ดิน ป่าไม้ สัตว์ แร่ธาตุ น้ำ ตลอดจนพลังงาน แสงแดด ลม เป็นต้น ทรัพยากรธรรมชาติเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ หากประเทศใดมีทรัพยากรมาก ก็จะทำให้ประเทศนั้นมีโอกาสในการพัฒนาได้มาก อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าประเทศจะมีทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์ แต่หากขาดแคลนทุนและเทคโนโลยีในการที่จะนำเอาทรัพยากรมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ทรัพยากรที่มีอยู่นั้นก็มีประโยชน์น้อย การขาดแคลนทุนหรือเทคโนโลยีที่จะแปรรูปทรัพยากรให้เป็นสินค้า ซึ่งจะเป็นการเพิ่มผลผลิตให้แก่ทรัพยากรทำให้มีราคาสูงขึ้น กลับต้องส่งออกทรัพยากรในรูปวัตถุดิบซึ่งต้องขายในราคาต่ำ โอกาสในการพัฒนาประเทศได้รวดเร็วย่อมทำได้ยาก ดังนั้นจะเห็นได้ว่าทรัพยากรจึงไม่ใช่ปัจจัยเดียวที่ใช้ในการพัฒนาประเทศ เป็นแต่เพียงว่าทรัพยากรทำให้ประเทศพัฒนาไปได้รวดเร็วในระยะแรก แต่หลังจากที่ประเทศพัฒนาไปแล้ว ความสำคัญของทรัพยากรจะลดลงไป แต่ไปเพิ่มความสำคัญที่ทุนและเทคโนโลยีแทน

ดັบบลิว. ดັบบลิว. รอสโทว์ (Walt Whitman Rostow)¹ นักประวัติศาสตร์เศรษฐกิจชาวอเมริกัน ได้กล่าวถึงลำดับขั้นของความเจริญทางเศรษฐกิจไว้ว่า ประเทศที่มีสภาพทางเศรษฐกิจในช่วงเตรียมการก่อนที่จะเข้าสู่ขั้นก้าวกระโดด (take-off) ได้นั้น ประเทศนั้นจะต้องมีการเพิ่มขึ้นของผลผลิตทางการเกษตรเสียก่อน ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าประเทศที่ได้เปรียบในด้านทรัพยากรธรรมชาติย่อมมีโอกาสพัฒนาไปถึงขั้นก้าวกระโดดได้ง่ายกว่าประเทศที่เสียเปรียบในเรื่องทรัพยากร

2. การสะสมทุน นักเศรษฐศาสตร์จำนวนไม่น้อยเน้นถึงความสำคัญของการสะสมทุนที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ เช่น รอสโทว์ (W. W. Rostow) ซึ่งให้เห็นว่าการลงทุนในอัตราที่สูงเกินกว่าร้อยละ 10 ของรายได้ประชาชาติ (National Income) เป็นเงื่อนไขอันจำเป็นของลำดับขั้นของความเจริญทางเศรษฐกิจขั้นทะยานขึ้น (take-off) ของระบบเศรษฐกิจ และศาสตราจารย์ เลวิส (W. A. Lewis)^{*} ก็เห็นเช่นเดียวกันว่า หัวใจสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจก็คือการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของการสะสมทุน

ประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลายต่างก็ได้ใช้จ่ายเงินตราต่างประเทศจำนวนไม่น้อยในแต่ละปีเพื่อซื้อสินค้าทุน (Capital Goods) จากต่างประเทศเพื่อนำมาใช้ผลิตสินค้าอุตสาหกรรมต่างๆ ทดแทนการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ²

การลงทุนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เศรษฐกิจมีการเจริญเติบโตอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน เนื่องจากการลงทุนที่ดี ก่อให้เกิดการผลิตสินค้าและบริการในอนาคต ทำให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเพิ่มขึ้นได้ แม้ว่าจะมีความผันแปรมากที่สุด มีเสถียรภาพน้อยที่สุด แต่มีบทบาทต่อเศรษฐกิจของประเทศมากที่สุด มากกว่าการบริโภคที่ถึงแม้ก่อนข้างจะมีเสถียรภาพ คือไม่ค่อยเปลี่ยนแปลงมากนัก แต่ก็ไม่ก่อให้เกิดการผลิตขึ้น³

¹W. W. Rostow. (1967). *The Stages of Economic Growth*. p. 21-22.

^{*} นักเศรษฐศาสตร์ชาวอังกฤษ ได้รับรางวัลโนเบล ในปี 1979

² อัญชลี ค้อคงคา. (ม. ป. ป.). เล่มเดิม. หน้า 14.

³ภาวินี วิโนทัย. (2547). ผลกระทบของการลงทุนภาครัฐต่อการลงทุนภาคเอกชนและการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย. หน้า 2.

ทุนอาจแบ่งออกได้เป็นสองประเภทใหญ่ๆ คือ ทุนทางกายภาพ (Physical Capital) ได้แก่ เครื่องมือ เครื่องจักร โรงงาน วัตถุดิบ อุปกรณ์ ที่ดิน สินค้าคงคลัง เป็นต้น และทุนทางคุณภาพ (Quality Capital) ทุนประเภทนี้จะมีความหมายรวมถึง สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่เป็นปัจจัยพื้นฐาน หรือช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต ได้แก่ ไฟฟ้า ถนน ทางรถไฟ เชื้อเพลิง รวมทั้งการศึกษา ความรู้ ความชำนาญ เป็นต้น

การลงทุนภาครัฐ จัดเป็นรายจ่ายของรัฐบาลอย่างหนึ่ง (Government Expenditure) โดยรายจ่ายภาครัฐแบ่งเป็นรายจ่ายเพื่อการบริโภค (Government Consumption) และรายจ่ายเพื่อการลงทุน ถือเป็นการใช้จ่ายตามงบประมาณแผ่นดินโดยใช้เกณฑ์ทำให้สวัสดิการสังคมสูงสุด (Social Welfare)

รายจ่ายในการลงทุนของรัฐบาล ยังเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างความเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) เพื่อใช้ในการพัฒนาประเทศ เช่น สาขาขนส่ง สาขาสถาปัตยกรรม สาขาลงงาน เป็นต้น

การที่รัฐบาลต้องมีการใช้จ่ายลงทุนเนื่องจากโครงการบางประเภทหรือในการผลิตสินค้าบางชนิดที่เรียกว่า สินค้าสาธารณะ (Public goods) เอกชนไม่สามารถลงทุนเองได้ เพราะอาจขาดทุน ต้องใช้เงินลงทุนสูง อาจก่อให้เกิดการผูกขาดโดยเอกชน หรือไม่สามารถได้รับผลตอบแทนการลงทุนของตนได้ตามกลไกตลาด เนื่องจากส่วนใหญ่ลักษณะของสินค้าสาธารณะนั้นมักเป็นการลงทุนทางสังคม รัฐจึงจำเป็นต้องเข้ามามีบทบาทในการลงทุนหรือทำหน้าที่เป็นผู้จัดหาสินค้าประเภทนี้ ตัวอย่างเช่น การสร้างเขื่อน ถนน รถไฟ ท่าเรือ ท่าอากาศยาน ประปา ไฟฟ้า การศึกษา สาธารณสุข และการป้องกันประเทศ เป็นต้น¹

ความสำคัญของการลงทุนประเภทโครงสร้างพื้นฐาน (infrastructure) นี้ อัลเบิร์ต เฮริชแมน (Albert Otto Hirschman) นักเศรษฐศาสตร์ชาวเยอรมัน ยอมรับว่าเป็นสิ่งจำเป็น การละเลยต่อการสร้างทุนประเภทนี้ อาจทำให้ความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจต้องหยุดชะงัก แต่ เฮริชแมน ก็เห็นว่าประเทศด้อยพัฒนามักจะใช้เงินงบประมาณในการลงทุนประเภทนี้มากเกินไปเกินความจำเป็น เมื่อคำนวณถึงผลประโยชน์ที่

¹ภาวินี วิโนทัย. (2547). *เล่มเดิม*. หน้า 3.

จะได้รับจริงๆ กับทุนที่ต้องเสียไป รวมทั้ง “ต้นทุนเสียโอกาส” (opportunity cost) * การลงทุนประเภทนี้จึงเป็นการสิ้นเปลืองมาก และเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้เกิดเงินเฟ้อในประเทศด้อยพัฒนา เฮริชแมน เสนอให้ประเทศด้อยพัฒนาลงทุนในทุนประเภทโครงสร้างพื้นฐานเท่าที่มีความจำเป็น แล้วเอาทรัพยากรไปลงทุนในกิจการที่เพิ่มผลผลิตโดยตรงให้มากขึ้น¹

3. ผู้ประกอบการ (entrepreneur) ผู้ประกอบการมีบทบาทต่อการพัฒนาเศรษฐกิจดังนี้

บทบาทด้านการผลิต ผู้ประกอบการเป็นผู้วางแผนการผลิต การใช้ปัจจัยการผลิต การใช้ที่ดิน แรงงาน ทุน ผลิตสินค้าชนิดต่างๆ การตัดสินใจในการเลือกที่จะผลิตสินค้าอะไร จำนวนเท่าใด ตลอดจนจะใช้กรรมวิธีในการผลิตอย่างไรเพื่อให้เสียต้นทุนต่ำที่สุด ได้ผลผลิตจำนวนมากที่สุด เมื่อผลิตสินค้าออกมาแล้ว จะกระจายสินค้าและบริการอย่างไรเพื่อให้สินค้าไปสู่ผู้บริโภค โดยไม่ทำให้ราคาสูงเกินไป และสามารถขายแข่งขันในตลาดได้ การตัดสินใจในการผลิตสินค้าและบริการมีผลกระทบโดยตรงกับรายได้ของผู้ประกอบการ

บทบาทในด้านการลงทุน ผู้ประกอบการจะทำการลงทุนเมื่อเห็นช่องทางที่จะทำกำไรได้จากการประกอบการ การลดและการขยายการลงทุนมาจากการตัดสินใจของผู้ประกอบการ การตัดสินใจลงทุนในธุรกิจต่างๆ มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยเฉพาะธุรกิจการส่งเสริมการจ้างงานในประเทศ ธุรกิจที่ผลิตทดแทนการนำเข้า ธุรกิจเพื่อการส่งออก ฯลฯ ซึ่งมีส่วนช่วยให้เศรษฐกิจภายในเข้มแข็งและสามารถทำเงินตราให้แก่ประเทศได้ ก่อให้เกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ตากันข้ามหากผู้ประกอบการไม่มั่นใจในการลงทุน ก็อาจจะชะลอการลงทุนหรือเปลี่ยนไปลงทุนในสาขาอื่น

* ต้นทุนเสียโอกาส (opportunity cost) เป็นต้นทุนสูงสุดที่ผู้ประกอบการจะต้องจ่ายแก่ปัจจัยการผลิต เนื่องจากปัจจัยในการผลิตเมื่อใช้ในที่หนึ่งแล้ว จะนำไปใช้ในที่อื่นไม่ได้ในเวลาเดียวกัน เช่น แรงงาน เป็นต้น โดยปกติแรงงานย่อมจะแสวงหาโรงงานที่จ่ายค่าจ้างสูงสุดเพื่อมิให้เสียโอกาส (โปรตุเกส วารี พงษ์เวช. (2522). *พจนานุกรมอังกฤษ-ไทย ว่าด้วยเศรษฐศาสตร์ การธนาคาร และธุรกิจ*. หน้า 371.)

¹ อัญชลี ค้อคงคา. (ม. ป. ป.). *เล่มเดิม*. หน้า 26.

บทบาทในการแสวงหาเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาใช้ในการผลิต เพื่อที่จะทำให้สามารถลดต้นทุนในการผลิต สามารถผลิตได้มากขึ้น มีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้ประกอบการมีส่วนในการกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี และมีความสำคัญต่อการพัฒนาเทคโนโลยี ธุรกิจใดที่มีผู้ประกอบการเป็นผู้แสวงหาความรู้ใหม่ๆ ตลอดเวลา เพื่อพัฒนาระบบการผลิต การตลาด ธุรกิจนั้นๆ จะมีการพัฒนาไปได้ไกล และมีส่วนในการครอบครองตลาดได้มากกว่าธุรกิจที่ผู้ประกอบการเป็นคนเฉื่อยชา ไม่กระตือรือร้นต่อวิชาการและเทคโนโลยีซึ่งเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา¹

ผู้ประกอบการที่มีความคิดริเริ่ม จะนำเอาวิธีการใหม่ๆ มาใช้ในการดำเนินงานของตน ในสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงนั้น ความสำเร็จของการพัฒนาจึงขึ้นอยู่กับการมีผู้ประกอบการจำนวนมากพอ ปัญหาสำคัญ คือบรรยากาศทางการเมืองและสังคมช่วยส่งเสริมให้มีอิสระในการดำเนินงานเพียงใด ถ้าบรรยากาศทางการเมืองและสังคมเอื้อต่อการดำเนินงานก็จะทำให้การพัฒนาดำเนินไปอย่างราบรื่นและเกิดความก้าวหน้ามากขึ้น

4. ความรู้ทางเทคโนโลยี เทคโนโลยีมีความสำคัญต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศมาก เพราะเทคโนโลยีใหม่ๆ ที่ใช้ในการผลิตและการบริการ สามารถเพิ่มผลผลิตให้แก่ปัจจัยการผลิต และทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานของหน่วยงานสูงขึ้น นอกจากนี้ความรู้ทางเทคโนโลยียังช่วยให้สามารถใช้วัตถุดิบและทรัพยากรที่สมัยก่อนไม่สามารถนำมาใช้ได้ นำเอามาใช้ให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจได้ เช่น การใช้แร่ธาตุยูเรเนียมเป็นปัจจัยในการผลิตพลังงานปรมาณู เป็นต้น

เมื่อกล่าวถึงความรู้ทางเทคโนโลยีทางการผลิตแล้ว ความรู้ทางวิชาการอาจจะแบ่งออกเป็น 3 ชนิดด้วยกัน กล่าวคือ ความรู้ทางเทคโนโลยีที่เกี่ยวกับการผลิตแบบประหยัดปัจจัยประเภททุนและแรงงานในสัดส่วนเท่าๆ กัน (Neutral Technological Innovation) ความรู้ทางเทคโนโลยีที่เกี่ยวกับการผลิตแบบประหยัดปัจจัยทุนมากกว่าแรงงาน (Capital-Saving Technology) และความรู้ทางเทคโนโลยีที่เกี่ยวกับการผลิตที่ประหยัดแรงงานมากกว่าปัจจัยประเภททุน (Labor-Saving Technology) เนื่องจากเทคนิคที่ใช้ในโครงการการลงทุนมีจำนวนมาก จึงจำเป็นต้องมีการเลือกเทคนิคที่ใช้แรงงานมากเมื่อ

¹ สุตใจ ทูลพานิชย์กิจ. (2547). เล่มเดิม. หน้า 44-45.

เปรียบเทียบกับปัจจัยชนิดอื่นมักจะเพิ่มผลผลิตระยะสั้น ช่วยแก้ไขปัญหาการว่างงาน ปัญหาเงินเฟ้อ และปัญหาการชำระเงินขาดดุล แต่ให้ผลผลิตที่เหลือ (Surplus) สำหรับการลงทุนน้อย ส่วนเทคนิคที่ใช้ปัจจัยประเภททุนมากสามารถให้ผลผลิตที่เหลือสำหรับการลงทุนมากแต่ไม่ช่วยในการแก้ไขปัญหาการว่างงาน การเพิ่มผลผลิตในระยะสั้น ปัญหาเงินเฟ้อ และปัญหาดุลการชำระเงินระหว่างประเทศ¹

แนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจ

มีแนวความคิดในการพัฒนาที่แตกต่างกันอยู่หลายแนว ที่สำคัญ คือ แนวคิดของกลุ่มมาร์กซิสต์ และแนวคิดของกลุ่มทฤษฎีพึ่งพา ซึ่งทั้งสองกลุ่มมีความเห็นที่คล้ายกันว่า ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่พัฒนาแล้วกับประเทศที่ด้อยพัฒนา เป็นความสัมพันธ์ทางอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกัน ประเทศที่พัฒนาแล้วมีอำนาจครอบงำและเอาตัวเอาเปรียบอีกฝ่ายหนึ่ง การพัฒนาจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของความสัมพันธ์ของกระบวนการพัฒนาที่เป็นอยู่เดิม และจะต้องมุ่งไปที่กลยุทธ์การพัฒนาแบบพึ่งตนเองหรือเน้นผลประโยชน์ของประเทศตนเป็นหลัก (Self-reliant development หรือ auto-centric development)

ความแตกต่างระหว่างสองกลุ่มก็คือ กลุ่มมาร์กซิสต์จะเน้นความสำคัญของโครงสร้างชนชั้นภายใน (internal class structure) ว่าเป็นตัวการหลักที่ควบคุมส่วนเกินทางเศรษฐกิจ อันเป็นปัจจัยที่กำหนดอำนาจและการควบคุมวิธีทางหรือลักษณะที่แท้จริงของกระบวนการพัฒนา ส่วนทฤษฎีพึ่งพาจะสนใจที่การเชื่อมสัมพันธ์ ระหว่างโครงสร้างชนชั้นภายในกับการพึ่งพาเศรษฐกิจภายนอก แต่กลุ่มมาร์กซิสต์มักมีความโน้มเอียงไปในทางให้มีการปฏิวัติสังคมนิยมเพื่อเปิดโอกาสให้ชนชั้นแรงงาน กรรมกร และชาวนา ส่วนกลุ่มทฤษฎีพึ่งพา มักโน้มเอียงที่จะให้มีการยกเลิกการพึ่งพาเศรษฐกิจจากภายนอก เพื่อให้ประชาชาติหรือรัฐสามารถเข้าควบคุมการพัฒนาได้ด้วยตนเอง²

¹ไพรัช กฤษณมิมข. (2525). *พัฒนาเศรษฐกิจเบื้องต้น*. หน้า 89.

²ตีรณ ใจศิริมณี, บรรณานิการ. (2525). *เล่มเดิม*. หน้า 14-15.

ในประเทศที่ยากจน นั้น ปัจจัยทางด้านโครงสร้างและสถาบันมีบทบาท และอิทธิพลต่อกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม เป็นอย่างมาก อย่างเช่นโครงสร้างการถือครองที่ดิน ซึ่งกระจุกอยู่ในมือคนส่วนน้อย โครงสร้างการควบคุมสินทรัพย์ทางการเงินของประเทศ และโครงสร้างการกระจายสินเชื่อ เป็นต้น ซึ่งเศรษฐศาสตร์แนวกระแสหลักจะเลย ทั้งๆ ที่ ปัจจัยเหล่านี้ เป็นตัวแปรที่ช่วยปกป้องรักษาโครงสร้างอำนาจ (power structure) อันไม่เท่าเทียมกันให้ดำรงอยู่ต่อไป กระบวนการพัฒนาตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาสร้างผลประโยชน์มหาศาลแก่ผู้มีอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมืองเป็นสำคัญ โดยที่ประชาชนส่วนใหญ่แทบจะไม่ได้รับประโยชน์ดังกล่าว ดังนั้นในแง่กลยุทธ์การพัฒนาแล้ว นักเศรษฐศาสตร์กลุ่มนี้จึงเสนอให้มีการปฏิรูปทางโครงสร้างและสถาบันให้มีการกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาไปสู่มือของประชาชนส่วนใหญ่ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น¹

แนวความคิดของ ดับบลิว. ดับบลิว. รอสโทว์ (Walt Whitman Rostow) ได้เสนอแนวความคิดว่าการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เป็นกระบวนการที่เป็นไปตามลำดับขั้นตอน ซึ่งทุกประเทศจะต้องผ่านขั้นตอนเหล่านี้ตามลำดับในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ประเทศแต่ละประเทศจะอยู่ที่ขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งในกระบวนการเจริญเติบโต

ขั้นตอนการเจริญเติบโต (Stages of Growth) ของรอสโทว์มี 5 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 เป็นขั้นของสังคมโบราณหรือสังคมแบบดั้งเดิม (Traditional Society) ซึ่งเป็นสังคมที่ล้าหลัง รูปแบบการผลิต ความเป็นอยู่ และองค์การต่างๆ ในสังคมถูกกำหนดโดยขนบธรรมเนียมประเพณีเก่าๆ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยียังไม่ก้าวหน้าประชาชนมีความเป็นอยู่แบบง่ายๆ ไม่กระตือรือร้น และไม่เห็นความสำคัญของการเปลี่ยนแปลง

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นเตรียมการเพื่อทะยานขึ้น (Pre-Conditions for Take-Off) เป็นขั้นที่สังคมเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงอย่างค่อยเป็นค่อยไปในเรื่องทัศนคติต่างๆ เริ่มมีการประดิษฐ์คิดค้นหรือนำเอาเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ประโยชน์มีการออมและการลงทุนสูงขึ้นเริ่มมีการพัฒนาแรงงานและการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจเพื่อรองรับการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจ

¹ แหล่งเดิม. หน้า 20.

ขั้นที่ 3 ขั้นทะยานขึ้น (Take-Off)เป็นขั้นที่ระบบเศรษฐกิจมีการสะสมทุนในอัตราที่สูงมาก (เกินกว่าร้อยละ 10 ของรายได้ประชาชาติ) ระบบเศรษฐกิจเปลี่ยนจากการมีอัตราการเจริญเติบโตที่ค่อนข้างต่ำไปสู่การเจริญเติบโตสูงขึ้น ปฏิสัมพันธ์ทางโครงสร้างระหว่างภาคเศรษฐกิจนำกับส่วนอื่นๆ ของระบบ ความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อรายได้ในภาคเศรษฐกิจนำค่อนข้างสูง การเพิ่มขึ้นของรายได้ จะทำให้ตลาดขยับตัวในสัดส่วนที่สูงกว่าขนาดของรายได้ที่เพิ่มขึ้นในระบบเศรษฐกิจ เกิดเป็นปฏิสัมพันธ์กันในระบบเศรษฐกิจทำให้เกิดความเจริญเติบโตในระบบเศรษฐกิจสูงขึ้นอย่างถาวรในขั้นตอนนี้จะมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ทศนคติต่างๆ ไปในทิศทางที่เกื้อหนุนต่อการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจ ขั้นการทะยานขึ้นจึงเป็นขั้นที่สำคัญที่ชี้ให้เห็นถึงการก้าวสู่ระดับการเจริญเติบโตที่สูง ซึ่งรอสโทว์ก็กล่าวไว้ว่าช่วงของการทะยานขึ้นนี้จะกินเวลาประมาณ 20-30 ปี หลายๆ ประเทศได้ผ่านขั้นตอนนี้ไปแล้ว ในช่วงปฏิวัติอุตสาหกรรม

ขั้นที่ 4 สังคมขั้นเจริญ (Drive to Marurity)เป็นขั้นที่ระบบเศรษฐกิจขยายช่วงของการผลิตออกไปอย่างมากมีการขยายการใช้เทคโนโลยีไปสู่สาขาต่างๆ ในระบบเศรษฐกิจ ทำให้ระบบเศรษฐกิจมีการเจริญเติบโตที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ช่วงนี้ใช้ระยะเวลาประมาณ 40-50 ปี

ขั้นที่ 5 ขั้นอุดมโภคา (High Mass Consumption)เป็นขั้นที่ระบบเศรษฐกิจ มีความอุดมสมบูรณ์เพราะผลผลิตเพิ่มอย่างมากมาย สิ่งจำเป็นพื้นฐานสำหรับประชาชนได้รับการตอบสนองจนไม่เป็นปัญหาอีกต่อไป ประชาชนมีสวัสดิการและมีคุณภาพชีวิตที่ดี¹

ทฤษฎีภาวะทันสมัย (Modernization Theory)

ลักษณะที่สำคัญของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปสู่ความทันสมัยประกอบด้วย :

1. การเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตและเทคโนโลยีในการดำรงชีวิตจากแบบเรียบง่ายในสังคมจารีต ไปสู่การดำรงชีวิตที่อาศัยความรู้และเทคโนโลยีระดับสูง มีความเป็นวิทยาศาสตร์มากขึ้น

¹สุดใจ หูลพานิชย์กิจ. (2547). เล่มเดิม. หน้า 74-75.

2. เปลี่ยนแปลงระบบการผลิตจากเกษตรกรรมแบบยังชีพ หรือการทำกรเกษตรในที่ดินแปลงเล็กเพื่อบริโภคในครัวเรือน เป็นการผลิตขนาดใหญ่เพื่อขาย มีการจ้างแรงงานภายนอกครอบครัวหรือชุมชนแทนการใช้แรงงานในครอบครัว
3. มีระบบอุตสาหกรรมในโรงงานและการใช้เครื่องจักรกลเพิ่มมากขึ้น
4. วิถีชีวิตของคนเปลี่ยนแปลงจากความสัมพันธ์แบบไม่เป็นทางการเป็นแบบเป็นทางการ
5. เกิดเมืองเพิ่มขึ้นและมีการขยายตัวของสังคมเมือง
6. มีการสร้างโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน สาธารณูปโภค โรงเรียน โรงพยาบาล
7. เกิดชนชั้นกลางและผู้ประกอบการ (Entrepreneur) เพิ่มขึ้น
8. มีการเปลี่ยนแปลงระบบความเชื่อของคนจากอำนาจเหนือธรรมชาติ ครอบครัวและชุมชนนิยมเป็นความคิดเชิงเหตุผล บั้จกชนนิยมและวัตถุนิยม
9. โครงสร้างของครอบครัวเปลี่ยนแปลงจากครอบครัวขยายเป็นครอบครัวเดี่ยว
10. สถาบันทางสังคมต่างๆมีความสลับซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น
11. การจัดระเบียบทางสังคมใช้กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่เป็นลายลักษณ์อักษรมากขึ้นแทนที่บรรทัดฐานและวิถีประชาที่ใช้กันนในสังคมจารีต¹

แนวคิดทฤษฎีภาวะทันสมัยแบ่งสังคมออกเป็นสองรูปแบบ กล่าวคือ สังคมประเพณีที่ด้อยพัฒนากับสังคมทันสมัยที่พัฒนาแล้ว ดังนั้นการพัฒนาจึงเป็นกระบวนการสร้างความทันสมัย (Modernization) เป็นการเปลี่ยนแปลงในลักษณะทางเดียว และเปลี่ยนอย่างค่อยเป็นค่อยไป เพื่อให้ระบบต่างๆในสังคมมีโอกาสได้ปรับตัวไปพร้อมกับการรักษาสมดุลภาพ (equilibrium) และความมั่นคง (stability) ของสังคมซึ่งรูปจำลองของการพัฒนา (Development Models) ก็คือรูปแบบของสังคมเมืองที่

¹พัชรินทร์สิริสุนทร. (2547) .แนวคิดและทฤษฎีด้านการพัฒนาสังคม. หน้า 92.

ทันสมัย และพุ่งประเด็นไปที่เป้าหมายแรกของการพัฒนานั้นคือ ความเจริญทางเศรษฐกิจ (Development equates economic growth) โดยใช้ดัชนีชี้วัดที่สำคัญของการพัฒนา (Development Indicators) นั่นก็คือ รายได้ประชาชาตินั่นเอง สังคมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาแต่ เฉพาะการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น (Change for the better) เท่านั้นจึงจะเรียกว่า การพัฒนา ซึ่งต้องเกิดมาจากการวางแผน และการกำหนดทิศทางการเปลี่ยนที่พึงประสงค์ และต้องสอดคล้องกับค่านิยมของสังคมด้วยการพัฒนาเศรษฐกิจจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัย กระบวนการสร้างความทันสมัย (Modernization Process) โดยมุ่งสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นสองระดับ คือระดับสังคมและระดับบุคคล

การพัฒนาไปสู่ความทันสมัยนั้น อาจกล่าวได้ว่ามีทั้งข้อดีและข้อเสีย ประเทศด้อยพัฒนาทั้งหลายที่ได้รับอิทธิพลจากการแผ่ขยายอำนาจของประเทศตะวันตก เกิดการเปลี่ยนแปลงจากสังคมเกษตรกรรมไปสู่สังคมอุตสาหกรรม มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอย่างรวดเร็ว เช่นถนน สาธารณูปโภคต่างๆ โรงพยาบาล และโรงเรียน การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วนี้ไม่สอดคล้องกับขนบธรรมเนียมวัฒนธรรม และลักษณะทางกายภาพของท้องถิ่น ปัญหาที่ตามมาคือความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างฟุ่มเฟือยและไม่เห็นคุณค่า การเกิดมลภาวะ ปัญหาทางเศรษฐกิจและปัญหาสังคมต่างๆอีกมากมาย

โดยสรุป กระบวนการสร้างความทันสมัย (Modernization Process) มีลักษณะดังต่อไปนี้ (ชนิตา รัชกุลพลเมือง : 2545)

1. เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงเชิงปฏิรูป (Revolutionary Process) ของวิวัฒนาการทางสังคม
2. เป็นกระบวนการที่สลับซับซ้อน (Complex Process)
3. เป็นกระบวนการที่เป็นระบบ (Systemic Process)
4. เป็นกระบวนการในระดับโลก (Global Process)
5. เป็นกระบวนการที่ใช้เวลายาวนาน (Lengthy Process)
6. เป็นกระบวนการที่มีขั้นตอน (Phased Process)
7. เป็นกระบวนการสร้างความเป็นเอกพันธ์ (Homogenizing Process)
8. เป็นกระบวนการที่ไม่ย้อนกลับ (Irreversible Process)

9. เป็นกระบวนการก้าวหน้า (Progressive Process)¹

ทฤษฎีการพัฒนาเศรษฐกิจกับการค้าระหว่างประเทศ

การพัฒนาเศรษฐกิจด้วยการสร้างความจำเริญเติบโตทางเศรษฐกิจผ่านการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิตที่มุ่งเน้นการค้าระหว่างประเทศ มีสองแนวคิดหลัก คือ การพัฒนาที่เน้นการส่งออกและการพัฒนาที่เน้นการทดแทนการนำเข้า

ทฤษฎีการพัฒนาโดยเน้นหนักการส่งออก (export - led growth) โดยเชื่อว่าการค้าระหว่างประเทศเป็นการสร้างตลาดให้มีขนาดใหญ่ขึ้น ซึ่งมีส่วนให้มีการนำทรัพยากรมาใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ผลผลิตและรายได้ประชาชาติเพิ่มขึ้นในที่สุด นอกจากนี้การส่งออกมีส่วนทำให้เกิดการพัฒนาเทคโนโลยี และมีเงินตราต่างประเทศไหลเข้าสู่ประเทศ อันเป็นผลดีต่อดุลการชำระเงินของประเทศ

ทฤษฎีการพัฒนาที่เน้นการทดแทนการนำเข้า (import – substitution growth) มีแนวคิดที่ว่าประเทศกำลังพัฒนาและประเทศด้อยพัฒนาควรส่งเสริมอุตสาหกรรมที่มีตลาดกว้างอยู่แล้วในประเทศ โดยรัฐบาลต้องกีดกันการนำเข้าสินค้าประเภทเดียวกันที่ผลิตในประเทศด้วยการใช้นโยบายต่างๆ อาทิ การกำหนดอัตราภาษีศุลกากรนำเข้าในระดับสูง การกำหนดโควตาการใช้อัตราแลกเปลี่ยนหลายอัตรา เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อทำให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมในประเทศ ซึ่งมีส่วนให้เกิดการลงทุน การจ้างงาน อันนำไปสู่การเพิ่มขึ้นของรายได้และผลผลิตในประเทศในที่สุด

¹สุทิพย์พร โชติรัตนศักดิ์. (2555). *ทฤษฎีภาวะทันสมัย (Modernization Theory) กับแนวคิดเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom Approach)*. หน้า 3/7. (อ้างอิงจาก ชนิดา รัชชพลเมือง. 2545. *แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนา: กระบวนทัศน์ที่เปลี่ยนแปลง*. เอกสารประกอบโครงการพัฒนาผู้นำด้านนโยบายการศึกษาและการพัฒนาขององค์กรสังคมมณฑลกรุงเทพฯ จัดโดยภาควิชาสารัตถศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สิงหาคม) (online).

3. การพัฒนาประเทศและการพัฒนาเศรษฐกิจพม่า

สภาพเศรษฐกิจพม่าโดยทั่ว ๆ ไป

พม่าเป็นประเทศกสิกรรม การเพาะปลูกส่วนใหญ่ต้องอาศัยความอุดมสมบูรณ์ของผืนดินและภูมิอากาศ พื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศตั้งอยู่ในเขตร้อน พืชที่เพาะปลูกจึงเป็นพืชที่เติบโตได้ดีในเขตร้อน แต่เนื่องจากสภาพของพม่ามีความหลากหลาย ทั้งสภาพภูมิประเทศ และภูมิอากาศ ดังนั้นพืชที่เพาะปลูกจึงมีความหลากหลายตามไปด้วย¹ พื้นที่ของพม่าทั้งหมดมีอยู่ประมาณ 261,610 ตารางไมล์ (ประมาณ 676,578 ตารางกิโลเมตร) มีความยาวตั้งแต่เหนือสุดของประเทศที่รัฐคะฉิ่นจดได้สุดที่พรมแดนตะนาวศรีประมาณ 2,090 กิโลเมตร ส่วนที่กว้างที่สุดจากตะวันออกไปในเขตรัฐฉานถึงตะวันตกในรัฐชินยาวประมาณ 1,120 กิโลเมตร

ประเทศพม่าแบ่งออกเป็นสองส่วนคือ พม่าตอนบน (Upper Burma) อยู่ภายใต้ปกครองของกษัตริย์พม่า และพม่าตอนล่าง (Lower Burma) อยู่ภายใต้การปกครองของอังกฤษ เป็นการแบ่งเมื่อพม่าแพ้สงคราม ระหว่างอังกฤษ-พม่า ครั้งที่ 2 ค.ศ. 1852 โดยอังกฤษได้ยึดดินแดนพม่าตอนล่างไว้ทั้งหมด จากเดิม ที่อังกฤษได้ยึดดินแดนพม่าที่อยู่ติดชายฝั่งทะเลสองมณฑลใหญ่ คือมณฑลอาระกันหรือยะไข่ และมณฑลตะนาวศรี เมื่อพม่าแพ้สงคราม ระหว่างอังกฤษ-พม่า ครั้งที่ 1 ค.ศ. 1826 ตามสนธิสัญญาอันดาโบ (The Treaty of Yandabo) ที่พม่าได้ทำสัญญายอมแพ้ต่ออังกฤษ เมื่อ 24 กุมภาพันธ์ 1826² ยอมยกดินแดนดังกล่าวให้แก่อังกฤษ และผลจากสงครามครั้งที่ 2 อังกฤษได้ยึดเมืองพะสิม มณฑลพะโค หรือหงสาวดี และดินแดนลุ่มแม่น้ำอิรวดีทั้งหมด รวมทั้งเมืองย่างกุ้ง และเมาะตะมะ ซึ่งเป็นเมืองท่าชายฝั่งทะเล ส่วนทางตอนเหนือ ได้ยึดเมืองแปรจนไปจรดเมืองมยเด (Myede) ดังนั้นมณฑลพะโคจึงถูกรวมกับยะไข่และตะนาวศรีและมีฐานะเป็นมณฑลของอังกฤษในพม่า (Province of British Burma) อยู่ภายใต้

¹ J. S. Furnival. (1957). *An Introduction to the Political Economy of Burma*. p. 7.

² ดี. จี. อี. ฮอลล์. (2549). *ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เล่ม 2*. แปลโดย วรณยุพา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา และคนอื่นๆ. หน้า 566

บังคับบัญชาของข้าหลวงใหญ่ (Chief Commissioner) ที่ย่างกุ้ง¹ ดังนั้นด้วยเหตุผลดังกล่าว อาระกันหรือยะไข่จึงจัดอยู่ในเขตพม่าตอนล่าง

ภูมิอากาศของพม่าส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับสภาพทางกายภาพของประเทศ ทางตอนเหนือของประเทศเต็มไปด้วยภูเขาที่สลับซับซ้อน มีเทือกเขาที่สำคัญอยู่ 3 แนวที่ทอดยาวลงมาทางใต้ คือเทือกเขาอาระกัน ซึ่งอยู่ทางฝั่งตะวันตก เป็นเทือกเขาที่ตัดมณฑลอาระกันหรือยะไข่ออกจากเขตพม่าแท้ มีช่องเขาตองอู (Taungup Pass) และช่องเขาแอน (Ann Pass) เป็นช่องทางผ่านเข้าสู่พม่าภาคกลาง แต่สภาพถนนทรุดโทรมมากในสมัยที่ญี่ปุ่นยึดครอง จึงแทบจะทำให้เขตอาระกันถูกตัดออกไปจากพม่าส่วนที่เหลือ

ในเขตอาระกัน (ArakanYoma) เป็นพื้นที่แคบๆ จะมีกระแสน้ำไหลอยู่มาก ถึง 120 สาย ที่ไหลจากอักษัย (Akyab) เมืองหลวงของอาระกันไปยังเมืองจิตตะกอง (Chittagong) ของบังคลาเทศ ในฤดูมรสุมจะมีฝนตกประมาณ 150 ถึง 200 นิ้ว ในขณะที่ด้านตะวันออกของเทือกเขาจะมีฝนตกน้อย แม่น้ำใหญ่ๆ จะก่อให้เกิดที่ราบที่อุดมสมบูรณ์ มีการปลูกข้าวอย่างมาก จึงมีประชากรอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น ในปี 1941 อักษัยมีประชากรอาศัยอยู่ประมาณ 147 คนต่อตารางไมล์ ประมาณร้อยละ 25 ของพื้นที่จะทำการเพาะปลูก ซึ่งส่วนใหญ่จะปลูกข้าว²

แนวเทือกเขาที่สองคือ เทือกเขาพะโค (Pegu Yoma) ทอดตรงเกือบตลอดตอนใต้ ระหว่างแม่น้ำอิระวดี และแม่น้ำสะโตง และแนวเทือกเขาที่สาม คือเทือกเขาฉานทางตะวันออกหรือที่ราบสูงฉานที่เป็นเส้นกั้นพรมแดนระหว่างพม่า จีน และไทย เทือกเขาตอนเหนือจะปกคลุมด้วยป่าไม้ผลัดใบ (Evergreen forests) เทือกเขาเหล่านี้จะก่อให้เกิดฝนตก โดยฝนส่วนใหญ่จะตกชุกในฤดูมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ เมฆจะพัดจากทางตอนใต้ และกลายเป็นฝนตกในดินดอนสามเหลี่ยมแม่น้ำอิระวดี ฝนจะตกชุกในเขตพรมแดนของพม่า ฝนส่วนใหญ่จะตกก่อนที่เมฆจะพัดไปถึงตอนกลางของประเทศ ทำให้ตอนกลางของประเทศแทบจะไม่มีฝนหรือมีฝนตกน้อยมากที่เรียกกันว่าเป็นเขตแห้งแล้ง (Dry Zone)³ ในจังหวัดปา

¹ John Bastin; & Harry J. Benda. (1968). *A History of Modern Southeast Asia: Colonialism, Nationalism, and Decolonization*. p.41.

² J. Russell Andrus. (1956). *Burmese Economic Life*.p. 3.

³ J. S. Furnival. (1957). *op. cit.*

ก็อกกุ (Pakokku) มีฝนตกเพียง 23.91 นิ้ว ถึง 38.02 นิ้วในจังหวัดยาเมติน (Yamethin) การปลูกข้าวในเขตแห้งแล้งในภาคกลางนี้ ทำได้น้อยมากถ้าไม่ได้อาศัยการชลประทาน แต่การชลประทานอย่างเพียงพอทำให้ข้าวกลายเป็นพืชสำคัญชนิดเดียวของเขตนี้ พืชที่สามารถปลูกได้ดีในเขตแห้งแล้ง ได้แก่ ข้าวฟ่าง ลูกเดือย งา พืชตระกูลถั่ว ฝ้าย ข้าวโพด ผัก ผลไม้ และอ้อย¹

ในเขตดินดอนสามเหลี่ยมและในเขตเทือกเขาจะมีฝนตกอย่างอุดมสมบูรณ์ ดังนั้นการเพาะปลูกในบางพื้นที่จึงแทบไม่ต้องการชลประทานช่วย แต่ในพื้นที่อื่นๆ ยังจำเป็นต้องอาศัยการชลประทานหรือมีฉะนั้นก็ต้องปลูกพืชที่ต้องการน้ำน้อย

พืชผลที่สำคัญของพม่า คือข้าว ซึ่งเป็นผลิตผลทางการเกษตรหลักของพม่า จากตารางที่ 1.1 จะแสดงสัดส่วนของพื้นดินที่ใช้ในการเพาะปลูกข้าว ต่อพื้นที่ทั้งหมดที่ใช้ในการกสิกรรม ทั้งในพม่าตอนบน และพม่าตอนล่าง ระหว่างปี 1927-28

ตาราง 1 พื้นที่ที่ใช้ในการปลูกข้าวในปี 1927-28

เขต	พื้นที่ทั้งหมด (เอเคอร์)*	พื้นที่ที่ใช้ในการเพาะปลูกทั้งหมด (เอเคอร์)	พื้นที่ปลูกข้าวทั้งหมด (เอเคอร์)
พม่าตอนบน	9,081,226	5,676,020	2,078,356
พม่าตอนล่าง	11,314,914	10,642,118	9,622,156
รวม	20,396,140	16,318,138	11,700,512

ที่มา: J. S. Furnival. (1957). *An Introduction to the Political Economy of Burma*. p. 8

¹ J. Russell Andrus. (1956). *op. cit.* p. 6-7.

* 1 เอเคอร์จะเท่ากับพื้นที่ 2.529 ไร่

ดังนั้น พื้นที่ที่ใช้ทำการเกษตรกรรมในเขตพม่าตอนล่าง จะใช้พื้นที่ เก้าในสิบส่วนเพื่อทำการเพาะปลูก แต่ในขณะที่พม่าตอนบน จะใช้เนื้อที่ประมาณ หนึ่งในสามส่วนเท่านั้น เนื้อที่ที่ใช้ในการเกษตรกรรมทั้งหมดของประเทศ จะใช้ในการปลูกข้าวถึงกว่าสองในสามส่วนของเนื้อที่ทั้งหมดยกเว้น

มะริดและตะวาย ในพม่าตอนล่าง; มัณฑะเลย์ จอกเซ (Kyaukse) มินบู (Minbu) เยมาติน (Yamethin) และทาเยทเมียว (Thayetmyo) ในพม่าตอนบน ในจังหวัดเหล่านี้ แม้ว่าพื้นที่ที่ใช้ในการปลูกข้าวจะน้อยกว่าสองในสามส่วน แต่พื้นที่ที่ใช้ปลูกข้าวทั้งหมดก็ยังมีเนื้อที่มากกว่าหนึ่งในสามของพื้นที่ที่ใช้ในการเพาะปลูกทั้งหมด

เขตชินวิน ตอนล่าง (Lower Chindwin) สะเกียง (Sagaing) ไมค์ติลา (Meiktila) ปาก็อกกู (Pakokku) และ มาเกว (Magwe) มีพื้นที่ที่ใช้ในการปลูกข้าวน้อยมากเพียงหนึ่งในสี่ของพื้นที่ที่ใช้ในการกสิกรรมทั้งหมด และมยิ่นกัน (Mingyan) จังหวัดที่แห้งแล้งที่สุดของพม่ามีเนื้อที่ที่ใช้ปลูกข้าวน้อยกว่าหนึ่งในสิบของพื้นที่กสิกรรม

ในมะริด และตะวาย จะมีฝนตกชุก แต่เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็นภูเขา พืชที่ปลูกในแถบนี้คือ ยางพารา และผลไม้ ในยาเมติน และทาเยทเมียว พื้นที่ส่วนใหญ่ค่อนข้างแห้งแล้ง มัณฑะเลย์ จอกเซ และมินบู อยู่ในเขตแห้งแล้ง (Dry Zone) แต่อาศัยการชลประทานจากลำคลองสายใหญ่ทำให้สามารถทำการกสิกรรมได้ ส่วนจังหวัดอื่นๆ ที่เหลือที่อยู่ในเขตแห้งแล้งจะมีการชลประทานเพียงเล็กน้อย

พืชไร่อื่นๆ ข้าวและพืชชนิดอื่นๆ ที่เก็บเกี่ยวได้แต่ละปี จะรวมเรียกว่าพืชไร่ ซึ่งแตกต่างจากพืชที่ปลูกในผืนดินที่มีตะกอนพัดพามา (alluvial crops) และพืชสวน (garden crops) พืชไร่ที่สำคัญ เช่น

ข้าวฟ่าง หรือลูกเดือย (Millet) จะมีอยู่ 2 ชนิด คือ ชนิดสีขาวย ใช้ได้ทั้งอาหารคนและสัตว์ และชนิดสีแดงส่วนใหญ่ใช้ทำอาหารสัตว์ จะมีเนื้อที่เพาะปลูกประมาณ 1 ล้านเอเคอร์

งา (Sesamum) จะมีสองชนิด คือ ชนิดที่ให้ผลเร็ว (Early Sesamum) และชนิดที่ให้ผลช้า (Late Sesamum) ใช้เนื้อที่ในการเพาะปลูก 1 ล้านเอเคอร์

พืชตระกูลถั่ว มีอยู่มากมายหลายชนิด และไม่นับรวมถึงลิสง (Ground-nut) ใช้เนื้อที่ประมาณ 1 ล้านเอเคอร์

ถั่วลิสง (Ground-nut) ใช้เนื้อที่ หนึ่งในสี่ ของครึ่งล้านเอเคอร์

ฝ้าย มีสองชนิด คือชนิดที่ให้ผลเร็ว กับชนิดที่ให้ผลช้า ใช้เนื้อที่เพาะปลูกประมาณหนึ่งในสี่ของครึ่งล้านเอเคอร์

พืชเหล่านี้เป็นพืชหลักที่ปลูกในเขตแห้งแล้ง (Dry Zone)¹

เศรษฐกิจและสังคมของพม่ายุคก่อนการปกครองของอังกฤษ

การที่ประเทศพม่ามีระบบงานชลประทานอย่างค่อนข้างกว้างขวาง มีหมู่บ้านที่ทำหัตถกรรมจำนวนมาก และมีชีวิตสังคมที่ซับซ้อน ที่เน้นที่ความร่วมมือกัน แสดงให้เห็นว่าเป็นความเข้าใจผิดของชาวยุโรปที่เห็นว่าเศรษฐกิจพม่าในสมัยก่อนการปกครองของอังกฤษ เป็นแบบโบราณและไม่มีอารยธรรม แต่ในหลายๆ เรื่อง สังคมพม่ามีความเจริญเทียบได้เท่ากับยุคกลางในยุโรป

ระบบสังคมที่ซับซ้อนของหมู่บ้านพม่าตอนบน สามารถจะสืบขึ้นไปได้ถึงยุคของพระเจ้าอโนรธา (ค.ศ. 1044-1077) แต่ที่ปรากฏมีการบันทึกทางประวัติศาสตร์เป็นครั้งแรก เป็นการบันทึกที่เกี่ยวกับการเก็บภาษีในสมัยพระเจ้าตาลุน ในปี 1637 เป็นระบบสังคมที่จัดขึ้นบนพื้นฐานของการเป็นกองทหาร ซึ่งจะประกอบขึ้นเป็นส่วนหนึ่งของกองทัพหลวง (royal army) โดยจะเห็นว่าในบางหมู่บ้านจะรู้จักกันว่าเป็นหมู่บ้านทหารม้า หรือในหมู่บ้านอื่นๆ จะเป็นหมู่บ้านทหารปืนใหญ่ เป็นต้น และทุกคนในหมู่บ้านเป็นส่วนหนึ่งของกองทหารดังกล่าว ที่เรียกว่า อติน (athin) ซึ่งจะแบ่งออกเป็นสองพวกใหญ่ๆ คือ อามูดาน (ahmudan) คือบุคคลที่ทำหน้าที่รับใช้ทั่วไป และ อาทิ (athi) คือบุคคลที่ทำหน้าที่ในกองทัพในเวลาที่เกิดสงคราม โดยปกติบุคคลกลุ่มนี้จะไม่ต้องจ่ายภาษี พวก อามูดาน จะได้รับที่ดินแต่เขาจะต้องจ่ายภาษีให้แก่เจ้าหน้าที่ที่อยู่เหนือตนขึ้นไป โดยทั่วๆ ไปแล้วเมื่อบุคคลเหล่านี้ย้ายจากที่หนึ่งไปสู่อีกที่หนึ่งฐานะของเขาก็จะยังคงเดิม เขายังคงเป็นสมาชิกของ อติน อยู่ เขาจะอยู่ภายใต้อำนาจปกครองของนายกอง

¹J. S. Furnival. (1957). *op. cit.* p. 10.

ของตน โดยไม่ต้องขึ้นอยู่กับหัวหน้าหมู่บ้านที่ตนไปอาศัยอยู่ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ อำนาจปกครองขึ้นอยู่กับตัวบุคคลมิได้ขึ้นอยู่กับอาณาเขตหรือดินแดน

พวก อาทิจ จะมีส่วนทางสังคมต่ำกว่าพวก อามูดาน พวก อาทิจ จะประกอบด้วยเกษตรกรบุคคลเหล่านี้จะต้องจ่ายค่าเช่าที่ดินให้แก่กษัตริย์ ในระยะก่อนที่อังกฤษจะเข้ามาปกครอง ระบบสังคมของพม่าดังกล่าวเริ่มเสื่อมลง ในปลายศตวรรษที่ 18 พระเจ้ามินดงได้นำระบบภาษีที่เรียกว่า ทัตตะเมตา (thathameda tax) * เข้ามาใช้ในเขตพม่าตอนบน โดยยึดถือเอาเขตดินแดนเป็นพื้นฐาน¹

ลักษณะหมู่บ้านของชาวพม่า จะอยู่กันเป็นกลุ่มๆ แต่ละกลุ่มจะมีรั้วล้อมรอบ อาจเป็นรั้วหนาหรือเป็นพุ่มไม้เตี้ยๆ โดยทั่วไปมักเป็นต้นกระบอกเพชร หรือพุ่มไม้ที่มีหนาม มีประตูเข้า-ออก หนึ่งหรือสองประตู มีหอคอยสำหรับเฝ้าดูเหตุการณ์ต่างๆ ในเวลากลางคืน จะมีชาวบ้านเป็นเวรอยู่คั่นละสองหรือสามคน ภายในหมู่บ้านหรือบางแห่งอาจจะอยู่นอกเขตหมู่บ้าน จะแบ่งออกเป็นเขตวัด เป็นที่ที่เด็กชายทุกคนจะไปเรียนหนังสือ และหลักศาสนาเบื้องต้น ไม่ว่าจะเป็นคนรวยหรือคนจนก็มีลักษณะที่เหมือนกัน ที่จะต้องทำหน้าที่รับใช้ศาสนา ไกลๆ วัดมีเจดีย์ และศาลาใหญ่ที่ใช้สำหรับการประชุมชาวบ้าน และเป็นที่พักสำหรับคนเดินทาง และใกล้ๆ กันจะมีบ่อน้ำสำหรับคนในหมู่บ้าน เป็นพื้นที่เล็กๆ เปิดโล่ง ล้อมรอบด้วยต้นไม้ใหญ่ที่มีร่มครึ้มที่เด็กๆ ได้มาอาศัยร่วมเป็นที่เล่น ถ้าหมู่บ้านไม่ได้ตั้งอยู่ใกล้ลำน้ำ ก็จะมีถังใหญ่ๆ (tanks) กักเก็บน้ำไว้สำหรับโค กระบือ ที่กักเก็บน้ำนี้จะสงวนไว้สำหรับชาวบ้าน เพื่อป้องกันการนำน้ำไปใช้ในการเพาะปลูก รอบๆ หมู่บ้านจะมีลานอเนกประสงค์ที่เปิดโล่งเพื่อใช้ในกิจกรรมสาธารณะ และใช้สำหรับนวดข้าว

สภาพชีวิตชนบทที่เรียบง่ายเหล่านี้จะค่อยๆ เติบโตอย่างช้าๆ แต่เราแทบจะไม่รู้เรื่องทรัพย์สินของชาวบ้านเหล่านี้เลย トラบเท่าที่เนื้อที่ที่กันไว้สำหรับเป็นลานนวดข้าวมีเพียงพอสำหรับทุกคนที่ต้องการจะใช้ เกษตรกรทุกคนในหมู่บ้านก็จะไปนวดข้าวที่นั่น แต่ไม่มีใครที่จะเป็นเจ้าของลานนวดข้าวที่นั่น ตามปกติถ้าบุคคลใดยึดครองมุมนใดก็มักจะทำให้มุมนั้นเป็นประจำทุกปี และทุกๆ คนก็ยอมรับสิทธิของบุคคลนั้นเช่นเดียวกัน พื้นที่ว่างในหมู่บ้านย่อมเป็นสิทธิของทุกคนที่จะใช้พื้นที่นั้นในการปลูกสร้างลงบนที่ดินนั้น

* เป็นภาษีที่เก็บจากผู้ที่มีรายได้บางอย่างอื่นที่ไม่ใช่เกษตรกร

¹ J. S. Furnival. (1957). *op. cit.* p. 31.

แต่เมื่อบุคคลใดได้เข้าครอบครองเนื้อที่นั้นแล้ว พื้นที่นั้นก็กลายเป็นสิทธิของบุคคลนั้น ผู้ที่ไม่มีที่ดินอาจเข้าทำการหักร้างถางพงและเข้ายึดครองที่ดินนั้น แต่ยังไม่อาจทำการเพาะปลูกได้ จนเมื่อไม่มีผู้ใดมาอ้างความเป็นเจ้าของและคัดค้าน ที่ดินนั้นจึงเป็นกรรมสิทธิ์ แก่ผู้ที่ทำการหักร้างถางพงนั้น อย่างไรก็ตาม ไร่ที่ชาวบ้านอาจคัดค้านคนแปลกหน้าที่จะเข้ามาหักร้างถางพงในที่ดินของพวกเขา¹

ที่ดินที่เป็นมรดก แม้จะตกทอดมาหลายรุ่น จะไม่มีการแบ่งออกเป็นแปลงเล็กแปลงน้อย แม้จะมีบุคคลหลายคนเป็นเจ้าของที่ดินดังกล่าว บุคคลเหล่านั้นจะเป็นเจ้าของร่วมกัน ในการจัดการชลประทาน แก่ที่ดินที่ทำการเพาะปลูกข้าว ในกรณีที่เป็นเจ้าของร่วมกันหลายๆ ครอบครัว ทุกคนมีสิทธิที่จะใช้น้ำ และบำรุงรักษาทางน้ำ ทุกคนจะได้รับส่วนแบ่งในการใช้ประโยชน์และมีหน้าที่ในการดูแลรักษาอย่างเท่าเทียมกัน

ช่างฝีมือชาวพม่า ต้องผลิตสินค้าเพื่อจำหน่ายจำนวนมาก ไม่ใช่จำหน่ายเพียงหมู่บ้านเดียว ตัวอย่างเช่น หมู่บ้านหนึ่งมีความชำนาญในการผลิตเครื่องปั้นดินเผา ก็จะผูกขาดตลาดในหมู่บ้านหลายๆ แห่งที่อยู่รอบๆ อย่างการซื้อเกวียน อาจซื้อวงล้อที่หมู่บ้านหนึ่ง และซื้อตัวเกวียนอีกหมู่บ้านหนึ่ง การแลกเปลี่ยนสินค้าจะเกิดขึ้นผ่านตลาดนัด ที่เรียกว่า ตลาดนัดห้าวัน (five-day bazaars) แม้ในปัจจุบันรัฐฉานก็ยังมีตลาดแบบนี้อยู่ ระบบตลาดแบบนี้จะให้แต่ละหมู่บ้านมีตลาดทุกๆ ห้าวัน พ่อค้าก็จะหมุนเวียนไปในแต่ละหมู่บ้านที่อยู่ใกล้ๆ กันที่มีตลาดนัดห้าวัน ซื้อสินค้าจากที่หนึ่งและนำไปขายยังอีกที่หนึ่ง บางทีวงรอบของระยะห้าวันอาจเหลื่อมซ้อนกันอยู่ จึงเป็นโอกาสที่เปิดกว้างขึ้นในการกระจายผลิตภัณฑ์จากท้องถิ่น

สภาพชีวิตสังคมของพม่าตอนล่าง ในสมัยที่มอญหรือตะเลง (Mons of Talaiings) ศัตรูสำคัญของพม่ายังเรืองอำนาจอยู่ แทบจะไม่แตกต่างกับพม่าตอนบนเท่าใดนัก อย่างไรก็ตามการที่อังวะสามารถพิชิตพะโคได้ใน ค.ศ. 1757 ทำให้ชาวมอญถูกสังหารลงเป็นจำนวนมาก พวกที่เหลือก็อพยพหลบหนีไปอยู่ที่อื่น สภาพสังคมแตกสลาย ทำให้ดินแดนพม่าตอนล่างส่วนมากกลายเป็นป่าไม้ใหญ่ที่ขึ้นในเขตน้

¹ *l.bid.* p. 35-36.

กร่อย และหญ้าสูงๆ เต็มไปด้วยเชื้อ ช้างป่า หมูป่า และควาง¹ แม้เมื่ออังกฤษเข้ามาครอบครองพม่าตอนล่างในอีกเกือบศตวรรษต่อมาก็ยังคงสภาพอยู่เช่นนั้น มีความแตกต่างกับพม่าตอนบนอย่างเห็นได้ชัดเจน หมู่บ้านในพม่าตอนล่างส่วนใหญ่จะทำประมง ทำนาเกลือ ปลูกข้าวบ้างแปลงเล็กๆ ในป่าชาวบ้านอยู่กันอย่างกระจัดกระจาย แทบจะไม่ได้ใช้ประโยชน์ในความอุดมสมบูรณ์ของผืนดินเลย ในขณะที่หมู่บ้านพม่าตอนบนจะทำการเกษตรอย่างเดียว²

การปกครองท้องถิ่นในยุคคองบอง

จากหลักฐานระบุว่าสถาบันและกระบวนการพื้นฐานขั้นต้นของรัฐนอกเมืองหลวง (เมืองหลวงคือ อังวะ-อมรปุระ (Ava-Amarapura) ในพม่าตอนบน) ซึ่งอยู่เหนือพม่าตอนล่างไปประมาณ 400 กิโลเมตร อำนาจการปกครองของชนชั้นนำอยู่ที่การควบคุมงานชลประทาน และการควบคุมไพร่พลทั้งที่เป็นพลเรือนและทหาร กษัตริย์จะทำหน้าที่ควบคุมอยู่ที่ส่วนกลางทางด้านยุทธศาสตร์ในการผลิตและการบังคับเรียกเก็บเอาจากส่วนเกิน แต่ในเขตทางตอนใต้ที่อยู่ห่างไกล อำนาจจากส่วนกลางจะอ่อนแอลง อำนาจของผู้ปกครองท้องถิ่นจะมีอำนาจมากขึ้น³

กษัตริย์ในสมัยราชวงศ์คองบองได้แบ่งงานบริหารส่วนกลางออกเป็นสองส่วน คือ สภาเสนาบดี (Council of Ministers) ที่เรียกว่า หลุตตอว์ (Hluttaw) (vTwfawmf) และสภาที่ปรึกษา หรือสภาองคมนตรี (Privy Council) ที่เรียกว่า เปย-ไดค์ (bye-daik) สภาเสนาบดีทำหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารงานทั่วไป สภาที่ปรึกษาจะทำหน้าที่เกี่ยวกับกิจการของกษัตริย์ และเรื่องที่เป็นเรื่องส่วนตัวของกษัตริย์

ภายใต้สภาเสนาบดี องค์ส่วนกลางซึ่งทำหน้าที่ในการบริหาร จะแบ่งออกเป็นสองกรม คือองค์กรที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับดินแดน (Territorial agencies) จะทำหน้าที่ตรวจสอบและจัดกิจกรรมภายในดินแดน

¹ John F. Cady. (1958). *A History of Modern Burma*. p. 40.

² J. Russell Andrus. (1956). *op. cit.* p. 14.

³ Willem van Schendel. (1991). *Three Deltas: Accumulation and Poverty in Rural Burma, Bengal and South India*. p. 52.

ที่อยู่ภายใต้อำนาจโดยไม่คำนึงถึงสภาพสังคมที่อยู่ภายใน และองค์กรที่ทำหน้าที่กรม (Department agencies) ทำหน้าที่บริหารและจัดการเกี่ยวกับกลุ่มประชากรโดยเฉพาะ โดยไม่คำนึงถึงสถานที่ที่ประชากรอาศัยอยู่ การที่มีความเหลื่อมล้ำกันอยู่ของทั้งสองระบบทำให้มีการตรวจสอบจากส่วนกลางเกี่ยวกับกิจการของเจ้าหน้าที่และจำกัดอำนาจของเจ้าหน้าที่ถ้าทำให้กษัตริย์ต้องสูญเสียผลประโยชน์

ประชากรที่อยู่ภายในเขตอำนาจของส่วนกลางหรือต้องขึ้นอยู่กับอำนาจของส่วนกลาง ซึ่งมีหน้าที่ต้องรับใช้รัฐ แบ่งออกเป็นสองกลุ่ม ยกเว้นพวกทาสและทาสเงินกู้ที่ต้องใช้แรงงานให้แก่นายทาสหรือวัดคือพวก อามูดาน และอาทิ ดังกล่าวแล้ว ซึ่งถือเป็นแรงงานสำคัญของรัฐและมีความสำคัญตามลำดับขั้นของความสัมพันธ์ต่อกันและต่อรัฐ

กลุ่มอามูดาน จะมีฐานะสูงกว่า จะเป็นผู้ที่รับใช้กษัตริย์โดยตรง โดยมีเวรหมุนเวียนกันเข้ามาทำหน้าที่ พวก อามูดาน จะอาศัยอยู่ใกล้กับเมืองหลวง จะได้รับที่ดินและที่ตั้งของหมู่บ้านโดยตรงจากรัฐ ส่วนกลุ่ม อาทิ ในความสัมพันธ์กับเมืองหลวงจะมีความเป็นอิสระมากกว่า มักจะไม่อยู่ในเขตชลประทานของส่วนกลาง แต่จะอยู่ตามชายขอบของเขตเมืองหลวง หรือในเขตที่อยู่ห่างไกล ซึ่งแตกต่างจากชุมชน อามูดาน ซึ่งจะอยู่ใกล้กับแหล่งจ่ายน้ำจากระบบชลประทานของรัฐ ผิดกับหมู่บ้านและที่นาของพวก อาทิ พวกนี้จะต้องบุกเบิกที่ดินที่ใช้ในการเกษตรกรรมใหม่ๆ ด้วยความพยายามของตนเอง ส่วนเรื่องการจ้างงานในกองทัพนั้น เฟอร์นิวัล (John Sydenham Furnivall) * เห็นว่าพวก อาทิ เป็นกำลังพลของกองทัพ และอยู่กันเป็นหมู่บ้าน เช่นหมู่บ้านทหารม้า หมู่บ้านทหารปืนใหญ่ ดังกล่าวข้างต้น

* เฟอร์นิวัล มีชื่อเต็มว่า จอห์น ไชเดนัมเฟอร์นิวัล (John Sydenham Furnivall) เป็นข้าราชการพลเรือนแห่งอินเดีย (India Civil Service) ของอังกฤษ ได้เข้าไปปฏิบัติหน้าที่ด้านการตั้งถิ่นฐานในพม่าตั้งแต่ ค.ศ. 1902-1925 ทำให้เฟอร์นิวัลตระหนักถึงข้อบกพร่องของระบบอาณานิคมอังกฤษในพม่า เขาเป็นผู้เริ่มวิพากษ์วิจารณ์และเสนอแนะแนวทางแก้ไขระบบอาณานิคมให้มีความเป็นธรรมมากขึ้น นอกจากนั้น เขายังมีบทบาทสำคัญในการฟื้นฟูและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมพม่า เฟอร์นิวัลเขียนผลงานที่มีคุณค่าเกี่ยวกับระบบอาณานิคมของอังกฤษในพม่า และอาณานิคมของเนเธอร์แลนด์ในหมู่เกาะอินเดียตะวันออกไว้หลายเล่ม (วิลเลียม ภาวะธรรณสาร. (2551). นายจอห์น ไชเดนัมเฟอร์นิวัล (พ.ศ. 2421-2503). ใน สารานุกรมประวัติศาสตร์สากลสมัยใหม่: เอเชีย เล่ม 3 อักษร E-G. หน้า 241.

ในขณะที่ โรเบิร์ต เทเลอร์ (Robert H. Taylor)* กลับเห็นว่าพวก อาทิ ได้รับการยกเว้นจากการรับใช้ในกองทัพโดยทั่วไป ซึ่งเป็นหน้าที่ของพวกเขาตาม โดยพวก อาทิ ต้องจ่ายภาษี ที่สูงกว่าแต่ได้รับผลประโยชน์ตอบแทนจากรัฐน้อยกว่า แต่ทั้งสองกลุ่มต่างก็ถูกเกณฑ์แรงงานจากเจ้าหน้าที่ของกษัตริย์ แม้ว่าพวก อามูดาน จะเป็นแกนหลักของกองทัพ แต่เมื่อมีความจำเป็นต้องใช้กำลังพล พวก อาทิ ก็จะถูกเกณฑ์เข้ามารับใช้รัฐในฐานะกำลังพลสำรอง พวก อามูดาน จะถูกควบคุมโดยหน่วยงานที่เรียกว่ากรม ขณะที่ อาทิ จะถูกควบคุมโดยหน่วยงานที่เกี่ยวกับเขตแดน¹

ภายใต้กษัตริย์ราชวงศ์พินฟูตองอูและราชวงศ์คองบอง ผู้บริหารที่เป็นหัวใจสำคัญของการบริหารระดับจังหวัดที่ได้รับแต่งตั้งจากส่วนกลางคือ เมี้ยวหฺวุ่น (myo-wun) และมีเสมียนเป็นผู้ช่วย นอกไปจากนี้ในระดับอำเภอส่วนใหญ่จะมีตำแหน่ง ซิท-เก (sit-ke) ซึ่งได้รับแต่งตั้งจากเสนาบดีของกษัตริย์ ทำหน้าที่ดูแลทหารและตำรวจ และตำแหน่ง อคิน-หฺวุ่น (ahkin-wun) เป็นเจ้าหน้าที่ภาษี ทั้งหมดนี้ทำงานเป็นตัวแทนของกษัตริย์และในขณะเดียวกันก็ทำหน้าที่สายลับไปด้วย เจ้าหน้าที่เหล่านี้ โดยเฉพาะ เมี้ยว-หฺวุ่น จะทำงานร่วมกับอำเภอ หรือหัวหน้าหมู่บ้าน และเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นอื่นๆ ที่มีตำแหน่งสืบทอดกันมาตามตระกูล หัวหน้าเจ้าหน้าที่หลวงผู้มีบรรดาศักดิ์ บุคคลเหล่านี้จะร่วมกันทำงานในนามของรัฐ เจ้าหน้าที่เหล่านี้หลายคน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ตำแหน่ง ซิท-เก และ อคินหฺวุ่น ในศตวรรษที่สิบแปด และสิบเก้า จะแต่งตั้งจากเจ้าฟ้า ที่เป็นผู้บริหารรัฐฉานที่สำคัญ สิ่งที่น่าสนใจเกี่ยวกับระบบบริหารในระดับท้องถิ่นดังกล่าวก็คือ ในขณะที่รัฐไม่มีกลไกของระบบราชการเช่นในรัฐอาณานิคม ผู้ที่ทำการปฏิรูปรัฐสมัยใหม่ในยุคต้นๆ ได้คิดผ่านปัญหาการควบคุมทางการเมืองและทางเศรษฐกิจที่มีอยู่เหนือแหล่งทรัพยากรและการรักษาความเป็นระเบียบ เขาได้จัดวางระบบการบริหารเช่นนี้ไว้อย่างละเอียดซับซ้อน เพื่อตรวจสอบผู้มีอำนาจในท้องถิ่นที่จะหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของส่วนกลาง และทำให้เป็นสิ่งที่ยากอย่างมากที่ผู้ปกครองท้องถิ่นจะสร้างอำนาจใดๆ มาหักล้างอำนาจรัฐได้ ระบบดังกล่าวทำให้ประสิทธิภาพของการ

* ศาสตราจารย์ โรเบิร์ต เอช. เทเลอร์ (Robert H. Taylor) นักวิชาการทางรัฐศาสตร์ชาวอเมริกัน ผู้มีความสนใจในประวัติศาสตร์และการเมืองพม่า ได้เขียนหนังสือเกี่ยวกับพม่าไว้เป็นจำนวนมาก ที่สำคัญคือ รัฐในพม่า (The State in Burma)

¹Robert H. Taylor. (1987). *The State in Burma*. p. 31-32.

บริหารลดน้อยลงอย่างเห็นได้ชัด ในหลายๆ โอกาสขอบเขตของอำนาจจะไขว้ทับกัน และไม่ใส่ใจต่อการกระทำผิดที่เกิดขึ้น และด้วยการโยกย้ายเจ้าหน้าที่อย่างฉลาด ส่วนกลางจะสามารถรับรู้เกี่ยวกับปัญหาและกิจกรรมของการเมืองท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามระบบดังกล่าวก็ต้องแลกมาด้วยการยินยอมให้มีการยกยอกและการใช้อำนาจรัฐบ้างหลงเกิดขึ้น

เมื่อระบบบริหารท้องถิ่นไม่มีประสิทธิภาพ ความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ และความเป็นระเบียบของสังคมจึงต้องขึ้นอยู่กับเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นที่สืบทอดตำแหน่งกันมาตามสกุล (พวกชนชั้นสูง) ซึ่งเป็นผู้ที่มีความคุมระดับล่างสุดของระบบบริหาร หัวหน้ากลุ่มที่สืบสายโลหิตกันมาจะแบ่งออกเป็นสองพวก คือ หัวหน้าระดับอำเภอ (townships) เรียกว่า เมียว หรือ ไตค์ (myo or taik) และหัวหน้าหมู่บ้าน เรียกว่า ยัว (ywa) ในสมัยฟื้นฟูตองอูที่แกนของรัฐจะมีอำเภอมากกว่า 50 อำเภอ ซึ่งจะประกอบด้วยหมู่บ้าน 12 ถึง 145 หมู่บ้าน ผู้เป็นหัวหน้าระดับอำเภอจะมีตำแหน่งที่เรียกว่า เมียว- (myo-) หรือ ไตค์- (taik-) ตู-จี และตำแหน่งหัวหน้าระดับหมู่บ้านเรียกว่า ยัว-ตู-จี (ywa-thu-gyi) พวก ตู-จี จะมีผู้ช่วยเรียกว่า มาย-แดง (myei-daing) มีหน้าที่จัดการและบันทึกการซื้อขายสังหาริมทรัพย์ทุกชนิดที่อยู่ภายในเขตอำนาจโดยได้รับค่านายหน้าจากการขาย เนื่องจากผู้ช่วยเหล่านี้มีบันทึกที่สำคัญของหมู่บ้านเป็นจำนวนมากจึงสามารถช่วยในการเก็บภาษีได้เป็นอย่างดี

เมียว-ตู-จี และ ตู-จี จะเป็นกำลังสำคัญของการบริหารรัฐในยุคก่อนอาณานิคม โดยทำหน้าที่เก็บรวบรวมรายได้จากการเก็บภาษี และรวบรวมกำลังพลจากชาวบ้าน บุคคลเหล่านี้จะเป็นเจ้าหน้าที่ระดับกลางที่ทำหน้าที่เชื่อมต่อระหว่างรัฐกับมวลชนชาวนา และเนื่องจากสถานะที่สืบทอดกันมาจึงทำให้บุคคลเหล่านี้มีอำนาจในตนเอง

เมียว-ตู-จี และ ตู-จี เป็นตำแหน่งที่สืบทอดกันมาตามสกุลอาจสืบเชื้อสายไปถึงตั้งแต่ก่อนสมัยพุกาม หัวหน้าหมู่บ้านจะควบคุมหน่วยของสังคมด้วยอำนาจและบุคลิกภาพและความภักดีที่ลูกบ้านยอมรับ ซึ่งเป็นปัญหาทางการเมืองและการปกครองที่รัฐตอนปลายสมัยใหม่ต้องประสบในการที่จะดึงอำนาจเข้าสู่ส่วนกลาง รายได้ของ เมียว-ตู-จี และ ตู-จี ได้มาจากการชักส่วนร้อยละของภาษีที่ต้องเก็บส่งให้แก่เจ้าหน้าที่ที่ส่วนกลางแต่งตั้งมา

นอกจากเหนือจากการทำหน้าที่จัดเก็บภาษีแล้ว เมียว-ตุ๋-จี และ ตุ๋-จี ยังมีหน้าที่ในการจัดเตรียมกำลังพลและแรงงานให้แก่กองทัพ รวมทั้งการรักษาความสงบเรียบร้อย และการตัดสินคดีที่อยู่ในเขตเมืองและหมู่บ้านที่อยู่ในเขตการปกครองของตนรวมทั้งการทำสำมะโนประชากรที่อยู่ภายใต้การดูแล

เศรษฐกิจในสมัยคองบองช่วงแรก (ค.ศ. 1752-1819)¹

เป็นเศรษฐกิจแบบขุนนางเจ้าที่ดิน มีการเปลี่ยนแปลงไปเพียงเล็กน้อย ครั้นอังกฤษและฝรั่งเศสเข้ามาจึงเริ่มมีช่องทางการค้ากับประเทศต่างๆ ทางทะเล การผลิตสินค้ายังคงเน้นทางด้านเกษตร ดังนั้นกษัตริย์ในสมัยคองบองจึงพยายามดูแลการเกษตรให้เติบโตตามอัตรา

ในสมัยอะลองพญา มีการปรับขยายคูคลองเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร หลังจากเสร็จศึกมณีปุระแล้วให้มีการขุดคลองจากเมืองมเยดูมายังหนองน้ำเวโบนั้นทามีการจัดการชลประทานให้เป็นระบบในสมัยพระเจ้าปะดุงให้มีการขุดลอกหนองน้ำนั้นทำ อ่องปึงແຮ່ และมิตติลา ทำให้มีน้ำสำหรับแปลงนา ไร่พันเอเคอร์ ทั้งยังมีการขุดสระหลวง สระตะมะโซ และสระมยองมะต่อ ให้มีการปรับปรุงคูคลองเดิมที่ใช้สืบมาหลายยุคหลายสมัยเพื่อมิให้เกิดการเหือดแห้งของน้ำ มีการแต่งตั้งนายฝ่ายและเสมียนฝ่ายเพื่อให้คอยดูแลฝ่ายเหล่านั้นด้วย

ในสมัยพระเจ้าปะดุงการปลูกพืชสวนมีมากขึ้น มีการทำสวนมะพร้าว สวนพลูและสวนหมากในเขตเกาะตะมะ หงสาวดี และตองอู มีการทำสวนตาลในพื้นที่ว่างและในเขตเมืองบน (เขตแห้งแล้งตอนกลางแถบเมืองมิงบู) มีการปลูกตาลทั้งในที่ดินของกษัตริย์และเขตรรณีสงฆ์เพื่อผลิตน้ำตาลปึก และน้ำตาลเคี้ยว

ในต้นสมัยคองบอง นอกเหนือจากการเกษตรแล้วการทำมาหากินในด้านอื่นๆ ก็เจริญขึ้นเช่นกัน โดยเฉพาะงานหัตถกรรมที่รุ่งเรืองขึ้นในสมัยพระเจ้าปะดุงในเมืองตะโละ มีการทอผ้า การทำครามย้อมผ้า และการปั้นโถที่เมืองชะเหลจะมีชื่อเสียงมาก มีการทำกระเบื้องเคลือบที่ตุนเด่ เกาะตะมะ และเจ้ากัมย

¹วิรัช นิยมธรรม และ อรุณ นิยมธรรม. (2551). *เรียนรู้สังคมวัฒนธรรมพม่า*. หน้า 52-55.

อง ส่วนในพื้นที่หนองน้ำมีการทำประมง และการทำไม้ก็มีมากขึ้น ส่วนเมืองอย่างกุ่มและเมืองทะละนั้นเป็นเมืองท่าเรือและมีคูต่อเรือ ไม้ที่นำมาใช้ในการต่อเรือส่วนใหญ่ได้มาจากพื้นที่แถบเมืองตาวาวดี และเมืองแปร มีการทำเหมืองอัญมณีที่เมืองโมโก๊ะ และเขตจัดเปียงพบทองมากในเขตเมืองกะตา และเมืองวังไต่ พบเงินที่แผ่นดินฉาน และเมืองตองอู มีการขุดน้ำมันดิบที่เมืองเหยนางยอง และเมืองเซ่าก์ พบดินปะสิ่วที่แถบสี่มีโข่ง การทำบ่อเกลือที่พะโค พะสิม เมาะตะมะ และซาสิงจี มีการทำเครื่องใช้ในบ้านและการทำอาวุธนานาชนิด เช่น ปืน มีด และหอกจากเหล็กที่ขุดได้ภายในประเทศ การทำเหมืองแร่มีมากขึ้น โดยเฉพาะถ่านหินและเหล็ก

การแลกเปลี่ยนสินค้านอกจากจะใช้ตัวสินค้าแลกเปลี่ยนกันแล้ว ยังมีการใช้เงินแท่งและทองแท่งเป็นเงินตราในการซื้อขาย สินค้าต่างๆ ได้แก่ ปลา ปลาแห้ง เกลือ ข้าว สังฆภัณฑ์ ถ้วยนานาชนิด น้ำมันปรุงอาหาร น้ำตาลปึก เมียง ไบซา และฝ้าย เป็นต้น การขนส่งสินค้า มีการเดินทางทั้งทางบกและทางน้ำ

ด้านการค้าต่างประเทศ เมื่อมีการยึดยะไข่ไว้ได้แล้ว ทำให้การค้าทางบกกับอินเดียมีมากขึ้น ส่วนการค้ากับจีน หลังจากมีการสงบศึกกับจีนในสมัยพระเจ้ามเยดู การค้าระหว่างพม่ากับจีนก็มีมากขึ้น จีนนิยมเข้ามาซื้อฝ้ายจากพม่า และพม่าก็นิยมซื้อเส้นใยไหม ผ้าไหม และเครื่องทองเหลืองจากจีน

พ่อค้าจีนที่เข้ามาค้าขายในพม่า มักจะเดินทางเข้ามาทั้งทางบกและทางน้ำ มีการดูแลความปลอดภัยให้แก่พ่อค้าเหล่านี้เป็นอย่างดี ทำให้การค้ามีความราบรื่น เมืองที่มีความเจริญทางการค้า ได้แก่ พะมอ หงสาวดี เมาะตะมะ มะริด พะสิม และธัญวดี เป็นต้น เมืองท่าที่เนืองแน่นที่สุดคือเมืองอย่างกุ่ม

กษัตริย์ต้นสมัยคองบองได้ผ่อนปรนทางการค้าตามสมควรมิได้เข้าไปแทรกแซงทางการค้าจึงทำให้การค้ามีความรุ่งเรืองและราบรื่น ซึ่งผิดกับการค้ากับอังกฤษและฝรั่งเศสที่มีการแทรกแซงทางการเมืองจึงทำให้การค้าไม่เจริญเติบโต

สินค้าออกที่สำคัญของพม่าได้แก่ ไม้สัก สีเสียด ครั่ง งาช้าง น้ำมันดิบ ตะกั่ว ดีบุก อำพัน หุฉลาม รังนก เป็นต้น ในบรรดาสินค้าออกเหล่านี้ ไม้สัก เป็นสินค้าที่พ่อค้าต่างประเทศนิยมมากที่สุด ส่วนสินค้าที่พ่อค้าต่างชาตินำเข้ามาขายในพม่า ได้แก่ เสื้อผ้า เครื่องโลหะ เครื่องทองเหลือง และเครื่องแก้ว

การพัฒนาประเทศและเศรษฐกิจในสมัยคองบองตอนปลาย

พม่าต้องสูญเสียแผ่นดินพม่าตอนล่างให้แก่อังกฤษหลังการพ่ายแพ้ในสงครามอังกฤษ-พม่า ครั้งที่สอง ใน ค.ศ. 1852 ทำให้อังกฤษได้มณฑลพะโคอันอุดมสมบูรณ์ ประกอบด้วยดินแดนปากแม่น้ำทั้งหมด และได้เมืองท่าที่สำคัญไว้ทั้งหมด ตลอดจนได้ครอบครองลุ่มแม่น้ำอิระวดีซึ่งใช้ไปมาค้าขายกับจีนได้ ทำให้พม่าและชาวพม่าเท่ากับอยู่ใต้อำนาจของอังกฤษ เพราะไม่มีทางออกทะเลที่จะไม่ผ่านดินแดนของอังกฤษ ลอร์ดดัลฮูซี ได้ประกาศให้พะโคเป็นแคว้นที่สามของพม่าในปกครองของอังกฤษ¹ พระเจ้ามินดงได้ทำการปฏิวัติ พระเจ้าพุกามแมง กษัตริย์พม่าผู้แพ้สงครามกับอังกฤษ พระเจ้ามินดงได้รับความเห็นชอบจากสภาลุดดอร์ และได้รับแต่งตั้งจากสภาดังกล่าวขึ้นเป็นกษัตริย์พม่าพระองค์ใหม่

บทบาทของพระเจ้ามินดงได้เริ่มขึ้นในระยะเวลาที่อังกฤษมีความขัดแย้งอย่างรุนแรงกับพม่า กรณีที่อ้างว่าไม่ได้รับความยุติธรรมจากเจ้าเมืองย่างกุ้ง ลอร์ดดัลฮูซี (James Broun-Ramsay, 1st Marquess of Dalhousie) ได้ยื่นคำขาดต่อราชสำนัก เจ้าชายมินดง (พระยศในขณะนั้น) พร้อมด้วยข้าราชการพม่ากลุ่มหนึ่งซึ่งไม่เห็นด้วยกับการทำสงคราม จึงทูลต่อพระเจ้าพุกามแมงพระเชษฐา ซึ่งเป็นกษัตริย์พม่าในเวลานั้นให้ยอมรับข้อเสนอนี้เป็นคำขาดนั้น แต่ก็ไร้ผล เมื่อสงครามเกิดขึ้นในเวลาต่อมาพระองค์ทรงทราบข่าวการล้มตายของทหารพม่า จึงทูลต่อพระเจ้าพุกามแมงอีกครั้งหนึ่งให้เปิดการเจรจาสงบศึก² พระเจ้าพุกามแมงสั่งจับเจ้าชายมินดงและเจ้าชายคะนองพระอนุชา แต่เจ้าชายทั้งสองเสด็จหนีไปยังเมืองชเวโบ และไปรวบรวมกำลังรีพลเพื่อมารบกับกษัตริย์ เมื่อถึงเวลานี้สภาลุดดอร์จึงเข้าแทรกแซง ด้วยการเรียกทัพจากพม่าตอนล่างกลับหมด และแต่งตั้งพระเจ้ามินดงเป็นกษัตริย์พระองค์ใหม่ เสด็จขึ้นครองราชย์สมบัติเมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1852 เป็นกษัตริย์องค์ที่ 10 แห่งราชวงศ์คองบอง³

¹ หม่อง ทิน อ่อง. (2519). *ประวัติศาสตร์พม่า*. แปลโดยเพ็ชรี สุมิตร. หน้า 230.

² Sir Jame George Scott. (1924). *Burma from the Earliest Times to the Present Day*. p. 283.

³ John F. Cady. (1958). *History of Modern Burma*. p. 88-89.

การปฏิรูปประเทศในสมัยพระเจ้ามินดง

นับแต่ ค.ศ. 1852 เมื่ออังกฤษได้ผนวกมณฑลยะไข่ หงสาวดีหรือพะโค และมณฑลตะนาวศรีเข้าด้วยกัน และเรียกดินแดนดังกล่าวว่าพม่าของอังกฤษ อังกฤษได้ทำการปรับปรุงพม่าตอนล่างจนมีความรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ มีการปรับปรุงทั้งในทางกฎหมายและทางเศรษฐกิจ ในทางกฎหมายได้มีการนำเอาประเพณีพื้นเมืองชาวพม่ามาปรับปรุงเป็นกฎหมายเพื่อใช้ปกครอง¹ นอกจากนี้ยังส่งเสริมในด้านการศึกษาและการสาธารณสุข โดยจัดตั้งสถานศึกษาและโรงพยาบาลให้แก่ชาวพื้นเมือง ในด้านการเกษตร อังกฤษได้พัฒนาที่ดินและนำเอาการชลประทานเข้ามาใช้ทำให้เพิ่มผลผลิตได้มากขึ้น ทำให้เศรษฐกิจของพม่าตอนล่างมีความเจริญขึ้นมาก และผลจากการที่มีเมืองสำคัญๆ ทางชายทะเล เช่น ย่างกุ้ง พะสิม และเกาะตะมะ ทำให้การค้าขายทางทะเลเป็นไปได้โดยสะดวก

ผลจากการเร่งพัฒนาทำให้เกิดการดึงดูดราษฎรจากพม่าตอนบนให้อพยพลงมาในเขตของอังกฤษจำนวนมาก จากการสำรวจของคณะกรรมการซึ่งส่งมาโดยข้าหลวงใหญ่ประจำอินเดีย แสดงให้เห็นรายได้ที่เพิ่มขึ้น แต่ในขณะเดียวกันรายจ่ายจำนวนมากก็เป็นสิ่งบ่งชี้ว่า อังกฤษได้ทุ่มเทการลงทุนในการพัฒนาพม่าตอนล่างมากเช่นเดียวกัน

ผลจากความสำเร็จจากการพัฒนาพม่าตอนล่างของอังกฤษ ทำให้พระเจ้ามินดงริเริ่มที่จะทำการปฏิรูปประเทศอย่างจริงจังกว่ากษัตริย์ทุกพระองค์ในราชวงศ์คองบอง จึงอาจถือได้ว่าเป็นภารกิจที่มีความสำคัญต่อโครงสร้างทางสังคมของพม่า ดังต่อไปนี้

การพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม การที่พม่าต้องสูญเสียพื้นที่ภาคกลางและทางตอนล่างของประเทศให้แก่อังกฤษ มีผลให้พระเจ้ามินดงต้องเร่งรัดพัฒนาบ้านเมืองขึ้นแข่งขันกับการพัฒนาเขตพม่าของอังกฤษ จะเห็นว่าการปฏิรูปงานด้านต่างๆ ดังนี้

¹ *l.bid.* p. 80.

ทางด้านเกษตรกรรม มีการปรับปรุงระบบการชลประทานเพื่อการเกษตร โดยขุดคลองแม่น้ำมาจากมยีนกองตองแขวงเมืองมยเออมาถึงทะเลสาบมหานันทา และต่อมาถึงแขวงเมืองสะกาย เพื่อส่งน้ำเข้านา แต่ก็ปรากฏว่าพม่าตอนบนมีข้าวไม่พอบริโภคต้องสั่งเพิ่มเติมจากพม่าตอนล่าง

ในด้านอุตสาหกรรม พม่าเป็นประเทศที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่มีค่าหลายอย่าง พระเจ้ามินดงได้รับความช่วยเหลือจากต่างประเทศให้เข้ามาช่วยดำเนินการทางด้านอุตสาหกรรม ใน ค.ศ. 1861 เริ่มมีโรงสีข้าวที่ทำงานด้วยเครื่องจักร และมีโรงงานเล็กๆ ในกิจการต่างๆ โดยมีเจ้าชายเมกษระพระราชโอรสผู้มีความสนใจในเทคโนโลยีตะวันตกเป็นหัวหน้าควบคุมโรงงานอุตสาหกรรมอื่นๆ ส่วนที่ไม่ได้ผลคือโรงงานผลิตแก้ว ซึ่งมีพื้นที่หวุ่น (Panyetwun) ผู้เคยดูงานการผลิตแก้วจากฝรั่งเศสมาแล้ว โรงงานทอผ้าได้ปิดกิจการในเวลาต่อมา

ทางการคมนาคมและการสื่อสาร ได้เริ่มกิจการเรือกลไฟขึ้นใน ค.ศ. 1855 จากนั้นได้เพิ่มจำนวนเรือมากขึ้น ต่อมาได้อนุญาตให้บริษัทเดินเรืออริวัตของอังกฤษเดินทางเข้ามาถึงทะเลใต้สปีดาร์ละ 3 ครั้ง และไปถึงเมืองบาโมได้เดือนละครั้ง ได้มีการเริ่มวางสายโทรเลขขึ้นใน ค.ศ. 1870 และมีโครงการต่อไปถึงเมืองหนายซึ่งเป็นเมืองใหญ่ควบคุมหัวเมืองเงี้ยวต่างๆ ต่อมาได้ส่งนักเรียนพม่าไปศึกษาวิชาช่างโทรเลขที่เมืองย่างกุ้ง และเมืองกัลกัตตาโดยได้รับเงินเดือนขณะศึกษาอยู่

ในด้านการผลิตเงินตรา เพื่อให้พม่ามีระบบเงินตราที่มีเสถียรภาพ ใช้แทนเงินแท่งและทองแท่งในการแลกเปลี่ยนสินค้า จึงมีการผลิตเงินเหรียญที่ทำด้วยโลหะต่างๆ เช่น เงิน ทองแดง ตะกั่ว โลหะผสมด้วยดีบุก ตะกั่ว และทองแดงการทำเงินจำกัด มีตรานกยูงอันเป็นสัญลักษณ์ของประเทศพม่าด้านหนึ่ง อีกด้านหนึ่งจะบอกปีที่พระเจ้ามินดงขึ้นครองราชย์ ส่วนเหรียญทองด้านหนึ่งเป็นรูปสิงโต ด้านหนึ่งจะบอกปีที่พระเจ้ามินดงขึ้นครองราชย์เช่นเดียวกัน

ในด้านหนังสือพิมพ์ นับเป็นครั้งแรกที่พม่ามีการออกหนังสือพิมพ์ชื่อ มณฑลทะเลย์ กาเซทเทียร์ (Mandalay Gazetteer) ใน ค.ศ. 1874 ซึ่งเป็นหนังสือกึ่งราชการที่พระเจ้ามินดงอนุญาตให้คนจีนในพม่า

เป็นผู้ดำเนินการทั้งให้เสรีภาพในการวิจารณ์พระองค์ พระบรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการสำนัก แต่ไม่ปรากฏว่าหนังสือพิมพ์ดังกล่าวได้ใช้สิทธินี้¹

การปรับปรุงบ้านเมืองให้ทันสมัย เป็นสิ่งที่มีได้กระทำได้ง่ายนัก ทั้งนี้เพราะต้องอาศัยองค์ประกอบหลายประการ เช่น บุคคล เวลา เงินทอง และความเรียบร้อยของบ้านเมือง ปัจจัยต่างๆ ดังกล่าวมิได้มีปรากฏในพม่า ทั้งนี้เพราะพม่ามีการกบฏเกิดขึ้นอยู่เสมอๆ แม้แต่กษัตริย์มีนดงก็ขึ้นครองราชย์ด้วยลักษณะเช่นที่กล่าวมานี้ จึงทำให้พม่าขาดพื้นฐานที่จะปรับปรุงประเทศ ขาดความพร้อมในองค์ประกอบดังกล่าว เมื่อพระเจ้ามินดงเข้าดำเนินการจึงกลายเป็นปัญหาที่สร้างความยากลำบากเกินความสามารถของเสนาบดีจะปรับตัว โดยลักษณะเช่นนี้การปรับปรุงประเทศของพระองค์จึงเป็นการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วในแบบการปฏิวัติมากกว่าเป็นการปฏิรูปที่อาศัยเวลาแบบค่อยเป็นค่อยไป ผลการปรับปรุงจึงล้มเหลวทั้งรูปแบบและเนื้อหา²

เศรษฐกิจพม่าในยุคอาณานิคม

เมื่ออังกฤษได้เข้าครองครองพม่าตอนล่าง อังกฤษได้นำระบบการค้าเสรี (Laissez-Faire) เข้าไปใช้ในพม่า โดยปล่อยให้พ่อค้า หรือบริษัทเอกชนเข้ามาค้าขายหรือลงทุนในพม่า โดยเฉพาะพม่าตอนล่างได้อย่างเสรี ทำให้ระบบเศรษฐกิจแบบดั้งเดิมของพม่าซึ่งเป็นเศรษฐกิจแบบเลี้ยงตัวเองต้องเปลี่ยนก่อให้เกิดระบบเงินตรา ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในการซื้อขายสินค้าระดับประเทศ การเงินตราจะเชื่อมโยงกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ รวมถึงการปรับปรุงเส้นทางคมนาคมส่งผลต่อชีวิตในหมู่บ้าน และสภาพการดำรงชีวิตของชนบทอย่างรุนแรง

¹ สุรัตน์ วรางครัตน์. (2520). *ไทย-พม่า: ปัญหาการเผชิญหน้าการคุกคามของตะวันตก ในคริสต์ศตวรรษที่ 19*. หน้า 246.

² เล่มเดิม.

ทางด้านอุตสาหกรรม มีการลงทุนในบ่อน้ำมันของบริษัทเบอร์ม่าออยล์ (Burma Oil Company) นับเป็นธุรกิจขนาดใหญ่ที่ทำให้ชาวพื้นเมืองมิงานทำ นอกจากนี้ ยังมีการลงทุนเหมืองแร่ดีบุก สังกะสี เงิน ทั้งสะเตน ตะกั่ว และการปลูกยางพารา เป็นต้น¹

ทางด้านเกษตรกรรม ในระยะที่อังกฤษเข้าครอบครองอินเดียและพม่านี้ อัตราประชากรของอินเดียได้เพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก ในขณะเดียวกันโดยเปรียบเทียบ ประชากรอินโดนีเซียภายใต้การปกครองของฮอลันดาก็เพิ่มขึ้นเช่นกัน ผลก็คือ ทำให้มีความต้องการสินค้าข้าวเพิ่มมากขึ้นทั้งในดินแดนอาณานิคมของอังกฤษและฮอลันดา

เนื่องจากการปลูกข้าวเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่สำคัญของพม่า หลังจากที่อังกฤษยึดประเทศพม่าไว้ได้แล้ว จึงได้ขยายพื้นที่ปลูกข้าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริเวณปากแม่น้ำอิระวดี และที่ราบลุ่มแม่น้ำสะโตงกับแม่น้ำสาละวิน เหตุที่มีการเพาะปลูกข้าวมากขึ้นนั้น สืบเนื่องมาจากความต้องการข้าวของตลาดยุโรป ก่อนหน้านั้นยุโรปจะนำเข้าข้าวจากทวีปอเมริกา เมื่อมีการขุดคลองสุเอซขึ้นใน ค.ศ. 1869 จึงได้หันมาพึ่งสินค้าข้าวจากทวีปเอเชียเพราะขนส่งได้สะดวก จากการที่ชาวนาที่มีความชำนาญการเพาะปลูกในเขตพม่าตอนบนโยกย้ายถิ่นฐานลงมายังพม่าตอนล่าง ทำให้พื้นที่เพาะปลูกขยายตัวอย่างรวดเร็วอังกฤษได้ดำเนินนโยบายเศรษฐกิจในการที่จะผลิตข้าวจำนวนมาก ด้วยการปรับปรุงดินแดนพม่าตอนล่างให้เป็นแหล่งผลิตข้าว รัฐบาลอังกฤษได้รับเอาชาวอินเดียที่เรียกว่าพวกเชตยาร์ (chettys) เข้ามายังประเทศพม่าปีละ 2-4 แสนคนเพื่อขยายพื้นที่การเกษตร โดยอ้างว่าแรงงานมีไม่เพียงพอ และมีความจำเป็นต้องใช้แรงงานที่มีราคาถูกกว่าแรงงานชาวพม่า นอกจากนี้พวกเชตยาร์ที่เป็นนายทุนเงินกู้ก็ตามเข้ามาด้วย ใน ค.ศ. 1930 มีการปล่อยเงินลงทุนให้ชาวนากู๋ยืมถึง 40 ล้านปอนด์สเตอร์ลิง ด้วยเหตุนี้ผลผลิตจึงเพิ่มขึ้นคู่เดียวกับพื้นที่เพาะปลูกข้าว ปัจจัยที่เกื้อหนุนการเพาะปลูกข้าว คือการคมนาคมขนส่งที่สะดวกขึ้น การสร้างทำนบกักเก็บน้ำ และการขุดคลองชลประทาน ด้วยปัจจัยดังกล่าว ในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 การเพาะปลูกข้าวซึ่งเป็นรากฐานของเศรษฐกิจพม่าจึงได้ขยายตัวจากการผลิตเพื่อให้เพียงพอต่อการบริโภคในประเทศไปสู่การผลิตเพื่อส่งออก อังกฤษใช้พม่าเป็นฉางข้าวหล่อเลี้ยงอาณานิคมอินเดียของตน และส่งไปขายเป็นสินค้าออก นี่เป็นจุดเริ่มของความเปลี่ยนแปลงอย่างมหาศาลใน

¹ บังอร ปิยะพันธุ์. (2537). *ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้*. หน้า 128-129.

ชีวิตเศรษฐกิจพม่า¹ แต่ทว่ากิจการในการส่งข้าวสู่ตลาดต่างประเทศนั้นกลับตกอยู่ในมือของนายทุนต่างชาติ

เดิมแหล่งผลิตข้าวของพม่าอยู่ทางตอนเหนือ ส่วนดินแดนที่ราบลุ่มปากแม่น้ำอิรวดีแถบย่างกุ้งนั้น หาได้เป็นแหล่งผลิตข้าวไม่ เพราะดินแดนปากแม่น้ำเป็นที่ลุ่มเกินไป มีน้ำทะเลหนุนเนื่องขึ้นมา ไม่สามารถใช้เป็นแหล่งเพาะปลูกได้เต็มที่ ดินแดนแถบนี้จึงเป็นป่าทึบและทุ่งหญ้าเป็นส่วนใหญ่

สิ่งที่อังกฤษเริ่มทำก็คือ สร้างบรรยากาศทางเศรษฐกิจขึ้น ทำให้ผู้คนหลั่งไหลเข้ามาทำการเพาะปลูก และบุกเบิกที่นาใหม่ ภายในระยะเวลา 30 ปีหลังการเปิดคลองสุเอซ ดินแดนพม่าตอนล่างถูกเปิดขึ้น วิธีการเปิดที่นาใหม่ก็คือการขุดคลอง เป็นการขุดคลองเพื่อเชื่อมระหว่างแม่น้ำสายใหญ่ๆ เช่น แม่น้ำอิรวดีกับแม่น้ำสะโตง ซึ่งก็หมายความว่าดินแดนแถบนี้แต่เดิมมีแม่น้ำใหญ่ไหลมาจากเหนือลงใต้ ผู้คนก็ตั้งหลักแหล่งตามชายฝั่งแม่น้ำเหล่านี้ อังกฤษเปลี่ยนสภาพด้วยการขุดคลองเชื่อมจากตะวันออกไปสู่ตะวันตก คล้ายๆ เป็นการจัดที่ดินให้เป็นรูปตาหมากรุกใหญ่ ซึ่งก็เปิดที่ดินจำนวนมหาศาลรองรับผู้คนที่จะอพยพเข้ามา

วิทยาการสมัยใหม่ทำให้อังกฤษสามารถขุดคลองเชื่อมได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ หลังจากนั้นก็กระตุ้นให้ผู้คนอพยพเข้ามา สมัยนี้เป็นสมัยที่ชาวพม่าหลุดพ้นจากระบบการเกณฑ์แรงงานไพร่สมัยกษัตริย์ กลายเป็นแรงงานอิสระสามารถจะโยกย้ายหาที่ทำกินใหม่ได้ ปรากฏว่าขบวนการสร้างพม่าตอนล่างให้เป็นฉางข้าวนี้ทำให้คนอพยพเข้ามามาก การเริ่มต้นชีวิตใหม่ในที่ดินใหม่นี้เต็มไปด้วยความยากลำบาก ที่ต้องทำคือการโค่นป่าลง ดินแดนแถบนี้เป็นป่าทึบมีไม้สูงใหญ่ยืนต้น ต้องโค่นลงเผาแล้วขุดตอออก ซึ่งเป็นกระบวนการที่ใช้เวลานานถึง 3-4 ปี กว่าจะทำนาได้ผลเต็มที่ก็กินเวลาถึง 7-8 ปี นอกจากนี้ ดินแดนแถบนี้เต็มไปด้วยสัตว์ต่างๆ เช่น เสือ ช้างป่า หมูป่า เป็นต้น ซึ่งเป็นอันตรายต่อชีวิตและก่อความเสียหายต่อการเกษตร

ภายในระยะเวลาไม่กี่สิบปี ดินแดนพม่าตอนล่างก็กลายเป็นอู่ข้าวอู่น้ำสำคัญ ตามสถิติปรากฏว่าระหว่าง ค.ศ. 1850-1905 พม่าส่งออกข้าวเพิ่มจากจำนวน 162,000 ตัน เป็น 2 ล้านตัน ในระยะก่อน

¹ ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2552). พม่าประวัติศาสตร์และการเมือง. หน้า 50.

สงครามโลกครั้งที่ 2 พม่าส่งออกข้าวปีละถึง 3 ล้านตันครั้ง กลายเป็นประเทศส่งออกข้าวอันดับหนึ่งของโลก

ในขณะเดียวกัน ประชากรในดินแดนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำอิระวดีก็เพิ่มขึ้นจาก 1 ล้านคน เป็น 4 ล้านคน พลเมืองของพม่าทั้งหมดเพิ่มขึ้นจาก 8 ล้านคน เป็น 12 ล้านคน

เศรษฐกิจแบบผลิตข้าวส่งออกต่างประเทศนี้ ถ้าดูในด้านผลผลิตและการส่งออกข้าวก็นับว่าประสบความสำเร็จมาก แต่เมื่อมองลึกลงไป ระบบเศรษฐกิจแบบนี้ชาวนาปรับตัวไม่ทันและไม่มีภูมิที่จะต้านทานป้องกันตนเองได้ การมีหนี้สินจนถูกยึดที่ดินไปในที่สุดกลายเป็นเรื่องสามัญธรรมดาไป ปรากฏว่าในปี 1930 ซึ่งตรงกับระยะเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลกด้วยแล้ว กว่า ร้อยละ 50 ของที่ดินในพม่าตอนล่างตกเป็นของคนที่มีได้ทำการเพาะปลูก ซึ่งก็หมายความว่าชาวนากลายเป็นคนไร้ที่ดินทำกิน ซึ่งเป็นปัญหาเศรษฐกิจอย่างหนักในพม่า เป็นปัญหาที่ทำให้คนพม่าเกลียดชังชาวต่างชาติมาก โดยเฉพาะแขกอินเดีย และเป็นปัญหากระตุ้นให้เกิดความรู้สึกชาตินิยมต่อต้านอังกฤษ

ปัญหาของพม่าในยุคอาณานิคมนี้ สรุปได้ว่า การแปรพม่าให้เป็นศูนย์กลางทางการค้า และเป็นผู้ส่งออกข้าวมากที่สุดในโลกนั้น นำมาซึ่งปัญหาการเช่าที่ดิน การกักหนี้ยึดดิน และการที่ถูกขับไล่ออกจากที่ดินทำกินของตนในที่สุด¹

¹ แหล่งเดิม. หน้า 57

บทที่ 2

การพัฒนาเศรษฐกิจ ในสมัยการปกครองระบอบสังคมนิยมประชาธิปไตย ค.ศ. 1948-1962

หลังจากพม่าได้รับเอกราชใน ค.ศ. 1948 แล้ว พรรคสันนิบาตเสรีภาพประชาชนต่อต้านฟาสซิสต์ (Anti-Fascist People's Freedom League, AFPFL) ภายใต้การนำของนายอู๋ ได้รับเลือกเข้ามาบริหารประเทศในระบบสังคมนิยมประชาธิปไตยแบบมีรัฐสภาตามรัฐธรรมนูญ ค.ศ. 1947

การที่ผู้นำพม่าไม่นำเอารูปแบบการปกครองตามวิถีประชาธิปไตยตะวันตกมาใช้ ทั้งๆ ที่ประชาธิปไตยในพม่ามีโอกาสจะพัฒนาไปสู่ขบวนการประชาธิปไตยที่เข้มแข็งได้นั้น เหตุผลเกิดจากเมื่อพม่าตกเป็นอาณานิคมของอังกฤษนั้น อังกฤษได้นำเอาการปกครองในระบบประชาธิปไตยเข้าไปใช้ในพม่าที่เรียกว่าระบบรัฐบาลคู่ (Dyarchy Government) เป็นการปฏิรูปการปกครองที่อังกฤษนำเข้ามาใช้ในพม่าใน ค.ศ. 1921 โดยอังกฤษมีอำนาจปกครองพม่าในฐานะที่เป็นดินแดนในอาณานิคมของตน แต่ในขณะเดียวกัน ก็ยินยอมให้มีรัฐบาลพื้นเมืองทำการปกครองควบคู่ไปด้วย การปกครองในระบบนี้ทำให้ชาวพม่าได้รับสิทธิปกครองตนเองในระดับหนึ่ง คือได้เลือกสมาชิกสภานิติบัญญัติและแต่งตั้งรัฐมนตรีที่เป็นชาวพม่าไปดูแลบริหารราชการบางส่วนที่โอนมาจากความรับผิดชอบของข้าหลวงอังกฤษ แต่การปกครองในระบบนี้ถูกต่อต้านจากชาวพม่าตั้งแต่ยังไม่ได้นำไปใช้ในทางปฏิบัติ เพราะเห็นว่าชาวพม่าได้รับสิทธิในการปกครองตนเองน้อยเกินไป ชาวพม่าส่วนใหญ่เห็นว่าระบบรัฐบาลคู่ไม่มีประสิทธิภาพ ไม่ได้สนองตอบความต้องการของชาวพม่า จึงแก้ปัญหาต่างๆ ไม่ได้ โดยเฉพาะปัญหาเศรษฐกิจ ทั้งยังเป็นช่องทางให้นักการเมืองชาวพม่าที่มุ่งแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว ได้ใช้สถาบันทางการเมืองต่างๆ สนองความต้องการของตนด้วย

การปกครองระบบรัฐบาลคู่หรือไดยาคี (Dyarchy) ที่อังกฤษนำมาใช้ในพม่านี้ แม้ตามรูปแบบจะดูเป็นประชาธิปไตย แต่ก็ยังเป็นประชาธิปไตยของชาติที่เป็นเจ้าจักรวรรดินิยม นำไปใช้ปกครองประเทศที่เป็นอาณานิคมของตน เพื่อประโยชน์ในทางการค้า เพื่อแสวงหาโอกาสในการขยายตลาดให้แก่สินค้า

อุตสาหกรรมที่ผลิตขึ้นในประเทศของตน ในขณะที่เดียวกันก็กอบโกยเอาทรัพยากรอันอุดมสมบูรณ์จากประเทศอาณานิคมไปป้อนให้แก่ระบบอุตสาหกรรมในประเทศตน ระบบการปกครองนี้จึงไม่ได้มุ่งที่จะสร้างความเจริญรุ่งเรืองให้แก่บ้านเมืองและเศรษฐกิจของประเทศอาณานิคม มิได้มุ่งที่จะทำให้ประชาชนที่เป็นชนพื้นเมืองมีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนอย่างจริงจัง แต่กลับมุ่งที่จะแสวงประโยชน์ตอบสนองของลัทธิทุนนิยมของตน ประเทศจักรวรรดินิยมจึงมีความเจริญรุ่งเรืองทางวัตถุสูงสุด มีการพัฒนาด้านการค้าอุตสาหกรรม โดยการดึงดูเอาทรัพยากรและความมั่งคั่งไปจากดินแดนที่เป็นอาณานิคม ลัทธิทุนนิยมจึงได้เจริญถึงจุดสูงสุดกลายเป็นลัทธิจักรวรรดินิยม ดังที่เลนินได้กล่าวไว้ว่า

ลัทธิทุนนิยมได้บรรลุถึงขั้นสูงสุด และได้กลายเป็นลัทธิจักรวรรดินิยมไปในตอนต้นของคริสต์ศตวรรษที่ 20 เมื่อลัทธิทุนนิยมประกอบไปด้วยการผูกขาด 4 ประการ ได้แก่ (1) การผูกขาดด้านการผลิต คือความสามารถในการผลิตสูงสุดในประเทศยุโรปตะวันตก (2) มีการยึดและฉกฉวยเอาวัตถุดิบจากดินแดนด้อยพัฒนาทั่วโลกด้วยการยึดครองเป็นอาณานิคม (3) มีการผูกขาดด้านการเงิน โดยการธนาคารและสถาบันการเงินต่างๆ และ (4) เกิดมีลัทธิล่าอาณานิคมขึ้นเพื่อขยายตลาดให้แก่สินค้าอุตสาหกรรม¹

ด้วยเหตุนี้จึงอาจกล่าวได้ว่า ลัทธิจักรวรรดินิยมได้ก่อให้เกิดความด้อยพัฒนาแก่ภูมิภาคต่างๆ ที่เคยตกเป็นอาณานิคม ดังจะเห็นได้ชัดเจนกรณีของประเทศพม่าในเวลาต่อมา ที่องค์การสหประชาชาติได้จัดให้พม่าเป็นประเทศที่ด้อยพัฒนาที่สุด (Least Development Country) เมื่อ ค.ศ. 1987 ซึ่งสาเหตุสำคัญประการหนึ่งก็คือการที่พม่าต้องตกเป็นอาณานิคมของอังกฤษนั่นเอง ดังนั้นระบบการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตยนี้จึงอาจเรียกได้ว่าเป็นประชาธิปไตยแบบกระฎุมพี หรือประชาธิปไตยแบบทุนนิยม ซึ่งเป็นขั้นตอนที่เตรียมตัวไปสู่รากฐานทางเศรษฐกิจอุตสาหกรรม² ซึ่งต่อมาได้พัฒนาจนกลายเป็นระบบทุนนิยมสูงสุดในสหรัฐอเมริกา จากความฉ้อฉลของระบบประชาธิปไตยทุนนิยมของลัทธิจักรวรรดินิยมนี้เอง ที่เป็นสาเหตุให้หลังจากพม่าได้รับเอกราชแล้ว นักชาตินิยมชาวพม่าจึงไม่เลื่อมใสในระบบการปกครองนี้เลย

¹ V. I. Lenin. (1977). Imperialism: the Highest Stage of Capitalism. In *Lenin: Selected Works*. p. 257-258.

² ปราชญญา กล้าผจญ. (2513). สภาพความเป็นประชาธิปไตยของไทย. ใน *สัตว์การเมือง*. หน้า 244.

นอกจากปัญหาทางการปกครองที่ไม่มีประสิทธิภาพแล้ว ในทางเศรษฐกิจ รัฐบาลอาณานิคมได้เข้ามาครอบงำผลประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอย่างอุดมสมบูรณ์ของพม่า ส่งเสริมให้นายทุนต่างชาติเข้ามาเอาเปรียบเกษตรกรชาวพม่า เศรษฐกิจพม่าในสมัยอาณานิคมกลายเป็นเศรษฐกิจแบบทุนนิยมอย่างเต็มรูปแบบ แต่ถึงแม้ว่าจะเรียกว่าเป็นเศรษฐกิจแบบทุนนิยมก็ตาม แต่ก็ไม่ใช่เศรษฐกิจทุนนิยมที่ค่อยๆ พัฒนาตามกาลเวลาอย่างในยุโรปที่เรียกว่า ระบบเศรษฐกิจขุนนางเจ้าที่ดิน ไม่ กล่าวคือ เป็นเพียงระบบเศรษฐกิจที่พวกขยายดินแดนชาวอังกฤษกำหนดขึ้นมา ดังนั้นนายทุนท้องถิ่นจึงมีอยู่เพียงน้อยนิดและส่วนมากก็เป็นเพียงแค่นายทุนอุปถัมภ์เท่านั้น กิจกรรมทางเศรษฐกิจทั้งหมดจึงตกอยู่ภายใต้การครอบครองของรัฐบาลนายทุนอาณานิคมและนายทุนต่างชาติ พวกนายทุนต่างชาติสามารถดำเนินธุรกิจการค้าได้ตามความต้องการของตนโดยได้รับการสนับสนุนในด้านต่างๆ จากรัฐบาล นายทุนชาวจีนและอินเดียได้ถือโอกาสครอบครองกิจการขนาดเล็กตามที่ได้รับอุปถัมภ์ ในขณะที่คนท้องถิ่นส่วนใหญ่กลับตกอยู่ในภาวะของการถูกครอบงำสูบเลือด

ด้วยเหตุนี้ แม้ในสมัยอาณานิคมสภาพเศรษฐกิจของพม่าจะเจริญเติบโตอย่างมากก็ตาม แต่กระนั้นบรรดาชนพื้นเมืองกลับไม่ได้รับประโยชน์จากความเจริญทางเศรษฐกิจดังกล่าว ช้ากลับถดถอยทางเศรษฐกิจด้วยการถูกกำหนดและถูกเอาเปรียบทั้งจากนายทุนต่างชาติและจากนายทุนในอุปถัมภ์ของเหล่านายทุนต่างชาติทั้งหลาย

การที่ประชาชนพม่าไม่ได้รับความเป็นธรรม ถูกเอาเปรียบ ถูกขูดรีดผลประโยชน์ และกดขี่ทางด้านแรงงาน มีสภาพความเป็นอยู่อย่างยากจน แร้นแค้น ขาดความเสมอภาค และความเท่าเทียมในสังคม ทำให้ประชาชนตลอดจนกลุ่มผู้นำนักศึกษา ซึ่งต่อมาได้กลายมาเป็นนักการเมืองที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารประเทศเกิดความรู้สึกต่อต้านรัฐบาลอาณานิคม รวมตลอดไปถึงระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่รัฐบาลอาณานิคมนำเข้ามาใช้เพราะเห็นว่าไม่ได้ให้ผลประโยชน์อย่างใดแก่ประชาชนเลย

การเลือกรูปแบบสังคมนิยมในการปกครองของประเทศ

ผู้นำทางการเมืองพม่าทุกคน ไม่ว่าจะเป็นองซาน อูนู หรือเนวิน ล้วนมีแนวคิดทางการเมืองที่เป็นฐานของขบวนการชาตินิยม คือ การต่อต้านจักรวรรดินิยม (anti-imperialist) และโครงการรัฐสังคมนิยมในอุดมคติ (utopian socialist project) ดังนั้นสิ่งที่ผู้นำเหล่านี้มองหาก็คือ รูปแบบของรัฐที่เข้มแข็ง พวกเขาไม่มีความไว้วางใจในระบบประชาธิปไตย อีกทั้งไม่เห็นความสำคัญในสิทธิของปัจเจกชน และการวางข้อจำกัดของรัฐในการเข้าไปแทรกแซงในชีวิตของปัจเจกชน ในทางกลับกัน กลับสนับสนุนให้อำนาจรัฐอย่างเต็มที่ในการก้าวเข้ามาจัดการกับความไม่เสมอภาคของประชาชนในด้านเศรษฐกิจซึ่งเกิดจากการครอบงำของจักรวรรดินิยมให้กลับคืนสู่ระดับเดียวกัน ดังนั้นการหวนกลับไปควบคุมเศรษฐกิจของประเทศโดยรัฐซึ่งได้รับฉันทานุมัติจากประชาชนนั้นจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง และเป็นสิ่งที่เหมาะสมกว่า หากใช้กฎระเบียบทางกฎหมายที่จัดไว้เพื่อป้องกันปัจเจกชนตามแบบประชาธิปไตยแต่อย่างใดไม่¹

ดังนั้น การต่อต้านจักรวรรดินิยมและทุนนิยมจึงเป็นรากฐานสำคัญของวัฒนธรรมใหม่ทางการเมืองของผู้นำ ซึ่งสะท้อนในความคิดขององซาน โดยเฉพาะอูนู ผู้ก้าวขึ้นมาเป็นนายกรัฐมนตรีของพม่าหลังได้รับเอกราชจากอังกฤษ เมื่อวันที่ 4 มกราคม ค.ศ. 1948

นอกจากนี้ ถ้าพิจารณาไปถึงต้นแบบของระบอบการเมืองแบบประชาธิปไตย ก็จะเป็นความสัมพันธ์ทางอำนาจที่พัฒนาขึ้นมาในสังคมตะวันตก ซึ่งถือหลักว่าสังคมเป็นผู้กำหนดและควบคุมรัฐ อำนาจในการควบคุมสังคมเป็นอำนาจอธิปไตยของประชาชนที่รวมตัวกันเป็นประชาคมแล้วทำสัญญามอบอำนาจให้แก่บุคคลหรือคณะบุคคลใช้อำนาจที่ได้รับมอบหมายทำการปกครองรัฐ ตามที่รู้จักกันดีในหลักเรื่อง *สัญญาประชาคม (social contract)* ของ จังจื๊าค รุสโซ (Jean-Jacques Rousseau) การปกครองในระบอบประชาธิปไตยจะเน้นการให้ความสำคัญแก่ปัจเจกชนอย่างมาก ครั้นนำเอาระบบดังกล่าวมาใช้ในสังคมตะวันออกที่ไม่มีพัฒนาการทางสังคมเช่นเดียวกับสังคมตะวันตก มีเงื่อนไข และสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่แตกต่างไปจากสังคมตะวันตก ผลที่เกิดขึ้นจึงบิดเบือนไปจากหลักการดั้งเดิมของระบอบการเมืองแบบประชาธิปไตย

¹ วิทยา สุจริตนารักษ์. (2539). การเป็นประชาธิปไตยในเอเชีย. ใน *เอเชียรายปี* 2539. หน้า 4.

เมื่อกลับมาพิจารณาว่าทำไมผู้นำพม่าจึงเลือกเอารูปแบบการปกครองระบบสังคมนิยมประชาธิปไตยมาใช้ในการบริหารและพัฒนาประเทศ ก็พบว่า เนื่องจากพม่าตกเป็นอาณานิคมมาก่อน จึงมีปัญหาในการเร่งพัฒนาระบบเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมให้พ้นจากสภาพความยากจนแร้นแค้น การที่จะทำให้เป้าหมายแห่งการพัฒนานี้เป็นความจริงขึ้นมา ผู้นำทางการเมืองจะต้องแสวงหาวิธีการที่จะนำไปสู่ความเจริญทางเศรษฐกิจที่รวดเร็วที่สุด นอกไปจากนี้สภาพชีวิตภายใต้แอกของอาณานิคมก่อให้เกิดการแตกกระจายทางสังคม อย่างยากที่จะประสานกันได้ การปกครองของอาณานิคมได้ทำลายอำนาจดั้งเดิมของสังคมเก่า เช่นการตั้งพนักงานของเจ้าอาณานิคมไปปกครองท้องถิ่นต่างๆ แทนผู้นำหมู่บ้านที่เคยเป็นศูนย์กลางอำนาจของชุมชนดั้งเดิม การนำเอาแรงงานจากที่อื่นมาใช้ในทางเศรษฐกิจ เช่นที่อังกฤษนำเอากรรมากรอินเดียมาทำงานในพม่าที่เรียกว่าพวก เชตยาร์ (chettys) ก่อให้เกิดความปั่นป่วนทางเศรษฐกิจแก่พม่าเป็นอย่างมาก การที่เกิกระบบพ่อค้าเงินกู้ในชนบท ทำให้ชาวนาต้องขายที่ดินและไม่มีที่ดินทำกิน ในทางการเมือง อำนาจดั้งเดิมของสถาบันกษัตริย์ถูกทดแทนโดยการบริหารของเจ้าอาณานิคม สถาบันทางศาสนา เช่น พระสงฆ์สถาบันทางการศึกษา เช่น โรงเรียนพลอยถูกกระทบกระเทือนไปด้วยทั้งหมด

สภาพของพม่าที่เคยตกเป็นอาณานิคมเช่นนี้ ก่อให้เกิดความจำเป็นที่จะต้องมีการทดแทนสิ่งที่ถูกทำลายไป เมื่อพม่าได้รับเอกราช ความแตกแยกในทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองทำให้ผู้นำใหม่ประสบความยากลำบากในการรวมชาติ โดยเฉพาะสังคมพม่า มีลักษณะเป็นพหุสังคมที่ประกอบด้วยชนกลุ่มน้อยเผ่าต่างๆ จำนวนมาก จึงเป็นความยากลำบากอย่างยิ่งในการระดมกำลังประชาชนเพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการพัฒนาประเทศ ดังนั้นพม่าจึงเลือกเอาอุดมการณ์สังคมนิยมแบบประชาธิปไตยเข้ามาใช้ในการเมืองการปกครองเพราะอุดมการณ์สังคมนิยมประชาธิปไตยได้สร้างความหวังในการพัฒนาประเทศในทางลัด¹ เป็นการรวมเอาความคิดและอุดมการณ์ที่แตกต่างกันของกลุ่มชนต่างๆ ให้มีอุดมการณ์เดียวกัน ส่วนในทางเศรษฐกิจ จะมีการรวมเอากรรมากรในทรัพย์สินมาเป็นของรัฐ ซึ่งจะก่อให้เกิดความสะดวกรวดในการพัฒนา และมีการกระจายรายได้แก่ประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน เพื่อก่อให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม แต่อย่างไรก็ตาม ก็มีปัญหาตามมาอีกว่า การปกครองตามอุดมการณ์สังคมนิยมประชาธิปไตย นั้น มีความเหมาะสมกับสังคมพม่าเพียงใด และการนำเอา

¹ ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2523). *อุดมการณ์ทางการเมือง*. หน้า 75-77.

หลักการและอุดมการณ์ของสังคมนิยมประชาธิปไตยมาใช้กับพม่าที่สอดคล้องกับหลักการ อุดมการณ์ และปรัชญาของลัทธิสังคมนิยมประชาธิปไตยที่เป็นต้นแบบอย่างไร มีการนำมาใช้อย่างถูกต้องหรือไม่ ซึ่งสิ่งที่กล่าวเหล่านี้ เป็นปัญหาของลัทธิสังคมนิยมที่สังคมนิยมต้องเผชิญและเป็นปัญหาต่อมาอีกยาวนาน

การกบฏและสงครามกลางเมืองหลังได้รับเอกราช

เมื่อจักรวรรดินิยมอังกฤษถอนตัวออกจากพม่า ในวันที่ 4 มกราคม ค.ศ. 1948 แล้ว อนาคตของพม่าก็ตกอยู่กับผู้นำและประชาชนชาวพม่าที่จะต้องตัดสินใจในการกำหนดชะตาชีวิตของตนเองและของชาติตน (national self-determination) นายอูนู ผู้นำพรรคสันนิบาตเสรีภาพประชาชนต่อต้านฟาสซิสต์ (Anti-Fascist Peoples' Freedom League, AFPFL) ได้เข้ามารับหน้าที่จัดตั้งรัฐบาลและดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ทำการสร้างชาติและฟื้นฟูเศรษฐกิจที่เสียหายอย่างมากจากผลของสงคราม

ก่อนได้รับเอกราช ชาวพม่าทุกชาติพันธุ์ทั้งหมด ได้ร่วมแรงร่วมใจกันต่อสู้เพื่อเรียกร้องอิสรภาพและเอกราชของชาติ การรวมตัวกันก่อให้เกิดพลังร่วมในการขับไล่จักรวรรดินิยมที่ปกครองอยู่ให้ออกไปในกลุ่มเหล่านี้ กลุ่มที่มีบทบาทสำคัญอย่างมากก็คือ สมาคมโดบามา อาซิอาโยน (the Dobama Asiayone)¹ สมาคมโดบามา เป็นสมาคมที่ก่อตั้งขึ้นโดยนักศึกษาชาตินิยมกลุ่มหนึ่ง ที่เรียกตัวเองว่า ทะชิน (Thakin) ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 พวกเขาได้ร่วมมือกับกองทัพญี่ปุ่นในการขับไล่อังกฤษ เพราะหวังว่าญี่ปุ่นจะให้เอกราชแก่พม่า แต่เมื่อตระหนักว่าญี่ปุ่นไม่มีความจริงใจที่จะให้เอกราชแก่ตน กลุ่มทะชินซึ่งมีองซานเป็นผู้นำจึงได้จัดตั้ง สันนิบาตเสรีภาพประชาชนต่อต้านฟาสซิสต์ (AFPFL) ขึ้นเพื่อร่วมมือกับฝ่ายพันธมิตรต่อสู้กับญี่ปุ่นและดำเนินงานเพื่อเอกราชของพม่าต่อไป สมาคมโดบามา จึงหมดบทบาทไปนับแต่นั้น

ประเทศเกิดใหม่ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ส่วนใหญ่จะพบกับปัญหาการรวมชาติอย่างมาก งานที่เป็นปัญหายุ่งยากให้แก่รัฐบาลก็คือการสร้างความเป็นเอกภาพของรัฐ เมื่อจักรวรรดินิยมถอนตัว

¹ U Maung Maung. (1989). *Burmese Nationalist Movements 1940-1948*. p. 2.

ออกไปแล้ว กลุ่มชนชั้นนำที่เคยร่วมต่อสู้เรียกร้องเอกราชมาด้วยกัน ต่างก็ได้ขึ้นสู่อำนาจทางการเมือง แต่ปัญหาที่ตามมาก็คือ ในการต่อสู้เพื่อเรียกร้องอิสรภาพ เสรีภาพ และเอกราชของชาตินั้น ชนชั้นนำเหล่านี้แต่ละคนต่างก็มีความคิด ความเชื่อ และอุดมการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกัน ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจะถูกเก็บกดเอาไว้เมื่อต้องรวมกำลังกัน แต่หลังจากได้รับเอกราชและทุกคนมีอิสรภาพแล้ว ความขัดแย้งต่างๆ ก็จะมีปรากฏขึ้นมา กลายเป็นการต่อสู้ที่รุนแรงถึงขั้นต้องใช้กำลัง เพื่อแย่งชิงผลประโยชน์และอำนาจทางการเมืองซึ่งกันและกัน¹ เมื่อไม่สามารถอยู่ร่วมกันได้ ต่างก็แยกตัวออกไปตั้งกลุ่มการเมืองของตนหรือสร้างกองกำลังของตนขึ้นมาใหม่ เพื่อทำการต่อสู้ตามความเชื่อ ตามลัทธิ หรืออุดมการณ์ของตน เพื่อผลประโยชน์ อำนาจ และเพื่อเป้าหมายทางการเมืองที่ตนต้องการ เป็นการท้าทายอำนาจรัฐ ท้าทายอำนาจของผู้บริหารเมือง และก่อให้เกิดความไม่มั่นคงต่อการดำรงอยู่ของรัฐ ผู้ที่ครอบครองอำนาจทางการเมืองก็จะใช้อำนาจที่ตนมีเข้าทำการปราบปรามผู้ที่เป็นปฏิปักษ์ทางการเมืองของตนอย่างเหี้ยมโหด และรุนแรง ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดในกรณีพม่าก็คือ ผู้นำเหล่านี้ส่วนใหญ่ก็มาจากกลุ่มชนชั้นนั้นเอง ซึ่งในขั้นต้นต่างก็มีอุดมการณ์ชาตินิยมรวมตัวกันต่อสู้เพื่อชาติ ครั้นภายหลังผู้นำแต่ละคนต่างก็มีความคิด และอุดมการณ์ที่ขัดแย้งกัน แม้กระทั่งเกิดการวิวาทกัน จนทำให้ไม่สามารถจะอยู่ร่วมกันได้จึงทำให้กลุ่มต้องแตกกระจายและ ต้องใช้กำลังเข้าต่อสู้กันจนกลายเป็นสงครามกลางเมือง และไม่สามารถจะรวมกันได้อีก

นอกจากปัญหาการแย่งชิงอำนาจและผลประโยชน์กันแล้ว ปัญหาที่เป็นมรดกตกทอดมาจากยุคอาณานิคมที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ ปัญหาความขัดแย้งทางเชื้อชาติและชาติพันธุ์ที่เป็นชนกลุ่มน้อยต่างๆ เมื่อจักรวรรดินิยมอังกฤษได้เข้าปกครองพม่า นั้น อังกฤษพยายามแบ่งแยกกลุ่มเชื้อชาติเหล่านี้ มิให้รวมตัวกัน เพื่อป้องกันการสร้างพลังต่อต้านการปกครองของอาณานิคม อังกฤษได้แบ่งพม่าออกเป็นสองส่วน คือ พม่าแท้ และส่วนบริเวณภูเขา หรือ เขตชายแดน ในส่วนของพม่าแท้ได้รวมดินแดนบางส่วนในอาระกันและมอญเข้าไว้ด้วย ในส่วนนี้อังกฤษใช้วิธีปกครองโดยตรง ส่วนในเขตภูเขาจะปกครองโดยอ้อม โดยปล่อยให้ผู้ปกครองหรือแคว้นที่ปกครองมาแต่เดิมปกครองต่อไป แต่ให้อยู่ภายใต้การดูแลและแนะนำของผู้บริหารชาวอังกฤษ บริเวณส่วนนี้ได้แก่ ฉาน คะฉิ่น คะยาห์ ฉิ่น และ

¹ เอ. เอฟ. เค. ฮอแกนสกี. (2516). *เล่มเดิม*. หน้า 29-30.

กะเหรี่ยง¹ แต่ในช่วงเวลาของการต่อสู้เรียกร้องเอกราช อองซาน ผู้นำขบวนการชาตินิยม พยายามเรียกร้องให้ผู้นำกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ได้ร่วมมือร่วมใจกันสร้างประเทศ โดยได้กำหนดนโยบายชาตินิยมขึ้น เพื่อให้ทุกคนในชาติทุกเผ่าพันธุ์มีความรู้สึกเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันในการต่อสู้และร่วมมือกันพัฒนาชาติ ให้เจริญรุดหน้าต่อไป² แต่หลังจากได้รับเอกราชแล้วชนกลุ่มน้อยต่างๆ ต่างก็ต้องการแยกตัวเองออกจากสหภาพ เพื่อปกครองตนเอง

จากปัญหาต่างๆ ดังกล่าวนี้อันเนื่อง ภายหลังจากที่พม่าได้รับเอกราชเพียงสองสามสัปดาห์ กลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ รวมทั้งกลุ่มผลประโยชน์อื่นๆ ต่างได้จับอาวุธขึ้นทำการต่อต้านการปกครองของรัฐบาลพรรคเอเอฟพีเอฟแอล³ การปฏิวัติ และการก่อกบฏ ได้ทำให้ประเทศพม่าตกอยู่ในสภาวะกึ่งสงคราม กลุ่มที่ทำการปฏิวัติและก่อกบฏขึ้นในระยะนี้ มีสามกลุ่มสำคัญที่จับอาวุธขึ้นต่อสู้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการเมืองของตน คือ

กลุ่มแรก คือ กลุ่มคอมมิวนิสต์ กลุ่มนี้แบ่งเป็นสองพรรค พรรคแรกคือ พรรคคอมมิวนิสต์พม่า (*Burma Communist Party, BCP*) มีชื่อเรียกอย่างไม่เป็นทางการว่า พรรคธงขาว (*White Flag Party*) กลุ่มนี้มีทะชินถ่านตุนเป็นผู้นำ⁴ เริ่มก่อการปฏิวัติในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1948⁵ เพื่อหวังจะจัดตั้งระบอบการปกครองแบบคอมมิวนิสต์ขึ้นในพม่า ตามนโยบายของคอมมิวนิสต์สากล หลังการปฏิวัติของกลุ่มธงขาวได้ไม่นาน คอมมิวนิสต์กลุ่มธงแดง มีชื่ออย่างเป็นทางการว่า พรรคคอมมิวนิสต์แห่งพม่า (*Communist Party of Burma, CPB*) มีทะชินไส เป็นผู้นำ ก็ฉวยโอกาสก่อการจลาจลขึ้น โดยได้รับความสนับสนุนจากพวกกบฏชนกลุ่มน้อยมุสลิมของยะไข่ที่เรียกว่า มุจาฮิด (*Mujahid*) แต่เนื่องจากพวก

¹ พรพิมล ตริโชติ. (2542). *ชนกลุ่มน้อยกับรัฐบาลพม่า*. หน้า 14.

² ดำรง สุานดี. (2537). *รัฐกับการพัฒนา*. หน้า 12.

³ F. S. V. Donnison. (1970). *Burma*. p. 142.

⁴ วิไลเลขชา ทวารนสาร. (2539). พรรคคอมมิวนิสต์พม่า. ใน *สารานุกรมประวัติศาสตร์สากล สมัยใหม่ : เอเชีย เล่ม 1*. หน้า 548.

⁵ Josef Silverstein. (1977). *Burma : Military Rule and the Politics of Stagnation*. p. 26.

ธงแดงมีกำลังไม่มากนัก เมื่อต่อสู้ไปได้ไม่นาน ทะชินไส ก็ถูกจับในเดือนเมษายน ค.ศ. 1948 อันที่จริงพรรคธงแดง ได้เริ่มก่อการปฏิวัติมาตั้งแต่ ค.ศ. 1946 เมื่อพม่ายังไม่ได้รับเอกราช¹

กลุ่มที่ก่อการกบฏกลุ่มที่สองคือ กองกำลังขององค์การอาสาสมัครของประชาชน หรือ พีวีโอ (People's Volunteer Organization, PVO) เป็นกองกำลังที่นิยมคอมมิวนิสต์ โดยมี โบเซียะ (Bo Zeya ชื่อเดิมคือ ฮลาเมา (Hla Maung)) เป็นหนึ่งในคณะสามสิบสหาย (The Thirty Comrade) ที่ลี้ภัยออกไปฝึกวิชาทหารที่ญี่ปุ่น แล้วกลับเข้ามาเป็นทหารในกองกำลังป้องกันแห่งชาติพม่า (Burma Defense Army) ภายใต้การบังคับบัญชาของนายพลองซานในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 ต่อมาเมื่ออังกฤษให้สลายกองกำลังป้องกันแห่งชาติไปบางส่วน นายพลองซานได้นำนายทหารที่ถูกปลดไป มาจัดตั้งเป็นองค์การอาสาสมัครประชาชนเป็นกองกำลังของเอเอฟพีเอฟแอล เมื่อองซานเสียชีวิตแล้ว กลุ่มพีวีโอไม่พอใจที่ฝ่ายสังคมนิยมได้อำนาจสูงสุดในพรรคเอเอฟพีเอฟแอล และไม่พอใจอนุที่ไม่แต่งตั้งบุคคลในกลุ่มเข้าร่วมในคณะรัฐมนตรีเลยแม้แต่คนเดียว จึงแยกตัวออกไปจากเอเอฟพีเอฟแอล และเข้าร่วมก่อการกบฏกับพรรคคอมมิวนิสต์บิชีพี

กลุ่มสุดท้ายที่ก่อการกบฏขึ้นคือ ชนกลุ่มน้อยที่เป็นกองกำลังกลุ่มใหญ่ของกองกำลังป้องกันแห่งชาติกะเหรี่ยง (the Karen National Defense Organization, KNDO) ชนกลุ่มน้อยกะเหรี่ยงนั้น ปฏิเสธการปกครองของพม่า โดยมีใจสวามิภักดิ์ ต่ออังกฤษและเกลียดชังชาวพม่า ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 จึงร่วมมือกับอังกฤษต่อต้านชาวพม่าและต่อสู้กับญี่ปุ่น กองทัพพม่าจึงถือโอกาสโจมตีชุมชนกะเหรี่ยงและสังหารชาวกะเหรี่ยงตายเป็นจำนวนมากในบริเวณสามเหลี่ยมปากน้ำอิระวดีและลุ่มน้ำสาละวิน ชาวกะเหรี่ยงจึงจัดตั้งกองกำลัง เคเอ็นดีโอ ขึ้นมาดูแลความปลอดภัยของชาวกะเหรี่ยง รวมทั้งต่อสู้กับรัฐบาลพม่าเพื่อจัดตั้งดินแดนของชาวกะเหรี่ยงเอง ใน ค.ศ. 1948 กองกำลังกะเหรี่ยงเริ่มต้นทำทลายอำนาจรัฐโดยเข้าโจมตีเมืองสำคัญของพม่าหลายแห่ง²

ความไม่มั่นคงของประเทศเอกราชใหม่อย่างพม่า และความไม่มีระเบียบวินัยของรัฐที่มีอยู่ทั่วไป เป็นโอกาสที่ยั่ววนใจให้กลุ่มต่างๆ ต้องการก้าวขึ้นมาเพื่อแย่งชิงอำนาจรัฐ ปัญหาเหล่านี้ส่งผลต่อความ

¹ Richard Butwel. (1963). *U Nu of Burma*. p.95.

² พรพิมล ตริโชติ. (2542). *เล่มเดิม*. หน้า 94-96.

ไม่เป็นเอกภาพของรัฐ เป็นสิ่งที่จุดความเจริญก้าวหน้าของประเทศ ทั้งในทางสังคม การเมือง และ เศรษฐกิจ โดยเฉพาะในทางการเมือง ทำให้การเมืองไม่พัฒนา ทำให้กองทัพก้าวเข้ามาอ้างสิทธิในการ สร้างความมั่นคงให้แก่ประเทศ และสุดท้ายก็เกิดรัฐบาลเผด็จการทหารขึ้นในที่สุด

การรุกรานของกองกำลังต่างชาติและการแก้ปัญหา

การกบฏและการก่อการร้าย ทำให้รัฐขาดความเป็นเอกภาพ เป็นการท้าทายอำนาจรัฐ และทำ ทายความเป็นผู้นำของรัฐบาล อนุจึงต้องจัดสร้างกองทัพขึ้นเพื่อสร้างความสงบให้แก่รัฐที่เพิ่งเกิดขึ้น ใหม่¹ ในค.ศ. 1952 ในขณะที่กองทัพกำลังทำการปราบปรามการกบฏและการจลาจล ก็เกิด ปัญหา ความวุ่นวายทางด้านพรมแดนขึ้นอีก โดยกองกำลังก๊กมินตั๋ง ของจีนคณะชาติบุกรุกเข้ามาทางตอน เหนือของประเทศ โดยเคลื่อนกำลังเข้ามาอาศัยอยู่ในรัฐฉาน รัฐว้า และเชียงตุง รัฐบาลพม่าอาศัย เหตุการณ์นี้ส่งทหารเข้าไปในรัฐฉานใน ค.ศ. 1952 ภายใต้การอนุมัติของประธานาธิบดีแห่งรัฐ โดย ปกติแล้วการเคลื่อนกำลังของกองทัพสหภาพเข้าไปยังรัฐใดรัฐหนึ่งจะกระทำได้อีกต่อเมื่อมีการร้องขอโดย รัฐเจ้าของกรณีเท่านั้น ทหารพม่าจึงอาศัยโอกาสนั้นเข้าไปควบคุมการบริหาร อันเป็นก้าวแรกที่สืบไปสู่ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเพื่อรวมรัฐฉานเข้าเป็นหนึ่งในเดียวกับพม่า

ในการแก้ปัญหาของกำลังต่างชาตินั้น ปรากฏว่า เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม ค.ศ. 1953 รัฐบาล พม่าได้เสนอประเด็นการรุกรานของ ก๊กมินตั๋ง เข้าไปยังที่ประชุมคณะมนตรีความมั่นคงของ สหประชาชาติ ที่ประชุมมีมติให้ประณามรัฐบาลไต้หวันในฐานะผู้รุกราน และให้ถอนกำลังและอพยพ ทหารก๊กมินตั๋ง ออกจากรัฐฉานในทันที

ถัดมามีการจัดตั้งคณะกรรมการที่ประกอบด้วย 4 ชาติได้แก่ พม่า, ไทย, ไต้หวัน และสหรัฐ เพื่อ อพยพพวกก๊กมินตั๋ง ไปยังเกาะไต้หวัน แต่ทหารส่วนใหญ่พยายามบ่ายเบี่ยงไม่สมัครใจที่จะอพยพไป รัฐบาลพม่าจึงได้อุทธรณ์ไปยังสหประชาชาติอีกครั้งเมื่อเดือนกันยายน ค.ศ. 1953 ในที่สุดรัฐบาล ไต้หวันได้อพยพทหารก๊กมินตั๋ง จำนวน 2,000 คนออกไปในรอบแรก และอีก 4,500 คนใน ค.ศ. 1954

¹Josef Silverstein. (1977). *op. cit.* p. 26.

แม้ว่าเมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม ค.ศ. 1954 นายพล ลี หมี่ได้ประกาศต่อสาธารณชนว่าได้สลายกองทัพปลดแอกแห่งชาติเพื่อต่อต้านคอมมิวนิสต์แห่งมณฑลยูนนาน (National Liberation and Anti Communist Army of the Yunnan Province) ไปแล้ว แต่ทว่าในความเป็นจริงทหาร ก็กมินตั้ง กว่า 1,000 คนยังคงซ่อนตัวอย่างลับๆ อยู่ในพื้นที่บริเวณเมืองป่าแลว – เชียงลาบ ที่มีสนามบินไว้รองรับเครื่องบินขนส่งยุทธสัมภาระ

ด้วยเหตุนี้ ในฤดูร้อนของ ค.ศ. 1960 รัฐบาลพม่าจึงได้ทำการเจรจากับสาธารณรัฐประชาชนจีน ในประเด็นเกี่ยวกับปัญหาชายแดน ทั้งสองฝ่ายได้ลงนามลับๆ เพื่อร่วมกันปฏิบัติการทางทหารเข้ากวาดล้างฐานที่มั่นของก๊กมินตั้ง ในพื้นที่ดังกล่าว ดังนั้นในวันที่ 26 มกราคม ค.ศ. 1961 กองกำลังผสมของพม่าราว 5,000 คนและทหารจากกองทัพประชาชนจีน 3 กรม จำนวนกว่า 20,000 คน ได้เริ่มออกปฏิบัติการ ภายในระยะเวลาเพียง 2-3 เดือน ฐานที่มั่นทางทหารของ ก๊กมินตั้ง ในเขตป่าแลว – เชียงลาบก็ถูกยึดครองโดยกองกำลังผสมจีน – พม่า ทั้งสามารถยึดปัจจัยทางทหารได้จำนวนมาก เมื่อสูญเสียฐานที่มั่นไปแล้ว ทหาร ก๊กมินตั้ง จำนวนไม่น้อยได้ถอนตัวกลับไปยังไต้หวันโดยทางเครื่องบิน¹

การดำเนินการในการพัฒนาเศรษฐกิจ

นอกจากความเสียหายที่เกิดจากปัญหาการกบฏ การจลาจล รวมทั้งการรุกรานจากกองกำลังต่างด้าว ที่ทำให้รัฐบาลพม่าต้องสูญเสียเวลาและงบประมาณเป็นอย่างมากอันเป็นผลเสียหายต่อเศรษฐกิจแล้ว สภาพพม่าหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ประเทศถูกทำลายลงอย่างมาก โครงสร้างพื้นฐาน² ของพม่า ไม่ว่าจะเป็นระบบคมนาคมขนส่ง อันได้แก่ ถนน ทางรถไฟ ท่าเรือ หรือระบบการสื่อสาร อันได้แก่ โทรศัพท์ โทรเลข หรือระบบพลังงาน อันได้แก่ ไฟฟ้า ประปา และสาธารณูปโภคอื่นๆ ได้ถูกทำลายลงโครงสร้างพื้นฐานเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญในฐานะที่เป็นทุนที่เป็นรากฐานที่ใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจ

¹ การรุกรานของกองกำลังก๊กมินตั้ง. (2555). (online).

² ภราดร ปรีดาศักดิ์. (2549). พจนานุกรมเศรษฐศาสตร์. หน้า 208.

ประเมินว่าโครงสร้างพื้นฐานเหล่านี้ถูกทำลายเกินกว่าครึ่ง¹ จึงเป็นงานที่หนักของรัฐบาล ที่จะต้องดำเนินการฟื้นฟูความเสียหายจากสงคราม และเร่งสร้างความเจริญให้แก่ประเทศที่เกิดใหม่นี้

ภายหลังจากที่พม่าได้รับเอกราชแล้วนายอู๋ได้เข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ทำการบริหารประเทศในระบบสังคมนิยมประชาธิปไตยแบบมีรัฐสภา โดยเริ่มดำเนินการทางด้านเศรษฐกิจ ด้วยการโอนที่ดินที่ใช้ในการเกษตรเข้ามาเป็นของรัฐ และได้ทำการกระจายให้แก่เกษตรกร คนละไม่เกิน 10 เอเคอร์ มีการเปลี่ยนแปลงการค้าภายนอก มีการตั้งกำแพงภาษีไว้สูงเพื่อแทนที่การค้าเสรีของยุคอาณานิคม เนื่องจากพม่ายังใช้หน่วยเงินตราเป็นเงินรูปีอินเดียมาจนถึง ค.ศ. 1937 จึงได้เปลี่ยนมาใช้เป็นรูปพม่าในช่วงก่อนสงครามเกิดขึ้น ได้มีการตั้งธนาคารกลางขึ้นเพื่อการสนับสนุนด้านการเงินและการขาดดุลงบประมาณของรัฐบาล (monetize government debt) และได้ผูกอัตราแลกเปลี่ยนไว้กับเงินปอนด์สเตอร์ลิงเป็นการป้องกันในกรณีที่มีความจำเป็น ด้วยการควบคุมเงินตราต่างประเทศอย่างเข้มงวด และการอนุญาตการนำเข้า เพื่อตัดการเชื่อมต่อของราคาในตลาดโลกและราคาในประเทศสำหรับการนำเข้าสินค้า

ด้านการส่งออก รัฐบาลได้ทำการผูกขาดการส่งออกข้าวและไม้สัก คณะกรรมการการตลาดเพื่อการเกษตรของรัฐ (State Agricultural Marketing Board, SAMB) ได้ซื้อข้าวจากเกษตรกรในราคาที่กำหนดซึ่งต่ำกว่าราคาในตลาดโลก ประกอบกับการควบคุมการอนุญาตการนำเข้าสินค้าที่ใช้ในการบริโภคทำให้สินค้าภายในประเทศมีราคาสูงกว่าตลาดโลก เมื่อนำราคาข้าวไปเปรียบเทียบกับราคาสินค้าที่นำเข้าแล้ว ทำให้ลดแรงจูงใจของผู้ผลิตอย่างมากในการผลิตเพื่อขายให้แก่ คณะกรรมการการตลาดเพื่อการเกษตรของรัฐ ในขณะที่ข้าวที่ใช้ในการบริโภคข้าวภายในประเทศมีราคาสูงขึ้นแต่ต้นทุนในตลาดโลกกลับต่ำกว่า อุปทานข้าวสำหรับการส่งออกจึงลดลง ความแตกต่างของราคาในประเทศและต่างประเทศพิจารณาจากผลต่างระหว่างต้นทุนของสินค้าข้าวกับราคาขาย (margin of profit) ต่อดันในการส่งออก โดยเอาส่วนต่างคูณด้วยปริมาณการส่งออกก็คือกำไรทั้งหมดของคณะกรรมการการตลาดเพื่อการเกษตรของรัฐ หลังจากหักค่าโรงสี ค่าขนส่ง ค่าเก็บรักษา ที่เหลือคือกำไรที่โอนให้กับรัฐบาลเพื่อเป็นงบประมาณและเป็นแหล่งรายได้หลักของรัฐ

¹ Myat Thein. (2006). *Economic Development of Myanmar*. p. 151.

การดำเนินการทางเศรษฐกิจของรัฐบาลทั้งหมด สามารถประเมินอย่างคร่าวๆ ได้โดยเปรียบเทียบระหว่าง ค.ศ. 1951-52 กับ ค.ศ. 1959-60 และ ค.ศ. 1959-60 กับ ค.ศ. 1938-39 โดยในการประเมินครั้งแรกผลการดำเนินการได้ผลค่อนข้างสูงพอสมควร จีดีพี สูงประมาณร้อยละ 40 และ จีดีพี ต่อหัว และผลผลิตทางการเกษตรและผลผลิตข้าวเพิ่มขึ้นอยู่ลำดับที่สาม ผลผลิตไม้ ทั้งที่เป็นไม้สักและมีไม้ไม่สักเพิ่มขึ้นอย่างมาก ไม้สักจะเพิ่มมากกว่าสองเท่า การส่งออกข้าวจะเพิ่มขึ้นประมาณสองเท่า

อย่างไรก็ตาม เมื่อเปรียบเทียบกับ การดำเนินการใน ค.ศ. 1938-39 แล้วค่อนข้างจะน่าผิดหวัง จีดีพี ทั้งหมดขยายตัวร้อยละ 7 เพราะผลผลิตทางการเกษตรเพิ่งจะฟื้นตัว จีดีพี ต่อหัวยังคงอยู่ที่ร้อยละ 15 ต่ำกว่าในช่วงก่อนสงคราม ผลผลิตข้าวเปลือกและไม้สักยังคงต่ำกว่าช่วงสงครามอย่างมีนัยสำคัญ มีเพียงไม้ชนิดอื่นๆ ที่มีปริมาณเพิ่มมากขึ้นกว่าช่วงก่อนสงครามถึงร้อยละ 20 แม้ว่าการลงทุนทั้งหมดจะค่อนข้างมาก ทั้งจำนวนสุทธิจริงๆ และส่วนแบ่งประมาณร้อยละ 20 ของ จีดีพี แต่การดำเนินงานค่อนข้างจะประสบความสำเร็จน้อยกว่าที่คาดหวังไว้ แม้มีการอัดฉีดเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศจำนวนมาก รวมทั้งเงินชดเชยความเสียหายจากญี่ปุ่น เนื่องจากสงคราม

คำอธิบายที่สำคัญของการไม่ประสบความสำเร็จในการดำเนินการของรัฐบาล ประการแรกก็คือ การขาดแรงจูงใจของชาวนาอันเนื่องมาจากการผูกขาดของ คณะกรรมการการตลาดเพื่อการเกษตรของรัฐ รวมทั้งการอนุญาตการนำเข้าดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น นอกไปจากนี้ มีเหตุผลอื่นๆ ที่ทำให้ไม่ประสบความสำเร็จก็คือ แต่เดิมการทำไม้ ทั้งไม้สักและไม้อื่นๆ จะผูกขาดการดำเนินการเฉพาะ คณะกรรมการของรัฐ คือ คณะกรรมการป่าไม้ของรัฐ (the State Timber Board, STB) แต่ในระยะหลังได้เปิดโอกาสให้ภาคเอกชนเข้ามาดำเนินการด้วย ตัวเลขดัชนีจากตารางที่ 2 จะเห็นว่าผลผลิตไม้สักค่อนข้างจะน้อยในช่วงก่อนสงคราม แต่ไม้ชนิดอื่นจะมีผลผลิตเพิ่มมากขึ้นประมาณร้อยละ 20

ตาราง 2 ดัชนีสรุปสินค้าหลัก ใน ค.ศ. 1938-60

	1938-39	1951-52	1959-60
ดัชนี จีดีพี	100	74	107
ดัชนี จีดีพี ต่อหัว	100	64	85
ดัชนีผลผลิตทางการเกษตร	108	75	100
ข้าวเปลือก (ล้านตัน)	8.05	5.25	6.92
ไม้สัก (พันคิวบิคตัน)	453	141	333
ไม้อื่นๆ (พันคิวบิคตัน)	502	349	611
การส่งออกข้าว (ล้านตัน)	3.3	1.16	2.1

ที่มา: วอลลินสกี, 1962

การที่เกษตรกรชาวพม่าไม่ตอบสนองต่อแรงจูงใจในเรื่องราคาข้าวของรัฐบาล เกษตรกรจึงหันไปปลูกพืชชนิดอื่นแทนการปลูกข้าว ทำให้มีผลผลิตทางการเกษตรที่หลากหลายเพิ่มขึ้นในช่วงนี้ และประกอบกับการดำเนินการในโครงการชลประทานของรัฐบาลที่ได้ผลดี จึงมีผลผลิตของพืชชนิดอื่นที่ปลูกขึ้นแทนข้าวเพิ่มขึ้น เช่น พืชที่มีส่วนที่กินได้อยู่ในดิน มีอยู่ประมาณร้อยละ 52 ในช่วงก่อนสงครามใน ค.ศ.1959-60 และ ผลิตภัณฑ์จากต้นยาง มีผลผลิตสูงถึงร้อยละ 47 อ้อยร้อยละ 10

อย่างไรก็ตาม กิจการอุตสาหกรรมของรัฐค่อนข้างจะมีผลผลิตต่ำเกือบทั้งหมด โรงงานยาจำเป็นจะต้องทำการบรรจุขวดและการบรรจุภัณฑ์ซึ่งต้องนำเข้าจากต่างประเทศ ทำให้มีมูลค่าน้อย โรงงานเหล็กมีมูลค่าน้อยมาก แม้แต่การปั่นด้ายและทอผ้า ที่มีการบริหารจัดการที่ไม่ดีทำให้มีผลผลิตน้อย การบริหารจัดการภาคสาธารณสุขของรัฐบาลค่อนข้างล้มเหลว ไม่เพียงแต่กิจการวิสาหกิจอุตสาหกรรม แม้แต่กิจการที่ผูกขาดอย่าง คณะกรรมการการตลาดเพื่อการเกษตรของรัฐ และ คณะกรรมการป่าไม้ของรัฐ ก็มีการบริหารจัดการที่ไม่มีประสิทธิภาพ

เมื่อเกิดสงครามเกาหลีขึ้น ทำให้มีเงินได้จากต่างประเทศค่อนข้างมากในช่วงทศวรรษ 1950 เงินได้จากต่างประเทศบางส่วน เงินช่วยเหลือจากต่างประเทศ และเงินชดเชยอื่นๆ ได้ถูกนำมาลงทุน ในการ

ผลิตพลังงานไฟฟ้า การขยายทางรถไฟ และโครงสร้างพื้นฐานอื่นๆ ค่าใช้จ่ายจำนวนมากถูกนำมาลงทุนในภาคสาธารณสุขและอุตสาหกรรม อย่างไรก็ตามค่าใช้จ่ายในการลงทุนภาคสาธารณสุขต่างๆ เป็นการลงทุนที่ต้องใช้งบประมาณจำนวนมากศาลเป็นการลงทุนที่สูญเสียเปล่าเป็นส่วนใหญ่ ผลตอบแทนจะมีมากกว่าถ้านำทรัพยากรเหล่านี้ไปจัดให้กับการประกอบการภาคอุตสาหกรรมเอกชนที่กำลังเติบโตแทน

ระบบเศรษฐกิจของรัฐบาลประชาธิปไตยในระยะแรก จะมีลักษณะคล้ายๆ กับประเทศที่ได้รับเอกราชใหม่ๆ ในเอเชีย เช่น สหภาพของเกรสของเนรูห์ ในอินเดีย และรัฐบาลชูการ์โนของอินโดนีเซีย ซึ่งจะมีลักษณะ *เศรษฐกิจแบบผสม* โดยได้รับแรงบันดาลใจในมาจากงานเขียนของ แฮโรลด์ ลาสกี (Harold Joseph Laski)*

ระบบเศรษฐกิจแบบผสม เป็นระบบเศรษฐกิจที่มีลักษณะทุนนิยมผสมกับแบบวางแผนจากส่วนกลาง ทั้งรัฐและเอกชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจ กรรมสิทธิ์ ในทรัพย์สินมีทั้งส่วนที่เป็นของรัฐและของเอกชน กลไกราคามีบทบาทในการจัดสรรทรัพยากรและการแจกจ่ายผลผลิต แต่จะมีบทบาทน้อยกว่าในระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม เนื่องจากในระบบเศรษฐกิจแบบผสมมีการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของหลายฝ่าย อาทิเช่น สหภาพการค้า สมาคมอุตสาหกรรม สมาคมธนาคารพาณิชย์ สมาคมชาวไร่ช้อย สหภาพแรงงาน กลุ่มเหล่านี้สามารถสร้างอิทธิพลและอำนาจผูกขาดบางส่วน ซึ่งมีผลต่อการจัดสรรทรัพยากร การผลิตสินค้า การลงทุน การกำหนดราคาปัจจัยการผลิต รายได้ ฯลฯ

ในการดำเนินการทางเศรษฐกิจนั้น ทั้งรัฐและเอกชนต่างมีบทบาทร่วมกัน รัฐบาลยอมรับว่าทั้งชาวนาและกลุ่มธุรกิจท้องถิ่น ต่างก็มีความเท่าเทียมกัน รัฐบาลในยุคก่อนๆ จะเข้าไปจัดการให้มี *การออมภาคบังคับ (forced savings)* ขึ้น ซึ่งมีความจำเป็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

อาจเป็นไปได้ว่าอาจจะมีความเป็นเสรีมากขึ้นและให้เป็นไปตามกลไกตลาด แต่ก็ไม่ค่อยมีความชัดเจนเท่าใดนัก ทั้งนี้มิใช่เป็นเพราะประสบการณ์ที่ไม่น่าประทับใจในยุคจักรวรรดินิยมในทศวรรษ

* แฮโรลด์ ลาสกี (Harold Joseph Laski) เป็นมาร์กซิสต์ชาวอังกฤษ เป็นนักทฤษฎีการเมือง เป็นนักเศรษฐศาสตร์ และเป็นทั้งนักเขียนและผู้บรรยาย เคยเป็นประธานพรรคกรรมกรในช่วง ค.ศ. 1945-1946 และเป็นศาสตราจารย์ที่ลอนดอน สคูล ออฟ อีโคโนมิกส์ มหาวิทยาลัยลอนดอน ตั้งแต่ ค.ศ. 1926-1950

1930 แต่เพียงประการเดียวเท่านั้น แต่ยังคงเนื่องจากชุมชนทางการค้าที่มีบทบาทอยู่ในปัจจุบัน ทั้งในการขายส่งและขายปลีกนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นกิจการของชาวอินเดีย และชาวปากีสถาน ถึงแม้ว่าพ่อค้าเหล่านี้ส่วนใหญ่จะถือสัญชาติพม่าก็ตาม แต่ก็เห็นได้อย่างชัดเจนว่าบุคคลเหล่านี้เป็นเพียงคนนอก จึงทำให้บุคคลดังกล่าวไม่ได้รับสิทธิพิเศษในทางการค้าแต่อย่างใด สิทธิทางการค้า โดยเฉพาะการได้รับใบอนุญาตนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ นั้น นอกจากรัฐบาลจะอนุญาตเฉพาะบริษัทการค้าที่เป็นของผู้ที่มีเชื้อชาติพม่าเท่านั้นแล้ว บุคคลเหล่านี้ส่วนใหญ่ยังจะต้องมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดและมีอิทธิพลของนักการเมืองอีกด้วยจึงจะได้รับสิทธิพิเศษดังกล่าว ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เกิดมีการซื้อขายใบอนุญาตในการนำเข้าสินค้าขึ้น ซึ่งการซื้อขายใบอนุญาตดังกล่าวจะสร้างกำไรให้อย่างงดงามแก่ผู้ขาย ในขณะเดียวกันสินค้าที่นำเข้ามาจากต่างประเทศเมื่อนำมาขายภายในประเทศแล้ว จะมีราคาสูงกว่าราคาในตลาดต่างประเทศเป็นอย่างมากเมื่อรวมกับภาษีขาเข้าแล้ว จึงทำให้เกิดกรณีที่เรียกว่า *การแสวงหาค่าเช่าทางเศรษฐกิจ (rent-seeking)* * ความจริงที่ว่าราคาภายในประเทศของสินค้าที่ใช้ในการบริโภคและวัตถุดิบที่นำเข้ามีราคาสูงกว่าราคาในตลาดต่างประเทศเป็นเหตุผลที่อ้างเพื่อขายใบอนุญาต เป็นเหตุและผลที่กลับหัวกลับหางกัน เพียงมีเหตุผลว่าใบอนุญาตมีคุณค่าเพราะเป็นสิ่งที่หายากมีน้อยโดยการควบคุมการนำเข้าทำให้ราคาของสินค้าในประเทศสูงกว่าราคาในตลาดโลกไม่ว่าจะรวมภาษีหรือไม่ เป็นเพียงสิ่งที่มีอยู่ทั่วไปถ้าการค้าไม่เข้มงวดในการควบคุมปริมาณ

* การแสวงหาค่าเช่าทางเศรษฐกิจ (rent-seeking) เกิดขึ้นเนื่องจากในระบบเศรษฐกิจของเกือบทุกประเทศรัฐมิได้ปล่อยให้กลไกเศรษฐกิจสามารถทำงานได้อย่างเสรี ตรงกันข้ามรัฐกลับทำหน้าที่กำกับและควบคุมเศรษฐกิจบางอย่างๆ เข้มงวด ปราบปรามการฉ้อโกงที่เห็นเด่นชัดก็คือการเข้าจัดการและสร้างภาวะการผูกขาดในเศรษฐกิจดังกล่าว โดยอ้างว่ามีภาวะล้มเหลวของตลาดดำรงอยู่ แต่โดยข้อเท็จจริงแล้ว การแทรกแซงในภาคเศรษฐกิจต่างๆ ของรัฐบาล มิได้เกิดจากความล้มเหลวของตลาดแต่เพียงประการเดียว กลุ่มผลประโยชน์ที่ก่อตัวและดำรงอยู่ในระบบเศรษฐกิจการเมือง ล้วนมีส่วนสำคัญที่ผลักดันให้รัฐบาลสร้างภาวะการผูกขาด หลายครั้งที่รัฐบาลมิได้ทำหน้าที่รักษาสถิติประโยชน์สาธารณะเสมอไป แต่กลับสนับสนุนกลุ่มผลประโยชน์ที่สนับสนุนตน จะเจตนาหรือไม่ก็ตามที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกลับเป็นผู้สร้างโอกาสของค่าเช่าให้เกิดขึ้น ในขณะที่ปัจเจกชนที่มุ่งหวังการผูกขาดรายเดียวเป็นผู้แสวงหาค่าเช่าดังกล่าว กระบวนการแห่งการสร้างภาวะการผูกขาดนี้จึงเป็นปมเงื่อนที่ก่อให้เกิดกระบวนการของการแสวงหาค่าเช่า (rent) อย่างไม่หยุดนิ่ง (rent-seeking activities) เพื่อแลกเปลี่ยนและรักษาภาวะการผูกขาดรายเดียวให้ยืนนานตลอดไป กระบวนการดังกล่าวก่อให้เกิดต้นทุนทางสังคม (social costs) และสังคมใดมีกระบวนการแสวงหาค่าเช่าทางเศรษฐกิจอย่างหนักแน่น ก็มักจะมีการพัฒนาเศรษฐกิจที่เชื่องช้ากว่าสังคมอื่นๆ

ผลที่เกิดขึ้นของนโยบายนี้ประการหนึ่งก็คือ มีการเติบโตของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมชาวพม่าเพิ่มขึ้นในระยะนี้ ในขณะที่มีบริษัทใหญ่ๆ จำนวนมากเติบโตขึ้นมาจากการหาประโยชน์จากการผูกขาดที่เรียกว่า *การแสวงหาค่าเช่าทางเศรษฐกิจ* จากผู้ประกอบการที่ไม่มีใบอนุญาต มีนักธุรกิจจริงๆ จำนวนมากที่เกิดขึ้นมาจากกระบวนการนี้ เหตุผลประการหนึ่ง คือความขาดแคลนการนำเข้า และด้วยสิทธิพิเศษในการนำเข้าวัตถุดิบและเครื่องจักรที่ใช้ในงานอุตสาหกรรม ผู้ประกอบการใหม่ๆ จึงเริ่มทำการผลิตสินค้าเพื่อใช้ในการอุปโภคและบริโภค ที่จริงแล้ว ได้เกิดโรงงานที่ผลิตสินค้าดังต่อไปนี้ขึ้นเป็นจำนวนมาก ได้แก่ การแปรรูปโลหะและพลาสติก โรงงานทอเส้นใยทั้งจากฝ้ายและเส้นใยสังเคราะห์ โรงงานอาหาร เครื่องดื่ม โรงงานยาสูบ เป็นต้น โรงงานเล็กๆ เหล่านี้ได้เกิดขึ้นมากมายทั้งในย่างกุ้งและอินชังใน ค.ศ. 1955

ในขณะที่บริษัทการค้าของอังกฤษและอินเดียยังคงเปิดดำเนินการอยู่ บริษัทการค้าใหญ่ๆ ของชาวพม่าได้เติบโตขึ้นมาแข่งขันในฐานะผู้ส่งออก ผู้นำเข้า และจำหน่ายสินค้า การค้าในท้องถิ่นอยู่ในมือของผู้ประกอบการชาวพม่าซึ่งมีการขยายตัวและเติบโตอย่างรวดเร็ว การดำเนินการของภาคเอกชนในการผลิตประสบความสำเร็จอย่างมากในช่วงของการปกครองในยุครัฐบาลไทย แม้ว่าความตั้งใจหลักแต่เดิมของรัฐบาลคือการที่รัฐเป็นผู้ประกอบการทางด้านอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ก็ตาม

อีกประการหนึ่ง ก็คือการที่ผู้นำรัฐบาลได้รับประสบการณ์จากการเรียนรู้ในการเข้าไปมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรมด้วยตนเอง โดยใน ค.ศ. 1956 แผนรัฐสวัสดิการ หรือปิดอตา ต้องหยุดชะงักลงเพราะขาดเงินลงทุน เนื่องจากราคาข้าวในตลาดโลกตกต่ำ ภาษีจากข้าวจะเป็นรายได้หลักของรัฐเพื่อนำมาใช้ลงทุนตามแผน นอกจากนั้นรัฐบาลยังขาด *ความรู้เชิงขั้นตอน (Procedural knowledge)* คือความรู้ทางเทคโนโลยี ที่จำเป็นที่นำมาใช้ในการพัฒนาอุตสาหกรรมและการผลิตประเทศตะวันตกที่เจริญแล้วมักมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสูง ซึ่งมักเป็นประเทศอุตสาหกรรมที่มีเศรษฐกิจดี ในขณะที่ประเทศกำลังพัฒนาแถบเอเชีย แอฟริกา และตะวันออกกลาง ส่วนใหญ่เป็นประเทศที่ขาดแคลนความรู้ทางเทคโนโลยี ดังนั้นประเทศเหล่านี้จึงยังล้าหลังอยู่มาก วิธีที่จะทำให้ประเทศกำลังพัฒนามีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ก็คือการทำวิจัยและการพัฒนาความรู้ทางเทคโนโลยี ซึ่งในการดำเนินการดังกล่าวต้องใช้เวลาและงบประมาณจำนวนมาก ซึ่งไม่เหมาะกับประเทศที่กำลังพัฒนา วิธีที่ง่ายและเร็วที่สุดก็คือการซื้อเทคโนโลยีจากประเทศที่เจริญแล้ว ที่เรียกว่า *การ*

ถ่ายถอดเทคโนโลยี¹ เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนา นอกจากการขาดความรู้ทางเทคโนโลยีแล้ว พม่ายังขาดทักษะในการบริหารงานและทักษะในการทำงาน จากประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ดังกล่าว ทำให้ผู้นำทางการเมืองตระหนักดีว่า ถ้าไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาคเอกชนแล้ว แผนพัฒนาของรัฐก็จะหยุดชะงัก ดังนั้น ใน ค.ศ. 1957 จึงได้มีการริเริ่มกำหนดเค้าโครง (outline) การลงทุนของต่างชาติ ได้มีการออกกฎหมายในเรื่องดังกล่าวโดยคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคม และมีผลบังคับใช้ใน ค.ศ. 1962 ในต้นทศวรรษ 1960 รัฐบาลได้มีการเคลื่อนไหวอย่างชัดเจนในการยอมรับการเข้ามีส่วนร่วมในการพัฒนาของเอกชน

ในขณะเดียวกัน รัฐบาลตระหนักดีว่าข้าราชการ (civil service) ซึ่งแต่เดิมรู้จักกันว่าเป็น กฎเหล็ก (steel rule) ของระบบบริหารงานของอังกฤษ จะต้องทำการปรับปรุง ข้าราชการจะต้องมีความภักดี มีประสิทธิภาพ และมีใจเป็นธรรมในการให้บริการสาธารณะในระบอบประชาธิปไตย โดยปราศจากการแทรกแซงทางการเมือง กฎหมายข้าราชการ (Civil Service Act) ถูกนำมาสร้างความเข้มแข็ง และทำให้ข้าราชการเป็น กฎเหล็ก ของรัฐบาลประชาธิปไตย ในขณะเดียวกัน ชนกลุ่มน้อยต้องการที่จะมีอำนาจในการปกครองตนเอง และต้องการถอนตัวจากสหภาพตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ค.ศ. 1947

ในขณะที่การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ได้กำหนดเป็นรูปร่าง การรวมตัวของอำนาจใหม่ๆ ทำให้เกิดลักษณะของพหุสังคมและเศรษฐกิจ ยิ่งไปกว่านั้นการสร้างระบบข้าราชการสืบต่อมา ได้ชักนำให้มีการสร้างองค์วิชาชีพ สมาคมอาสาสมัคร กลุ่มผลประโยชน์เช่น สหภาพแรงงาน และรวมทั้งองค์กรทางศาสนา การรวมพลังของกลุ่มต่างๆ ดังกล่าว ได้สร้างความตกใจให้แก่ผู้นำกองทัพ ซึ่งได้ครอบครองอำนาจอยู่แล้วโดยปกติท่ามกลางการกบฏและการจลาจล จากการทำหน้าที่ในการปราบปรามการกบฏ การปรากฏขึ้นใหม่ของกฎเหล็กของการบริหาร ศูนย์ของอำนาจได้เคลื่อนไปสู่ชายขอบและมุ่งสู่ชุมชนทางธุรกิจ ทำให้กองทัพมีความรู้สึกไม่มั่นคงจึงได้เข้าทำการยึดอำนาจในที่สุด

¹ สมบูรณ์ ศิริประชัย. (2528). การถ่ายถอดเทคโนโลยีจากต่างประเทศเข้าสู่ประเทศไทย. หน้า 1.

การเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ: GDP (Gross Domestic Product) และแผนพัฒนา

ผลจากความเสียหายในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ทำให้จีดีพี ของพม่า และรายได้ต่อหัว ใน ค.ศ. 1947-48 มีเพียงร้อยละ 72 และร้อยละ 66 ของระดับ จีดีพี ในช่วงก่อนสงคราม (ดูตาราง 3) ดังนั้นการเปลี่ยนแปลง จีดีพี ที่แท้จริงในช่วงประชาธิปไตยอาจพิจารณาได้จากจุดอ้างอิงสองจุดในเวลาเดียวกัน กล่าวคือ ใน ค.ศ. 1938-39 และ 1947-48

จากตาราง 2 แสดงให้เห็น จีดีพี, จีดีพี ต่อหัว และการบริโภคต่อหัว ในราคาของ ค.ศ.1947-48 ได้แสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของตัวเลขที่แท้จริงของ จีดีพี ต่อหัว ระหว่างปีงบประมาณ 1947-48 และ ค.ศ. 1961-62 จากการดำเนินการทางเศรษฐกิจทั้งหมด ระหว่าง ค.ศ. 1947-48 และ ค.ศ. 1961-62 วัดจากอัตราการเติบโตเฉลี่ยในแต่ละปีของ จีดีพี อยู่ที่ร้อยละ 5.3 ซึ่งถือว่าเป็นตัวเลขที่น่าพอใจ ค่าเฉลี่ยรายได้ต่อหัวต่อปีต่อคน ที่อยู่ที่ร้อยละ 3.0 ถือว่าดี เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นในภูมิภาค เช่น เกาหลี ที่มีอัตราเติบโตเฉลี่ยต่อปี ของ จีดีพี ระหว่าง ค.ศ. 1953 และ 1961 อยู่ที่เพียงร้อยละ 4.0 อันที่จริงแล้ว จนกระทั่งถึงต้นทศวรรษ 1960 แทบไม่มีความแตกต่างกันมากนักในการดำเนินการทางธุรกิจของประเทศส่วนใหญ่ในภูมิภาคนี้ ซึ่งอาจมากหรือน้อยในลำดับขั้นของการพัฒนาเดียวกัน หรือ กำลังพัฒนา

อย่างไรก็ดี เมื่อเทียบกับ ค.ศ. 1938-39 ในการดำเนินการทางเศรษฐกิจทั้งหมด ก็ไม่ได้เป็นที่น่าพอใจเสียทั้งหมด ระดับของ จีดีพี ในช่วงก่อนสงคราม จะขึ้นไปสูงเฉพาะเพียงใน ค.ศ. 1956-57 และระดับ จีดีพี ใน ค.ศ. 1961-62 จะขึ้นไปเพียงร้อยละ 12 เหนือกว่า ใน ค.ศ. 1938-39 ในขณะที่ จีดีพี ต่อหัว ใน ค.ศ. 1961-62 จะยังคงอยู่ที่ร้อยละ 14 ซึ่งต่ำกว่าใน ค.ศ. 1938-39

แผนพัฒนาเศรษฐกิจ

อุดมการณ์ชาตินิยมของผู้นำทางการเมืองเป็นสิ่งที่ปรากฏขึ้นในแผนการพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐบาล เป็นสิ่งปรากฏขึ้นในยุคหลังอาณานิคม เป็นสิ่งที่เข้าใจได้ว่าเกิดขึ้นเพื่อต่อต้านยุคอาณานิคม ปฏิริยาต่อต้านที่ปรากฏก็คือรูปแบบการพัฒนาด้วยการโอนกิจการเอกชนเข้าเป็นของรัฐ

กระบวนการทำให้เป็นพม่า และอุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้า โดยเน้นที่การให้สัมคมเป็นเจ้าของกิจการต่างๆ ในด้านการค้าภายนอก ได้มีการตั้งกำแพงภาษีที่ค่อนข้างสูงพอสมควรเพื่อเข้ามาแทนที่การค้าเสรีในยุคอาณานิคม

ตาราง 3 ค่าจีดีพี จีดีพีต่อหัว และการบริโภคต่อหัว ค.ศ. 1938-62 (ราคาใน ค.ศ.1947-48)

ค.ศ.	จีดีพี		รายได้ต่อหัว		การบริโภคต่อหัว	
	จีดีพี(ล้าน)	ดัชนี	จีดีพี	ดัชนี	จีดีพี	ดัชนี
1938-39	4,945	100	302	100	195	100
1947-48	3,557	72	200	66	163	84
1950-51	3,431	69	186	62	133	68
1956-57	4,934	100	247	82	169	87
1959-60	5,600	113	269	89	174	89
1961-62	5,544	112	260	86	168	86

ข้อสังเกต: ปีงบประมาณจะเริ่มตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม ยกเว้นใน ค.ศ. 1938-39 ที่ปีงบประมาณเริ่มวันที่ 1 เมษายน
ที่มา: Economic Survey of Burma

รัฐบาลพม่าพยายามที่จะพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้กลายเป็นประเทศอุตสาหกรรม ความต้องการเป็นประเทศอุตสาหกรรมของพม่า ไม่ได้เกิดจากความต้องการผลผลิตที่สูงขึ้น หรือการมีมาตรฐานความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของประชาชนเพียงอย่างเดียว แต่ยังเกิดจากความรู้สึกที่ประเทศต้องสูญเสียอธิปไตยไปให้แก่ประเทศมหาอำนาจอุตสาหกรรมอีกด้วย ดังนั้น แนวคิดของผู้นำการเมืองที่อยู่เบื้องหลังแผนพัฒนาอุตสาหกรรมจึงเริ่มด้วยแผนพัฒนาเศรษฐกิจ 2 ปี ใน ค.ศ. 1948

1. **แผนพัฒนาสองปี (The Two-Year Plan)** ปัญหาที่มีความสำคัญประการหนึ่งของพม่า ภายหลังจากได้รับเอกราชก็คือ เศรษฐกิจส่วนใหญ่ยังคงอยู่ในมือต่างชาติ ที่ดินที่ใช้ในการเกษตรกรรมตกอยู่ในความครอบครองของนายทุน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นนายทุนต่างชาติ ชาวนาและเกษตรกรต้องสูญเสียที่ดิน

ทำกินให้แก่ชาวนา และต้องเช่าที่ดินเพื่อทำการเพาะปลูก ในสมัยอาณานิคม เมื่อสงครามสิ้นสุด นายพลองซาน เน้นถึงความจำเป็นที่จะต้องมีกฎหมายเพื่อยกเลิกระบบการให้เช่าที่ดินโดยเจ้าที่ดิน เพื่อป้องกันการสูญเสียที่ดินของเกษตรกรในอนาคต¹

ผลที่ตามมาก็คือ เมื่อรัฐบาลประกาศใช้แผนพัฒนาสองปีในเดือน เมษายน 1948 แล้วก็คือ การออก *กฎหมายเวนคืนที่ดิน ค.ศ. 1948 (Land Nationalization Act of 1948)* เพื่อทำการเวนคืนที่ดินที่ใช้ในการเกษตรทั้งหมด และทำการจัดสรรที่ดินที่เป็นปัจจัยการผลิตนั้นให้แก่เกษตรกรที่ไม่มีที่ดินทำกิน โดยจำกัดรายละไม่เกิน 10 เอเคอร์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นการดำเนินการขั้นแรกของรัฐในการปลดหนี้ชาวนานอกไปจากนี้ รัฐบาลยังได้จัดหาสินเชื่อให้แก่ชาวนาในอัตราดอกเบี้ยที่เหมาะสม มีการลดค่าเช่าที่ดินและลดภาษีที่ดินลง

รัฐบาลได้ทำการผูกขาดการส่งออกข้าวและไม้สักเสียเอง โดยตั้ง *คณะกรรมการการตลาดเพื่อการเกษตรของรัฐ* เพื่อเข้ามาทำการค้าข้าว ซึ่งแต่เดิมถูกผูกขาดโดยบริษัทต่างชาติ และตั้ง *คณะกรรมการป่าไม้ของรัฐ* ขึ้นทำการผูกขาดการทำกิจการป่าไม้ของรัฐในทำนองเดียวกัน ได้มีการโอนกิจการการเดินเรือของบริษัทอิรวดี ฟลอตติลลา (Irrawaddy Flottilla Company) ซึ่งเป็นกิจการของบริษัทต่างชาติเข้ามาเป็นกิจการของรัฐ และเข้าไปบริหารจัดการในบริษัทน้ำมัน ของบริษัทเบอร์มา ออยล์ คัมปะนี (the Burma Oil Company) ให้เป็นกิจการร่วมลงทุน ในเวลาเดียวกัน รัฐบาลได้ทำการแยกแยะอุตสาหกรรมพื้นฐานบางอย่างเพื่อทำการพัฒนาด้วยการดำเนินการของรัฐ รัฐบาลได้เน้นไปที่การทำให้พม่าเป็นประเทศอุตสาหกรรม และเน้นที่บทบาทของรัฐในการพัฒนาเศรษฐกิจระยะยาว ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วอาจถือว่าเป็นความมั่นใจของลัทธิสังคมนิยมของผู้นำ²

แผนสองปี เป็นแผนพัฒนาแผนแรกของประเทศ จริงๆ แล้วยังนับไม่ได้ว่าเป็นแผนพัฒนาอย่างเต็มที่ เพราะเป็นเพียงรายชื่อของเป้าหมายของโครงการที่พิจารณาว่าจะสามารถทำให้บรรลุได้ภายในสองปี เป็นที่น่าสังเกตว่ารายชื่อโครงการดังกล่าวเป็นเพียงโครงการอุตสาหกรรมที่ต้องการพัฒนาจำนวนมาก ซึ่งจะทำให้เป็นจริงได้จะต้องใช้เวลากว่า 12 ปี ยิ่งไปกว่านั้น แผนดังกล่าวไม่มีทางที่จะทำ

¹ Frank N. Trager. (1966). *Burma from Kingdom to Republic*. p. 151.

² Myat Thein. (2006). *op.cit.* p. 15-16.

ให้เป็นความจริงได้ในสภาพที่ประเทศเกิดการจลาจลกลายเป็นสงครามกลางเมืองไปทั่วประเทศ ในช่วงครึ่งหลังของปี และรัฐบาลทำให้เกิดความสงบ ด้วยการสร้างระเบียบและกฎหมายขึ้น¹

2. **แผนแปดปี (The Eight-Year Plan)** ใน ค.ศ. 1950 รัฐบาลได้กำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจที่เรียกว่า *โครงการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แปดปี (Eight-Year Economic and Social Development Programme)* หรือเรียกในภาษาพม่าว่าแผน *ปยิดอว์ธา (Pyjdawtha)* หรือ *แผนเคทีเอ (KTA Plan)* ได้ประกาศใช้แผนเมื่อเดือนเมษายน 1952 เป็นแผนที่รัฐบาลต้องการให้เป็นแผนรัฐสวัสดิการ จากประสบการณ์ความยากลำบากในช่วงสงครามที่พม่าขาดแคลนเสื้อผ้า และสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิต ทำให้รัฐบาลได้ร่างแผนที่กำหนดจะยกพม่าจากสภาพผู้ผลิตวัตถุดิบจากพืชผลทางการเกษตรที่ใช้เป็นทั้งอาหารและการค้า (cash food corp) ให้เป็นการผลิตที่มีความหลากหลายจนเกือบเป็นอุตสาหกรรมที่สามารถพึ่งพิงตนเองได้ (self-sufficient industrial economy) เป็นความต้องการของผู้นำนักสังคมนิยมรุ่นใหม่ที่ต้องการลบภาพเศรษฐกิจแบบอาณานิคมและต้องการให้พม่าเติบโตไปเป็นรัฐสมัยใหม่ (modernized state) ในการที่จะบรรลุเป้าหมายดังกล่าว รัฐบาลจะดำเนินการด้วยการปรับปรุงการเกษตรแผนใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการชลประทาน การปรับปรุงพันธุ์พืชและสัตว์ การใช้ปุ๋ยเพื่อเร่งการเจริญเติบโต สิ่งเหล่านี้ที่ปรึกษาชาวต่างประเทศไม่สามารถดำเนินการได้²

แผนแปดปี ได้มีการวางแผนโดยกลุ่มของวิศวกรและนักเศรษฐศาสตร์ชาวอเมริกัน โดยมีเป้าหมายกว้างๆ ในการเพิ่มผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ หรือ จีดีพี เป็นสองเท่าตามความเป็นจริงภายในระยะเวลา ระหว่าง ค.ศ. 1950-51 และ ค.ศ. 1959-60 ซึ่งหมายความว่า ระดับของ จีดีพี ตามความเป็นจริงจะต้องเพิ่มขึ้นร้อยละ 31 เหนือระดับ จีดีพี ของ ค.ศ. 1938-39 แต่รายได้ต่อหัว จะเพิ่มเพียงร้อยละ 4 เพราะประชากรเพิ่มขึ้น

เพื่อให้บรรลุถึงผลสำเร็จตามแผนที่วางไว้ ผู้วางแผนประมาณการว่า จะต้องใช้เงินลงทุนประมาณ 7,500 ล้านจั๊ต ตลอดระยะเวลาของแผน ซึ่งเงินจำนวน 4,020 ล้านจั๊ต จะใช้ในการลงทุน

¹ *Ibid.* p. 18.

² John F. Cacy. (1958). *op. cit.* p. 615-616.

ภาคสาธารณสุข และประมาณ 3,470 ล้านจั๊ต ในภาคเอกชน อัตราเฉลี่ยของเงินที่ใช้ในการลงทุนตามแผนจะอยู่ที่ร้อยละ 21.2 ของจีดีพี¹

แต่แผนที่มึเป้าหมายว่าจะเพิ่มผลผลิตเป็นสองเท่าในช่วงระหว่าง ค.ศ.1950-51 และ ค.ศ. 1959-60 เป็นแผนที่ทะเยอทะยาน เพราะเป็นแผนที่ไม่ได้มีการพูดถึงการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรเลย และระดับของผลผลิตทั้งหมด ยังต่ำกว่าผลผลิตในช่วงก่อนสงคราม อัตราเฉลี่ยของการลงทุน ค่อนข้างทะเยอทะยานและไม่เป็นจริง² ทำให้ผลการดำเนินการไม่บรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้ และที่สำคัญคือการขาดงบประมาณ เนื่องรัฐบาลไม่สามารถหาเงินได้จากเงินตราต่างประเทศ เพราะราคาข้าวในตลาดโลกต่ำกว่าที่คาดไว้ ทั้งนี้เพราะงบประมาณของรัฐบาลส่วนใหญ่มาจากรายได้จากการส่งออกข้าว ทำให้แผนแปดปีถูกยกเลิกไปใน ค.ศ. 1955

3. แผนสี่ปีระยะแรก (The First Four-Year Plan) หลังจากที่ได้ยกเลิกแผนแปดปีไปใน ค.ศ. 1955 แล้ว รัฐบาลได้นำเอาแผนแปดปี โดยนำเอาช่วงสี่ปีหลังของแผนแปดปีมาทำการทบทวนและปรับปรุงใหม่ โดยลดจำนวนของเป้าหมายเดิมลง อย่างไรก็ตามแผนที่ปรับปรุงใหม่นี้ก็ครอบคลุมเฉพาะการลงทุนภาคสาธารณสุขเท่านั้น จะมีการเปลี่ยนแปลงบ้างเล็กน้อยในด้านการเกษตร และการชลประทาน กระนั้นก็ตาม ก็ยังมีจำนวนที่ไม่เพียงพอ คือมีตัวเลขการลงทุนเพียงร้อยละ 10.9 ของการลงทุนทั้งหมด อีกประการหนึ่ง การลงทุนสาธารณะของรัฐบาล โดยเฉพาะทางด้านโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพที่อยู่ในรูปของพลังงาน การขนส่ง และการสื่อสาร ยังมีปริมาณการลงทุนที่สูงมาก ซึ่งมีปัญหาว่าทำไมจึงต้องลงทุนอย่างหนักในส่วนนี้³

นอกจากนี้ การวางแผนและการดำเนินงานของรัฐบาล ที่จะต้องทำการเปลี่ยนแปลงใดๆ มักจะไม่มีเวลาเพียงพอที่จะให้ดำเนินการจนสำเร็จ ทำให้งานล้มเหลวเสียกลางคัน จะเห็นได้ว่ากลไกในการวางแผนและการบริหารมักจะมีการเปลี่ยนแปลงบ่อย เช่น เดิมในระยะแรกๆ ได้มีการตั้งคณะกรรมการวางแผนแห่งชาติ ขึ้นในปี 1946 ได้เปลี่ยนมาเป็น คณะกรรมการวางแผนเศรษฐกิจ ใน

¹ Myat Thein. (2006). *op. cit.* p. 19.

² Khin Maung Kyi; et al. (2000). *Economic Development of Burma.* p. 2.

³ Myat Thein. (2006). *op. cit.* p. 22.

ค.ศ.1947 ต่อมาได้เปลี่ยนเป็น *สภาเศรษฐกิจ* ใน ค.ศ. 1949-50 ต่อมาเป็น *คณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคม* ในค.ศ. 1951-52 และเปลี่ยนต่อมาเรื่อยๆ ยิ่งกว่านั้น การที่ให้นายกรัฐมนตรีต้องรับผิดชอบงานทุกอย่างโดยตรง ทำให้การดำเนินงานของแผนช้าลง เพราะนายกรัฐมนตรีอาจมีเรื่องที่เป็นเรื่องด่วนจะต้องดำเนินการก่อน ทำให้ต้องละทิ้งงานอื่น เป็นต้น

ในขณะที่รัฐบาลพยายามที่จะผลักดันให้การพัฒนาดำเนินต่อไปนั้น ปรากฏว่าภายในพรรคสันนิบาตเสรีภาพประชาชนต่อต้านฟาสซิสต์ ซึ่งเป็นพรรครัฐบาลกลับเกิดแตกแยกกันขึ้นใน ค.ศ. 1958 นำไปสู่ความไม่มีเสถียรภาพทางการเมือง รวมทั้งการเกิดกฎมาตั้งแต่ปี 1948 ดังที่กล่าวมาแล้ว รัฐบาลต้องใช้งบประมาณที่บางครั้งอาจมากกว่างบประมาณที่ใช้ในการพัฒนาเสียอีก มาใช้ในการป้องกันและปราบปราม ซึ่งมีผลกระทบต่อการศึกษาของ จีดีพี ความยุ่งยากและวุ่นวายต่างๆ ที่เกิดขึ้น ทำให้กองทัพ ต้องออกมามีบทบาทในการรักษาความสงบและสร้างความมั่นคงให้แก่รัฐ และในที่สุดก็เป็นข้ออ้างในการเข้ามายึดกุมอำนาจรัฐ และทำการปกครองในระบอบเผด็จการสังคมนิยมสืบต่อมาจนถึง ค.ศ. 1988 จึงล่มสลายไป

สรุปท้ายบท

การที่รัฐบาลนายอูนู ได้นำเอาระบบการปกครองลัทธิสังคมนิยมประชาธิปไตยมาใช้กับประเทศพม่า แม้ดูเหมือนว่าจะมีความเหมาะสม แต่เมื่อนำมาใช้แล้วกลับพบว่าไม่ประสบความสำเร็จ ปัญหาประการหนึ่งก็คือ ระบบการปกครองรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง มิได้เป็นรูปแบบสำเร็จรูปที่จะหยิบไปใช้กับสังคมใดก็ได้ เพราะระบบการปกครองแบบหนึ่งๆ อาจเหมาะกับสังคมหนึ่งเพราะมีการพัฒนาการมายาวนานจนกระทั่งสามารถปรับเข้ากับสังคมนั้น ในขณะที่เมื่อนำมาใช้กับอีกสังคมหนึ่งกลับไม่ประสบความสำเร็จ เพราะไม่อาจปรับเข้ากันได้กับเงื่อนไขและสิ่งแวดล้อมของสังคมนั้น นอกไปจากนั้น ตัวผู้นำรัฐบาลเองก็ควรมีความสามารถในการบริหารประเทศด้วย การที่ผู้นำขาดประสบการณ์ในการบริหาร ก็เป็นสาเหตุอีกประการหนึ่งที่ทำให้การปกครองไม่ประสบความสำเร็จ

การที่รัฐบาลพรรคสันนิบาตเสรีภาพประชาชนต่อต้านฟาสซิสต์ไม่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาประเทศ โดยใช้นโยบายเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม และได้เปลี่ยนนโยบายการพัฒนามาใช้

นโยบายเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่เปิดเสรี รัฐบาลทหารได้วิจารณ์ว่าเป็นการทรยศต่อเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม แล้วค่อยๆ โน้มเอียงสู่เศรษฐกิจแบบทุนนิยมแทนโดยให้การสนับสนุนการลงทุนโดยเอกชนทั้งจากภายในประเทศและต่างประเทศ และการปล่อยเงินกู้ให้กับเหล่านายทุนในประเทศ ทำให้ระบบทุนนิยมเติบโต ในที่สุดบรรดาเศรษฐกิจต่างๆ ของพม่าก็กลับตกไปอยู่ในมือของเหล่านายทุนต่างชาติจนหมดสิ้น เหตุดังกล่าวเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ กองทัพไม่พอใจรัฐบาลพลเรือนของนายอูนู

ปัจจัยอีกประการหนึ่งก็คือ สังคมพม่ามีลักษณะเป็นพหุสังคม มีชนกลุ่มน้อยเป็นจำนวนมาก ชนเผ่าเหล่านี้ต่างต้องการความเป็นอิสระที่จะแยกตัวออกไปเป็นรัฐเอกราช ทำให้ขาดความเป็นเอกภาพ ต้องทำการสู้รบกันมาตลอดระยะเวลาอันยาวนาน พื้นที่ในเขตรัฐเหล่านี้ รัฐบาลไม่สามารถจะเข้าไปพัฒนาได้ ทำให้ประชาชนในพื้นที่ดังกล่าวมีแต่ความยากจน ล้าหลัง ขาดการศึกษา ขาดระบบสาธารณสุข เป็นเขตที่ด้อยพัฒนา

ปัจจัยสุดท้ายก็คือความมั่งคั่งใหญ่โตสูงของบรรดานักการเมืองพม่า ที่ต่างพยายามที่จะเข้ามาครอบครองอำนาจรัฐ หาประโยชน์ให้กับตนเองและพวกพ้องทำให้การเมืองไม่สามารถพัฒนาต่อไปได้ ดังที่ โรเบิร์ต เทเลอร์ (Robert H. Taylor) ได้กล่าวไว้ว่า เมื่อมองย้อนไปในประวัติศาสตร์พม่า จะพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาคมในพม่าเปลี่ยนแปลงไปอย่างถอนรากถอนโคนในช่วงระหว่าง ค.ศ. 1942-1962 ผลจากสงครามโลกครั้งที่สองและสงครามกลางเมืองที่ติดตามมาหลังได้รับเอกราช รัฐในฐานะผู้กำหนดระเบียบการเมืองและทิศทางเศรษฐกิจถูกล้มคว่ำ และสูญเสียอำนาจในการควบคุมเศรษฐกิจและสังคม เมื่อรัฐไม่อาจกำหนดเงื่อนไขหลายๆ อย่างทางด้านเศรษฐกิจและสังคมได้อีกต่อไป อำนาจรัฐก็กลายเป็นเป้าหมายให้กลุ่มต่างๆ ที่มีมุมมองแตกต่างกันว่าสังคมพม่าควรจะเป็นไปในรูปใด เข้ามาช่วงชิงเพื่อกุมอำนาจรัฐแทน หลังจากได้รับเอกราชจากอังกฤษอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 4 มกราคม ค.ศ. 1948 กลุ่มต่างๆ เหล่านี้ต่างพยายามจะโค่นล้มผู้ได้รับสืบทอดอำนาจปกครองประเทศที่เหลือแต่เพียงเปลือกนอก ด้วยต่างหวังจะสร้างสังคมใหม่ให้สอดคล้องกับแนวคิดด้านการเมืองและศีลธรรมจรรยาของตน ตลอดเวลายี่สิบปีนั้นการยึดครองอำนาจรัฐที่เหลือแต่เพียงเปลือกนอกก็กลายเป็นเป้าหมายหลักของปฏิบัติการทางการเมืองเกือบทั้งหมด และในเมื่อแต่ละกลุ่มต่างไม่ยอมให้

ฝ่ายใดมีอำนาจเหนือกว่า ความชะงักงันจึงตามมา อำนาจอรัฐจึงถูกทำให้อ่อนแอ และในชั่วอายุคนต่อมาก็ไม่มีสถาบันอิสระอื่นใดมีอำนาจมากไปกว่าอำนาจอรัฐ¹

จากสภาพความสับสนวุ่นวายของสังคมพม่าในขณะนั้น การบริหารและการพัฒนาประเทศไม่สามารถกระทำต่อไปได้ ในที่สุดคณะทหารที่นำโดยนายพลเนวิน ก็ได้ทำการรัฐประหาร เมื่อวันที่ 2 มีนาคม ค.ศ. 1962 และเข้ามาดำเนินการทางการเมืองแทนรัฐบาลพลเรือน ทำให้การเมืองพม่าหยุดการพัฒนา ประเทศตกอยู่ภายใต้การปกครองของรัฐบาลเผด็จการทหารต่อมาจนปัจจุบัน

¹โรเบิร์ต เอช. เทเลอร์. (2550). *เล่มเดิม*. หน้า 309.

บทที่ 3

การพัฒนาเศรษฐกิจในสมัยรัฐบาลโครงการสังคมนิยมพม่า

ค.ศ. 1962-1988

กองทัพได้เข้ามาทำการปกครองพม่า หลังทำการปฏิวัติเมื่อวันที่ 2 มีนาคม ค.ศ. 1962 คาดกันว่าทหารคงจะเข้ามาปกครองในช่วงสั้นๆ เหมือนที่เคยเข้ามาเป็นรัฐบาลรักษาการในสมัยรัฐบาลพลเรือนของนายอูนู ประชาชนได้รับทราบข่าวทหารเข้ามาเพื่อจะรักษาสหภาพไว้ เพื่อฟื้นฟูความเป็นระเบียบและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสังคม และเพื่อแก้ปัญหาเศรษฐกิจบางประการที่ได้พัฒนาไปแล้ว และที่เพิ่มขึ้นอีกหลายประการในช่วงกว่าสองปีที่ผ่านมา และจากการให้สัมภาษณ์ของพลจัตวา อองยี (Aung Gyi) ผู้นำทหารรองจากนายพลเนวิน ที่ได้ให้สัมภาษณ์ขณะเดินทางไปราชการต่างประเทศว่าจะคืนอำนาจการปกครองให้รัฐบาลพลเรือนดังเดิม แต่จากการให้สัมภาษณ์ดังกล่าวทำให้ พลจัตวา อองยี ถูกบีบให้ลาออกจากสภาปฏิวัติและหลุดออกไปนอกวงการเมืองพม่าในเดือนมกราคม ค.ศ. 1963 และยังคงถูกจำคุกอยู่อีกระยะหนึ่งด้วย อย่างไรก็ตาม การที่เข้าใจกันว่าทหารเข้ามายึดอำนาจและเข้ามาปกครองเป็นการชั่วคราวนั้นเป็นความเข้าใจที่ไม่ตรงต่อความเป็นจริง ดังจะเห็นได้จากการที่ สภาปฏิวัติ ในฐานะผู้ปกครองใหม่ ได้นำเอานโยบายที่มีเป้าหมายในการทำงานในระยะยาวเข้ามาใช้ หลังจากนั้นหนึ่งเดือนหลังการปฏิวัติ พลจัตวาเซ็งวิน (Sein Win) ได้ให้เหตุผลของการยึดอำนาจของทหารว่า เป็นการทำงานต่อในช่วงที่สอง หลังจากที่ในระยะแรกได้ต่อสู้เพื่อเอกราชมาแล้ว ขณะนี้งานส่วนที่เหลือของกองทัพก็คือการเปลี่ยนแปลงสังคมให้เป็นสังคมนิยม

หลังจากที่คณะทหารภายใต้การนำของนายพลเนวิน ทำการปฏิวัติยึดอำนาจการปกครองจากรัฐบาลพลเรือน เมื่อวันที่ 2 มีนาคม ค.ศ. 1962 แล้ว คณะปฏิวัติ ได้ทำการยกเลิกรัฐสภา และคณะกรรมการที่ปรึกษารวมทั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งไปทั้งหมด ได้มีการเร่งจัดตั้งรัฐบาลใหม่ เรียกว่า รัฐบาลคณะปฏิวัติ เพื่อให้การบริหารประเทศได้ดำเนินต่อไป มีจำนวนคณะรัฐมนตรีเกือบจะเท่าๆ กับคณะรัฐมนตรีในรัฐบาลเดิม และในวันเดียวกันก็ได้จัดตั้ง สภาปฏิวัติ เป็นองค์กรที่ทำหน้าที่กำหนดนโยบายต่างๆ ของรัฐบาล ประกอบด้วยนายทหารชั้นสูง 17 นาย โดยมีนายพลเนวินเป็นประธาน สมาชิกของสภาปฏิวัติประมาณครึ่งหนึ่งได้รับการแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี ในคณะรัฐบาล ทำการ

ปกครองประเทศในระบบเผด็จการสังคมนิยม โดยถือเอาคำสั่งของสภาปฏิวัติเป็นตัวบทกฎหมายในการบริหารประเทศ ได้มีประกาศของสภาปฏิวัติ ให้นายพลเนวินในฐานะประธานสภาปฏิวัติและหัวหน้ารัฐบาลคณะปฏิวัติมีอำนาจอธิปไตยอย่างเต็มที่ คือมีทั้งอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการรวมอยู่ในตัว และใช้อำนาจอธิปไตยร่วมกับสภาปฏิวัติและรัฐบาลคณะปฏิวัติ รวมทั้งได้ทำการยกเลิกกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนที่เกิดจากการใช้อำนาจอันไม่ชอบธรรมของรัฐที่เรียกว่า หมายแฮบิอัส คอร์ปัส (Writ of Habeas Corpus)* เป็นกฎหมายที่อังกฤษนำมาใช้เพื่อคุ้มครองสิทธิของประชาชนในช่วงของการปกครองโดยอาณานิคม

องค์กรและสถาบันต่างๆ ที่จัดตั้งโดยคณะปฏิวัติ

สภาปฏิวัติ จะประกอบด้วยสมาชิกที่เป็นนายทหารระดับสูงทั้งหมด 17 คน มีนายพลเนวินเป็นประธาน สภาปฏิวัติ เป็นองค์กรที่ทำหน้าที่กำหนดนโยบายต่างๆ ของรัฐบาล สภาปฏิวัติได้กำหนดให้ประธานสภาปฏิวัติเป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตย ทั้งอำนาจบริหาร อำนาจตุลาการ และอำนาจนิติบัญญัติ คำสั่งสภาปฏิวัติจะมีลำดับชั้นของกฎหมายเทียบเท่ากับพระราชบัญญัติ (Act หรือ Law) เป็นคำสั่งที่ใช้บังคับได้เช่นเดียวกับกฎหมาย ประธานสภาเป็นทั้ง ประธานาธิบดี และนายกรัฐมนตรี สภาปฏิวัติได้ยกเลิกรัฐสภาเมื่อวันที่ 3 มีนาคม ค.ศ. 1962 ศาลสูงสุดและศาลสูงถูกเปลี่ยนเป็นศาลเดียวซึ่งต่อมาอีกหนึ่งทศวรรษ เมื่อวันที่ 16 มีนาคม ค.ศ. 1972 ได้เปลี่ยนชื่อเป็นศาลสูงสุด การจัดองค์กรทางการเมืองเหล่านี้ ไม่ได้มีการเตรียมการจัดตั้งมาก่อน แต่เป็นการจัดตั้งไปตามสถานการณ์เฉพาะหน้า ซึ่งเมื่อจัดตั้งแล้วก็ไม่มีการเปลี่ยนแปลงใดๆ ตลอดระยะเวลาตั้งแต่ ค.ศ. 1962 ถึง ค.ศ. 1974 ถ้าเป็นองค์กรทางการเมืองที่ฝ่ายทหารเป็นผู้จัดตั้งอำนาจในการบริหารก็จะไปอยู่ที่ส่วนบนแล้วจึงกระจายออกมาสู่ประชาชน

* หมายแฮบิอัส คอร์ปัส เป็นกระบวนการที่ใช้คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล ถ้าบุคคลใดถูกจับกุมคุมขังโดยมิชอบด้วยกฎหมายโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ บุคคลนั้นมีสิทธิที่จะร้องขอให้ศาลออกหมายชนิดนี้ส่งให้บุคคลที่จับกุมผู้ร้องทุกข์มาศาล แล้วต้องแถลงต่อศาลว่าการจับกุมคุมขังมีเหตุผลโดยชอบด้วยกฎหมายอย่างไร ถ้าไม่สามารถอธิบายโดยชอบด้วยเหตุผลแล้ว ศาลจะสั่งให้ปล่อยตัวผู้ที่ถูกคุมขังไป (ไบรตดู ทาวร โฟล์ ทอง (2550). พจนานุกรมกฎหมายและศัพท์ที่เกี่ยวข้อง อังกฤษ-ไทย. หน้า 286.)

วิถีพม่าสู่สังคมนิยม (Burmese Way to Socialism) เนื่องจากรัฐบาลคณะปฏิวัติต้องการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบประชาธิปไตยมาเป็นสังคมนิยม ดังนั้นในวันที่ 30 เมษายน 1962 สภาปฏิวัติจึงได้จัดพิมพ์เอกสารออกเผยแพร่ คือเอกสารที่เรียกว่า *วิถีพม่าสู่สังคมนิยม* โดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายสาเหตุที่สภาปฏิวัติต้องการเปลี่ยนแปลงการปกครองของพม่าไปสู่ระบบสังคมนิยม ในเอกสารได้ระบุวิธีการเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจการเมืองพม่าโดยการช่วยเหลือตนเอง เป็นการผสมผสานแนวคิดตามหลักมาร์กซิสต์ ลัทธิสังคมนิยม ศาสนาพุทธ และประเพณีดั้งเดิมของพม่า เพื่อเป็นการสร้างความชอบธรรมแก่ระเบียบใหม่ที่กองทัพสร้างขึ้นโดยผ่านเครื่องมือคือ *พรรคโครงการสังคมนิยมพม่า* เอกสารดังกล่าวสะท้อนทัศนะของทหารที่มองเอกราชของประเทศ การเมืองและวัฒนธรรม ขณะเดียวกันก็เน้นความเป็นพม่าอย่างมาก เป็นการแสดงอุดมการณ์ของการปฏิวัติของทหาร และถือได้ว่าเอกสารดังกล่าวเป็นพิมพ์เขียวของแผนการดำเนินงานของทหารในเวลาต่อมา¹

ในเอกสารดังกล่าวมีหัวข้อสำคัญอยู่ 21 หัวข้อมีสาระสำคัญเพื่ออธิบายถึงเหตุผลที่ต้องการเปลี่ยนไปสู่ระบบสังคมนิยมก็คือ มนุษย์ไม่สามารถหลุดพ้นจากความชั่วร้ายของสังคมไปได้ตราบดีที่ความเลวร้ายของระบบเศรษฐกิจยังคงมีผู้ที่เอาตัวเขาเปรียบชูดริบดบุคคลอื่นอยู่ สภาปฏิวัติเชื่อว่าการจะหลุดพ้นจากความชั่วร้ายดังกล่าวได้ก็ต่อเมื่อยุติการชูดริบดนั้นลง และจัดตั้งระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นธรรมขึ้น ก็จะทำให้มนุษย์ทุกคนไม่ว่าเชื้อชาติใดศาสนาใดจะปลดปล่อยจากความเลวร้ายของสังคมทั้งหมดได้

ในการจัดระบบเศรษฐกิจนั้นทุกคนจะมีส่วนร่วมในการทำงาน และมีส่วนแบ่งในผลประโยชน์ที่มาจากการเป็นเจ้าของร่วมกัน และเพื่อให้การดำเนินการตามแผนของสังคมนิยมรัฐจะต้องทำการโอนปัจจัยการผลิตเข้ามาเป็นของรัฐ ทุกคนจะต้องทำงานตามความสามารถของตนและได้รับส่วนแบ่งอย่างยุติธรรมตามความสามารถของตน

ในการจัดระเบียบสังคมเพื่อเปลี่ยนไปสู่ความเป็นสังคมนิยม เอกสารระบุว่า ในการสถาปนารัฐประชาธิปไตยสังคมนิยมขึ้นได้นั้น ก็ด้วยการสร้างความสำเร็จในทางเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมแทนที่ระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา ทั้งนี้เพราะเท่าที่ผ่านมาระบอบประชาธิปไตย ไม่สามารถพัฒนา

¹ Josef Silverstein. (1977). *op. cit.* p. 81.

ประเทศให้เป็นสังคมนิยมที่แท้จริงได้ ทั้งยังมีจุดอ่อนอยู่มาก ส่วนในด้านความเป็นเอกภาพของรัฐ สถาปนาปฏิวัติได้ระบุว่า ในระบอบ *วิถีพม่าสู่สังคมนิยม* นั้น กลุ่มเชื้อชาติและศาสนาต่างๆ จะมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สถาปนาปฏิวัติจะขจัดความแตกต่างของกลุ่มชนทั้งหลายและให้สวัสดิการอย่างเท่าเทียมกันเหมือนดังหลักการที่นายพลอองซานได้เคยเสนอไว้ต่อประชาชนพม่า ในด้านบริการสังคม เน้นการจัดการศึกษาที่ให้ความเสมอภาคแก่วิถีการดำรงชีวิต สถาปนาปฏิวัติจะกระจายการศึกษาระดับพื้นฐานไปสู่ประชาชนอย่างทั่วถึง และส่งเสริมให้ผู้มีสติปัญญาได้รับการศึกษาในระดับสูงต่อไป ส่วนการให้บริการด้านสาธารณสุข วัฒนธรรมและอื่นๆ จะเจริญรุ่งเรืองไปในทิศทางอันเป็นสัดส่วนที่ตรงไปสู่ความสำเร็จของความเป็นสังคมนิยม ส่วนทางด้านศาสนา สถาปนาปฏิวัติยอมรับสิทธิของประชาชนทุกคนที่จะนับถือและปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนาได้อย่างเสรี

การที่จะก้าวไปสู่เป้าหมายของสังคมนิยม สถาปนาปฏิวัติเน้นความร่วมมืออย่างแข็งขันของชาวนาและผู้ใช้แรงงานซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ สถาปนาปฏิวัติจะเป็นผู้นำทางให้มวลชนก้าวให้ทันกับความเปลี่ยนแปลง¹

ระบบแห่งความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม นอกจากเอกสาร *วิถีพม่าสู่สังคมนิยม* แล้ว ต่อมาในวันที่ 17 มกราคม 1963 พรรคลานซินได้จัดพิมพ์เอกสารที่ชื่อว่า *ระบบแห่งความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม* เอกสารฉบับนี้มีสาระสำคัญคล้ายคลึงกับเนื้อหาในเอกสาร *วิถีพม่าสู่สังคมนิยม* มีข้อแตกต่างตรงที่ เอกสาร *ระบบแห่งความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม* กล่าวถึงอุดมการณ์สังคมนิยมอย่างกว้างๆ โดยไม่มีการระบุถึงวิธีการที่จะนำไปสู่ระบอบสังคมนิยมแต่อย่างใด ด้วยเหตุนี้ *ระบบแห่งความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม* จึงมีลักษณะเป็นหลักทฤษฎี ส่วน *วิถีพม่าสู่สังคมนิยม* มีลักษณะเป็นทั้งทฤษฎีและวิธีปฏิบัติ ผู้ที่ต้องการศึกษารอบความคิดของคณะปฏิวัติพม่า ควรศึกษาเอกสารทั้งสองฉบับนี้ประกอบกัน²

ตามเอกสารดังกล่าวข้างต้น ได้กล่าวว่า อุดมการณ์ของสถาปนาปฏิวัติมีพื้นฐานอยู่บนหลักการสำคัญ 3 ประการ คือ การเปลี่ยนแปลง การปฏิวัติ และลัทธิสังคมนิยม หลักการดังกล่าวนำมาจาก

¹Revolutionary Council. *The Burmese Way to Socialism*. (on line).

²วิไลเลขา ถาวรธนาสาร. (2539). *วิถีทางแบบพม่าไปสู่สังคมนิยม*. ใน *สารานุกรมประวัติศาสตร์สากลสมัยใหม่: เอเชีย เล่ม 1*. หน้า 566-567.

แหล่งต่างๆ กัน ที่สำคัญคือหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนา ลัทธิมาร์กซิสต์ ลัทธิสังคมนิยม ลัทธิมนุษยนิยม และหลักปรัชญาปฏิบัตินิยม ระบบแห่งความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม เป็น การรวมเอาแนวคิดทางศีลธรรม หลักเกณฑ์ทั่วไปทางนามธรรม และจุดหมายของสังคมที่มีระบบ การเมืองและสังคมที่สมบูรณ์ในอุดมคติ เหมือนกับหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนา ที่ว่าทุกสิ่ง ย่อมขึ้นอยู่กับกฎของความไม่แน่นอนและความเปลี่ยนแปลงมีหลายรูปแบบ ซึ่งไม่ใช่ทั้งจำนวนที่เพิ่มขึ้น และไม่ใช่ทั้งสิ่งที่อาจได้แย้งได้ด้วยเหตุผล แต่จะผันแปรไปตามปริมาณ และคุณภาพ การเปลี่ยนแปลง ที่ต้องใช้เวลาอย่างค่อยเป็นค่อยไป ก็คือการวิวัฒนาการ แต่ถ้าวการเปลี่ยนแปลงเป็นไปอย่างรวดเร็ว การ เปลี่ยนแปลงนั้นคือการปฏิวัติ การปฏิวัติทางสังคมนั้นเป็นผลไม่ใช่เหตุ ในขณะที่กระบวนการ วิวัฒนาการเป็นเหตุของการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้เกิดการปฏิวัติ¹

ตามเอกสาร ระบบแห่งความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม กล่าวว่ามนุษย์จะมี ลักษณะสองประการอยู่ในตัว คือ ความเห็นแก่ตัว ที่ถือเอาแต่ประโยชน์ตนเองเป็นใหญ่ แต่ใน ขณะเดียวกันก็เป็นผู้ที่เห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวม มนุษย์ต่อสู้เพื่อเสรีภาพเพื่อเติมเต็มให้แก่ตนเอง ในขณะที่ความเอาใจใส่และความกังวลถึงบุคคลอื่น จะนำไปสู่ความเป็นผู้มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว และการทำงานร่วมกันกับเพื่อนมนุษย์ด้วยกันเพื่อบรรลุถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้ เอกสาร ระบบแห่ง ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม กล่าวว่า การที่ผู้นำกองทัพทำการยึดอำนาจก็เพื่อ เปลี่ยนแปลงสังคมและปรับปรุงสภาพการทำงานของประชาชน พวกเขาเชื่อว่า การกระทำของผู้นำ กองทัพเหล่านี้เป็นตัวเร่งอัตราและคุณภาพการเปลี่ยนแปลงให้ขึ้นไปสู่ระดับของการปฏิวัติ²

ระบบสังคมนิยม มีรากฐานอยู่บนความยุติธรรมอันจะพาความเป็นสังคมที่สมบูรณ์ ไม่มีการ เบียดเบียนกดขี่ข่มเหงกัน ไม่มีชนชั้น หรือการเป็นปฏิปักษ์ระหว่างชนชั้น ดังนั้น จึงมีการประกัน คุณภาพชีวิตและความสุขของมนุษย์ไว้อย่างมั่นคง

การผลิตและการเป็นเจ้าของกิจการต่างๆ ควรอยู่ในมือของมวลชนมากกว่าของบุคคลเพียงบาง กลุ่ม ดังนั้นรัฐหรือสหกรณ์จึงต้องเข้ามาดำเนินการทางเศรษฐกิจให้แก่มวลชน

¹ Josef Silverstein. (1977). *op. cit.* p. 81-82.

² *Ibid.*

จากการพิจารณาเอกสารทั้งหมดแล้วจะเห็นว่าอุดมการณ์สังคมนิยมของสภาปฏิวัติพม่า มิได้เกิดจากลัทธิใดลัทธิหนึ่งโดยเฉพาะ แต่เป็นการนำเอาแนวคิดจากแหล่งต่างๆ ที่คณะทหารเห็นว่า น่าสนใจนำมาเข้ามาผสมผสานเข้าด้วยกัน เช่นลัทธิมาร์กซิสต์ ลัทธิสังคมนิยม หลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนา และประเพณีดั้งเดิมของพม่า เป็นที่น่าสังเกตว่าอุดมการณ์ที่ผสมผสานนี้ไม่สามารถใช้เป็นแนวทางที่ปฏิบัติได้สำหรับการสร้างความอยู่ดีกินดีของประชาชน โดยเห็นได้จากความถดถอยทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง ซึ่งนำไปสู่ความรุนแรงทางการเมืองในปลายทศวรรษ 1980 และเมื่อมีการก่อตั้งสภาฟื้นฟูระเบียบและกฎหมายแห่งรัฐ (SLORC) ในเดือนกันยายน 1988 คำว่า วิถีพม่าสู่สังคมนิยม ก็หายไปจากภาษาการเมืองพม่าตั้งแต่นั้น¹

พรรคโครงการสังคมนิยมพม่า ถึงแม้ว่าจะได้เข้าทำการควบคุมการบริหารงานของรัฐไว้ได้แล้ว แต่ผู้นำคณะปฏิวัติมองเห็นความจำเป็นที่จะต้องสร้างพรรคการเมืองของตนเองขึ้นมาเพื่อต้องการการสนับสนุนจากมวลชน ดังนั้นหลังการปฏิวัติสองวันนายพลเนวิน จึงได้พบกับหัวหน้าพรรคการเมืองที่ไม่ได้ถูกควบคุมตัว คือพรรคปิยดองสุ (Pyidaungsu) พรรคสันนิบาตเสรีภาพประชาชนต่อต้านฟาสซิสต์ และพรรคแนวหน้าสหภาพแห่งชาติ (National United Front) เพื่อพยายามที่จะจัดตั้งพรรคการเมืองพรรคเดียว แต่ความพยายามครั้งนี้กลับล้มเหลว มีเพียงพรรคสุดท้ายเท่านั้นที่ให้ความร่วมมือ ดังนั้นในวันที่ 4 กรกฎาคม กองทัพจึงได้ทำการจัดตั้งพรรคการเมืองของตนเองขึ้น คือ พรรคโครงการสังคมนิยมพม่า (the Burma Socialist Programme Party, BSPP) หรือเรียกในภาษาพม่าว่า พรรคลานซิน (Lanzin) ต่อมาในเดือนมีนาคม 1964 ก็ได้มีกฎหมายเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ ออกมาใช้บังคับ กฎหมายดังกล่าวห้ามการจัดตั้งพรรคการเมืองอื่นๆ ทั้งหมด ยกเว้นพรรคลานซิน ดังนั้นพม่าจึงมีพรรคการเมืองที่ถูกกฎหมายเพียงพรรคเดียว

พรรคโครงการสังคมนิยมพม่าหรือพรรคลานซินนี้ คณะทหารพม่าสร้างขึ้นมาเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการปกครองประเทศ คือใช้ในการสร้างความชอบธรรมของการปกครองอย่างหนึ่ง และต้องการให้เป็นองค์กรการเมืองที่จะมีฐานทางการเมืองอย่างกว้างขวางต่อไปในภายหน้าอีกอย่างหนึ่งด้วย โดยทำหน้าที่ฝึกอบรมประชาชนให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธาในระบอบสังคมนิยมที่คณะทหาร

¹ไมเคิล ลีเฟอร์. (2548). พจนานุกรมการเมืองสมัยใหม่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้. แปลโดย จุฬารักษ์ ธีระรักสกุล หน้า 523.

นำมาใช้ในการปกครองประเทศ ต่อมาใน ค.ศ. 1974 หน้าที่หลักของพรรคลานซินเปลี่ยนไป กลายเป็นองค์กรที่มีอำนาจสูงสุดในการกำหนดนโยบายบริหารประเทศแทนสภาปฏิวัติ ซึ่งได้ยุบตัวเองไป ภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ค.ศ. 1974 คณะทหารก็ได้กลายเป็นผู้บริหารพรรคลานซินต่อมา จนถึง ค.ศ. 1988 ที่ได้เกิดการจลาจลไปทั่วประเทศ ทหารได้ทำการปราบปรามประชาชน และจัดตั้งสภาฟื้นฟูกฎหมายและความสงบเรียบร้อยของรัฐหรือสลอร์ก ขึ้นทำการปกครองประเทศและยุบพรรคลานซินลง¹

พรรคลานซินมีลักษณะคล้ายกับพรรคคอมมิวนิสต์ของสหภาพโซเวียตมาก และในทางกฎหมายพรรคลานซินเป็นพรรคการเมืองพรรคเดียวที่ถูกต้องตามกฎหมายของพม่าเช่นเดียวกับพรรคคอมมิวนิสต์ของสหภาพโซเวียตที่เป็นพรรคการเมืองพรรคเดียวของโซเวียตเช่นเดียวกัน คณะทหารได้ดึงเอานักการเมืองพม่าที่นิยมแนวทางสังคมนิยมจากพรรคมวลชน พรรคประชาชน และองค์กรประชาชนอาสา ตลอดจนพรรคประชาชนก้าวหน้า เข้ามาในพรรคลานซิน นอกจากนี้ยังเชิญนักเศรษฐศาสตร์แนวมาร์กซิสต์ อย่างอูบาเย่ง (U Ba Nyein) และเทียนเป่ มยีน (Thein Pe Myin) เข้ามาร่วมด้วย แต่บุคคลเหล่านี้ถูกดึงเข้ามาเพื่อต้องการความคิดเห็นที่หลากหลายในทางสังคมนิยม นั่นเอง ส่วนแกนนำยังเป็นคณะทหารอยู่

พรรคลานซิน ได้ใช้รูปแบบของพรรคคอมมิวนิสต์ของสหภาพโซเวียตเป็นตัวอย่าง โดยการจัดรูปพรรคของตนเป็นพรรคของคนในที่เลือกแล้ว (cadre party) เท่านั้น ดังจะเห็นได้จากธรรมนูญพรรค ค.ศ. 1962 กำหนดเอาไว้ ซึ่งก็เป็นลักษณะที่เลนินได้กำหนดให้พรรคคอมมิวนิสต์รัสเซียเป็นพรรคของคนที่น่ากินในชนชั้นกรรมาชีพ ไม่ใช่พรรคของมวลชนทั่วไป และมีการคัดเลือกผู้ที่จะเข้าเป็นสมาชิกพรรคอย่างพิถีพิถันเป็นอย่างมาก จากจุดหมายดังกล่าว การเข้าเป็นสมาชิกพรรคลานซินจึงยากมาก เพราะใช้นโยบายเดียวกัน ผู้สมัครต้องได้รับการคัดเลือกอย่างถี่ถ้วน จึงปรากฏอย่างเด่นชัดว่าในระยะแรกๆ สมาชิกพรรคในช่วง ค.ศ. 1963-1966 มีสมาชิกเพียง 20 คน แต่มีสมาชิกสำรองประมาณ 99,638 คน ใน ค.ศ. 1971 สมาชิกมีเพิ่มเป็น 24 คน และในจำนวน 13 คน มาจากสภาปฏิวัติโดยการ

¹แหล่งเดิม. หน้า 386-387.

คัดเลือกจากคนที่เชื่อถือไว้วางใจได้ แสดงให้เห็นว่าสภาปฏิวัติยังคงควบคุมพรรคลานชินอยู่อย่างเต็มที่ นายพลเนวิน ประธานสภาปฏิวัติก็เป็นผู้มีอำนาจเหนือองค์กรนี้ด้วย¹

ธรรมนูญแห่งพรรคโครงการสังคมนิยมพม่า เป็นเอกสารฉบับที่สองที่สภาปฏิวัติได้ออกมา ในวันที่ 4 กรกฎาคม 1962 สำคัญคือการจัดโครงสร้างองค์กรของพรรค การเข้าเป็นสมาชิกพรรค วินัยของพรรค สิทธิและหน้าที่ของสมาชิกคือเมื่อตั้งพรรคลานชินแล้ว จึงออกเอกสารฉบับนี้ เป็นธรรมนูญของพรรคเพื่อเป็นกรอบในการควบคุมการดำเนินงานของพรรค

สภาความมั่นคงและการบริหาร (Security and Administrative Councils, SACs)² ภายใต้การปกครองของทหาร สภาความมั่นคงและการบริหารเป็นองค์กรที่เป็นหัวใจของการบริหารชาติให้มีความเป็นเอกภาพแต่ละสภาจะประกอบด้วยตัวแทนของการบริหารฝ่ายพลเรือน ตำรวจ ท้องถิ่น ผู้บัญชาการทหารในแต่ละท้องที่ สภาปฏิวัติได้กำหนดลำดับชั้นของ เอสเอซี (SAC) ทั้งในส่วนที่เป็นพม่าแท้ โดยผ่านคณะกรรมการกลางความมั่นคงและการบริหารที่ YANGON ลดลงมาเป็นภาค จังหวัด เมือง และหมู่บ้าน ในระดับรัฐจะมีลำดับชั้นผ่านสภาสูงสุดแห่งรัฐเป็นเส้นขนานคู่กันลงมาถึงระดับหมู่บ้าน ในระดับภาคและระดับรัฐ ผู้บัญชาการกองทัพภาคจะทำหน้าที่เป็นประธาน ในขณะที่พลเรือน จะมีเป็นบางโอกาสที่จะได้เป็นประธาน ดังนั้น ประเทศจะเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดผ่านโครงสร้างเดียวของคณะกรรมการ โดยกองทัพจะมีส่วนร่วมในทุกระดับของการบริหารระหว่างสภาปฏิวัติและหมู่บ้าน ใน ค.ศ. 1972 เมื่อมีการยกเลิกสำนักงานเลขานุการ ทำให้สมาชิกภาพของ เอสเอซี (SACs) ขยายกว้างขึ้น โดยเพิ่มตัวแทนจากพรรคลานชินและตัวแทนจากสภาประชาชนชาวนาและผู้ใช้แรงงานเข้ามา³ เป็นการเตรียมการโอนสภาความมั่นคงและการบริหารให้ไปขึ้นอยู่กับสภาประชาชนซึ่งมาจากการเลือกตั้ง และจะเป็นแกนหลักของรัฐสังคมนิยมประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ ค.ศ. 1974 สภาความมั่นคงและการบริหารได้รับมอบอำนาจด้านการบริหารและตุลาการด้วย⁴

¹ นรนิติ เศรษฐบุตร. (2528). *ทหารกับสังคมนิยมในพม่า*. หน้า 36-37.

² Josef Silverstein. (1977). *op. cit.* p. 93.

³ *Ibid.*

⁴ โรเบิร์ต เอช. เทย์เลอร์. (2550). *เล่มเดิม*. หน้า 438.

รัฐธรรมนูญ ค.ศ. 1974

เมื่อคณะปฏิวัติได้ทำการยึดอำนาจการปกครองแผ่นดินจากรัฐบาลพลเรือนของนายอูนู เมื่อ ค.ศ. 1962 แล้ว คณะปฏิวัติได้จัดตั้งสภาปฏิวัติ ทำหน้าที่กำหนดนโยบายในการปกครองประเทศ แม้เมื่อตั้งพรรคโครงการสังคมนิยมพม่าแล้ว อำนาจในการปกครองแผ่นดินก็ยังอยู่ในมือของสภาปฏิวัติ โดยสภาปฏิวัติได้จัดการปกครองประเทศผ่านสภาความมั่นคงและการบริหาร (The Security and Administration Councils, SACs) อันเป็นหน่วยงานบริหารราชการแผ่นดิน การตั้งสภาความมั่นคง และการบริหารขึ้นก็เพื่อตั้งอำนาจบริหารราชการที่เคยแบ่งออกไปในระบบสหพันธ์กลับเข้ามารวมอยู่ที่ ศูนย์กลางที่ย่างกุ้ง¹

หลังการบริหารประเทศมาได้ประมาณ 10 ปี สภาปฏิวัติได้ดำเนินการร่างรัฐธรรมนูญใหม่ แทนฉบับเดิมที่ยกเลิกไปโดยคณะปฏิวัติ โดยตั้งคณะกรรมการจำนวน 97 คน มีพลจัตวา ชันยู เลขานุการพรรคเป็นประธาน รัฐธรรมนูญฉบับใหม่นี้ได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ 4 มกราคม 1974

โครงสร้างรัฐบาลตามรัฐธรรมนูญ ค.ศ. 1974

รัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่า พม่าเป็นประเทศสังคมนิยมโดยใช้ระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม องค์กรที่มีอำนาจสูงสุดตามรัฐธรรมนูญได้แก่ สภาประชาชน (เรียกในภาษาพม่าว่า Pyithu Hluttaw) เป็นองค์กรนิติบัญญัติ มีสมาชิกอยู่ 464 คน สมาชิกสภาประกอบด้วยสมาชิกที่มาทั้งจากการเลือกตั้งและมาจากการแต่งตั้ง² สภาประชาชนเป็นระบบสภาเดี่ยว สภามีวาระ 4 ปี แต่อาจขยายหรือลดให้สั้นลงได้ สภาอาจยุบตัวเองและจัดให้มีเลือกตั้งใหม่ได้ด้วยคะแนนเสียงสามในสี่ (มาตรา 62) และสามารถร้องขอให้เปิดสมัยประชุมได้ ถ้ามีสมาชิกร้อยละ 34 เรียกร้องให้เปิดประชุม (มาตรา 52)³

¹ Josef Silverstein. (1980). *Burmese Politics: The Dilemma of National Unity*. p. 231-232

² David I. Steinberg. (1981). *op. cit.* p. 37.

³ Josef Silverstein. (1977). *op. cit.* p. 126.

อำนาจบริหารแบ่งออกเป็น 2 องค์กรสำคัญ องค์กรแรกเรียกว่าคณะมนตรีแห่งรัฐ (Council of State) มंत्रीของสภานี้ได้รับการคัดเลือกมาจากสมาชิกของสภาประชาชน จำนวน 29 คนประกอบด้วย ผู้แทนจากรัฐและภาคจำนวนแห่งละ 1 คน รวม 14 คน และคัดเลือกจากสมาชิกสภาประชาชนอีก 14 คน โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นมนตรีโดยตำแหน่งอีก 1 คน มंत्रीแต่ละคนจะอยู่ในวาระละ 4 ปี ประธานคณะมนตรีแห่งรัฐจะดำรงตำแหน่งเป็นประธานาธิบดีของประเทศด้วย คณะมนตรีแห่งรัฐมีหน้าที่ในการชี้แนะและดูแลประสานงานการบริหารทั้งส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นให้ดำเนินไปด้วยดีตามที่กฎหมายกำหนด (มาตรา 33 ของรัฐธรรมนูญ)

ส่วนอำนาจบริหารส่วนกลางเป็นของคณะรัฐมนตรี (Council of Ministers) ซึ่งถือว่าเป็นหน่วยบริหารสูงสุด ในขณะที่คณะมนตรีแห่งรัฐเป็นองค์กรกำหนดนโยบาย คณะรัฐมนตรีต้องรับผิดชอบต่อสภาประชาชน หากไม่อยู่ในสมัยประชุม ก็ต้องรับผิดชอบต่อคณะมนตรีแห่งรัฐ คณะรัฐมนตรีจะจัดทำแผนเศรษฐกิจงบประมาณของประเทศ เมื่อสมาชิกของคณะรัฐมนตรีและนายกรัฐมนตรีมาจากสมาชิกสภาประชาชน ดังนั้นจึงมีอายุในตำแหน่งวาระเท่ากับ 4 ปี เท่ากัน

นอกจากนี้ สภาประชาชนยังมีหน้าที่จัดตั้งองค์กรกลางอีก 3 องค์กร คือ¹

1. **สภาตุลาการ (Council of People's Justices)** สภาประชาชนจะเลือกสมาชิกของตนจำนวนหนึ่งขึ้นทำหน้าที่เป็นองค์กรสูงสุดทางตุลาการและสมาชิกของสภาตุลาการจะเลือกสมาชิกของตนให้เป็นประธาน (มาตรา 95) วาระของสมาชิกสภาตุลาการจะเท่ากับวาระของสภาประชาชน คือ 4 ปี การตั้งศาลขึ้นพิจารณาคดีใดเป็นอำนาจของสภาตุลาการ

2. **สภาอัยการ (Council of People's Attorneys)** เป็นองค์กรสูงสุดของรัฐในการฟ้องร้องทางกฎหมาย สมาชิกจะได้รับเลือกมาจากสภาประชาชน (มาตรา 111) จึงมีวาระคราวละ 4 ปี เหมือนสภาประชาชน หน้าที่สำคัญอย่างหนึ่งของสภาอัยการก็คือปกป้องคุ้มครองระบบสังคมนิยมของประเทศ

3. **สภาผู้ตรวจสอบ (Council of People's Inspectors)** เป็นองค์กรสูงสุดที่ทำหน้าที่ตรวจสอบกิจการของหน่วยงานราชการ และรายงานสิ่งที่ได้ตรวจสอบและมาตรการที่ใช้ต่อคณะมนตรีแห่งรัฐไป

¹ นรินดี เศรษฐบุตตร. (2528). *เล่มเดิม*. หน้า 48-49.

ยังสภาประชาชน ดังนั้นสภานี้จึงรับผิดชอบโดยตรงต่อสภาประชาชน สมาชิกสภาผู้ตรวจสอบได้รับเลือกมาจากสมาชิกสภาประชาชน (มาตรา 118) สมาชิกอยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี

องค์กรส่วนท้องถิ่นนั้นระบุว่า ในเวลาเดียวกันกับที่มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาประชาชน ก็มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นระดับรองลงไปด้วย ได้แก่ ระดับรัฐ เขต เมือง อำเภอ ตำบลและหมู่บ้าน ตามลำดับ โดยมีวาระ 4 ปี เช่นเดียวกันทุกระดับ

สภาประชาชนระดับรัฐ ภาค และเมือง จะแบ่งหน่วยงานเป็น 3 องค์กรย่อยเช่นเดียวกับในสภาประชาชน คือ เจ้าหน้าที่บริหาร (Affairs Committee) ตุลาการ และตรวจสอบเหมือนกัน แต่ในระดับตำบลและหมู่บ้าน จะมี 2 หน่วยงานเท่านั้น คือ เจ้าหน้าที่บริหาร และตุลาการ

ลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ก็คือการแบ่งเขตการปกครองและรัฐเสียใหม่ไม่ให้เป็นรัฐหรือเขตสำหรับคนเชื้อชาติใดเชื้อชาติหนึ่งเหมือนอย่างเดิมเพื่อลดความรู้สึกที่รัฐคิดจะแยกตัวออกไปจากสหภาพ และรัฐธรรมนูญก็ไม่ให้สิทธิที่รัฐเหล่านี้จะแยกตัวออกไปได้เหมือนอย่างที่เคยให้ไว้ในรัฐธรรมนูญ ค. ศ. 1947¹

การแบ่งเขตการปกครอง

พม่าได้กำหนดเขตการปกครองใหม่ โดยแบ่งออกเป็น 7 รัฐ (States) และ 7 เขต (Divisions) ตามที่ระบุไว้ในมาตรา 31 ของรัฐธรรมนูญ คือ

แบ่งเป็นรัฐ 7 รัฐ มี รัฐกะฉิ่น กะยา กะเหรี่ยง ฉาน หรือไทใหญ่ ชิน มอญ ยะไข่

แบ่งเป็น 7 เขต บางแห่งเรียก มณฑล มี ตะนาวศรี พะโค มัณฑะเลย์ มาเกว ย่างกุ้ง สะกาย อีระวัต

¹ นรนิติ เศรษฐบุตร. (2528). *เล่มเดิม*. หน้า 50.

การดำเนินการทางเศรษฐกิจของรัฐบาลคณะปฏิวัติ (1962-1972)

ก่อนการปฏิวัติ กองทัพได้พัฒนาประสบการณ์ทั้งในทางเศรษฐกิจและในทางบริหารรวมทั้งความสามารถในการดำเนินการทางเศรษฐกิจอย่างกว้างขวาง ในช่วงของการเป็นรัฐบาลรักษาการ (Caretaker Government) ใน ค.ศ. 1958-60 โดยเริ่มต้นจากกิจการร้านค้าที่เป็นสวัสดิการของกองทัพ และขยายไปสู่กิจกรรมทางเศรษฐกิจของรัฐอย่างแท้จริง จากการที่สามารถจัดการปัญหาทางเศรษฐกิจของรัฐในช่วงสั้นๆ ให้ดีขึ้นได้ ทำให้กองทัพเกิดความเชื่อมั่นที่จะเข้าไปจัดการกับปัญหาระยะยาวที่ชาติต้องเผชิญอยู่ภายหลังการปฏิวัติ กองทัพเคยมีประสบการณ์ในการบริหารประเทศบางส่วนมาช่วงหนึ่ง ตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อครั้งยังเป็นกองกำลังแห่งเอกราชพม่า หรือบีไอเอ (Burma Independence Army, BIA) โดยปกครองเมืองสำคัญร้อยละ 80 และพม่าตอนล่างร้อยละ 90 และจริงๆ แล้วในช่วงของรัฐบาลพลเรือน กองทัพก็ได้เข้าไปปกครองในเขตต่างจังหวัดที่มีการจลาจล จากความมั่นใจเหล่านี้ทำให้กองทัพเชื่อมั่นว่าตนจะสามารถเข้ามาจัดการกับปัญหาของประเทศได้ แต่ผลที่ออกมากลายเป็นเรื่องของการอยู่ผิดที่ของกองทัพ ที่ไม่สามารถเข้าไปแก้ไขอะไรได้¹

ภายหลังการปฏิวัติ นโยบายเศรษฐกิจดูเหมือนว่าจะมีการเปลี่ยนแปลง โดยมีการเร่งออกเอกสารสำคัญสามฉบับที่เป็นแนวทางในการบริหารงานของกองทัพ คือ วัตถุประสงค์สามฉบับ ออกเมื่อ 30 เมษายน 1962 ธรรมนูญแห่งพรรคโครงการสังคมนิยมพม่า ออกเมื่อ 4 กรกฎาคม 1962 และ ระบบแห่งความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ออกเมื่อ 17 มกราคม 1963²

แต่จริงๆ แล้วแต่เดิมนั้น มีสิ่งที่บ่งว่า กองทัพ จะดำเนินการทางเศรษฐกิจอย่างช้าๆ และจะเน้นทางด้านเกษตร แต่หลังจากที่ได้ขับ พลจัตวา อวจี (Aung Gyi) ออกจากกองทัพ เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 1963 หลังจากนั้น พลจัตวา ทินเป และ อู บา เยง ในฐานะโฆษกของนโยบายใหม่ได้เข้ามาแทนที่ บทบาทของกองทัพในทางเศรษฐกิจจึงได้เพิ่มมากขึ้น โดยเริ่มจากการโอนกิจการของบริษัท อิมพีเรียล เคมิคอล อินดัสทรี เข้ามาเป็นกิจการของรัฐ เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 1962 แล้วตามมาด้วยการโอนกิจการของบริษัท เบอร์มา ออยล์ คัมปานี เมื่อวันที่ 1 มกราคม 1963 ในเดือนกุมภาพันธ์ ปีเดียวกัน

¹ David I. Steinberg. (1981). *op.cit.*p. 30.

² *Ibid.*

ต่อมาได้มีการออกกฎหมายการโอนกิจการของเอกชนเข้าเป็นของรัฐ และได้กำหนดว่า โรงงานอุตสาหกรรมที่สำคัญทั้งหมดจะถูกโอนเข้าเป็นของรัฐ ตั้งแต่วันที่ 1 มิถุนายน 1963 ธนาคารทั้งหมด ทั้งของต่างชาติและเอกชนถูกโอนเข้าเป็นของรัฐเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ ต่อมานายพลเนวิน ได้ประกาศว่าจะไม่อนุญาตให้มีการจัดตั้งอุตสาหกรรมใหม่ๆ ของเอกชนอีก ส่วนอุตสาหกรรมที่เกี่ยวกับการบริโภค (ร้านสรรพสินค้า คลังสินค้า ร้านขายส่ง) ได้มีการประกาศให้โอนอุตสาหกรรมดังกล่าวเข้าเป็นของรัฐในเดือนสิงหาคม 1963 และได้จัดตั้งร้านค้าของประชาชน (People's Store Corporation) ขึ้นเมื่อวันที่ 24 กันยายน 1963 เพื่อดำเนินการนำเข้าสินค้าทั้งหมดจากต่างประเทศ นอกจากนี้ทำการกระจายสินค้าที่นำเข้า และกระจายสินค้าที่ผลิตในประเทศออกไป¹ บริษัทและร้านค้าของเอกชนมากกว่า 15,000 แห่งถูกโอนเข้าเป็นของรัฐ เมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 1964 รัฐได้ยกเลิกธนบัตร ราคา 50 จี๊ด และ 100 จี๊ด ซึ่งส่งผลกระทบต่อชาวอินเดียและปากีสถานที่อาศัยอยู่ในพม่า ทำให้ชาวอินเดียและปากีสถาน จำนวน 200,000 คน ต้องอพยพออกจากพม่า โดยแทบจะไม่มีทรัพย์สินติดตัวออกไปเลยในช่วงสองสามปีแรกของการปกครองโดยทหาร² การโอนกิจการต่างๆ เข้าเป็นของรัฐได้ดำเนินการอย่างเข้มงวด ในช่วงเวลาตั้งแต่ ค.ศ. 1964 และ ค.ศ. 1965

ในวันที่ 28 มีนาคม 1964 ได้มีการประกาศใช้ กฎหมายเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ (Law to Protect National Solidarity) จากผลของกฎหมายดังกล่าวทำให้พรรคการเมืองต่างๆ ยกเว้นพรรคลานซิน (BSPP) ถูกยกเลิก กลายเป็นพรรคการเมืองที่ไม่ถูกกฎหมาย บรรดาทรัพย์สิน และอสังหาริมทรัพย์ของพรรคการเมืองเหล่านี้ถูกยึดเข้าเป็นของรัฐทั้งหมด และในปีเดียวกัน หนังสือพิมพ์ก็ถูกโอนเข้าเป็นของรัฐ

ในขณะเดียวกันรัฐบาลได้เริ่มดำเนินการในโครงการอุตสาหกรรมหลัก ในช่วงทศวรรษแรกของการปกครองโดยรัฐบาลคณะปฏิวัติ ได้มีการลงทุนในโครงการเหล่านี้ประมาณ หนึ่งพันล้านจี๊ด ประมาณร้อยละ 90 เป็นแหล่งเงินทุนของพม่า ที่เหลือเป็นเงินที่ได้รับการช่วยเหลือจากต่างประเทศ ผู้ที่ให้การช่วยเหลือรายใหญ่และอย่างต่อเนื่อง คือญี่ปุ่น

¹ *Ibid.*

² David I. Steinberg. (1981). *op. cit.* p. 35.

จากการประชุมพรรคคอมมิวนิสต์ (BSPP) ครั้งแรกใน ค.ศ. 1971 รัฐบาลคณะปฏิวัติได้แสดงผลการดำเนินงานทางเศรษฐกิจของรัฐบาลต่อที่ประชุม ดังนี้ รายได้ต่อหัวในราคาที่เหมาะสม (current prices) เพิ่มขึ้นจาก 284 จี๊ด ใน ค.ศ. 1961-62 เป็น 390 จี๊ด ใน ค.ศ. 1971-72 แต่ถ้าคิดในราคาคงที่ (constant prices) * ก็เพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย คือ 345 จี๊ด เป็น 379 จี๊ด ซึ่งก็ยังคงต่ำกว่าระดับรายได้ใน ค.ศ.1938-39 ซึ่งจะมีตัวเลขอยู่ที่ 395.3 จี๊ด ราคาในเวลานั้น ขณะที่รายได้ต่อหัวใน ค.ศ. 1970-71 จะมีอยู่เพียง 374.1 จี๊ด (ดูตารางที่ 4)¹

ตัวเลขเศรษฐกิจของผลผลิตข้าวทั้งหมดไม่ค่อยดีนัก มีพื้นที่ที่ใช้ในการปลูกข้าว 11,359,000 เอเคอร์ ใน ค.ศ. 1961-62 พื้นที่ปลูกข้าวได้เพิ่มขึ้นถึง 12,300,000 เอเคอร์ ใน ค.ศ. 1971-72 และปริมาณข้าวก็เพิ่มขึ้นจาก 6.7 ล้านตัน ไปเป็น 8 ล้านตันในช่วงเวลาเดียวกัน ผลผลิตเพิ่มขึ้นตามการเติบโตของประชากร เมื่อเศรษฐกิจทั้งหมดลดลง ปริมาณข้าวและการส่งออกเมื่อคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ของผลผลิตก็ตกลงอย่างมาก จากร้อยละ 42.2 ใน ค.ศ. 1961-62 ลดลงเหลือร้อยละ 14.9 ใน ค.ศ. 1971-72 การส่งออกข้าวลดลงจาก 1,676,000 ตันใน ค.ศ. 1961-62 เหลือ 715,000 ตัน ใน ค.ศ. 1971-72 ถ้าคิดเป็นมูลค่าการส่งออกก็ลดลงอย่างรุนแรง คือใน ค.ศ. 1964-65 มีมูลค่าการส่งออกเป็น 134.5 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ลดเหลือเพียง 52.7 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ใน ค.ศ. 1971-72 รัฐไม่ได้ให้ความสนใจในภาคการเกษตรมากนัก ดูจากรายจ่ายในปัจจัยทุนภาคสาธารณะใน ค.ศ. 1964-65 อยู่ที่ร้อยละ 11.3 ลดลงใน ค.ศ. 1970/71 เหลือร้อยละ 4.4 แต่ค่าใช้จ่ายในกระบวนการผลิตกลับสูงขึ้น จากร้อยละ 13.4 เป็นร้อยละ 39.5 ในช่วงเวลาเดียวกัน²

* GDP ณ ราคาคงที่ (GDP at constant price) คือ มูลค่าผลผลิตและบริการที่คำนวณขึ้น ณ ราคาคงที่ (constant price) หรือด้วยค่าของเงินในปีฐาน (base year) เช่น สมมติว่า พ.ศ.2515 เป็นปีฐาน ดังนั้น เราหาค่า GDP ของ พ.ศ. 2502, 2523 และ 2540 ณ ราคาคงที่ จะเป็นการวัดด้วยค่าของเงินใน พ.ศ.2515 GDP ณ ราคาคงที่ที่ใช้วัดการเปลี่ยนแปลงของผลผลิต โดยขจัดอิทธิพลการเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้า หรือเรียกอีกชื่อว่า GDP ที่แท้จริง (real GDP) (โปรดดู ถวิล นิลโบ. (2555). ความรู้เบื้องต้นในการวิเคราะห์เศรษฐกิจมหภาค). (Online). <http://www.eco.ru.ac.th/tawin/education/edu2.htm>

¹ David I. Steinberg. (1981). *op. cit.* p. 31.

² *Ibid.* p. 32.

การค้าส่งออกลดลงประมาณครึ่งหนึ่งในระยะเวลาเดียวกัน ใน ค.ศ.1961-62 จะมีมูลค่า 12,718 แลกห์ (laks)^{*} ลดลงใน ค.ศ.1971-72 เหลือเพียง 6,860 แลกห์ (laks) มีสินค้าสำหรับการบริโภคลดน้อยลง เนื่องจากการนำเข้าลดน้อยลง ปริมาณการนำเข้า ใน ค.ศ.1964-65 มีตัวเลขอยู่ที่ร้อยละ 38.1 แต่ใน ค.ศ.1971-72 ลดลงเหลือร้อยละ 11 อัตราการออมคิดเป็นร้อยละของ จีดีพี (GDP) มีตัวเลขลดลงจากร้อยละ 12.8 เปอร์เซนต์ ในค.ศ.1964-65 เหลือร้อยละ 9.0 ใน ค.ศ.1971-72 ดุลการค้าในค.ศ.1961-62 มีตัวเลขเป็นบวก ที่ 2,282 แลกห์ ส่วนใน ค.ศ. 1971-72 มีผลการค้าขาดดุล เป็นลบ 2,354 แลกห์ อัตราแลกเปลี่ยนลดลงจาก 8,190 ล้านบาทใน ค.ศ. 1965 เป็น 3,461 ล้านบาทใน ค.ศ. 1972

การบริโภคมีผลที่ไม่น่าพึงพอใจ การขาดแคลนสินค้าที่นำเข้าเพื่อการบริโภค แต่มีการชดเชย โดยการเพิ่มขึ้นของสินค้าที่ลักลอบนำเข้าอย่างผิดกฎหมายแต่ดัชนีราคาผู้บริโภคในอย่างกึ่งเพิ่มสูงขึ้น จาก 65.3 ใน ค.ศ. 1963 ถึง 100 ใน ค.ศ. 1972 รัฐบาลพยายามที่จะกระจายการบริการอย่างเที่ยงธรรม ในขณะที่มีการขาดแคลนอย่างมาก โรงพยาบาลเพิ่มขึ้นร้อยละ 48.3 คนไข้ที่เข้าพักรักษาตัวในโรงพยาบาล มีร้อยละ 59.8 คนไข้นอก มีร้อยละ 132.2 การเสียชีวิตของทารกกล่าวว่าลดลงจากร้อยละ 121.5 ต่อจำนวนทารกเกิด 1,000 คน ใน ค.ศ. 1962 ลดไปประมาณครึ่งหนึ่งใน ค.ศ. 1972 แม้ว่าตัวเลขเหล่านี้อาจจะพูดเลยความจริงไป โอกาสทางการศึกษามีการขยายออกไปอย่างกว้างขวาง¹

การดำเนินการทางด้านเศรษฐกิจมหภาค

เศรษฐกิจพม่าเมื่อกองทัพเข้ามายึดอำนาจใน ค.ศ. 1962 นั้น มีสภาพไม่ค่อยดีนัก ปัจจัยที่เป็นตัวบ่งบอกถึงสภาพบกพร่องทางเศรษฐกิจมีอยู่ด้วยกัน 3 ประการ คือ ประการแรก ระดับของ จีดีพี ที่

^{*} แลกห์ (lakh) เป็นระบบเงินตราอินเดียที่พม่าใช้อยู่ในสมัยอาณานิคม หนึ่งแลกห์ มีค่าเท่ากับ 100,000 จี๊ต

¹ Ibid.

แท้จริง (real GDP) ** แสดงว่าเศรษฐกิจยังอยู่ในภาวะถดถอย (stagnation) มาตั้งแต่ ค.ศ. 1959-60 แม้ว่าจะดีขึ้นเล็กน้อยใน ค.ศ. 1961-62 ปัจจัยประการที่ 2 คือ แนวโน้มที่ต่ำลงของอัตราการออมและการลงทุน ตั้งแต่ ค.ศ. 1957-58 แม้ว่าจะค่อนข้างฟื้นตัวใน ค.ศ. 1961-62 ปัจจัยประการสุดท้าย คือ แนวโน้มมูลค่าการค้าที่ลดต่ำลง ตั้งแต่ ค.ศ. 1957 แม้ว่าจะค่อนข้างดีขึ้น ใน ค.ศ. 1961-62 ก็ตาม

ตาราง 4 แสดง GDP ของรายได้ต่อหัว (ราคาคงที่ (Constant Price) ใน ค.ศ. 1970-71)

ปี	Real GDP (ล้านบาท)	Real GDP ต่อหัว (บาท)
1938/39	6,483	395.3
1947/48	4,663	262.1
1948/49	3,983	218.1
1951/52	4,767	254.4
1956/57	6,424	304.0
1961/62	7,758	335.4
1966/67	8,355	330.1
1970/71	10,388	374.1
1973/74	11,088	375.6
1974/75	11,620	385.2
1975/76	12,321	399.6

ที่มา: David I. Steinberg. (1981). p. 32.

ถึงแม้ว่าเศรษฐกิจจะมีสภาพที่เลวร้ายเพียงใด แต่เศรษฐกิจของพม่าก็ยังมีผลที่น่าพอใจกว่าประเทศเพื่อนบ้านอย่าง อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ หรือ ไทย ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมารัฐบาลได้ลงทุนอย่างมากในโครงสร้างพื้นฐาน (infrastructure) อย่างเช่น การลงทุนทางด้านพลังงาน รถไฟ และการขนส่งทางน้ำ ดังนั้น เมื่อพิจารณาจากเศรษฐกิจส่วนใหญ่และการพัฒนา ตัวเลขเศรษฐกิจจากการพัฒนาของ

** ผลิตภัณฑ์ที่แท้จริง (Real GDP or Real GNP) เป็นมูลค่าของผลิตภัณฑ์ขั้นสุดท้ายในปีใดปีหนึ่งที่คิดในราคาตลาดหรือราคาต้นทุนของปีที่กำหนดให้เป็นปีฐาน (base year) หรือมีการปรับการเปลี่ยนแปลงของราคาในแต่ละปีออกแล้ว เพราะคิดในราคาคงที่ของปีที่กำหนดให้เป็นปีฐาน

พมายังอยู่ในระดับที่น่าพอใจเมื่อเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านดังกล่าวข้างต้น เศรษฐกิจพม่าถือว่าอยู่ในระดับแนวหน้า

ยิ่งไปกว่านั้น อาจเป็นเพราะ ผลกระทบจากสภาพเศรษฐกิจทั้งหมดของพม่าตั้งแต่ในช่วงทศวรรษก่อนจนถึง ค.ศ. 1965 ที่ไม่เลวจนเกินไป ผลเฉลี่ยร้อยละของการเติบโตของ จีดีพี (GDP) และราคาของผู้บริโภค (consumer prices) ระหว่าง ค.ศ. 1962 และ 1965 จะอยู่ที่ ร้อยละ 4.9 และร้อยละ 3.2 ตามลำดับ ซึ่งเป็นตัวเลขที่ยอมรับได้ (ดูตารางที่ 5) ค่าเฉลี่ยดุลการค้ายังคงเป็นบวกเล็กน้อย

อย่างไรก็ตาม สภาพเศรษฐกิจที่เลวลงทั้งหมดเกิดจากการสะสมของผลการดำเนินการเหล่านี้คือการโอนกิจการของเอกชนเข้ามาเป็นกิจการของรัฐ การบริหารงานที่ผิดพลาด และนโยบายทางเศรษฐกิจที่ไม่เหมาะสม ซึ่งในระยะต่อมาทำให้เศรษฐกิจเริ่มชะลอตัวลง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สิ่งที่เห็นเป็นรูปธรรมได้ชัดเจนก็คือ แนวโน้มที่ตกต่ำลง ของการส่งออกข้าว

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยการเติบโตของ จีดีพี ในแต่ละปี, การลงทุน, และการออม 1962-88 (คิดเป็นร้อยละของ จีดีพี)

ปี	การเติบโตของ จีดีพี	การลงทุน	การออมแห่งชาติ	ช่องว่างทรัพยากร
1962-65	4.9	13.5	15.4	-1.9
1966-69	2.2	10.9	8.7	2.2
1970-73	1.3	11.2	10.5	0.7
1974-77	4.7	10.9	10.0	0.9
1978-81	6.5	20.9	16.5	4.4
1982-85	4.7	17.7	12.5	5.2
1986-88	-1.7	12.5	9.7	2.8

ที่มา: รายงานสภาพการเงิน เศรษฐกิจ และสังคม ต่อสภาประชาชน ค.ศ. 1988-89

รายได้จากการส่งออกทั้งหมด การออมและการลงทุน การส่งออกข้าวลดลงจาก 1.6 ล้านตัน ใน ค.ศ. 1962-63 ลดลงเหลือ 0.6 ล้านตัน ใน ค.ศ. 1966-67 ซึ่งนำไปสู่การลดลงอย่างรุนแรงของรายได้จากการนำเข้าโดยตรง จาก 1,262.7 ล้านจั๊ต เหลือ 500.8 ล้านจั๊ตในช่วงระยะเวลาเดียวกัน

เมื่อรายได้จากการส่งออกลดต่ำลงก็มีผลกระทบต่อถึงการลดลงของการนำเข้า การออม การลงทุน และการเติบโตของ จีดีพี

ใน ค.ศ. 1967 สภาพเศรษฐกิจของประเทศเสื่อมโทรมลงอย่างมากจนกระทั่งเกิดเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจขึ้นสามประการ คือ หนึ่ง เจ้าหน้าที่ทางเศรษฐกิจ (nominal official economy) สอง ตลาดมืด (black-market economy) และสาม ระบบการกระจายสาธารณะ (public distribution system) ในกรณีเจ้าหน้าที่เศรษฐกิจนั้นเป็นเรื่องการไร้ประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่ ทำให้สินค้าที่จำเป็นส่วนใหญ่จึงเวียนกลับมาขายซ้ำ (หมายความว่าสินค้ามีการกระจายสองครั้ง) หมุนเวียนผ่านตลาดมืดจนมาถึงมือผู้บริโภคที่แท้จริง เป็นความไม่มีประสิทธิภาพในระบบกระจายสินค้า ซึ่งมีความสำคัญเท่าๆ กับการขาดแคลนสินค้า ก่อให้เกิดการเติบโตของตลาดมืดสำหรับสินค้าที่ผลิตภายในประเทศ หรือสินค้าที่นำเข้าอย่างถูกกฎหมาย ส่วนตลาดมืดที่ขายสินค้าที่นำเข้าอย่างผิดกฎหมายโดยผ่านเข้ามาทางชายแดนเกิดขึ้นจากการตัดการนำเข้าของเจ้าหน้าที่ต่อสินค้าที่ใช้ในการบริโภค มีการขาดแคลนข้าวและอาหารที่จำเป็น ซึ่งอาจหาซื้อไม่ได้หรือมีการแอบขายอย่างผิดกฎหมายในตลาดมืด ซึ่งค่อนข้างจะมีราคาแพงอย่างมาก เป็นความโชคร้ายของรัฐบาลคณะปฏิวัติที่ได้เกิดการจลาจลต่อต้านชาวจีนขึ้น เพราะเป็นการเบี่ยงเบนความสนใจของประชาชนไปจากความล้มเหลวทางเศรษฐกิจ แต่นับเป็นความโชคร้ายที่เบี่ยงเบนความสนใจของรัฐบาลต่อการเอาใจจริงเอาใจในการแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจ

สิ่งที่มีความเกี่ยวพันกับเรื่องนี้ ก็คือการที่รัฐบาลมีความรู้สึกที่ไวเกินไปต่อการวิพากษ์วิจารณ์ใดๆ ที่มีต่อรัฐบาล โดยการไม่ยอมรับรู้ข้อเท็จจริงใดๆ ดังนั้นในตอนต้น ค.ศ. 1963 รัฐบาลได้จัดตั้งหน่วยงานข่าวของรัฐขึ้น เรียกว่า นิวส์ เอเจนซี เบอรัม่า (News Agency Burma, NAB) แทนสำนักข่าวอิสระของต่างชาติ เอ็นเอบี (NAB) ทำการปิดข่าวจากต่างประเทศที่อาจมีผลเสียหายต่อสภาพปฏิวัติตามด้วยการออกหนังสือพิมพ์ของรัฐบาลชื่อ เวิร์คกิง พีเพิลส์ ไดอารี (Working People's Diary) ครั้งแรกออกเป็นภาษาพม่า ต่อมาออกเป็นภาษาอังกฤษ สุดท้ายได้เป็นเจ้าของหนังสือพิมพ์รายวัน เนชั่น (Nation) ได้ปิดกิจการหนังสือพิมพ์ภาษาพม่า 3 ฉบับ รัฐบาลได้ทำการปราบปรามพวกที่ทำการวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาล และเสียงของฝ่ายตรงข้ามอย่างได้ผล ทำให้กลุ่มเหล่านี้หลบลงใต้ดิน การกระทำดังกล่าวเป็นการปิดหูปิดตาตนเองของรัฐบาลต่อการรับรู้ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับประชาชน ซึ่งไม่เพียงแต่เป็นการแยกตนเองออกจากโลกเท่านั้น แต่ยังเป็นการแยกตัวเองของรัฐบาลออกจากประชาชนของตนเองอีกด้วย

การเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) การลงทุนและการออม

ข้อมูลอย่างเป็นทางการแสดงให้เห็นถึงอัตราการเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ชะลอตัวลงร้อยละ 2.2 ใน ค.ศ. 1966-69 พร้อมกับการชะลอตัวของการลงทุนและการออม (ดูตาราง 5) การลงทุนและการออมลดลงจากร้อยละ 13.5 และ 15.4 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ใน ค.ศ. 1962-65 เป็นร้อยละ 10.9 และ 8.7 ใน ค.ศ. 1966-69 ค่าเฉลี่ยอัตราการเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศในแต่ละปี ในช่วงของสภาพัฒนาการวิวัฒนาการทั้งหมด (ระหว่าง ค.ศ. 1962 และ 1973) อยู่ที่ร้อยละ 1.7 ต่ำกว่าอัตราการเติบโตของประชากรในแต่ละปี ที่ร้อยละ 2.1 ซึ่งหมายความว่ามีการชะลอตัวอย่างแท้จริงอยู่ที่ร้อยละ 0.4 ต่อปีต่อหัว

ดูจากสถิติแล้ว แนวโน้มของการลงทุนและการออมในยุคสังคมนิยมภายใต้การปกครองของรัฐบาลทหาร จะเห็นว่าตัวเลขการเติบโตของปัจจัยทั้งสองค่อนข้างจะต่ำ ซึ่งขัดแย้งกับประเทศไทย โดยแท้จริงแล้ว ประเทศอุตสาหกรรมใหม่ (newly industrializing countries (NICs)) อย่างประเทศอินโดนีเซีย มาเลเซีย และ ฟิลิปปินส์ ต่างก็มีแนวโน้มการขยายตัวของการลงทุนและการออมสูงขึ้นในช่วงระยะเวลาเดียวกัน

การดำเนินการที่ไม่มีประสิทธิภาพของรัฐบาลอาจจะหลีกเลี่ยงได้ ถ้ารัฐบาลจะได้ใช้ความระมัดระวังหรือเตรียมพร้อมกับสิ่งที่จะเกิดขึ้นในภูมิภาค หรือให้ความสำคัญกับสิ่งที่ได้รับการเตือนจากนักเศรษฐศาสตร์ชาวพม่าเองต่อผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ในเวลานั้น มีประเทศเพียงบางกลุ่มในเอเชียเริ่มหันมาเน้นที่การส่งออก ทำให้การส่งออกเติบโตอย่างรวดเร็วอย่างสังเกตเห็นได้ นักเศรษฐศาสตร์ชาวพม่าที่มีชื่อเสียงในระดับประเทศ เช่น ดร. ลา มยิน (Hla Myint)* เป็นผู้ที่เน้นความสำคัญของการส่งออกมาเป็นเวลานานก่อนที่การส่งออกจะมาได้รับความนิยมในระยะหลัง โดยเห็นว่าการส่งออกมีความสำคัญมากที่สุดเป็น กลไกของการเติบโต (engine of growth) ดร. ลา มยิน ผู้

* ดร. ฮลา มยิน (Hla Myint) เป็นศาสตราจารย์ทางด้านเศรษฐศาสตร์ชาวพม่า จบการศึกษาระดับปริญญาเอกด้านเศรษฐศาสตร์จาก ลอนดอน สคูล ออฟ อีโคโนมิคส์ (London School of Economics) ได้เข้าสอนที่มหาวิทยาลัยย่างกุ้ง ตั้งแต่ ค.ศ. 1945-1952 เป็นที่ปรึกษารัฐบาลพม่าหลังได้รับเอกราช ภายหลังได้เป็นศาสตราจารย์กิตติมศักดิ์ทางด้านเศรษฐศาสตร์ ทำการสอนและพัฒนาทางด้านเศรษฐศาสตร์ ที่ ลอนดอน สคูล ออฟ อีโคโนมิคส์ (London School of Economics) ตั้งแต่ ค.ศ. 1966-1985

นี้ เป็นผู้ที่มียุทธศาสตร์และมีบทบาทสำคัญในคณะกรรมการวางแผนแห่งชาติและได้วางแผนพัฒนาเศรษฐกิจที่ใช้นโยบายมองออกไปสู่ภายนอก(outward-looking economic development plan) แต่ก็ถูกปฏิเสธจากผู้ที่มีใจคับแคบและมีแผนที่มองเข้าสู่ด้านใน

อย่างไรก็ตาม ดร. ลา มยิน ได้ชี้ให้เห็นถึงความเสียหายที่เกิดจากนโยบายการมองด้านใน (inward-looking policies) ที่พม่าและอินโดนีเซียได้ดำเนินการตามนโยบายนี้ และในการรายงานต่อที่ประชุมประจำปีของแผนการโคลัมโบ ครั้งที่ 15 ที่จัดขึ้นที่กรุงย่างกุ้ง ประเทศพม่า (Fifteenth Annual consultative Meeting of the Colombo Plan) ตัวแทนประเทศต่างๆ ในที่ประชุมได้ให้ความสนใจต่อผลของความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดระหว่างการส่งออกที่ไม่สดใส กับอัตราการเติบโตที่ต่ำลงของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ซึ่งเป็นรายงานที่สำคัญของนักเศรษฐศาสตร์ชาวพม่าในฐานะที่เป็นประเทศเจ้าภาพ ซึ่งได้ให้ข้อสังเกตว่า “การส่งออกที่ชะลอตัวลงของอินโดนีเซีย พม่า และ ศรีลังกา นั้น เป็นผลทำให้ประเทศเหล่านี้มีอัตราการเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ต่ำลง”

ในทางตรงกันข้าม การขยายตัวทางเศรษฐกิจและการลงทุนต่างประเทศเป็นสองแรงที่ดึงให้ประเทศ เกาหลีใต้ ไต้หวัน ฮองกง และสิงคโปร์พ้นจากสภาพความเป็นประเทศด้อยพัฒนาและกลายเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ (newly industrializing countries, NICs) โดยเฉพาะเกาหลีใต้เป็นตัวอย่างของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของยุทธศาสตร์การทำให้เป็นอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก¹ หลังจากที่นายพล ปัก จุงฮี ได้ทำการรัฐประหารเมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม ค.ศ. 1961 ได้ประกาศนโยบายในการแก้ไขปัญหาทางด้านเศรษฐกิจโดยเน้นการผลิตสินค้าประเภทอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออกหรือที่เรียกนโยบายของการพัฒนานี้ว่า “นโยบายการมองออกไปสู่ภายนอก” (Outward-looking policy) นั่นเอง สำหรับประเทศไทยนั้น การส่งออกเคยมีบทบาทสำคัญมาตลอด แต่ใน ค.ศ. 1967 และ 1968 มูลค่าของสินค้าเข้าดูเหมือนจะสูงกว่าปกติ อินแกรม (James C. Ingram) กล่าวว่า ก่อน ค.ศ. 1950 สินค้าออกมีค่ามากกว่าผลรวมของการลงทุนของเอกชนและรัฐบาลมาก แต่สถานการณ์ดังกล่าวเปลี่ยนแปลงไป การลงทุนรวมภายในประเทศกลับมีค่ามากกว่าการ

¹ฮาเกิน คู. (2552). *แรงงานเกาหลี: วัฒนธรรมและการเมืองว่าด้วยการก่อตัวทางชนชั้น*. แปลโดย ธัญลักษณ์ เหลืองวิสุทธ์. หน้า 65.

ส่งออกสินค้าและบริการเป็นครั้งแรกในค.ศ.1963 และมากกว่าอย่างต่อเนื่อง จนถึง ค.ศ.1969 การเปลี่ยนจากระบบเศรษฐกิจที่การส่งออกมีบทบาทสำคัญจะทำให้มีผลอย่างมากต่อเศรษฐกิจไทยในอนาคต การลดลงของการส่งออกจะทำให้การนำเข้าลดลงทันที ทั้งนี้เพราะรายได้จากการส่งออกจะลดลงอย่างมาก ฉะนั้นการปรับตัวอย่างอัตโนมัติจะเกิดขึ้นในดุลการชำระเงิน¹ อินแกรมยังกล่าวต่ออีกว่า ตลาดภายในของไทยมีขนาดเล็ก สินค้านำเข้าจึงมีหลายชนิด แต่ละชนิดจะมีจำนวนน้อย ดังนั้นหากจะมีการผลิตภายในประเทศเพื่อทดแทนการนำเข้าขนาดการผลิตก็ต้องเป็นขนาดเล็ก และโรงงานก็จะมีขนาดเล็กที่มีต้นทุนสูงขึ้นไปอีกมาก ซึ่งจะต้องพึ่งพาดตลาดที่ได้รับการคุ้มครองตลอดเวลา² จะเป็นผลเสียต่อการพัฒนาเศรษฐกิจไทยในอนาคต

ในกระบวนการปกครองแบบเผด็จการ การที่จะให้บรรลุผลสำเร็จทางเศรษฐกิจ รัฐบาลอาจใช้ความชอบธรรมทางการเมืองบนพื้นฐานของสัญญาประชาคม หากความสนับสนุนจากสาธารณชนโดยทั่วๆ ไป เพื่อแลกเปลี่ยนกับการเติบโตอย่างรุ่งโรจน์ของประเทศ อย่างไรก็ตามในที่สุดแล้วประเทศที่ได้กลายเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ดังกล่าวข้างต้น ได้กลายมาเป็นต้นแบบ (models) ของการดำเนินการทางเศรษฐกิจขั้นสูงของอาเซียน (high-performing Asian economies (HPEs)) ให้แก่ประเทศอย่างอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และ ไทย

ประเทศพม่า และประเทศด้อยพัฒนาอีกจำนวนมาก หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เริ่มต้นการพัฒนาโดยใช้นโยบายอุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้า (import-substituting industrialization (ISI)) หลังจากนั้นอีกกว่าทศวรรษ ก็พบว่าได้เข้าไปอยู่ในวังวนของวัฏจักรอันชั่วร้าย ของความถดถอยทางเศรษฐกิจและการตกต่ำของการส่งออก นำไปสู่ดุลการชำระเงิน และการจำกัดด้านงบประมาณ นำไปสู่การหดตัวต่ำลงของการลงทุน การชะลอตัวของการทำให้ประเทศเป็นอุตสาหกรรม และการหดตัวของการเติบโต และสุดท้ายก็ย้อนกลับไปสู่การตกต่ำของการส่งออก และการขยายตัวเพิ่มขึ้นของการนำเข้าวัตถุดิบ แต่ถ้าได้ดำเนินตามตัวแบบของประเทศที่เป็น นิคส์ (NICs) และ เอชพีเออีส์ (HPEs) แล้วก็จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่การใช้นโยบายการทำให้เป็นอุตสาหกรรมโดยใช้การส่งออกเป็นตัวนำ

¹เจมส์ ซี อินแกรม. (2552). *การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในประเทศไทย 1850-1970*. แปลโดย ชูศรี มณีพุกษ์; และเฉลิมพจน์ เขียมกมลลา. หน้า 337.

²แหล่งเดิม. หน้า 427.

และส่งเสริมการเข้ามาลงทุนของต่างชาติโดยตรง (foreign direct investment (FDI)) ผลที่ตามมาคือการได้บรรลุถึงวัตถุประสงค์แห่งความรุ่งโรจน์ ของการส่งออกและการลงทุนของต่างชาติเพิ่มขึ้น การลดลงของดุลการชำระเงิน และการมีงบประมาณเพิ่มขึ้น การลงทุนขยายตัวสูงขึ้น การพัฒนาให้เป็นอุตสาหกรรมเร็วขึ้น และการเติบโตสูงขึ้น

ปัญหาที่น่าสงสัยก็คือ ทำไม รัฐบาลทหารจึงไม่เอาใจใส่ต่อคำเตือนของนักเศรษฐศาสตร์ที่เป็นชาวพม่าด้วยตนเอง หรือทำไมจึงไม่ดำเนินการตามตัวอย่างของประเทศที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาดังกล่าวมาข้างต้น การกำหนดแนวทางในการพัฒนาโดยใช้นโยบายการปกครองที่ มองเข้าด้านใน (inward-looking regimes) โดยไม่คำนึงถึงการพัฒนาของโลกและประเทศที่อยู่โดยรอบ อย่างไรก็ดี มีคำอธิบายเฉพาะสำหรับรัฐบาลทหารของพม่า ประการหนึ่งก็คือข้อเท็จจริงที่ว่านักเศรษฐศาสตร์จากสถาบันทางเศรษฐศาสตร์ที่ย่างกุ้ง ผู้ซึ่งต้องรับผิดชอบอย่างกว้างขวางต่อการรายงานแผนโคลัมโบที่กล่าวถึงข้างต้นนั้น เป็นผู้ที่อยู่พ้นไปจากชายขอบอำนาจการปกครองของรัฐบาลพม่า อีกประการหนึ่งคือ อิทธิพลของ พลจัตวา ทินเป และ อุ บา เยง มิได้ลดน้อยลงเลยแม้ว่าบุคคลทั้งสองจะได้พ้นไปจากอำนาจเมื่อต้นทศวรรษ 1970 แล้ว ดังนั้นการรับรู้อย่างเป็นทางการก็คือ การตกต่ำของการส่งออกเป็นผลมาจากการที่ประเทศมีนโยบายในการพึ่งตนเอง ดังรายงานของรัฐบาลที่มีต่อประชาชน ใน ค.ศ. 1968-69 ว่า “พม่าจะไม่ยึดถือเอาเศรษฐกิจการส่งออกเป็นหลักเช่นในอดีตอีกต่อไป”¹

ได้เคยมีการเจรจกันระหว่างนายพลเนวินและกลุ่มผู้นำฝ่ายตรงกันข้ามจำนวน 33 คน รวมทั้ง นายกรัฐมนตรีอุนู รองนายกรัฐมนตรี อุบาส่วย และรองนายกฯ อุบาเยง บุคคลทั้งหมดได้ร้องขอให้รัฐบาลยกเลิกแนวทางที่สภาปฏิวัติได้ดำเนินมาเป็นเวลา 7 ปี แต่คำขอร้องนี้ก็ไม่ได้รับการตอบสนองจากนายพลเนวินและสภาปฏิวัติแต่อย่างใด ดังนั้นทุกอย่างก็ยุติ²

ในเดือนกันยายน ค.ศ. 1972 พรรคโครงการสังคมนิยมพม่า (BSPP) ได้ออกเอกสารเกี่ยวกับนโยบายเศรษฐกิจใหม่ ภายใต้ชื่อว่า “นโยบายเศรษฐกิจระยะยาวและระยะสั้นของพรรคโครงการสังคมนิยมพม่า” ซึ่งได้ผ่านการเห็นชอบจากคณะกรรมการกลางของพรรคแล้ว ได้มีการยอมรับอย่างเป็นทางการของผลกระทบที่มีความเกี่ยวโยงกันระหว่างการแยกตัวทางเศรษฐกิจของประเทศกับการ

¹ Myat Thein. (2004). *op. cit.* p. 60.

² *Ibid.*

ดำเนินการทางเศรษฐกิจที่ล้มเหลวของรัฐบาล ถึงแม้ว่า ณ รัฐบาลก็ยังคงไม่เต็มใจที่จะยินยอมให้มีการเข้ามาลงทุนของต่างชาติ (FDI) แต่สิ่งที่รัฐบาลเต็มใจทำก็คือการยกระดับของการช่วยเหลือจากต่างประเทศ¹

สิ่งที่ก่อให้เกิดความล้มเหลวของนโยบายที่ดำเนินมาดังกล่าวของรัฐบาลข้างต้นก็คือการละเลยต่อภาคเกษตรกรรมอย่างต่อเนื่อง (ดูตารางที่ 6) การลงทุนของรัฐที่มีต่อภาคเกษตรกรรมลดลงจากร้อยละ 13 ของงบการลงทุนทั้งหมดใน ค.ศ. 1962-63 ลดลงเป็นร้อยละ 10.6 ใน ค.ศ. 1974-77 ในขณะที่กระบวนการและการผลิต เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 4.9 เป็นร้อยละ 25.8 ในระยะเวลาเดียวกัน

ยิ่งไปกว่านั้น ในนโยบายความเท่าเทียมกันของรัฐบาลในการตรึงราคาผู้บริโภคให้ต่ำและมั่นคงด้วยการรักษาระดับราคาผลผลิตการเกษตรให้ต่ำและไม่เปลี่ยนแปลง ทั่วๆ ที่ราคาสิ่งของอื่นๆ เพิ่มขึ้นสูงขึ้นมีผลกระทบต่อผลิตผลทางการเกษตรอย่างตรงกันข้าม ซึ่งหมายความว่ารายได้ทางการเกษตรที่ลดต่ำลงทำให้แรงจูงใจในการผลิตและการลงทุนลดลงด้วย เป็นผลทำให้เกิดการถดถอยในผลผลิตทางการเกษตร อัตราการเติบโตต่อปี อยู่ที่ร้อยละ 1.76 ซึ่งต่ำกว่าอัตราการเติบโตของประชากร ผลสืบเนื่องที่ตามมาก็คือทั้งการส่งออกและภาษีที่รัฐบาลส่วนกลางจะเก็บได้ก็ลดน้อยลง เมื่อการส่งออกและภาษีหดตัวต่ำลง ก็มีผลกระทบต่อทั้งการนำเข้า การลงทุน รวมไปถึงสิ่งที่เป็นอุปทาน (supply) ทั้งหมด ทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้อ และ ทำให้รายได้ที่แท้จริงลดต่ำลงอย่างรุนแรง

สภาพความยากลำบากทางเศรษฐกิจบังคับให้รัฐบาลต้องทำการปฏิรูป รัฐบาลต้องจัดหาราคาข้าวและพืชผลอื่นๆ ที่อยู่ในความควบคุม ทำให้ราคาสูงขึ้นใน ค.ศ. 1973-74 ตามมาด้วยใน ค.ศ. 1975-76 ด้วยการจัดตั้ง โครงการผลิตข้าวพิเศษไปทั้งเมือง (Whole Township Special Paddy Production Programme) เพื่อเพิ่มผลผลิตโดยผ่านการ ปฏิวัติเขียว (Green Revolution) โดยใช้เมล็ดพันธุ์ที่ให้ผลผลิตสูง ด้วยการใช้น้ำปุ๋ยเคมี ในขณะเดียวกัน มีการปฏิรูปวิสาหกิจที่รัฐเป็นเจ้าของโดยดำเนินการให้เป็นไปตามวิถีทางของการค้า และการลงทุนของเอกชน การเป็นเจ้าของ และได้ดำเนินการในโรงงาน 236 แห่ง รัฐบาลได้ผ่อนคลายนโยบายการพึ่งตัวเองด้วยการกู้ยืมเงินลงทุนจากต่างประเทศ โดยการกู้ยืมจากหน่วยงาน ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นทางการ (ODA -

¹ Ibid.

Official Development Assistance)ได้รับความช่วยเหลือ 2 ครั้ง คือใน ค.ศ. 1974 และ 1986 หลังได้รับการช่วยเหลือ เศรษฐกิจของพม่าก็เริ่มเติบโต การปฏิรูปเหล่านี้ได้กระทำไปพร้อมๆ กับการเริ่มดำเนินการตามแผนสี่ปีช่วงที่สอง ซึ่งจริงๆ แล้วถือว่าเป็นช่วงแรกของแผนยี่สิบปี

แผนยี่สิบปี (Twenty-Year Plan) มีระยะเวลาดำเนินการตั้งแต่ ค.ศ. 1974-75 ถึง 1993-94 มีเป้าหมายที่จะเพิ่มรายได้ต่อหัวของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) เป็นสองเท่า เมื่อสิ้นสุดปีสุดท้ายของแผน เป้าหมายที่สำคัญอีกประการก็คือ ต้องการเปลี่ยนโครงสร้างทางเศรษฐกิจจากเศรษฐกิจการเกษตรไปเป็นเศรษฐกิจอุตสาหกรรมที่มีฐานทางการเกษตรภายในระยะเวลา 20 ปี นอกเหนือจากข้อเท็จจริงที่ว่า ใน ค.ศ. 1985-86 (หรือปีที่สิ้นสุดแผนสี่ปีช่วงสุดท้าย) เป้าหมายทั้งสองดังกล่าวไม่สามารถบรรลุผลได้ตามที่ตั้งไว้ แผนยี่สิบปีได้ถูกยกเลิกไปหลังจากการล่มสลายของการปกครองแบบสังคมนิยมใน ค.ศ. 1988 ดูเหมือนว่าจากประสบการณ์ในอดีต แผนเศรษฐกิจใดๆ ของพม่าที่ไม่ประสบความสำเร็จ ได้เป็นบทเรียนสำหรับปัจจุบัน¹

การประเมินผลและทบทวนแผนพัฒนาที่ได้ดำเนินไปก่อนหน้านี้

การพัฒนาของพม่าหลังจากได้รับเอกราช อาจแบ่งได้เป็น 3 ระยะกว้างๆ คือ ยุคประชาธิปไตย ค.ศ. 1948-62 ยุครัฐบาลคณะปฏิวัติ ค.ศ. 1962-73 และยุคที่สืบเนื่องต่อมาที่อาจเรียกได้ว่าเป็นยุค “เผด็จการสังคมนิยมอย่างแท้จริง” หลังการปฏิวัติของกองทัพในเดือนมีนาคม 1962 และการเข้ามามีอำนาจของสภาปฏิวัติ หลังจากนั้นรัฐบาลใหม่ได้ออกพิมพ์เขียวเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานที่เรียกว่า “วิถีม่าสู่สังคมนิยม” จากแรงผลักดันของเอกสารดังกล่าวและนโยบายของรัฐบาล ทำให้มีผลที่ตามมาในอีกหนึ่งทศวรรษ คือความเป็นพม่า (Burmanization) * ความเป็นสังคมนิยม การพึ่งพาตนเอง และความเป็นกลางอย่างเคร่งครัด

¹ *Ibid.* p. 65.

* หลังพม่าได้รับเอกราช สื่อมวลชนได้รณรงค์ให้มีการฟื้นฟูวัฒนธรรมของพม่าที่สูญหายไปในช่วงอาณานิคม โดยให้กระทำไปพร้อมๆ กับการสร้างชาติ นักชาตินิยมส่วนใหญ่เห็นว่าเมื่ออังกฤษจากไปแล้ว การต่อสู้กับจักรวรรดินิยมก็หมดไปเหลือแต่การต่อสู้ด้านอุดมการณ์ คือการสร้างความเป็นเอกภาพของวิถีชีวิตของชาวพม่าด้วยการรวมเอา

ตาราง 6 ภาคการลงทุนสาธารณะใน ค.ศ. 1962-88 (เป็นร้อยละของทั้งหมด)

	1962-63	1974-77	1978-81	1982-85	1986-87	1987-88
ภาคการผลิต	35.9	58.7	72	65.1	52	53.5
การเกษตร	13	10.6	9.2	11	9.2	12.8
ปศุสัตว์และการประมง	0	3.2	6.5	2.5	2.8	1.9
ป่าไม้	0.2	4.9	3.6	2.7	2.9	3
เหมืองแร่	2	11.1	13.3	8.5	3.8	6.4
กระบวนการผลิต	4.9	25.8	36.4	36	24.1	20.1
การก่อสร้าง	15.8	3.1	3	4.4	9.2	9.3
โครงสร้างพื้นฐาน	27.2	17.7	23.6	17.1	26.5	30.4
พลังงาน	4.2	6.2	5.3	8.3	8.8	12.6
การขนส่งและการสื่อสาร	23.5	17.4	12.4	8.8	17.7	17.8
ภาคบริการ	36.4	17.7	10.3	17.8	21.5	16.1
การค้า	4.9	0	0	0	2.5	2
สังคมและการบริหาร	30.5	0	0	0	18.8	13.8
การเงิน	1	0.9	0	0	0.2	0.3
	100	100	100	100	100	100

ที่มา: รายงานสภาพ การเงิน เศรษฐกิจ และสังคม ต่อสภาประชาชน ที่รายงานใน ค.ศ. 1988-89; Myat Thein. (2004). *Economic Development of Myanmar*. p. 61.

ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณีเข้าด้วยกัน แนวคิดการทำให้เป็นพม่า (Burmanization) ได้ขยายตัวเข้าไปในการค้าและธุรกิจ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เป็นเอกลักษณ์ของชาวพม่า

มีเหตุการณ์เกิดขึ้นหลายประการในตอนปลายทศวรรษ 1960 ที่มีผลกระทบอย่างสำคัญต่อนโยบายเศรษฐกิจและต่อรัฐบาลพม่า ที่สำคัญคือเรื่องเศรษฐกิจและการเมือง เหตุการณ์เหล่านี้มีบทบาทสำคัญที่นำไปสู่การเปิดประชุมพรรคโครงการสังคมนิยมพม่า (BSPP) ครั้งที่หนึ่ง ประกอบกับมีเรื่องสำคัญที่จะต้องตัดสินใจทางเศรษฐกิจและจะต้องได้รับอนุมัติจากพรรค แม้เหตุการณ์เหล่านี้อาจจะไม่เกี่ยวข้องโดยตรง แต่เมื่อรวมกันแล้ว ทำให้เป็นปัญหาสำคัญที่ต้องมีการประชุมอย่างฉับพลัน¹

เศรษฐกิจใน ค.ศ. 1967 มีปัญหาที่รุนแรง มีการขาดแคลนข้าวและอาหารที่จำเป็นอื่นๆ อย่างหนักทำให้ไม่สามารถหาซื้อสินค้าดังกล่าวได้ในท้องตลาดทั่วไป หรืออาจซื้อได้ในตลาดมืดซึ่งมีราคาแพงอย่างมาก ทำให้เกิดการจลาจลของคองกานขึ้นในเดือนสิงหาคม 1967 พลจัตวาทินเป ผู้ยึดมั่นในอุดมการณ์สังคมนิยม และอุบายแย่ง ผู้สนับสนุนพลเรือนได้หมดอิทธิพลไป

นายพลเนวิน ไม่สามารถจะควบคุมนักโทษการเมืองไว้ได้อย่างไม่มีกำหนด นักโทษทั้งหมดจึงได้รับการปล่อยตัวใน ค.ศ. 1968 รวมทั้ง อนุ ซึ่งได้รับการปล่อยตัวไปก่อนหน้านี้แล้ว

การจลาจลต่อต้านชาวจีนเกิดขึ้นใน ค.ศ. 1967 เมื่อการปฏิวัติวัฒนธรรมขยายไปสู่เมืองย่างกุ้ง การที่ชาวพม่าก่อการจลาจลต่อต้านชาวจีน เนื่องจากเหตุผลทางด้านเศรษฐกิจและความเป็นชาตินิยมของชาวพม่า ชาวจีนถูกกล่าวหาว่ากักตุนสินค้าและขึ้นราคาสินค้าในช่วงวิกฤติขาดแคลนข้าว ทำให้ชาวพม่าโกรธแค้น ได้เข้าทำร้าย ฆ่าฟัน และทำลายบ้านเรือนและร้านค้าของชาวจีน มีการปล้นสะดมและเผาทำลาย รัฐบาลต้องประกาศกฎอัยการศึกและใช้กำลังทหารและตำรวจเข้าควบคุมสถานการณ์ การจลาจลจึงสงบลง²

การที่ต้องเผชิญกับความตกต่ำทางเศรษฐกิจและการต่อต้านทางการเมือง ทำให้รัฐบาลต้องการปฏิรูปนโยบายและโครงสร้างบางประการ จากการประชุมพรรคโครงการสังคมนิยมพม่า (BSPP) ใน ค.ศ. 1971 พรรคได้ยอมรับหลักการชี้ว่า 6 ประการ สำหรับการร่างรัฐธรรมนูญใหม่ ใน ค.ศ. 1972 พรรคได้กำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจใหม่เรียกว่าแผนสี่ปี หรือที่เรียกว่า “นโยบายเศรษฐกิจ

¹David I. Steinberg. (1981). *op. cit.* p. 38.

²วิลเลียม ธารวรรณสาร. (2539). การจลาจลต่อต้านชาวจีนในพม่า (พ.ศ. 2510). ใน *สารานุกรมประวัติศาสตร์สากล สมัยใหม่: เอเชีย เล่ม 1*. หน้า 190

ระยะยาวและระยะสั้นของพรรคโครงการสังคมนิยมพม่า” (Long-Term and Short-Term Economic Policies of the Burmese Socialist Programme Party)) และการเปลี่ยนระบบนิติบัญญัติแบบสองสภาซึ่งกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ค.ศ. 1947 มาเป็นแบบสภาเดียวที่เรียกว่า “ปิยทุ หลุดตอว์” (Pyithu Hluttaw) หรือสภาแห่งชาติ ซึ่งสมาชิกสภาจะประกอบด้วยสมาชิกที่มาทั้งจากการเลือกตั้งและมาจากการแต่งตั้ง¹

การประชุมพรรคโครงการสังคมนิยมพม่าครั้งแรก

จากปัญหาเศรษฐกิจที่รัฐบาลต้องเผชิญ ทำให้พรรคโครงการสังคมนิยมพม่าต้องเปิดประชุมสมัชชาครั้งแรกขึ้นระหว่างวันที่ 28 มิถุนายน ถึง 11 กรกฎาคม ค.ศ. 1971 โดยมีนายพลเนวิน เป็นประธาน และมีพลจัตวา ซานยู (San Yu) เป็นเลขาธิการ ผลการประชุม พรรคลานซิ่น ได้มอบหมายให้คณะกรรมการจัดการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ของพม่าขึ้น

ในการประชุมพรรคดังกล่าว ได้มีการเสนอเอกสารขึ้นมาชุดหนึ่งมีความยาว 97 หน้า เป็นการอธิบายถึงปัญหาเศรษฐกิจที่รัฐบาลต้องเผชิญในช่วงก่อนหน้า และยุทธวิธีในการแก้ปัญหา จากเอกสารดังกล่าวเป็นจุดเริ่มต้นของการวางแผนเศรษฐกิจพม่าในระยะยาว ซึ่งได้มีการเขียนแผนขึ้นในปี 1972

นโยบายเศรษฐกิจระยะยาวและระยะสั้นของพรรคโครงการสังคมนิยมพม่า (Long-Term and Short-Term Economic Policies of Burma Socialist Programme Party)

หลังการประชุมพรรคลานซิ่นแล้ว ได้มีการกำหนดให้มีการวางแผนเศรษฐกิจของพม่าในระยะยาว โดยมีการออกเอกสารขึ้นมาอธิบายปัญหาเศรษฐกิจ และกำหนดแนวทางในการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นในการวางแผนเศรษฐกิจของพม่า

เอกสารนี้ต้องการให้มีการร่างแผนยี่สิบปีขึ้นโดยแบ่งแผนดังกล่าวออกเป็นห้าระยะๆ ละสี่ปี โดยเพียงกำหนดแนวทางทั่วไปอย่างกว้างๆ ที่สามารถนำมาปรับใช้ได้กับแผนยี่สิบปี และต้องการให้ใช้วิธี

¹ Hal Hill; & Sisira Jayasuriya. (1986). *An Inward-Looking Economy in Transition: Economic Development in Burma since the 1960s*. p. 8.

“สังคมนิยมวิถีพม่า” (Burmese Way to Socialism) เป็นพื้นฐานของเป้าหมายทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง แผนดังกล่าวได้มีการขยายขอบเขตออกไปอย่างกว้างขวางด้วยการยินยอมให้ภาคเอกชนได้เข้ามามีบทบาทในแผนและต้องการให้มีความหลากหลายในทางเศรษฐกิจ ในรายงานได้จัดลำดับรายการที่จะต้องทำก่อนเพื่อการพัฒนา คือ

(1) ขยายการผลิตทางภาคเกษตรกรรม การประมง ปศุสัตว์ และป่าไม้ และเพิ่มการส่งออก

(2) จัดตั้งอุตสาหกรรมเพื่อทำการผลิตสินค้าสำหรับผู้บริโภคทดแทนการนำเข้า ด้วยการขยายงานภาคเกษตรกรรม ประมง ปศุสัตว์ และป่าไม้

(3) ยกกระตือรือร้นการผลิตเหมืองแร่สู่ระดับสูงสุด เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับอุตสาหกรรมหนักโดยมีฐานมาจากการผลิตเหมืองแร่เช่นกัน

เป็นที่น่าสังเกตว่าคณะกรรมการกลางพรรคโครงการสังคมนิยมพม่า ได้กำหนดรายละเอียดของนโยบายเศรษฐกิจระยะสั้น เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายระยะยาวที่ได้กำหนดไว้ในเอกสาร ซึ่งนโยบายทางเศรษฐกิจทั่วไป ของพรรคโครงการสังคมนิยมพม่าได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนดังนี้¹

(1) กำหนดให้เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เป็นพื้นฐานของสังคมนิยมในสหภาพสาธารณรัฐสังคมนิยมพม่าภายในระยะเวลา 20 ปี

(2) ให้มีความสอดคล้องกันของนโยบายเศรษฐกิจระหว่างภาคเศรษฐกิจต่างๆ

(3) เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จในการดำเนินการทางเศรษฐกิจของชาติ ด้วยการวางแผนและส่งเสริม ความก้าวหน้าของโครงสร้างทางเศรษฐกิจของสหภาพพม่าอย่างเหมาะสม

(4) สร้างระบบเศรษฐกิจบนพื้นฐานของการค้า

(5) ให้คำแนะนำและควบคุมอย่างมีระบบและเพื่อให้แน่ใจได้ว่าผู้จัดการแต่ละคนมีความรับผิดชอบเพิ่มมากขึ้นในทุกกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

(6) คนงานควรมีความรับผิดชอบเพิ่มมากขึ้นเท่ากับสิทธิที่เขาได้รับ

(7) ลดความเสียหายและลดการใช้ทรัพย์สินที่เป็นของสาธารณะและของสหกรณ์ในทางที่ผิด

¹David I. Steinberg. (1981). *op. cit.* p. 39-40.

- (8) กำหนดรูปแบบของระบบควบคุมทางการเงินที่เหมาะสมกับการประกอบการทางเศรษฐกิจ
- (9) ลดค่าใช้จ่ายในการผลิตและยกระดับการผลิตให้สูงขึ้น
- (10) ลดราคาสินค้าพื้นฐานสำหรับผู้บริโภคและส่งเสริมสวัสดิการของคนทำงานโดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับอาหาร เครื่องนุ่งห่ม และที่อยู่อาศัย
- (11) ใช้ประโยชน์จากปัจจัยการผลิตของภาคสาธารณะและภาคเอกชนเพื่อประโยชน์สูงสุดของประเทศ
 - (12) ขจัดการว่างงานและตลาดมืด
 - (13) สร้างระบบการศึกษาให้เหมาะสมกับการประกอบการทางเศรษฐกิจ
 - (14) ส่งเสริมความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจที่ดีกว่ากับต่างประเทศ

ในรายงานได้เน้นถึงสภาพความขาดแคลนทางเศรษฐกิจของชาวพม่า สภาพที่เสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็วในตอนปลายของทศวรรษ 1960 ขณะที่การลดค่าเงินบาททำให้การส่งออกลดลงรวมถึงการหารายได้จากเงินตราต่างประเทศก็ลดลงอย่างรวดเร็ว ข้อบกพร่องที่คณะกรรมการกลางพรรคโครงการสังคมนิยมพม่าได้ตั้งข้อสังเกตไว้มีดังต่อไปนี้

- (1) ถึงแม้ว่าพรรคโครงการสังคมนิยมพม่าจะสามารถจัดวางระเบียบโครงการทางการเมืองไว้ได้อย่างถูกต้อง แต่ไม่สามารถจัดวางระเบียบโครงการทางเศรษฐกิจและนโยบายเศรษฐกิจระยะยาวได้อย่างถูกต้อง
- (2) ในการดำเนินงานขององค์กรของรัฐบาลด้วยการจัดวางนโยบายทางเศรษฐกิจที่เป็นไปได้ แต่ความร่วมมือกันและการประสานกันขององค์กรเหล่านั้นมีจุดอ่อนอยู่มาก และนโยบายเศรษฐกิจของแต่ละองค์กรก็มักจะไม่ลงรอยกันหรือเข้ากันไม่ได้
- (3) เศรษฐกิจของชาติที่ไม่ประสบความสำเร็จเป็นผลมาจากการวางแผน
- (4) ผู้บริหารองค์กรของรัฐบาลและการประกอบการสาธารณะจะดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจในลักษณะกึ่ง-ราชการ มากกว่าจะดำเนินการในรูปแบบของการค้า
- (5) เนื่องจากความอ่อนแอของผู้บริหารที่จะรับผิดชอบต่องานในระดับต่างๆ ระบบการควบคุมและบริหารคนงานไม่สามารถจะเป็นไปได้ ทำให้เกิดการหย่อนยานทางวินัย
- (6) ถึงแม้ว่าคนงานจะมีสิทธิเพิ่มขึ้น แต่ก็ไม่คำนึงถึงหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบต่อสิทธิที่เพิ่มขึ้น

¹ Ibid. p. 40-41.

(7) ได้พบความเสียหายและการใช้ทรัพย์สินสาธารณะในทางที่ผิดเพิ่มมากขึ้นเป็นการกระทำที่มีผลและไม่ค่อยถูกลงโทษ

(8) เมื่อระบบการควบคุมทางการเงินไม่สามารถกระทำได้ด้วยลักษณะของอุตสาหกรรมและการจัดตั้ง ความยุ่งยากก็เกิดขึ้นในขบวนการการผลิตและเป็นอุปสรรคในการเพิ่มผลผลิต

(9) ระบบการขนถ่ายสินค้าจากโรงงานไปสู่องค์กรทางการค้าจากราคาโรงงานทำให้ผลิตภัณฑ์มีราคาสูงขึ้นทำให้การผลิตต่ำลง

(10) การขึ้นราคาสินค้าบางชนิดเนื่องจากปัญหาทางการเงินทำให้สินค้ามีราคาสูงขึ้นซึ่งจะไปกระทบกับค่าครองชีพของคนงาน

(11) ถึงแม้ว่าการลงทุนสาธารณะจะเพิ่มขึ้น แต่การลงทุนทั้งหมดภายในประเทศกลับลดต่ำลงเนื่องมาจากการไม่ยินยอมให้เอกชนลงทุน ภายใต้ระบบสังคมนิยมนั้นสามารถยินยอมให้ภาคเอกชนเข้ามามีกิจกรรมในทางเศรษฐกิจได้

(12) เมื่อไม่ยินยอมให้เอกชนเข้ามาลงทุนและมีบทบาทในทางเศรษฐกิจ นอกจากนั้นการประกอบการสาธารณะก็ไม่สามารถจัดหางานให้คนมีงานทำได้การว่างงานและตลาดมืดก็เพิ่มขึ้น

(13) การศึกษาในปัจจุบันไม่อยู่ในแนวทางธุรกิจเนื่องจากไม่สามารถที่จะวางแผนการสร้างกำลังคนมารับ

(14) การที่ค่าใช้จ่ายในการบริหารและการผลิตสูงซึ่งเป็นจุดอ่อน เนื่องจากวิธีการในการจ้างงานมาเน้นที่การบริหารมากกว่าที่จะเน้นในภาคการผลิต

(15) ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับต่างประเทศอ่อนแอ

ในรายงานได้กล่าวถึงรายละเอียดที่ต่องการการแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ให้ถูกต้องในแต่ละภาคส่วนของเศรษฐกิจ รวมถึงการเงินและการวางแผนระดับชาติ นโยบายอุตสาหกรรมและแหล่งทรัพยากร การเกษตรและขอบเขตที่เกี่ยวข้อง การค้า การก่อสร้าง การสื่อสาร ฯลฯ

นโยบายอื่นๆ ของพม่าที่มีความสำคัญ คือนโยบายการทำให้เป็นอุตสาหกรรมของชาติ ทฤษฎีที่นำไปสู่ความเป็นรัฐสังคมนิยม ทั้งหมดนี้ได้ถูกยกเลิกไป สิ่งที่เข้ามาแทนที่คือสิ่งที่เป็นจุดแข็งของพม่าได้รับการจัดให้อยู่ในลำดับแรกๆ คือสิ่งที่เป็นทุนทางทรัพยากร รัฐบาลยอมรับว่าพม่าเป็นประเทศลิกธรรมและด้วยความสำคัญดังกล่าวทำให้ได้รับการจัดลำดับให้อยู่ในช่วงแรกๆ ของแผนพัฒนา สิ่งที่ได้รับการเน้นเช่นเดียวกัน คือป่าไม้ ปศุสัตว์ ประมง การเน้นจะวางไว้ที่ภาคเศรษฐกิจของพม่าที่มี

ความก้าวหน้า ส่วนเหมืองแร่จัดอยู่ในลำดับที่สาม ลำดับที่สองคือสินค้าที่เป็นเครื่องอุปโภคและบริโภค สินค้าที่เป็นเครื่องอุปโภคและบริโภคเป็นจุดอ่อนของรัฐบาลที่ก่อปัญหาอย่างยาวนาน และได้รับการร้องขอให้มีการปฏิรูปรัฐบาลได้สร้างแรงจูงใจให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจ การทำให้รัฐวิสาหกิจดำเนินกิจการอย่างเป็นการค้า ด้วยการให้แรงจูงใจแก่องค์กรหรือส่วนบุคคลผู้ได้ปฏิบัติงานมาดีให้ได้รับผลประโยชน์ตลอดเวลาที่มีการเติบโตทางเศรษฐกิจ

มีการยอมรับว่ารัฐบาลไม่ได้ให้ความสนใจแก่ภาคเอกชน ทั้งๆ ที่ภาคเอกชนมีบทบาทที่สำคัญในสังคมมาอย่างต่อเนื่อง ในรายงานระบุว่า การละเลยต่อนโยบายที่มีต่อภาคเอกชนทำให้เกิดการถดถอยในการจ้างงาน ในขณะที่รัฐบาลไม่มีแหล่งทรัพยากรเพียงพอที่จะรองรับการจ้างงานหรือการผลิตสินค้า จึงทำให้เกิดการเติบโตของตลาดมืดและการไม่มีงานทำ ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่พรรคโครงการสังคมนิยมพม่าต้องเผชิญ

สุดท้าย รายงานถึงความล้มเหลวในการโดดเดี่ยวตนเองของพม่าในทางเศรษฐกิจ ในขณะที่พม่าระมัดระวังในนโยบายรักษาความเป็นกลางของตนในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ แต่ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศกลับเสื่อมทรามลง มีการยอมรับว่าถ้าพม่าต้องการที่จะพัฒนา การที่จะหวังพึ่งแต่เพียงทรัพยากรของตนเองอย่างเดียวเท่านั้นไม่เป็นการเพียงพอ พม่าจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือจากต่างประเทศด้วย

ผลของการเปลี่ยนแปลงนโยบายเศรษฐกิจ(The Effects of Economic Policy Change)

แผนสี่ปีระยะแรก (First Four-Year Plan)ค.ศ. 1971-72 – 1973-74

เริ่มในเดือนตุลาคม 1971 สิ้นสุดในเดือนมีนาคม 1974 เป็นความพยายามครั้งแรกในการวางแผนของทหาร ซึ่งได้กระทำในช่วงทศวรรษ 1960 แต่มิได้ประกาศต่อสาธารณชน เดิมเป็นแผน 7 ปี กำหนดตั้งแต่ ค.ศ.1964-71 แผนสี่ปีเน้นทางด้านเกษตรกรรมกล่าวว่าเริ่มตั้งแต่ ค.ศ.1967 แผนนี้ประสบผลสำเร็จทางด้านเกษตรกรรมในปีแรกของแผน คือใน ค.ศ.1971-72 มีผลผลิตเพิ่มขึ้น ร้อยละ 2.7 แต่

ในปีที่สอง ผลผลิตเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 2.2 ซึ่งรัฐบาลยอมรับว่า “อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจต่ำกว่าการเติบโตของประชากร สภาพเศรษฐกิจของแต่ละบุคคลค่อนข้างต่ำ”¹

แผนสี่ปีระยะที่สอง (Second Four Year Plan) ค.ศ. 1974-75 – 1977-78²

แผนสี่ปีระยะที่สอง ตั้งเป้าอัตราการเติบโตของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ไว้ที่ร้อยละ 4.5 รัฐบาลมีความพยายามอย่างเต็มที่เพื่อที่จะบรรลุตามเป้าหมายของนโยบายใหม่ มีการขยายการส่งออกและการลงทุนสาธารณะ

ในปีแรกของแผนอัตราการเติบโตไม่สามารถบรรลุถึงแผนที่วางไว้ ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรตกต่ำเนื่องจากเกิดน้ำท่วมใหญ่ ทำให้การเติบโตชะลอตัวลง และอาจเนื่องมาจากการที่ประชากรเพิ่มขึ้น มีการตกต่ำของปุ๋ยสัตว์ และประมง ในขณะที่ผลผลิตของอุตสาหกรรมเกษตรก็ตกลงด้วยเช่นเดียวกันทั้งในการค้าภายในประเทศและการค้าต่างประเทศ

ในปีที่สองของแผน ค.ศ. 1975-76 มีการฟื้นตัวขึ้นเล็กน้อย เป็นผลมาจากการปรับปรุงการดำเนินงานทางการเกษตรที่มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นในภาคส่วนอื่นๆ ในช่วงครึ่งหลังของ ค.ศ. 1975-76 ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น ในขณะที่วัตถุดิบอุตสาหกรรมมีปริมาณเพิ่มขึ้นมาก ในขณะที่รัฐวิสาหกิจ (State Economic Enterprise, SEE) เริ่มตอบสนองต่อหลักการการทำให้เป็นการค้า (commercialization) ซึ่งเห็นได้ชัดในการประชุมพรรคโครงการสังคมนิยมพม่าครั้งแรกใน ค.ศ. 1971 และได้รับการรับรองอย่างเป็นทางการใน ค.ศ. 1972 อย่างไรก็ตาม ภาคเหมืองแร่และป่าไม้ไม่มีสิ่งใดแสดงให้เห็นว่าได้มีการปรับปรุงในช่วงนี้

ปีที่สามของแผน ค.ศ. 1976-77 การเติบโตขยายตัวสูงขึ้นถึงร้อยละ 5.9 เป้าที่วางไว้เท่ากับร้อยละ 6.9 เกิดจากการปรับปรุงภาคการผลิตทั้งหมด รวมทั้งป่าไม้

¹ David I. Steinberg. (1981). *op. cit.* 45.

² *Ibid.* p. 47.

ปีสุดท้ายของแผน ค.ศ. 1977-78 ข้อมูลระบุว่ามีการเติบโตสูงกว่าปีใดๆ ของแผน โดยสูงถึงร้อยละ 6.4 ซึ่งตั้งเป้าไว้ที่ร้อยละ 6.6 ในปีนั้น เหมือนแร่ ป่าไม้ ปศุสัตว์มีการเติบโตได้เกินกว่าเป้า แม้ว่าการเกษตรจะทำได้ไม่ดีนัก

ตัวเลขสถิติของรัฐบาลระบุว่า ใน ค.ศ. 1977-78 ภาคสาธารณะมีการเติบโตอยู่ที่ร้อยละ 35.9 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ภาคสหกรณ์อยู่ที่ร้อยละ 3.3 และภาคเอกชน (รวมทั้งภาคเกษตรกรรมด้วย) อยู่ที่ร้อยละ 60.8

ในระยะต้น แผนถูกทำให้ล่าช้า มิใช่เป็นเพราะน้ำท่วมแต่เพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากการขาดแคลนข้าวภายในประเทศด้วย ซึ่งมีผลทำให้การส่งออกตกต่ำ และยังไม่มียอดต่อการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ ในขณะที่สินค้าส่งออกมีราคาสูงขึ้นในตลาดโลก ดัชนีราคาผู้บริโภคที่ร่วงลงสูงขึ้นถึงร้อยละ 20 จนกระทั่งถึงเดือนพฤศจิกายน 1974 มีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อกลุ่มผู้มีรายได้ต่ำและผู้มีรายได้ปานกลาง ดัชนีราคาผู้บริโภคยังคงสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องจนถึงร้อยละ 40 ในเดือนพฤศจิกายน 1975

แผนสี่ปีระยะที่สาม (The Third-Four Year Plan) ค.ศ. 1978-79 – 1981-82¹

แผนระยะที่สามได้ตั้งเป้าไว้ที่ร้อยละ 6.6 การที่ตั้งเป้าการเจริญเติบโตสำหรับแผนนี้ไว้ค่อนข้างสูง เพราะต้องการให้แผนบรรลุผล ภาคอุตสาหกรรมและอุตสาหกรรมเกษตร จะได้รับการเน้นเป็นพิเศษ มีการจัดสรรการลงทุนให้แก่ภาคการผลิต (manufacturing) มากเป็นพิเศษ เพราะเป็นโครงการที่ต้องใช้ทุนสูง และบางโครงการได้ล่าช้ามาตั้งแต่แผนระยะที่สอง เป้าหมายทางด้านมหภาคของแผนระยะที่สามนี้ส่วนใหญ่สามารถบรรลุผลตามที่ตั้งไว้ ส่วนเป้าหมายการเติบโตมีการขยายตัวเล็กน้อย (ร้อยละ 6.7) ส่วนใหญ่จะมีผลผลิตสูงขึ้นอย่างรวดเร็วในภาคเกษตรกรรม (ร้อยละ 8.6 ต่อปี) สูงกว่าเป้าหมายที่วางไว้ค่อนข้างมาก คือตั้งเป้าหมายไว้ที่ ร้อยละ 5.8

แผนห้าปี (The Five Year Development Programme) ค.ศ. 1980-81–1984-85

แผนห้าปีนี้ได้ถูกกำหนดขึ้นในเดือน เมษายน 1974 โดยรวมเอาช่วงของการดำเนินการของแผนสี่ปีระยะที่สามที่เหลืออีก 2 ปี รวมกับอีก 3 ปีของแผนสี่ปีระยะที่สี่ ที่ยังไม่ได้กำหนดขึ้น แผน

¹ Hal Hill; & Sisira Jayasuriya. (1986). *op. cit.* p. 11

ดังกล่าวนี้ถูกกำหนดโดยที่ประชุมกลุ่มผู้ที่บริจาคเงินช่วยเหลือให้แก่พม่า (Burma Donor Group Meeting) ซึ่งธนาคารโลกเป็นประธาน ตามเป้าหมายของแผน คาดการณ์ไว้ว่าในช่วงระหว่าง ค.ศ. 1979-80 – 1984-85 ผลผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ น่าจะอยู่ระหว่าง 32,875 ล้านจ๊าด ถึง 45,253 ล้านจ๊าด การลงทุนควรจะอยู่ระหว่าง 5,590 ล้านจ๊าด ถึง 8,650 ล้านจ๊าด คือ สูงระหว่างร้อยละ 17 ถึงร้อยละ 19.1 ของผลผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ การส่งสินค้าเข้าควรจะอยู่ระหว่าง 4,372 ล้านจ๊าด ถึง 5,580 ล้านจ๊าด ขณะที่การส่งออกที่ได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้นควรจะอยู่ระหว่าง 2,589 ล้านจ๊าด ถึง 4,563 ล้านจ๊าด ภายใต้การคาดการณ์ดังกล่าว ความช่วยเหลือจากต่างประเทศควรจะอยู่ระหว่าง 2,270 ล้านจ๊าดใน ค.ศ. 1979-80 ถึง 2,134 ล้านจ๊าด ใน ค.ศ. 1984-85¹

เมื่อสิ้นสุดแผนสี่ปีระยะที่ 4 (31 มีนาคม 1985) ปรากฏว่าการเติบโตอย่างยั่งยืนยังคงเป็นไปในระดับปานกลาง แผนนี้ยังคงเน้นที่การเติบโตทางเศรษฐกิจซึ่งตั้งเป้าไว้อยู่ที่ร้อยละ 6.3 ภาคที่มีการเติบโตอย่างรวดเร็วคือในด้านพลังงาน (ร้อยละ 18.2) การสื่อสาร (ร้อยละ 16.4) และเหมืองแร่ (ร้อยละ 12.8) การลงทุนสาธารณะคาดว่าจะอยู่ที่ 37 พันล้านจ๊าด ซึ่งเป็นราคาใน ค.ศ. 1981 หรือประมาณ 4.6 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ตามอัตราแลกเปลี่ยนอย่างเป็นทางการที่ใช้อยู่ คาดว่าประมาณ หนึ่งในแปดของทั้งหมด (550 ล้านดอลลาร์สหรัฐ) จะมาจากแหล่งภายนอก²

กล่าวโดยสรุป แผนสี่ปีระยะที่หนึ่งถูกนำมาใช้ในเดือนตุลาคม 1971 และถูกยกเลิกไปใน ค.ศ. 1974 เพราะมีการปรับปรุงนโยบายใหม่ของ วิถีพม่าสู่สังคมนิยม ดังนั้น แผนระยะยาวจริงๆ แล้วจึงเริ่มในระยะเวลาที่สองของแผนใน ค.ศ. 1974 ในแผนระยะที่สองนี้เป็นที่น่าสังเกตว่าได้ให้ความสำคัญกับภาคเกษตรกรรมก่อนภาคอุตสาหกรรมและยอมรับบทบาทของภาคเอกชนในการพัฒนาเศรษฐกิจ มีการเรียกร้องให้มีการจัดตั้งระบบเศรษฐกิจบนพื้นฐานการค้า และระบุถึงความต้องการความช่วยเหลือจากภายนอกประเทศ มีการนำเอาระบบการจูงใจ (bonus system)* เข้าไปใช้ในรัฐวิสาหกิจ และมีการ

¹ จุมพล นิมพานิช. (2532). ลัทธิการเมืองและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาของสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า. ใน *ลัทธิการเมืองและยุทธศาสตร์ในการพัฒนา*. หน้า 451.

² Hal Hill; & Sisira Jayasuriya. (1986). *op. cit.* p. 13.

* เป็นระบบการให้รางวัลเพื่อจูงใจในการผลิต ให้ทำการผลิตได้มากขึ้น รางวัลที่ให้อาจเป็นเงิน สิ่งของหรือผลประโยชน์อย่างอื่น

นำเอาระบบการจูงใจไปใช้กับชาวนาเพื่อให้เกิดการปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตและเพื่อเพิ่มผลผลิตในช่วงของแผนระยะที่สอง (ค.ศ. 1974-75 – 1977-78) อัตราการเติบโตได้ผลเป็นที่น่าพอใจอยู่ที่ร้อยละ 4.8 ซึ่งโตกว่าเป้าที่วางไว้ที่ร้อยละ 4.5 เหตุผลเนื่องมาจากภูมิอากาศดี และมีการปฏิรูปสถาบัน ผลจากการเติบโตดังกล่าวเป็นตัวเร่งการพัฒนาในช่วงครึ่งหลังของแผนระยะที่สองและยังต่อเนื่องไปยังแผนระยะที่สาม (ค.ศ.1978-79 – 1981-82) ด้วยอัตราการเติบโตที่ร้อยละ 6.7 ส่วนใหญ่เป็นผลสำเร็จจากภาคการเกษตรซึ่งมีอัตราการเติบโตต่อปีที่ร้อยละ 8.6 มาจากโครงการผลิตข้าวพิเศษไปทั่วเมือง โดยอยู่ในช่วงของแผนระยะที่สามพร้อมๆ กับการเปลี่ยนนโยบายไปใช้ระบบการตลาด ถึงแม้ว่าแรงที่เป็นตัวเร่งการเติบโตในภาคการเกษตรจะอ่อนลงหลังค.ศ.1982-83 เป็นผลมาจากการชะลอตัวของ การปฏิวัติเขียว การดำเนินการของแผนในระยะที่สี่ (ค.ศ.1982-83 – 1985-86) ผลยังคงอยู่ในระดับที่ดี ด้วยอัตราการเติบโตเฉลี่ยต่อปีอยู่ที่ร้อยละ 5.5 อัตราการเติบโตที่น่าพอใจ ได้แก่ในภาคการเกษตร (ร้อยละ 6.6) ป่าไม้ (ร้อยละ 12.7) ไฟฟ้า (ร้อยละ 14.6) และการสื่อสาร (ร้อยละ 13.2) เป็นปัจจัยหลักที่บรรลุผลการเติบโต กล่าวโดยสรุป การฟื้นตัวของเศรษฐกิจพม่าในช่วงนี้เป็นผลมาจากการปฏิรูปเศรษฐกิจและการเมืองในค.ศ.1974 อย่างไรก็ดี เศรษฐกิจของพม่าเริ่มเสื่อมลงหลัง ค.ศ.1983 เมื่อการส่งออกเริ่มตกลงอันเป็นผลมาจากการลดลงของปริมาณการผลิตข้าวในประเทศและราคาข้าวในตลาดโลกลดต่ำลง¹

สรุปท้ายบท

แม้จะมีความเชื่อว่า ความเป็นเผด็จการในประเทศโลกที่สามสามารถจะเยียวยาความยากจนของประชาชนได้ ด้วยการจัดหาวัตถุ ความมั่งคั่ง ความมั่นคง ความมีระเบียบ ความปลอดภัยต่อชีวิต หรือความสามารถที่จะบรรลุถึงเป้าหมายที่สะท้อนถึงความต้องการของคนส่วนใหญ่ แต่ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศในโลกที่สาม ไม่ว่าจะระดับของอิทธิพลทางการเมืองหรือการรับรู้ของบุคคลเหล่านั้นจะเป็นอย่างไรก็ตามแต่มีเหตุผลอยู่น้อยเหลือเกินที่ประชาชนจะพอใจ ต่อการปกครองของรัฐบาลทหาร ที่มีพรรคการเมืองเพียงพรรคเดียว หรือผู้ปกครองเพียงคนเดียว ที่ทำการปกครองประเทศอยู่เป็น

¹Mya Than; & Joseph L.H. Tan. (1990). *op. cit.* p. 3-4.

ระยะเวลาที่ยาวนาน ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ส่วนใหญ่ ขอบเขตของอำนาจและอิทธิพลระหว่างความเป็นพลเรือนและทหารนั้นไม่มีเส้นแบ่งที่ชัดเจนแน่นอน ในประเทศที่มีความแตกต่างหลากหลายอย่างเช่นพม่า อินโดนีเซีย และประเทศไทย ผู้นำส่วนใหญ่ มักจะมาจากกองทัพ เช่นนายพลเนวิน นายพลชูฮาร์โต และพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ในบางประเทศ เช่นประเทศไทยทหารเข้าแทรกแซงทางการเมือง ด้วยการทำการปฏิวัติและพยายามทำการปฏิวัติหลายครั้งมาก ในขณะที่ ผู้นำทางทหารของพม่าและอินโดนีเซียสามารถครองอำนาจทางการเมืองได้อย่างยาวนาน และค่อนข้างมีความมั่นคง แม้ว่าจะมีความตึงเครียดทางการเมืองค่อนข้างมาก อย่างไรก็ตาม นับตั้งแต่ทศวรรษ 1970 เป็นต้นมา ทหารในประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พบว่าตนเองมีบทบาทเพิ่มมากขึ้นในการป้องกันการเมืองภายใน เพราะสภาพความเปราะบางในประเทศเหล่านี้มีส่วนทำให้ทหารเข้ามาแทรกแซงทางการเมือง¹

สถานการณ์ทางการเมืองของพม่าภายหลังได้รับเอกราช เมื่อวันที่ 4 มกราคม ค.ศ. 1948 ภายใต้การปกครองของรัฐบาลพรรคสันนิบาตเสรีภาพประชาชนต่อต้านฟาสซิสต์ ที่มีนายอู๋ เป็นนายกรัฐมนตรี ที่มีแต่ปัญหาที่รุกร้าเข้ามาทุกด้าน นับตั้งแต่ปัญหาการต่อสู้ทางการเมืองเนื่องจากเกิดความแตกแยกภายในพรรครัฐบาล ปัญหาการก่อการร้ายของพรรคคอมมิวนิสต์ ปัญหาชนกลุ่มน้อยจนเกิดเป็นสงครามกลางเมือง ตลอดไปจนถึงความล้มเหลวในการพัฒนาเศรษฐกิจ ปัญหาเหล่านี้ทำให้นายอู๋ จำเป็นต้องเชิญทหารภายใต้การนำของนายพลเนวิน ให้เข้ามาจัดตั้งรัฐบาลรักษาการ ทำการปกครองประเทศ ตั้งแต่ ค.ศ. 1958-1960 เป็นเวลา 18 เดือน จากนั้นได้จัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปขึ้นใน ค.ศ. 1960 พรรคสันนิบาตเสรีภาพประชาชนต่อต้านฟาสซิสต์ได้รับเลือกตั้งกลับเข้ามาอีกครั้ง นายอู๋เข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 4 เมษายน ค.ศ. 1960 แต่การบริหารงานของนายอู๋ไม่ประสบความสำเร็จ ต้องเผชิญกับปัญหาที่เคยเกิดขึ้นในสมัยที่เป็นรัฐบาลครั้งแรก และไม่สามารถแก้ปัญหาต่างๆ ให้ลุล่วงไปได้ก่อให้เกิดความไม่พอใจในกลุ่มทหารจนเป็นผลให้ในที่สุด เมื่อวันที่ 2 มีนาคม ค.ศ. 1962 คณะทหารภายใต้การบังคับบัญชาของนายพลเนวิน ได้ทำการรัฐประหาร และได้สถาปนารัฐบาลเผด็จการสังคมนิยมขึ้นปกครองประเทศพม่าด้วยกฎเหล็กต่อมาอีก 26 ปี นับตั้งแต่ ค.ศ. 1962-1988

¹Ehsanul Haque. (2012). *Pro-Democracy Forces versus Authoritarianism in Burma: An Assessment*. (online).<http://www.cdrb.org/journal/2004/1/2.pdf>

และปกครองต่อมาด้วยรัฐบาลเผด็จการทหาร ที่เป็นทายาททางการเมืองของนายพลเนวินสืบต่อมาจนปัจจุบัน

หลังการปฏิวัติกองทัพได้ออกเอกสารที่สำคัญ 3 ฉบับคือ วิธีพม่าสู่สังคมนิยม ระบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม และธรรมนูญพรรคโครงการสังคมนิยมพม่า จากเอกสารทั้งสามฉบับได้กลายเป็นหลักที่รัฐบาลคณะปฏิวัติได้ยึดถือเป็นแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจของพม่ามาตั้งแต่ ค.ศ. 1962 จนถึง ค.ศ. 1971 บุคคลที่มีอิทธิพลต่อแนวคิดทางเศรษฐกิจสังคมนิยมที่สำคัญคือ พลจัตวาทินเป ผู้เคร่งครัดต่อทฤษฎีมาร์กซิสต์ และอูบาเย่งผู้สนับสนุน บุคคลทั้งสองอาจเรียกได้ว่าเป็นวิศวกรทางสังคมของกองทัพในการวางรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจพม่าในยุคต้นทศวรรษ 1960 โดยใช้ทฤษฎีมาร์กซิสต์ผสมกับรูปแบบการพัฒนาของรัสเซียเป็นต้นแบบ ซึ่งประเทศสังคมนิยมที่เกิดขึ้นใหม่ในโลกที่สามต่างชื่นชมกับความสำเร็จของรัสเซียที่สามารถพัฒนาเศรษฐกิจจนกลายเป็นประเทศอุตสาหกรรมได้สำเร็จแต่ความสำเร็จของรัสเซียนั้นเกิดจากการกดขี่ขูดรีดเอาจากประชากรของตน

ความสำเร็จของการเมืองแบบสตาลินนิสม์เกิดจากผลสำเร็จในการกดขี่ขูดรีดเอาจากประชากรให้อยู่ในระดับต่ำในระยะแรกของการพัฒนาอุตสาหกรรม ในปีแรกๆ การเพิ่มการผลิตเป็นไปอย่างรวดเร็วด้วยการนำเอาผลผลิตที่ได้น้อยนั้นกลับไปลงทุนอีกทันที แทนที่จะใช้เป็นสินค้าบริโภค จะเห็นจากตัวเลขทางสถิติได้เป็นอย่างดี จาก ค.ศ. 1928 ถึง 1937 การลงทุนสุทธิเพิ่มขึ้นกว่า 4 เท่า ขณะที่การบริโภคเพิ่มขึ้นเพียงประมาณร้อยละ 10 การเพิ่มขึ้นของประชากรในระยะเดียวกันจะเพิ่มประมาณร้อยละ 11 หรือ 12 ซึ่งหมายความว่า การบริโภคต่อบุคคลโดยทั่วไปต่ำลง แม้จะมีสัญญาณแสดงว่ามี การยกระดับการครองชีพ แต่ผู้ปกครองของรัสเซียก็พยายามกดขี่ขูดรีดเอาจากประชาชนให้อยู่ในระดับแค่พอยังชีพที่เป็นมาแต่เดิม¹

นอกจากนี้แล้วในระบบสตาลินนิสม์ มีการกดขี่บังคับปรากฏอยู่ทั่วไปตั้งแต่ระดับสูงมาจนถึงระดับต่ำ เป็นวิธีที่จะนำมาใช้ในการเปลี่ยนพฤติกรรมและทัศนคติของคนงานและผู้จัดการในประเทศโซเวียต ผู้จัดการจะมีความกลัวอยู่เสมอว่าจะถูกให้ออกจากงาน ทำให้เขาต้องสูญเสียตำแหน่ง อิศรภาพ และแม้กระทั่งชีวิต ถ้าไม่สามารถผลิตได้ถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้ ส่วนคนงานก็เช่นเดียวกัน จะถูก

¹Abram Bergson. (1953). *Soviet Economic Growth*.p. 7.

ลงโทษถ้าไม่สามารถทำงานได้ตามมาตรฐานที่วางไว้ การทำงานอย่างเชื่องช้าและการขาดงานอาจถูกลงโทษถึงไล่ออก แม้ขาดงานเพียงหนึ่งวันโดยไม่มีคำอธิบาย รัฐจะห้ามการเคลื่อนย้ายแรงงานอุตสาหกรรม โดยกำหนดให้มีการใช้หนังสือเดินทาง และจะต้องได้รับการตรวจประทับตราจากเจ้าหน้าที่ก่อนที่คนงานจะเดินทางหรือเปลี่ยนที่อยู่อาศัย จะไม่มีการอนุญาตให้อยู่ในเมืองถ้าไม่มีงานทำ ดังนั้นการถูกไล่ออกจากงานอาจหมายถึงการถูกส่งไปอยู่ในไซบีเรียโดยไม่สมัครใจ¹

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่ารัฐบาลรัสเซียได้กดขี่ขูดรีด เอาผลผลิตส่วนเกินจากประชาชนของตนทำให้ประชากรของรัสเซียขาดแคลนอาหาร ยาจจน มีมาตรฐานความเป็นอยู่ต่ำ มีรายได้และอาหารแคบพอเพียงชีพ เพื่อที่รัฐบาลจะได้มีเงินทุนไปพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศจนประสบความสำเร็จ

ในขณะที่พม่าไม่สามารถดำเนินการทางเศรษฐกิจได้ถึงครึ่งของรัสเซีย และยิ่งกว่านั้นยังพบว่าพม่าไม่ได้มีแผนพัฒนาเศรษฐกิจที่ปรากฏเป็นรูปธรรมชัดเจนแต่อย่างใด เพียงอาศัยเอกสาร 3 ฉบับดังกล่าวข้างต้น เป็นแนวทางในการทำงาน ตั้งแต่ ค.ศ. 1962 จนถึง 1971 จึงได้เริ่มมีการวางแผนอย่างเป็นระบบขึ้น ซึ่งทำให้การดำเนินการในการพัฒนาเศรษฐกิจของพม่าเป็นไปอย่างไม่มีแผน ไม่มีจุดหมาย และไร้ทิศทาง จนกระทั่งเกิดความล้มเหลวทางเศรษฐกิจ เกิดภาวะขาดแคลนข้าว และสินค้าที่จำเป็นที่ต้องใช้ในการอุปโภคและบริโภค และก่อให้เกิดการจลาจลขึ้นใน ค.ศ. 1967 จนทำให้ พลจัตวาทิน เป และ อุบายยังต้องพ้นจากอำนาจไปเพราะไม่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาในแนวทางมาร์กซิสต์ และรัฐบาลต้องผ่อนคลายนโยบายที่เข้มงวด โดยยอมให้เอกชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา และยอมรับความช่วยเหลือทางการเงินจากต่างประเทศ

¹เอ. เอฟ. เค. ออแกนสกี. (2516). *เล่มเดิม*. หน้า 86-87.

บทที่ 4

การพัฒนาเศรษฐกิจด้านต่างๆ

ค.ศ.1962-1988

แนวโน้มของการพัฒนาโครงสร้างการผลิตโดยทั่วไป จะเป็นตัวชี้วัดความก้าวหน้าของเศรษฐกิจ โดยทั่วไป และเมื่อได้มีการพัฒนาเศรษฐกิจมากระยะหนึ่ง ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ของภาคอุตสาหกรรมจะโตขึ้น ในขณะที่ จีดีพี ของภาคเกษตรกรรมลดต่ำลง

พม่าเป็นประเทศเกษตรกรรมแต่ในการพัฒนาเศรษฐกิจนั้น ภาคเกษตรกรรมกลับถูกละเลยหรือแทบไม่เห็นความสำคัญของภาคการเกษตรเลย ตลอดระยะเวลา 26 ปีของการปกครองของรัฐบาลคณะปฏิวัติ ตั้งแต่ ค.ศ. 1962 จนถึง ค.ศ. 1988 ผลจึงทำให้การเติบโตของ จีดีพี ของภาคเกษตรกรรมเติบโตช้ามาก ซึ่งเกิดจากการไม่ให้ความสนใจต่อภาคการเกษตรดังกล่าวแล้วหรืออาจเกิดจากการบริหารจัดการอย่างไม่ถูกต้อง จึงนำไปสู่วัฏจักรแห่งความชั่วร้าย ของความถดถอยทางเศรษฐกิจ การส่งออกตกต่ำ การขาดดุลการชำระเงิน การขาดงบประมาณ มีการลงทุนต่ำ การเปลี่ยนประเทศให้เป็นอุตสาหกรรมทำได้ช้า และมีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจต่ำ เป็นที่แน่นอนว่าการพัฒนาอุตสาหกรรมที่กระทำโดยรัฐ ซึ่งดำเนินการโดยบุคลากรของกองทัพที่มีประสบการณ์น้อยหรือแทบไม่มีประสบการณ์ในการบริหารงานเลย ทำให้ประเทศต้องพึ่งพาการนำเข้า กลายเป็นการนำเข้าทดแทนการพัฒนาอุตสาหกรรม เศรษฐกิจของประเทศจึงเสื่อมโทรมลง

แต่ถ้ามองในส่วนของการพัฒนาสังคมแล้ว จะพบว่ามีความสำเร็จพอสมควร อัตราการรู้หนังสือในวัยผู้ใหญ่เพิ่มขึ้นจาก 60 เป็น 80 ในช่วงระหว่างปลายทศวรรษ 1960 และ 1980 และจำนวนเด็กที่เข้าเรียนในระดับประถมศึกษาเมื่อคิดเป็นร้อยละของกลุ่มอายุ เพิ่มขึ้นจาก 44 เป็น 54 ในช่วงเวลาเดียวกัน ส่วนทางด้านสาธารณสุข อายุคาด (life expectancy) ของประชากรจะเพิ่มขึ้น จาก 44 เป็น 54 อัตราการเสียชีวิตของทารกลดจาก 129 เป็น 50 และจำนวนประชากรต่อแพทย์หนึ่งคนจะลดลงจากเดิม 15,560 ลดลงเหลือ 3,900 ในช่วงเวลาเดียวกัน แต่สิ่งที่น่าเสียดาย ก็คือการให้ใช้ภาษาพม่าเท่านั้นในการเรียนการสอน โดยเฉพาะในการศึกษาระดับสูงที่เดิมใช้ภาษาอังกฤษทำให้เป็น

อุปสรรคและขัดขวางการเรียนรู้และขาดความต่อเนื่องของระบบการศึกษา เนื่องจากรัฐบาลสั่งปิดโรงเรียน หรือวิทยาลัยที่ทำการสอนโดยใช้ภาษาอังกฤษทำให้คุณภาพการศึกษาลดต่ำลง

การพัฒนาทางด้านต่างๆ

จากตารางที่ 7 และ 8 แสดงถึงการเปลี่ยนแปลงของการกระจายผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ในด้านต่างๆ ในช่วงการปกครองยุคสังคมนิยมของรัฐบาลทหาร การขาดการพัฒนาในช่วงดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นได้อย่างชัดเจนของการไม่เปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ภาคเกษตรกรรม (รวมทั้งปศุสัตว์ ประมงและป่าไม้) แสดงถึงความต่อเนื่องของส่วนแบ่งเกือบ ร้อยละ 50 ของ จีดีพี ในราคาตลาด ตัวเลขที่สอดคล้องกันของภาคอุตสาหกรรม (รวมถึงเหมืองแร่ พลังงาน การผลิต พลังงานไฟฟ้า และก่อสร้าง) ประมาณร้อยละ 13 การพัฒนาในส่วนนี้ หรืออาจกล่าวได้ว่าค่อนข้างขาดการพัฒนา จะมีความขัดแย้งอย่างรุนแรงกับภาคที่ได้รับการพัฒนา ในขณะที่ส่วนแบ่งจีดีพี ของการเติบโตของภาคอุตสาหกรรมและภาคเกษตรกรรมตกต่ำลงในช่วงเวลาเดียวกันกับเศรษฐกิจของ อาเซียน (ASEAN) อีกประการหนึ่ง การที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างทางการผลิตของพม่าไม่เพียงแต่จะเกิดจากการขาดการพัฒนาทางเศรษฐกิจทั้งหมดเท่านั้นแต่ยังขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงอื่นๆ ที่ปรากฏออกมาอีกด้วย

ตาราง 7 ส่วนแบ่งของ GDP ที่ลดต่ำลงของภาคอุตสาหกรรมการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของ GDP ในพม่า ค.ศ. 1962-90 (ที่ราคาตลาด คิดเป็นร้อยละ)

	1962	1975	1985	1990
การเกษตร	32.1	36.5	48.2	48.5
อุตสาหกรรม	21.9	14	13.1	13.1
การผลิต	15.2	10.4	9.9	9
บริการ	46	49.5	38.7	38.4

หมายเหตุ: ภาคอุตสาหกรรมจะรวมทั้งด้านการผลิต พลังงาน เหมืองแร่ และการก่อสร้าง

ที่มา: ADB, ตัวบ่งชี้ของการพัฒนาของประเทศอาเซียนและแปซิฟิก (1992); ธนาคารโลก, รายงานธนาคารโลก ค.ศ.1995, ตารางที่ 2.9 หน้า 30 (Myat Thein. (2004). *Economic Development of Myanmar*. p. 87)

ตาราง 8 ส่วนแบ่งของ จีดีพี ของประเทศในเอเชีย ค.ศ. 1970-90 (คิดเป็นร้อยละ)

ประเทศ	การเกษตร			อุตสาหกรรม			บริการ		
	1970	1980	1990	1970	1980	1990	1970	1980	1990
พม่า	49.5	47.9	49	12	12.3	12.9	38.5	39.8	38.2
ประเทศไทย	30.2	20.2	12.2	25.7	30.1	40.9	44.1	49.7	46.9
อินโดนีเซีย	35	24.4	17.6	28	41.3	42.1	37	34.3	40.9
ฟิลิปปินส์	28.2	23.5	22.7	33.7	40.5	34.4	38.1	36	40.3
เวียดนาม	50	37.5	26	23.1	22.7	32.7	26.9	39.9	41.3

ที่มา: ADB, มุมมองของการพัฒนาอาเซียน (1994); ตัวบ่งชี้ของการพัฒนาประเทศอาเซียนและแปซิฟิก (1999). (Myat Thein. (2004). *Economic Development of Myanmar*. p. 87)

1. การพัฒนาภาคการเกษตร

ในการดำเนินการในภาคการเกษตรทั้งหมด จะเกี่ยวข้องกับการดำเนินการทางเศรษฐกิจทั้งหมด เป็นที่น่าสังเกตว่าในช่วงระหว่างกลางทศวรรษ 1970 และต้นทศวรรษ 1980 ภาคเกษตรกรรมและจริงๆ แล้วแทบจะกล่าวได้ว่าเศรษฐกิจทั้งหมดอยู่ในภาวะหยุดนิ่ง สาเหตุส่วนหนึ่งเนื่องจากการลงทุนของรัฐบาลได้ให้ความสำคัญของภาคเกษตรกรรมไว้น้อยมาตั้งแต่แรก ส่วนเหตุผลประการอื่นๆ เกิดจากการดำเนินการของภาคการเกษตรเองที่เฉื่อยชาอันเป็นผลมาจากนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการให้ราคาผู้บริโภค (consumer prices) ของผลิตผลทางการเกษตรต่ำและไม่เปลี่ยนแปลง แต่ในขณะที่สินค้าอื่น ๆ มีราคาสูงขึ้น และเหตุผลที่สำคัญที่ทำให้ชาวนาเฉื่อยชาคือการแทรกแซงของรัฐบาลและการละเลยต่อภาคการเกษตร

เชื่อว่าสาเหตุหลักคือ นโยบายของรัฐบาลทางการเกษตรนั้นยังคงเหมือนเดิมกับเมื่อ ค.ศ. 1962 โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างใดๆ แม้เวลาจะผ่านไปเป็นสิบปีก็ตาม โครงการพัฒนาทางการเกษตรได้เริ่มโดยสภาปฏิวัติ โดยได้ดำเนินการทันทีหลังยึดอำนาจปกครองแล้ว โดยมีเป้าหมายที่จะกำจัดนายทุนที่ดินและปรับปรุงสภาพสังคมและเศรษฐกิจของชาวนา แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องการบีบเอาส่วนเกินทางเศรษฐกิจ (economic surplus) จากชาวนาโดยมีเป้าหมายเพื่อนำไปใช้พัฒนาประเทศ วัตถุประสงค์เฉพาะสำหรับโครงการพัฒนาภาคเกษตรกรรม คือ บีบเอาส่วนเกินทางเศรษฐกิจ (economic surplus) จากชาวนาโดยมีเป้าหมายเพื่อนำไปใช้พัฒนาประเทศ วัตถุประสงค์เฉพาะสำหรับโครงการพัฒนาภาคเกษตรกรรม คือ¹

- เพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรด้วยการเพิ่มอำนาจในการผลิต
- เพื่อนำเอาวิธีการทางวิทยาศาสตร์เข้ามาใช้ในงานเกษตรกรรม
- เพื่อปรับปรุงระบบการทำนา (โครงสร้าง)
- เพื่อปรับปรุงสภาพสังคมในท้องถิ่นชนบท
- เพื่อจัดตั้งองค์กรชาวนาขึ้นทั่วประเทศ

¹ Mya Than; & Nobuyoshi Nishizawa. (1990). Agriculture Policy Reforms and Agriculture Development in Myanmar. In *Myanmar Dilemmas and Options: The Challenge of Economic Transition in the 1990s*. p. 90.

อย่างไรก็ดีจากข้อเท็จจริงที่เปิดเผยมักพบว่าในการปฏิบัติจริงมักจะไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่วางไว้ข้างต้น ในขณะที่บางมาตรการ มีการสนับสนุนการดำเนินการให้วัตถุประสงค์ดังกล่าวเป็นจริง บางมาตรการอาจให้ความช่วยเหลือเล็กน้อยหรืออาจจะยับยั้งหรือขัดขวาง ทั้งหมดเป็นเรื่องที่ค่อนข้างซับซ้อน

ในภาคการเกษตรนี้ รัฐบาลเริ่มต้นด้วย ด้วยการออกกฎหมายคุ้มครองสิทธิของชาวนา ค.ศ. 1963 (Farmers' Right Protection Law of 1963) กฎหมายดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันมิให้ชาวนาถูกยึดทรัพย์สินที่เป็นปัจจัยการผลิต (means of production) เช่นที่ดิน ปศุสัตว์พวกโค กระบือ เครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่ใช้ในการเกษตรกรรม และผลิตผลทางการเกษตรเพื่อนำมาใช้หนี้แก่เจ้าหนี้ ต่อมาได้ออกกฎหมายการเช่านา ค.ศ. 1965 (Tenancy Law of 1965) เพื่อยกเลิกการเช่านาในหลายๆ ส่วนของพม่า กฎหมายนี้มีผลต่อที่ดินประมาณห้าล้านเอเคอร์ (ประมาณ 13 ล้านไร่) หรือประมาณหนึ่งในสี่ของที่ดินที่ใช้ในการเพาะปลูกทั้งหมดของพม่า อย่างไรก็ตาม กฎหมายนี้ให้สิทธิแก่ชาวนาที่จะใช้ที่ดินในการ "ทำกิน" เท่านั้น แต่ที่ดินเป็นของรัฐ ในขณะที่รัฐส่งเสริมความเท่าเทียมกัน ตรงกันข้ามรัฐกลับต้องการที่จะเพิ่มผลผลิต โดยรัฐจะห้ามชาวนาชายหรือเจ้าของที่ดินที่ใช้ทำกิน การกระทำดังกล่าวทำให้การทำนาไม่มีประสิทธิภาพ และมีแรงจูงใจเพียงเล็กน้อยที่จะปรับปรุงการเพิ่มผลผลิตจากที่ดิน ยิ่งไปกว่านั้นแนวโน้มของคณะกรรมการชาวนา ที่จะกระจายที่ดินให้แก่ชาวนาที่ยากจนที่สุดในหมู่บ้านก่อน และชาวนาดังกล่าวเป็นผู้ที่มีทุนน้อยหรือไม่มีเลย ในขณะที่ส่งเสริมความเท่าเทียมกัน และการเพิ่มผลผลิต

สิ่งที่มีความสำคัญที่น่าสังเกต คือ ลักษณะเกษตรกรชาวนาพม่า จะถือครองที่ดินที่มีขนาดเล็ก พอยังชีพ ทำกินภายในครอบครัว ใน ค.ศ. 1971-72 และ 1987-88 กว่าร้อยละ 61 ของครอบครัวชาวนา จะทำนาในที่ดินที่มีขนาดเนื้อที่น้อยกว่า 5 เอเคอร์ (ประมาณ 13 ไร่) และอีกประมาณร้อยละ 22 ถึง 24 มีที่ดินทำกินอยู่ระหว่าง 5 ถึง 10 เอเคอร์ (ประมาณ 13 ถึง 25 ไร่) ดังนั้น กว่าร้อยละ 85 ของผู้ถือครองที่ดินเพื่อเกษตรกรรมใน ค.ศ. 1971-72 และ 1987-88 คือผู้ถือครองที่ดินภาคครัวเรือนที่ถือครองที่ดินที่มีเนื้อที่น้อยกว่า 10 เอเคอร์ (ประมาณ 25 ไร่) การถือครองจำกัดตามหน่วยทางเศรษฐกิจของผลิตผลทางการเกษตร ลักษณะการทำเกษตรกรรมของพม่ายังคงไม่เปลี่ยนแปลงมาตลอดหลายทศวรรษ ขนาดของที่ดินที่ใช้ในการเกษตรแตกต่างกันไปตามความสำคัญของแต่ละภูมิภาค แต่โดยทั่วไป การ

ถือครองที่ดินในเขตพม่าตอนบนจะมีเนื้อที่ขนาดเล็กกว่าพม่าตอนล่าง แต่ก็มี ความแตกต่างของขนาดถือครองที่ดินระหว่างเมือง หมู่บ้าน และการถือครองของแต่ละครอบครัว อย่างไรก็ตาม กล่าวได้ว่า ลักษณะของเกษตรกรรมในพม่า จะเป็นการทำกินในที่ดินที่มีขนาดเล็ก เป็นการกสิกรรมเพื่อยังชีพ เป็นการเกษตรภายในครัวเรือน มีทุนน้อย และใช้เทคโนโลยีในระดับท้องถิ่นที่ต่ำ

ปัญหาของการเกษตรเพื่อยังชีพ จะทำให้มีปัญหาที่ตามมาคือการขาดสินเชื่อทางการเกษตร รัฐบาลสภาปฏิวัติได้จัดหาสินเชื่อเพิ่มขึ้น จาก 48 ล้านจั๊ต ใน ค.ศ. 1962-63 เป็น 167 ล้านจั๊ต ใน ค.ศ. 1973-74 ถ้าคิดต่อเอเคอร์ รัฐบาลได้เพิ่มสินเชื่อจาก 12 จั๊ต ต่อเอเคอร์ ใน ค.ศ. 1962-63 เป็น 25 จั๊ตต่อเอเคอร์ ในขณะเดียวกัน ได้ลดอัตราดอกเบี้ยจากร้อยละ 12 ต่อปี เป็นร้อยละ 9 ต่อปี อย่างไรก็ตาม ในขณะที่ต้นทุนในการเพาะปลูก (cost of cultivation) สูงขึ้นอยู่ตลอดเวลา แต่การให้กู้ยืมเงิน ยังคงต่ำกว่าความต้องการ ครอบคลุมอยู่เพียง ร้อยละ 11 หรือน้อยกว่านั้นของต้นทุนในการเพาะปลูกใน ค.ศ. 1972-73 หรือจะกล่าวอีกประการหนึ่งก็คือรัฐบาลสภาปฏิวัติก็เหมือนรัฐบาลก่อนหน้านี้ ที่ล้มเหลวไม่สามารถแก้ปัญหาในการจัดหาสินเชื่อไม่พอกับความต้องการของชาวนา

การแทรกแซงตลาดอย่างผิดปกติของรัฐบาล เป็นสิ่งที่ขัดขวางการปรับปรุงการเพิ่มผลผลิต ก่อน ค.ศ. 1963 ระบบการจัดหาของรัฐที่ดำเนินการภายใต้กรอบของตลาดที่เปิด ขณะที่ชาวนาสามารถตัดสินใจของตนเองได้อย่างอิสระ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการผลิตอะไร จะผลิตอย่างไร และจะขายให้แก่ใคร คณะกรรมการการตลาดเพื่อการเกษตรของรัฐ (State Agriculture Marketing Board) หรือ แซม (SAMB) ได้ซื้อข้าวเปลือก และข้าวจากโรงสี พ่อค้าคนกลาง สหกรณ์ และชาวนา ส่วนใหญ่ เพื่อการส่งออก เหลือข้าวสำหรับการบริโภคภายในประเทศ ไว้ให้กับตัวแทนตลาดเสรี ทำหน้าที่ในการจัดจำหน่าย อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่ ค.ศ. 1963 เป็นต้นมา คณะกรรมการแซม (SAMB) ได้เปลี่ยนชื่อเป็น คณะกรรมการการตลาดเพื่อการเกษตรของสหภาพพม่า (Union of Burma Agriculture and Marketing Board, UBAMB) ได้เข้ามาดำเนินการทางการค้าอย่างสมบูรณ์ (ตั้งแต่การจัดซื้อ การจัดจำหน่าย และการส่งออก) ในการควบคุมการเพาะปลูก ในการเพาะปลูกพืชทั่วประเทศ มีการแยกประเภทการเพาะปลูกออกเป็น การเพาะปลูกที่มีการวางแผน หรืออยู่ในความควบคุม และ ประเภทที่ไม่มีการวางแผน หรือไม่ต้องควบคุม ยิ่งกว่านั้น ในเขตพื้นที่ที่ทำการเพาะปลูก ก็มีการแยกประเภทออกเป็น เขตพื้นที่ที่มีการวางแผน และเขตพื้นที่ที่ไม่มีการวางแผน ชาวนาในเขตดังกล่าวไม่สามารถจะ

ทำการตัดสินใจได้อย่างอิสระว่าจะปลูกอะไร ปลูกอย่างไร และจะขายผลผลิตของตนเมื่อไร สภาพของภาคการเกษตรดังกล่าวนี้ ไม่เหมือนกับการปรากฏอยู่ทั่วไปของเศรษฐกิจทั้งหมด ในขณะที่เจ้าหน้าที่ผู้ขาดประสบการณ์ที่ทำงานอยู่แต่ภายในสำนักงานจะออกคำสั่งแก่ผู้ที่มีความชำนาญในสายงานนั้นๆว่าจะทำอะไร และทำอย่างไร ใน ค.ศ. 1964 ยูบีเอเอ็มบี (UBAMB) ได้เปลี่ยนชื่อใหม่เป็น สำนักงานร่วมมือทางการค้าหมายเลขหนึ่ง

วัตถุประสงค์ของนโยบายการตลาดในช่วงนี้ยังคงเป็นเช่นเดียวกับในยุคของ เอสเอเอ็มบี (SAMB) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ดังนี้ คือ

- (1) เพื่อประกันราคาและควมมีเสถียรภาพของราคาเท่าที่จำเป็นเพื่อกระตุ้นให้เกษตรกรมีกำลังใจที่จะขยายการผลิตของตน
- (2) เพื่อจัดหารายได้จากภาษีอากรเพื่อใช้ในการวางแผนพัฒนา
- (3) เพื่อรักษาเสถียรภาพของราคาในเศรษฐกิจทั้งหมด และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการจ้างงานในเมือง ด้วยการควบคุมราคาข้าว

ในทางปฏิบัติ ได้เน้นอย่างมากเพื่อบรรลุความสำเร็จของวัตถุประสงค์สองข้อสุดท้าย ซึ่งเป็นการกระทำที่ทำให้หมดกำลังใจในการขยายการผลิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของการผลิตข้าวเปลือกและข้าวจนถึง ค.ศ. 1972-73

ภาษีของรัฐบาลได้มาจากระบบการจัดส่งภาคบังคับ (compulsory delivery system) ระบบนี้ต้องการให้ชาวนาจัดส่งปริมาณผลผลิตของตนในจำนวนที่แน่นอน หรือการบังคับเอาส่วนแบ่ง (quota) ที่จะต้องส่งให้แก่รัฐบาล ในราคาจัดหา ที่เจ้าหน้าที่กำหนด ซึ่งต่ำกว่าราคาตลาดหรือราคาส่งออก

ในทางตรงกันข้าม รัฐบาลได้จัดหา สิ่งที่ต้องใช้ในการเกษตรเช่น ปุ๋ยเคมี เมล็ดพันธุ์พืชที่มีคุณภาพดีในราคาที่เป็นการช่วยเหลือเกษตรกร และจัดหาสินเชื่อทางการเกษตรในอัตราดอกเบี้ยต่ำ รัฐบาลพยายามนำเอาวิธีการทางวิทยาศาสตร์การเกษตรมาใช้ในการเพาะปลูก เพื่อเป็นการเพิ่มผลผลิต แต่ความพยายามดังกล่าวมีผลเพียงเล็กน้อยต่อผลผลิตทางการเกษตร ชาวนามักไม่ค่อยนิยมใช้ปุ๋ยเคมีก่อน ค.ศ. 1974ราคาของปุ๋ยเคมีค่อนข้างแพงเมื่อเทียบกับราคาข้าว ในอดีต ผลผลิตทางการเกษตรโดยทั่วไป ไปขึ้นอยู่กับแรงจูงใจด้านราคาและความไม่แน่นอนของดินฟ้าอากาศ (ดูตารางที่ 9)

ความพยายามของรัฐบาลที่จะดึงเอาเงินภาษีให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้จากภาคเกษตรกรรม ในขณะเดียวกันที่รัฐบาลก็พยายามที่จะรักษาราคาผู้บริโภคให้ต่ำและมีเสถียรภาพ (เพื่อป้องกันความวุ่นวายที่อาจเกิดขึ้นได้ในตัวเมือง) ทำให้ราคาข้าวเปลือกที่เจ้าหน้าที่จัดหาไม่มีการเปลี่ยนแปลงเลยมานานนับทศวรรษ ระหว่าง ค.ศ. 1962-63 ถึง 1972-73 ผลก็คือไม่เพียงแต่ทำให้เกิดการหยุดนิ่งทางการผลิตเท่านั้น แต่ยังทำให้ราคาในการจัดซื้อของเจ้าหน้าที่ตกลงอย่างมาก รวมทั้งราคาส่งออกก็ตกลงอย่างมากด้วย นโยบายราคาข้าวเปลือกและราคาข้าวของรัฐบาลดังกล่าวนี้เปรียบเสมือนการฆ่าห่านเพื่อเอาไขทองคำผู้ที่เดือดร้อนที่สุดก็คือชาวนา

ใน ค.ศ. 1973-74 หลังจากที่รัฐบาลได้คำนวณต้นทุนของการเพาะปลูกตามความเป็นจริงอย่างระมัดระวัง จึงได้เพิ่มราคาในการจัดหาข้าวเปลือกขึ้นเป็นสองเท่าของราคา ใน ค.ศ. 1972-73 และได้กระทำเช่นเดียวกันกับพืชผลชนิดอื่นด้วย ต่อมารัฐบาลพยายามเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรผ่านการปฏิวัติเขียว (Green Revolution) ด้วยการใช้อนุพันธ์ที่ให้ผลผลิตสูงควบคู่ไปกับการใช้สารเคมี ในครั้งแรกรัฐบาลได้ดำเนินโครงการนำร่องในตัวเมืองในเขตพม่าตอนล่าง ซึ่งเป็นบริเวณที่เหมาะสมที่จะดำเนินการ ต่อมาจึงได้ขยายโครงการไปทั่วเมืองที่เรียกว่า “Whole Township Special Rice Production Programme” โดยมีรูปแบบการรณรงค์แบบมวลชน เพื่อให้เกษตรกรสนใจในโครงการดังกล่าว ใน ค.ศ. 1982-83 ได้ขยายโครงการออกไปถึง 82 เมือง มากกว่าครึ่งของพื้นที่ที่ใช้เพาะปลูกข้าว จะใช้เมล็ดพันธุ์ที่ให้ผลผลิตสูง แต่ในขณะเดียวกันก็ใช้ปุ๋ยเคมีเพิ่มขึ้นถึง 4 เท่า เนื่องจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดังกล่าว จึงทำให้ผลผลิตของข้าวต่อเอเคอร์เพิ่มขึ้นจาก 34 ตะกร้า (baskets)¹ ใน ค.ศ. 1974-75 เป็น 61 ตะกร้า ใน ค.ศ. 1982-83 ผลดังกล่าวเกิดขึ้น เพราะรัฐบาลได้ยอมลดการพึ่งตนเองลง และยอมรับความช่วยเหลือ รวมทั้งการกู้ยืมเงินจากต่างประเทศเข้ามาใช้ในการพัฒนาส่วนหนึ่ง และอีกส่วนหนึ่งเกิดจาก ปริมาณฝนที่ดีในบางปี กล่าวอย่างย่อๆ ผลสรุปสุดท้ายในช่วงกลางทศวรรษ 1970 และต้นทศวรรษ 1980 ภาคเกษตรกรรมของพม่าเติบโตอย่างรวดเร็ว (ดูตาราง 10)

¹ หนึ่งตะกร้า (basket) ของข้าวเปลือกจะมีน้ำหนักเท่ากับ 20.86 กิโลกรัม ส่วนหนึ่งตะกร้าของข้าวที่สีแล้วหรือข้าวสารจะมีน้ำหนักเท่ากับ 34.01 กิโลกรัม

ตาราง 9 ราคาข้าวเปลือก/ข้าว, ค.ศ. 1962-88 (จำกัดต่อตัน)

ปี	ราคาขายปลีก		การจัดการ		อัตราส่วน	
	รัฐ	ตลาดเสรี	รัฐ	ตลาดเสรี	ราคาส่งออก/ราคารัฐบาล	ราคาส่งออก
1962-63	222	378	149	166	2,973	443
1963-64	222	395	149	159	3,000	447
1964-65	229	357	149	155	3,167	472
1965-66	229	499	149	147	3,248	484
1966-67	251	1,400	163	165	3,196	521
1967-68	265	1,300	172	209	3,360	578
1968-69	265	900	172	528	4,087	703
1969-70	311	568	172	244	3,877	667
1970-71	311	628	172	281	2,703	465
1971-72	311	1,038	172	538	2,436	419
1972-73	427	1,109	204	582	2,509	512
1973-74	640	1,344	431	729	1,916	826
1974-75	710	1,368	431	744	3,733	1,609
1975-76	804	1,283	431	679	4,074	1,756
1976-77	870	1,123	431	579	2,684	1,157
1977-78	894	1,368	431	732	3,185	1,373
1978-79	935	1,674	446	1,132	3,226	1,439
1979-80	935	1,176	446	1,211	3,349	1,494
1980-81	935	1,647	472	1,253	3,190	1,506
1981-82	894	1,289	472	1,833	4,978	2,350
1982-83	894	1,500	472	1,986	5,317	2,510
1983-84	894	1,834	472	2,291	3,750	1,770
1984-85	894	2,022	472	2,444	3,341	1,577
1985-86	894	2,126	472	2,521	2,790	1,317
1986-87	894	2,139	472	2,597	3,010	1,421
1987-88	894	5,747	472	2,879	1,737	820

ที่มา: รายงานสภาพการเงิน เศรษฐกิจ และสังคมต่อสภาประชาชน ประจำ ค.ศ. 1988-89 (Myat Thein, (2004). *Economic Development of Myanmar*. p. 92.)

การปฏิวัติเขียว (Green Revolution) ได้เกิดขึ้นเมื่อประมาณ 30 ปีที่ผ่านมา¹ โดยใช้ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์การเกษตรและเทคโนโลยีมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพทางการผลิตเพื่อให้ได้ผลผลิตเพิ่มขึ้นด้วยการปรับปรุงพันธุ์พืชเพื่อให้สามารถให้ผลผลิตที่สูงขึ้น รวมทั้งการใช้เครื่องจักรกลทางการเกษตรมาทดแทนแรงงานสัตว์เพื่อให้สามารถทำการผลิตได้ในทุกช่วงเวลาและมีผลผลิตอย่างต่อเนื่อง มีการใช้สารเคมีทางการเกษตรจำพวกปุ๋ยเคมี สารเคมีกำจัดศัตรูพืช และฮอร์โมนพืชสังเคราะห์ เป็นต้น² ทั้งนี้เพื่อเพิ่มศักยภาพในการผลิตของพืชผลเหล่านี้ให้สูงขึ้นเพื่อเพียงพอต่อความต้องการของมนุษย์โลก ซึ่งมีจำนวนประชากรที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้อาหารจะไม่เพียงพอต่อจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นโดยเฉพาะในประเทศที่กำลังพัฒนา ผลที่ตามมาคือความอดอยาก โรคภัยไข้เจ็บ การแก่งแย่ง และสงคราม และเหตุผลอีกประการหนึ่งคือเพื่อประโยชน์ในทางการค้าและอุตสาหกรรม อย่างไรก็ตามการปฏิวัติทางเกษตรกรรมที่เป็นที่ตระหนักและยอมรับจนเป็นตำนานของการเพาะปลูกคือ การปฏิวัติเขียว หรือ *Green Revolution* ซึ่งได้ทำสำเร็จกับ ข้าวสาลี ในประเทศเม็กซิโก และ ข้าวในประเทศฟิลิปปินส์³

ใน ค.ศ. 1962 มูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์ และมูลนิธิฟอร์ด (Rockefeller and Ford Foundation) ได้สนับสนุนให้ทำการก่อตั้งสถาบันวิจัยข้าวนานาชาติ (International Rice Research Institute: IRRI) ในประเทศฟิลิปปินส์โดยมีเป้าหมายเพื่อที่จะสร้างสายพันธุ์ข้าวให้เป็นที่ไปได้อย่างข้าวสาลีที่ทำสำเร็จแล้วในประเทศเม็กซิโก จึงได้มีการรวบรวมข้าวเหนียวสายพันธุ์มาเพื่อผสมพันธุ์และคัดเลือกสายพันธุ์ในที่สุดก็ได้สายพันธุ์ที่เรียกว่า IR-8 ที่มีคุณลักษณะเช่นเดียวกับข้าวสาลีที่ทำสำเร็จแล้ว นั่นคือเป็นข้าวพันธุ์ต้นเตี้ยใบตั้งตรง ตอสนองต้อปุ๋ยสูง ไม่โคนล้มง่าย ไม่ไวต่อช่วงแสง และที่สำคัญคือ ให้ผลผลิตได้

¹ มาซาโนบุ ฟูกูโอกะ. (2530). *ปฏิวัติยุคสมัยด้วยฟางเส้นเดียว: ทางออกของเกษตรกรรมและอารยธรรมมนุษย์* แปลโดย รสนา โตสิตระกูล. หน้า (8).

² อานัฐ ตันโช. (2555). *ระบบเกษตรในประเทศไทย : การเกษตรแผนปัจจุบันหรือเกษตรเคมี (Chemical Agriculture)*. (online).

³ ชาญณรงค์ ดวงสะอาด. (2555). *การปฏิวัติเขียว แมลงศัตรูพืช และการควบคุมโดยชีววิธี*. (online).

สูงถึงเท่าตัวเมื่อเทียบกับพันธุ์ข้าวทั่วๆ ไปที่ปลูกในประเทศแถบทวีปเอเชีย และเรียกข้าวพันธุ์นี้ว่า “ข้าวพันธุ์มหัศจรรย์” (Miracle Rice) ทั้งนี้ข้าวสายพันธุ์ IR-8 จะให้ผลผลิตสูงก็ต่อเมื่อได้รับปุ๋ยที่พอเพียง และมีการจัดการเรื่องชลประทานอย่างดี แต่หากไม่อยู่ในสภาพนี้ผลผลิตที่ได้รับก็ไม่แตกต่างจากพันธุ์ข้าวที่ปลูกโดยทั่วๆ ไป

การปฏิวัติเขียว ได้กลายเป็นนโยบายและแนวทางหลักของการพัฒนาประเทศส่วนใหญ่ โดยเฉพาะประเทศในโลกที่สาม นโยบายส่งเสริมการเกษตรได้ถูกกำหนดให้ใช้แนวทางเดียวกันจนกลายเป็นระบบหลักในทุกประเทศ เนื่องจากแนวคิดในเรื่องผลตอบแทนทางเศรษฐศาสตร์ที่เน้นความสามารถในการเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรเป็นจำนวนมากมีผลตอบแทนสูง จึงได้กลายเป็นแนวทางหลักในการเลือกรูปแบบการผลิตทางการเกษตร

การเติบโตของผลผลิตภาคการเกษตรจะมีความสัมพันธ์กับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในชาติ ในช่วงที่มีการเติบโตอย่างรวดเร็วในภาคเกษตรกรรมก็จะทำให้ จีดีพี เติบโตไปด้วย ในตาราง 10 เน้นที่การเติบโตของผลผลิตข้าว ได้แสดงให้เห็นอัตราการเติบโตเฉลี่ยของผลผลิตข้าวในแต่ละปี ระหว่าง ค.ศ. 1975 และ 1980 มีอัตราการเติบโตร้อยละ 6.35 อัตราการเติบโตเฉลี่ยของภาคเกษตรกรรมระหว่าง ค.ศ.1974-75 และ 1982-83 จะเป็นร้อยละ 6.7

ตาราง 11 จะแสดงสภาพการเปลี่ยนแปลงของพืชหลักในช่วงที่ทำการศึกษ โดยจะแสดงในรูปของผลผลิต และพื้นที่ที่ใช้ในการเพาะปลูก ผลผลิตของข้าวเปลือก และพืชตระกูลถั่ว ได้แก่ ถั่วเขียว ถั่วดำ ถั่วแดง เป็นต้นจะมีปริมาณเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนตั้งแต่ ค.ศ. 1977-78 เป็นต้นมา ดังที่ระบุไว้ก่อนหน้านี้ ทั้งนี้เนื่องมาจากการให้ผลที่เพิ่มมากขึ้น พื้นที่ที่ใช้ในการเพาะปลูกทั้งข้าวเปลือกและพืชตระกูลถั่วไม่มีการเปลี่ยนแปลง แต่ในกรณีของข้าวสาลีผลผลิตที่เพิ่มขึ้นอาจเป็นผลมาจากการขยายพื้นที่ในการเพาะปลูก

นอกจากปัจจัยด้านราคาแล้ว ปัจจัยอื่นๆ ที่มีต่อการปรับปรุงการดำเนินการภาคเกษตรกรรมมีการเพิ่มขึ้นของพื้นที่ที่ใช้ในการเพาะปลูก พื้นที่ทำการเพาะปลูกพืชแบบผสม พื้นที่ที่มีการชลประทาน

และมีการใช้ปัจจัยการผลิตทางการเกษตร (agricultural inputs) * เพิ่มมากขึ้น แทนจะไม่ต้องกล่าวเลย ว่า ปัจจัยที่นำมาใช้ในการผลิตทางการเกษตรทั้งหมดนี้ทำให้การผลิตสมบูรณ์ขึ้น ตัวอย่างเช่น ในการเพิ่มการเพาะปลูกพืชผสมแทนจะทำได้เลยถ้าไม่มีปัจจัยด้านชลประทานหรือขาดน้ำ กล่าวอีกประการหนึ่งก็คือ การเพิ่มขึ้นของความสามารถที่จะหามาได้ซึ่งปัจจัยการผลิตทางการเกษตรจะมีการใช้งานน้อย ถ้าปราศจากแรงจูงใจด้านราคาที่เหมาะสม ดังนั้นแรงจูงใจด้านราคายังคงเป็นปัจจัยที่สำคัญอยู่

อย่างไรก็ตาม นับตั้งแต่ต้นทศวรรษ 1980 เป็นต้นมา รัฐบาลได้กำหนดราคาในการจัดหาข้าวเปลือกและพืชผลที่สำคัญในราคาที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงที่ 472 จ๊าด ต่อตันในระหว่าง ค.ศ. 1980 และ ทั่วๆ ไปที่ผลผลิตข้าวมีการเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด แต่ปรากฏว่าข้าวส่วนที่เกินจากความต้องการของตลาด (marketable surplus of rice) กลับลดลง เหตุดังกล่าวนี้แม้แต่เจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่รับผิดชอบบางคนยังตั้งข้อสงสัยกับรายงานที่ว่ามีการเพิ่มของผลผลิตข้าว ความสูญเสียที่เพิ่มขึ้นหลังการเก็บเกี่ยวเกิดขึ้นเนื่องจากการละเลยในการเก็บรักษาข้าวจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญอีกประการที่ทำให้ปริมาณข้าวลดลงในทศวรรษ 1950 และ 1960 ราคาข้าวเปลือกของเจ้าหน้าที่ยังคงไม่เปลี่ยนแปลงตลอดระยะเวลาดังกล่าว เป็นเรื่องที่น่าทึ่งและน่าประหลาดใจทั้งในด้านการผลิต การส่งออก รวมทั้งการพัฒนาเศรษฐกิจทั้งหมด และเหตุการณ์ดังกล่าวก็เกิดขึ้นอีกในทศวรรษ 1980 ทำให้พรรคโครงการสังคมนิยมพม่าและรัฐบาล กระทำผิดซ้ำแล้วซ้ำอีก

* ปัจจัยการผลิตทางการเกษตร (agricultural inputs) ได้แก่ ปุ๋ยเคมี ยาฆ่าแมลง ยากำจัดวัชพืช เป็นต้น

ตาราง 10 แสดงการพื้นที่ในการปลูกข้าวและผลผลิตข้าวที่เพิ่มขึ้นใน ค.ศ. 1960-90

ระยะเวลา	อัตราการเติบโต ของผลผลิตในแต่ละปี	การเติบโตของการผลิต จำแนกตาม	
		พื้นที่	ผลผลิต
1960-65	2.81	3.01	-0.20
1965-70	-0.26	-0.62	0.36
1970-75	2.52	1.24	1.27
1975-80	6.35	-0.77	7.18
1980-85	1.33	-0.49	1.83
1985-90	-0.51	0.35	-0.86

ที่มา: Myat Thein. (2004). *Economic Development of Myanmar*. p. 94.

2. การพัฒนาด้านปศุสัตว์และการประมง

ส่วนแบ่งผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ของภาคปศุสัตว์และการประมงมีอัตราที่สูงขึ้นจาก ร้อยละ 6 ในต้นทศวรรษ 1960 มีจำนวนตัวเลขสูงขึ้นถึงเกือบๆ ร้อยละ 8 ในตอนสิ้นสุดของระยะเวลาดังกล่าว ในระหว่าง ค.ศ. 1981-82 และ 1990-91 ตัวเลขการเติบโตเพิ่มขึ้นเป็น ร้อยละ 2.7 ต่อปี แต่เมื่อพิจารณา ถึงลักษณะความด้อยพัฒนาของภาคส่วนนี้ และการมีศักยภาพสูง ทำให้อัตราการเติบโตเฉลี่ยต่อปีควรจะสูงขึ้น

การเพาะพันธุ์ปศุสัตว์เป็นความจำเป็นในการผลิต เนื้อ ไข่ และ ผลิตภัณฑ์ที่ผู้บริโภคใช้บ่อยๆ ในชีวิตประจำวัน (dairy products) สัตว์ที่เลี้ยงไว้ใช้แรงงาน (draught animals) สำหรับใช้งานเกษตรกรรมและป่าไม้ ใช้น้ำและขนเพื่องานอุตสาหกรรม และการส่งออก สัตว์ที่เลี้ยงไว้ใช้งานจะมีประโยชน์ต่อเกษตรกร สำหรับการขนส่งในท้องถิ่น การเพาะพันธุ์สัตว์ในพม่าในช่วงเวลาระหว่าง ค.ศ. 1961-61 ถึง ค.ศ. 1987-88 แสดงในตาราง 12

ตาราง 11 ผลผลิตผลทางการเกษตร ค.ศ. 1962-88 (พันตัน)

ชนิดของพืช	1962-63	1967-68	1972-73	1977-78	1982-83	1987-88
ข้าวเปลือก	7,550	7,647	7,241	9,319	14,146	13,420
ข้าวสาลี	32	50	26	92	128	154
ข้าวโพด	64	67	55	74	235	220
ลูกเดือย	0	0	40	59	86	136
ถั่วลิสง	425	365	378	457	541	511
งา	84	106	119	110	195	167
พืชตระกูลถั่ว	199	164	183	244	349	428
ฝ้าย	55	48	44	41	97	73
ปอ	10	22	89	55	63	41
ยางพารา	14	12	15	15	17	15
อ้อย	1,272	1,423	2,000	1,763	3,660	3,510
ชา	16	36	42	47	62	49
พริก	23	16	27	31	33	28
หอมแดง	95	73	115	133	138	157
กระเทียม	24	14	20	22	26	40
ยาสูบ	45	49	50	54	52	46

ที่มา: รายงานสภาพการเงิน เศรษฐกิจ และสังคม ต่อสภาประชาชน

จากตาราง 12 แสดงให้เห็นว่า นอกเหนือจากโค และกระบือบางส่วนแล้ว การเพาะเลี้ยงสัตว์ในพม่ามีการเติบโตอย่างรวดเร็วในช่วงเวลาดังกล่าว ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเนื่องมาจาก เป็นส่วนที่รับผิดชอบของภาคเอกชนที่มีแรงจูงใจด้านราคา และส่วนหนึ่งมาจากการสนับสนุนของรัฐบาล

การประมงสามารถแยกออกได้เป็นประมงน้ำจืด (fresh-water fisheries) และประมงน้ำเค็ม (marine fisheries) การประมงน้ำจืด จะมีทั้งการเพาะเลี้ยงและการจับในแม่น้ำ ลำคลอง ทั่วไป ส่วนประมงน้ำเค็มนั้น มีทั้งการทำประมงที่อยู่ชายฝั่ง กับการประมงนอกชายฝั่ง

พม่าจะมีชายฝั่งที่มีความยาวมากกว่า 2,800 กิโลเมตร และมีพื้นน้ำที่อยู่ในแผ่นดินประมาณ 8.2 ล้านเฮกตาร์ (hectares) หรือประมาณ 51.24 ล้านไร่ และพื้นที่หนองน้ำประมาณ 0.5 ล้านเฮกตาร์ (ประมาณ 3.13 ล้านไร่) ตลอดความยาวของชายฝั่ง พม่าจึงมีทรัพยากรสัตว์น้ำที่อุดมสมบูรณ์ จากศักยภาพดังกล่าวจึงทำให้การทำประมงทุกชนิด รวมทั้งการเพาะเลี้ยง มีมูลค่าสูง มีเพียงการประมงนอกชายฝั่งเท่านั้นที่มีการเติบโตเป็นลบ คือตกจาก 45,082,000 วิช (viss) ใน ค.ศ. 1971-72 ลดลงเป็น 38,271,000 วิช (1 วิช = 3.6 ปอนด์ = 1.54 กิโลกรัม) ใน ค.ศ. 1987-88 ทั้งนี้ก็เพราะการประมงทางทะเลโดยทั่วไป รวมทั้งการประมงนอกชายฝั่ง ต้องอาศัยเงินทุนและเงินตราต่างประเทศจำนวนมาก ต้องใช้เวลานานจำนวนมาก ต้องใช้กองเรือเพื่อบรรทุกปลาประกอบด้วยตาข่ายและอุปกรณ์ห้องเย็น เครื่องยนต์ดีเซลสำหรับเรือขนาดใหญ่ น้ำแข็งและเกลือเพื่อรักษาปลาที่จับไม่ให้น้ำ และอุปกรณ์ที่จำเป็นอื่นๆ สภาพของพม่าซึ่งขาดแคลนเงินทุน และต้องการที่จะพึ่งตนเอง จึงทำให้อัตราการเติบโตของประมงน้ำลึกมีค่าเป็นลบ

ในขณะที่การประมงน้ำจืด การเพาะเลี้ยงปลามีอัตราการเติบโตสูง แต่การประมงในรูปแบบอื่นๆ มีอัตราการเติบโตยังไม่เป็นที่พอใจ เพราะมีการเติบโตน้อยกว่าอัตราการเติบโตของประชากร อย่างไรก็ตามอัตราการเติบโตของประมงทั้งหมดก็อยู่ในเกณฑ์ที่น่าพอใจ

ตาราง 12 การเพาะพันธุ์ปลาสุสัตว์ 1961-88 (จำนวนพัน)

ประเภท	1961-62	1987-88	เปลี่ยนแปลงร้อยละ
วัว	5,307	9,922	87
ควาย	1,020	2,188	115
แพะและแกะ	514	1,459	184
หมู	643	3,061	376
ไก่	7,756	33,807	336
เป็ด	2,416	6,041	150

ที่มา: องค์การสถิติกลาง

3. การพัฒนาด้านป่าไม้

จากการประเมินอย่างเป็นทางการ ป่าไม้ของพม่าทั้งหมดใน ค.ศ. 1962-63 มีอยู่เพียงร้อยละ 57 ของเนื้อที่ทั้งหมดของประเทศถ้าคิดรวมเนื้อที่จากแผนการทำงาน (working plans) แต่ถ้าไม่คิดรวมเนื้อที่ตามแผนการทำงาน เนื้อที่ป่าไม้ของประเทศก็จะมีเกือบร้อยละ 65 ของเนื้อที่ทั้งหมด จากการประเมินครั้งก่อนปริมาณป่าไม้มีเกือบจะเท่ากับ ค.ศ. 1940 คือร้อยละ 56 ในขณะที่ต่อมามีการขยายเพิ่มขึ้นอีกร้อยละ 9 ในกรณีที่การประเมินนี้ชี้ว่าไม่มีการตัดไม้หรือมีน้อยมากในช่วงดังกล่าว ในขณะที่ช่วงเวลาดังกล่าวพม่ามีประชากรอยู่น้อย การที่มีประชากรน้อยเป็นปัจจัยสำคัญที่ป้องกันการตัดทำลายป่าไม้ในระดับชาติ

ไม้สักเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญลำดับที่สองในช่วงหลังสงคราม แม้จะส่งออกเพียง 120,692 คิวบิกตัน ใน ค.ศ. 1961-62 คิดเป็นร้อยละ 64 ของการส่งออกเฉลี่ยต่อปี ในระหว่าง ค.ศ. 1936 และ 1940 ความสำคัญของป่าไม้ในฐานะที่ทำรายได้จากการส่งออกยังคงดำเนินต่อมาในช่วงสังคมนิยมภายใต้การปกครองของรัฐบาลทหาร โดยทำรายได้สูงสุดจากการส่งออกในตอนกลางทศวรรษ 1980 โดยคิดเป็นร้อยละ 46 ของรายได้จากการส่งออกทั้งหมดใน ค.ศ. 1987-88

ในขณะที่ไม้สักมีมูลค่าเพิ่มขึ้น แต่ไม้เนื้อแข็งกลับลดลง และในขณะที่ผลิตผลที่ได้จากป่าเช่น ไม้พิน ถ่าน กลับมีมูลค่าเพิ่มมากขึ้น จาก 7.9 ล้าน และ 184,000 คิวบิกตัน ใน ค.ศ. 1961-62 เป็น 17.2 ล้าน และ 848,000 คิวบิกตัน ใน ค.ศ. 1987-88 อย่างไรก็ตาม เหตุการณ์ทั้งหมดนี้ไม่ใช่สิ่งที่น่าพึงพอใจ แต่กลับสะท้อนให้เห็นว่า พม่าล้มเหลวทางด้านพลังงาน เท่าๆ กับ เป็นสาเหตุของการตัดไม้ทำลายป่า การที่กล่าวว่าการใช้ ไม้พิน และถ่าน เป็นสาเหตุของการตัดไม้ทำลายป่านั้น ในระดับภูมิภาคยังไม่มีข้อมูลที่ชัดเจนว่ามีปริมาณเท่าใด แต่ในระดับชาติแล้ว การประเมินอย่างเป็นทางการ พบว่าอัตราการตัดไม้ในแต่ละปีจะอยู่ที่ร้อยละ 2.1 ของเนื้อที่ป่าไม้ทั้งหมด ถ้าวรวมในที่อื่นๆ ด้วย ความแตกต่างจะอยู่ระหว่าง ร้อยละ 6 ถึง 8 เป็นที่น่าสังเกตว่า สาเหตุที่สำคัญของการตัดไม้ทำลายป่าก็คือ การทำไร่เลื่อนลอย (shifting cultivation) และการใช้ไม้เพื่อทำฟืนของคนในชนบทที่ยากจน

4. การพัฒนาด้านเหมืองแร่

ถึงแม้ว่าผลผลิตจากเหมืองแร่จะมีความสำคัญน้อยมากต่อค่าตัวเลข GDP แต่ผลผลิตจากเหมืองแร่มีความสำคัญเป็นลำดับที่สองที่ทำรายได้จากเงินตราต่างประเทศ ในช่วงก่อนสงคราม รายได้หลักที่สำคัญได้จากการส่งออกน้ำมัน เหตุผลประการหนึ่งคือการหารายได้จากเงินตราต่างประเทศ และอีกเหตุผลหนึ่งเนื่องจากความสำคัญทางด้านยุทธศาสตร์ จึงทำให้ผลผลิตจากน้ำมันดิบ (crude oil) คือปิโตรเลียม และก๊าซธรรมชาติ ได้กลายมาเป็นกิจการของรัฐและถูกผูกขาดโดยรัฐบาล แม้ก่อนยุคสังคมนิยมก็ตาม แม้ว่ารายได้จากน้ำมันจะเพิ่มขึ้นเป็นสี่เท่าในช่วงหลังสงครามหลังจากได้รับเอกราชแล้ว แต่พม่าก็กลายเป็นผู้นำเข้าน้ำมันมาตั้งแต่ ค.ศ. 1954 ทำให้พม่าต้องหันไปเพิ่มผลผลิตทางด้านแร่ธาตุที่เป็นโลหะ (metallic minerals) และ แร่ธาตุที่เป็นรัตนชาติ (gemstones) ต่างๆ แทน เพื่อหารายได้จากการส่งออก

บางที นโยบายการพึ่งตนเองและโดดเดี่ยวตนเองของพรรคโครงการสังคมนิยมพม่า จะก่อให้เกิดความเสียหายให้แก่การพัฒนาด้านเหมืองแร่มากกว่าสาเหตุอื่นๆ เนื่องจากการพัฒนาทางด้านนี้ต้องการใช้เงินลงทุนสูง โดยเฉพาะเงินตราต่างประเทศที่พม่าขาดแคลน ซึ่งต้องใช้ในการสำรวจทางธรณีวิทยา การขุดเจาะและทดสอบบ่อน้ำมัน ที่ต้องใช้เงินลงทุนสูงมาก ยกเว้นในช่วงสั้นๆ ระหว่าง กลางทศวรรษ 1970 และต้นทศวรรษ 1980 ที่สามารถหาเงินกู้จากต่างประเทศได้ การลงทุนสาธารณะต่อปี จะมีมูลค่าน้อยกว่าร้อยละ 5 ในปีเหล่านั้นทั้งหมด ผลที่ตามมาคือ นอกจาก ก๊าซธรรมชาติแล้ว ผลผลิตจากแร่ธาตุจำนวนมากลดลงใน ค.ศ. 1987-88 หลังจากที่มีการเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน ระหว่าง ค.ศ. 1971-72 และ 1983-84

ในประเด็นนี้ เนื่องจากปริมาณการผลิตน้ำมันดิบลดลง ใน ค.ศ. 1987-88 ผลิตได้เพียง 6,201,000 บาร์เรลสหรัฐ (U.S. barrels) ซึ่งต่ำกว่าที่ผลิตได้ใน ค.ศ. 1971-72 ที่มีปริมาณการผลิตอยู่ที่ 7,238,000 บาร์เรลสหรัฐ เนื่องจากปริมาณการผลิตลดต่ำลงอย่างมาก ในขณะที่ความต้องการใช้น้ำมันเพิ่มขึ้นในช่วงเวลา 16 ปี ปริมาณการนำเข้าน้ำมันดิบจึงเพิ่มสูงขึ้นตลอดในยุคสังคมนิยม จึงก่อให้เกิด แสวงหาค่าเช่าทางเศรษฐกิจ ในชนชั้นข้าราชการระดับสูง ซึ่งได้รับส่วนแบ่งน้ำมันเครื่องยนต์มากกว่าทุกๆ ไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งกองทัพจะได้รับส่วนแบ่งที่สูงมาก

5. การพัฒนาด้านอุตสาหกรรม

ในทศวรรษก่อนหน้า ค.ศ. 1962-63 (จาก ค.ศ. 1946 ถึง 1961-62) อัตราการเติบโตในภาคการผลิตอุตสาหกรรมอยู่ในเกณฑ์ดี อัตราการเติบโตเฉลี่ยต่อปีอยู่ที่ร้อยละ 11.2 อัตราการเติบโตสูงสุดจะอยู่ในระหว่าง ค.ศ. 1954-55 และ 1957-58 ส่วนแบ่งของภาคอุตสาหกรรมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) เพิ่มขึ้น จาก ร้อยละ 5.5 ใน ค.ศ. 1946-47 เป็น ร้อยละ 14.7 ใน ค.ศ. 1961-62

อย่างไรก็ตาม หลังจากกว่าทศวรรษของอุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้า โครงสร้างอุตสาหกรรมก็ยังคงพึ่งพาการนำเข้า และอุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้า อุตสาหกรรมบางอย่างก็เป็นเพียง “อุตสาหกรรมการบรรจุหีบห่อ” (packaging industries) เป็นตัวเร่งความต้องการเงินตราต่างประเทศยิ่งกว่านั้น รัฐบาลพลเรือนยังพบว่าเป็นการยากที่รัฐบาลจะเข้าไปดำเนินการอุตสาหกรรมเสียเอง

ถึงกระนั้นก็ตาม แนวโน้มของรัฐบาลใหม่ของคณะปฏิวัติ ก็ริบเร่งที่จะดำเนินการอุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้าต่อไป พร้อมๆ กับการที่รัฐบาลได้เข้าไปดำเนินการทางด้านอุตสาหกรรมทั้งหมด ต่อมารัฐบาลได้ประกาศอย่างชัดเจนว่าจะไม่ให้เอกชนเข้ามาประกอบการอุตสาหกรรม และปรากฏว่าไม่มีเอกชนรายใดได้รับอนุญาตให้เข้าไปประกอบการอุตสาหกรรมได้อีก อย่างน้อยที่สุดจนกระทั่งถึงกลางทศวรรษ 1970 การประกอบการอุตสาหกรรมที่เอกชนเป็นเจ้าของทั้งหมดไม่ว่าจะมีขนาดและความสำคัญหรือไม่ต่างก็ถูกโอนเข้าเป็นของรัฐทั้งหมด แม้เจ้าของสถานประกอบการบางแห่งอาจจะรู้สึกว่าการกิจการของตนเล็กจนไม่มีค่าแก่การยึดเข้าเป็นของรัฐ ก็ต้องเข้าไปอยู่ภายใต้การควบคุมและกำกับของคณะกรรมการควบคุมและตรวจสอบ ผลที่ปรากฏออกมา คณะกรรมการเหล่านี้ในทางปฏิบัติได้กลายมาเป็นเจ้าของกิจการที่แท้จริง ในตอนปลายทศวรรษที่ 1960 ในขณะที่ผู้เป็นเจ้าของหรือผู้จัดการจริงๆ นั้น ถูกยกเลิกสิทธิไปอย่างง่ายๆ เมื่อตนเองไม่สามารถอดทนต่อการควบคุมอย่างเข้มงวดหรือการเข้ามาสอดแทรกและรบกวนของทางการได้ ในที่สุด กิจการอุตสาหกรรมที่มีเอกชนเป็นเจ้าของต่างก็ต้องตกเข้ามาอยู่ภายใต้การควบคุมของสภาบริหารของเมือง หรือ สภาประชาชนประจำเมือง

ภาคการผลิตอุตสาหกรรมได้รับส่วนแบ่งในการลงทุนของรัฐค่อนข้างมาก ทั้งๆ ที่การดำเนินการมีคุณภาพต่ำ มีอัตราการเติบโตเพียงร้อยละ 4.08 ระหว่าง ค.ศ. 1962-63 และ 1965-66 ในบางปีอัตราการเติบโตต่อปีเป็นลบหรือเพียงแค่ว่า ร้อยละ 1 หรือ 2 เท่านั้น เนื่องจากการทำงานที่ไม่มีคุณภาพ

การมีส่วนแบ่งในการเติบโตของ จีดีพี (GDP) ของภาคการผลิต จะต่ำจากร้อยละ 11 เหลือเป็น ร้อยละ 9 ซึ่งเป็นความผิดปกติอย่างยิ่ง เนื่องจากการขาดการพัฒนาในภาคการผลิต สะท้อนให้เห็นจากโครงสร้างภายในที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงเลยตลอดยุคสังคมนิยม แต่ก็มี ความพยายามอย่างมากในแนวทางที่แตกต่างกันจนแทบจะไม่สามารถสังเกตเห็นได้ อาหารและเครื่องดื่ม เป็นผลิตภัณฑ์ที่สำคัญในผลิตภัณฑ์ทั้งหมด โดยมีมูลค่าสูงขึ้น จาก ร้อยละ 60.06 ใน ค.ศ. 1961-62 เป็น ร้อยละ 79.39 ใน ค.ศ. 1991-92 อุตสาหกรรมสาขาอื่นๆ ที่มีผลผลิตมากกว่าร้อยละ 3 ในผลผลิตทั้งหมดคืออุตสาหกรรมวัสดุก่อสร้าง (ร้อยละ 4.38) เหมืองแร่และผลผลิตปิโตรเลียม (ร้อยละ 4.04) วัสดุก่อสร้าง (ร้อยละ 3.85) และเสื้อผ้าและเครื่องประดับ (ร้อยละ 3.13)

มีเหตุผลอยู่มากมายที่จะใช้อธิบายความล้มเหลวของอุตสาหกรรมที่ดำเนินการโดยรัฐบาล สิ่ง ที่เห็นเด่นชัดประการหนึ่งก็คือ อัตราการใช้กำลังการผลิต (capacity utilization) * ของรัฐวิสาหกิจ (state-owned economic enterprises, SEEs) มีการใช้ในอัตราที่ต่ำ อัตราการใช้กำลังการผลิตในกิจการอุตสาหกรรมที่เป็นของรัฐบาลมักจะต่ำอยู่เสมอ และทำให้เกิดผลเสียเมื่อสิ้นสุดยุคสังคมนิยม อุตสาหกรรมห้าชนิดในแปดชนิดที่อยู่ภายใต้การควบคุมของกระทรวงอุตสาหกรรม หมายเลข 1 จะมีอัตราการใช้กำลังการผลิตลดลง ร้อยละ 30 ค่าเฉลี่ยอัตราการใช้กำลังการผลิตลดลงจาก ร้อยละ 57.4 ใน ค.ศ. 1985-86 เป็น ร้อยละ 34.4 ใน ค.ศ. 1988-89

สิ่งที่สืบเนื่องต่อมาก็คือ อัตราการใช้กำลังการผลิต ส่วนใหญ่วัดจาก ความต้องการเงินตราต่างประเทศเพื่อใช้ในการนำเข้าวัตถุดิบที่จำเป็นและเครื่องอะไหล่ โครงสร้างการนำเข้า ส่วนใหญ่จะเป็นสินค้าประเภททุน ซึ่งได้แก่วัตถุดิบอุตสาหกรรมและอะไหล่ วัสดุก่อสร้าง เครื่องจักรและอุปกรณ์ และเครื่องมือในการขนส่งมีปริมาณไม่น้อยกว่า ร้อยละ 92 ของการนำเข้าทั้งหมด ซึ่งแทบไม่น่าเชื่อ และสิ่งที่ไม่น่าแปลกใจก็คืออัตราการใช้เงินตราต่างประเทศเพิ่มของอุตสาหกรรมเป็นลบเมื่อใกล้จะสิ้นยุคสังคมนิยมเมื่อไม่สามารถหาเงินตราต่างประเทศได้

* อัตราการใช้กำลังการผลิต (capacity utilization) หมายถึงสัดส่วนระหว่างปริมาณผลผลิตจริง (production) กับกำลังการผลิตสูงสุด (capacity) ที่เครื่องจักรสามารถผลิตได้ในเวลาหนึ่ง

คงไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าการขาดแคลนเงินตราต่างประเทศ ในระดับจุลภาคเป็นเหตุผลของการใช้อัตรากำลัการผลิตต่ำ การขาดแคลนเงินตราต่างประเทศก่อให้เกิดการละเลยในการบำรุงรักษา และการฟื้นฟูอุตสาหกรรมที่มีอยู่ ซึ่งเหมาะสมกว่าที่จะตั้งโรงงานขึ้นใหม่ และในระดับมหภาคด้วยการละเลยต่อการส่งออกในยุทธศาสตร์การพัฒนาทั้งหมด การใช้เครื่องจักรที่ล้าสมัยและขาดการบำรุงรักษาไม่เพียงแต่จะทำให้ผลผลิตและประสิทธิภาพในการผลิตต่ำเท่านั้น แต่ยังทำให้อัตราการใช้กำลัการผลิตต่ำตลอดทั้งภาคอุตสาหกรรมทั้งหมดอีกด้วย ในขณะที่ผลของความขาดแคลนเงินตราต่างประเทศได้กระจายครอบคลุมไปยังกิจการวิสาหกิจของรัฐจำนวนมาก การพัฒนาอุตสาหกรรมนั้น จะต้องมีการวางแผนอย่างเหมาะสม มีความต้องการเงินตราต่างประเทศเพื่อให้อุตสาหกรรมนั้นสามารถดำเนินการไปได้ ปัญหาการขาดเงินตราต่างประเทศอาจจะเพิ่มมากขึ้นได้ ซึ่งควรที่จะหลีกเลี่ยง นอกไปจากนี้ การขาดแคลนวัตถุดิบภายในประเทศทำให้ไม่สามารถดำเนินงานได้เต็มตามประสิทธิภาพ ตัวอย่างเช่น ในโรงงานทอผ้า และโรงงานกระดาษ และเช่นเดียวกันในโรงงานที่มีปัญหาทางด้านวิศวกรรมก็ทำให้งานต้องหยุดชะงัก (เช่น โรงงานปุ๋ย) จากตัวอย่างเหล่านี้เกิดจากการใช้อัตรากำลัการผลิตต่ำ ยิ่งไปกว่านั้น การประกอบกิจการวิสาหกิจของรัฐ (SEEs) มักเผชิญขาดไม่มีแรงกดดันให้สามารถดำเนินการที่ดี ไม่มีการควบคุมคุณภาพ ทำให้ผลผลิตที่ได้มีคุณภาพต่ำ ไม่สามารถแข่งขันกับต่างประเทศได้

บทที่ 5

บทสรุป

พม่าถูกจัดให้เป็นประเทศที่พัฒนาน้อยที่สุด (Least Developed Country) ในค.ศ. 1987 ตามมาตรฐานขององค์การสหประชาชาติ ซึ่งได้กำหนดเกณฑ์ไว้สามประการ คือ

1. มีรายได้ต่ำ (low-income)
2. มีทรัพยากรมนุษย์ที่อ่อนแอ (human resource weakness) และ
3. เศรษฐกิจมีช่องโหว่ (economic vulnerability)

ถ้าพิจารณาจากทฤษฎีวิวัฒนาการแห่งความยากจน แล้วจะเห็นว่า การที่ประเทศไม่สามารถหลุดพ้นไปจากความยากจนได้นั้น มีสาเหตุมาจากมีความยากจนเป็นพื้นฐาน คือการมีรายได้ต่ำ ทำให้มีความสามารถในการออมต่ำ ซึ่งจะทำให้มีเงินในการลงทุนน้อย อันจะทำให้ผลผลิตต่ำและนำไปสู่การมีรายได้ต่ำอีกเป็นวัฏจักร และเมื่อพิจารณาประเทศที่ด้อยพัฒนาส่วนใหญ่แล้วจะพบว่า มีลักษณะบางประการที่คล้ายๆ กันคือ มีความล่าช้าในการผลิต การขาดเงินทุน รายได้ของประเทศขึ้นอยู่กับสินค้าออกเพียง 2-3 ชนิด เศรษฐกิจของประเทศขึ้นอยู่กับการเกษตร การขาดผู้ประกอบการธุรกิจ มีการว่างงาน และการเพิ่มขึ้นของประชากร องค์ประกอบดังกล่าวเหล่านี้ คือสาเหตุที่พม่าถูกจัดว่าเป็นประเทศที่มีการพัฒนาน้อยที่สุด ทั้งๆ ที่พม่า ได้พยายามที่จะพัฒนาประเทศของตนมาตั้งแต่ก่อนได้รับเอกราช และหลังได้รับเอกราชแล้ว แผนพัฒนาต่างๆ ก็ปรากฏชัดเจนขึ้น แต่จนถึงปัจจุบัน นับเป็นเวลา กว่า 6 ทศวรรษ พม่าก็ยังยากจนอยู่อย่างเดิม เพราะเหตุใดการพัฒนาของพม่าจึงล้มเหลวตลอดมา

เมื่อกองทัพพม่าได้เข้ายึดอำนาจการปกครอง เมื่อ ค.ศ. 1962 และจัดตั้งรัฐบาลเข้าทำการบริหารประเทศ ได้พยายามที่จะพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าแต่การพัฒนายังไม่ประสบผลสำเร็จ จึงควรที่จะศึกษากระบวนการในการวางแผน และการบริหารการพัฒนาของพม่าในช่วงเวลา ตั้งแต่ ค.ศ. 1962 อันเป็นปีที่กองทัพเข้ามาปกครองประเทศ จนถึง ค.ศ. 1988 เมื่อการปกครองในระบบสังคมนิยมของพม่าได้ล่มสลายไป

การเข้ามาบริหารประเทศโดยรัฐบาลทหาร นั้น มีจุดประสงค์ที่สำคัญ 2 ประการ คือ หนึ่ง ต้องการปรับปรุงสภาพเศรษฐกิจและสังคมด้วยวิธีการสังคมนิยม และสองต้องการเปลี่ยนแปลงระบบการเมืองให้เอื้ออำนวยต่อการแก้ปัญหาโดยใช้แนวทางสังคมนิยม แนวปรัชญาและอุดมการณ์สังคมนิยมของคณะปฏิวัติ ได้มีการเขียนอธิบายและขยายความไว้ในเอกสาร 2 ฉบับ คือ *วิถีพม่าสู่สังคมนิยม (The Burmese Way to Socialist)* และ *ระบบความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม (The System of Correlation of Man and His Environment)*¹

นับตั้งแต่เกิดการปฏิวัติ เป็นต้นมา พม่าได้เปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ จากโครงสร้างเศรษฐกิจที่มีรากฐานแบบเจ้าที่ดินและนายทุนในยุคเก่า มาเป็นระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม ในเดือนมกราคม 1963 รัฐบาลได้นำนโยบายเศรษฐกิจใหม่มาใช้โดยถือว่าหน้าที่ในการผลิต การกระจาย การสั่งเข้าและการส่งออกเป็นเรื่องของรัฐ อุตสาหกรรมใหม่ที่ดำเนินการโดยเอกชนจะไม่มี การซื้อและขายข้าวไปยังตลาดต่างประเทศจะดำเนินการโดยคณะกรรมการที่มีชื่อว่า คณะกรรมการการตลาดเพื่อการเกษตรแห่งสหภาพพม่า ส่วนโรงสีทั้งหลาย รัฐจะเป็นผู้ดำเนินการ ต่อมามีการโอนกิจการการลงทุนของเอกชนเข้ามาเป็นของรัฐ ในเบื้องต้น มีการซื้อ เพื่อโอนกิจการขุดเจาะน้ำมันและแร่ธาตุจากบริษัทที่ร่วมทุนต่างประเทศให้มาเป็นของรัฐ เช่น บริษัท บีไอซี จำกัด และบริษัท เบอร์มาคอร์เปอร์เรชั่น จำกัด เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้โอนกิจการผลิตน้ำมันด้านอื่นๆ มาเป็นของรัฐอีกด้วย

ใน ค.ศ. 1963 ได้ยึดกิจการต่อไปนี้เป็นของรัฐ ได้แก่กิจการธนาคาร โรงงานใหญ่ๆ ของเอกชน โรงเลื่อย และกิจการธุรกิจต่างๆ ต่อมาใน ค.ศ. 1969 ยังได้โอนกิจการ และสถานประกอบการธุรกิจเพิ่มขึ้นอีก นอกจากนี้ ยังได้โอนกิจการ การนำเข้า ส่งออก ของเอกชน กิจการจากสัมปทาน และกิจการด้านวิศวกรรมมาเป็นของรัฐ

วิธีการดังกล่าวได้ช่วยหยุดยั้งปัญหาจากการซื้อขายสัมปทาน การลักลอบค้าเงิน การลักลอบผลิตสินค้า และการปั่นราคาจากการรวมหัวกับนายทุนต่างชาติ การปล่อยให้การกระจายสินค้าต้องขึ้นอยู่กับดุลยพินิจ โดยเอกชนต่อไปนั้น ไม่สอดคล้องกับนโยบายเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม ดังนั้นใน ค.ศ. 1964 รัฐจึงได้โอนกิจการต่างๆ อันได้แก่ ร้านค้าปลีก ร้านขายส่ง ห้างร้าน และร้านค้าทั่วไปที่ขายสินค้าอุปโภค บริโภค เครื่องนุ่งห่ม ตลอดจนสินค้าทั่วไปให้เป็นของรัฐทั้งหมด

¹ Josef Silverstein. (1977). *op.cit.* p. 81.

หลังการโอนกิจการของเอกชนเข้าเป็นของรัฐแล้ว ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการพาณิชย์กรรม ขึ้น ใน ค.ศ. 1965 เพื่อดูแลกิจการพาณิชย์กรรมทั้งภายในและต่างประเทศ มีการตั้งบริษัทพาณิชย์กรรมขึ้น 22 แห่ง ในระดับอำเภอมีการจัดตั้งคณะกรรมการพาณิชย์กรรมระดับอำเภอเพื่อดูแลกิจการพาณิชย์ของ อำเภอและในระดับหมู่บ้าน ได้มอบหมายให้ร้านค้าสหกรณ์ไโรนาและกิจการร่วม ทำหน้าที่ดำเนินการจัด ขายสินค้าพาณิชย์ทั้งหลาย

รัฐบาลสภาปฏิวัติได้ออกคำสั่งด้านพาณิชย์กรรมเพื่อเปิดโอกาสให้สหกรณ์และพ่อค้าเอกชนซื้อ สินค้ายกเว้นได้ จากการอนุญาตดังกล่าว ช่วยให้ผู้ผลิตสินค้าสามารถผลิตสินค้าได้มากขึ้น ทำให้สินค้าที่ ยกเว้นต่างๆ มีราคาถูกลง

มีการตั้งบริษัทนำเข้าและส่งออกสินค้าแห่งพม่าขึ้นใน ค.ศ. 1964 หลังจากที่ยกเลิกใบอนุญาต นำเข้าสินค้า ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม ในการดำเนินการด้าน พาณิชยกรรมกับต่างประเทศ โดยบริษัทดังกล่าวจะทำหน้าที่ดูแลตรวจสอบเพื่อนำเข้าเฉพาะสินค้าที่ จำเป็นสำหรับประชาชน

มีการจัดตั้งคณะกรรมการสหกรณ์ขึ้น พอใน ค.ศ. 1970 สภาปฏิวัติได้ดำเนินการโครงการ สหกรณ์ขึ้น 1 โครงการ โดยจัดให้มีคณะกรรมการสหกรณ์ตั้งแต่วillage ขึ้นมาอย่างเป็นรูปธรรม

จากการดำเนินโครงการคลองชลประทานเพื่อการทน้ำและป้องกันอุทกภัย ช่วยให้พื้นที่ ชลประทานขยายตัวขึ้น ในด้านอุตสาหกรรมมีการพัฒนาตามสภาพของทรัพยากร สถานะทางการเงิน และความชำนาญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคการเกษตร ได้ก่อตั้งกิจการอุตสาหกรรมที่สามารถส่งเสริม การเกษตร พอใน ค.ศ. 1964 ได้มีการออกกฎหมายป้องกันแผนการสร้างเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมเพื่อมิ ให้มีการต่อต้าน¹

ในการยึดอุตสาหกรรมใหญ่ๆ จากภาคเอกชนมาเป็นของรัฐ ได้มีการออกกฎหมายเพื่อ ดำเนินการดังกล่าว การที่รัฐเร่งรีบดำเนินการในเรื่องนี้ได้ก่อผลเสียหายในทางเศรษฐกิจ คือการขาด

¹ วิรัช นิยมธรรม. (2555). เศรษฐกิจพม่าในสมัยสังคมนิยม. (online).

แคลนสินค้าอุปโภคและบริโภค สินค้าที่มีก็ราคาสูงมาก ทำให้เกิดภาวะตลาดมืด สาเหตุที่เกิดปัญหาข้างต้นส่วนหนึ่งเกิดจากกลไกของรัฐบาลประสพการณ์ในการบริหาร

อย่างไรก็ตาม ในขณะที่รัฐดำเนินการยึดกิจการธุรกิจการค้าและอุตสาหกรรมมาเป็นของรัฐ กลับปรากฏว่าในภาคเกษตรกรรม รัฐกลับระมัดระวังในการดำเนินการในเรื่องนี้ เพราะรัฐบาลหวังจะได้รับการสนับสนุนจากชาวนา โดยใน ค.ศ. 1963 ได้มีการออกกฎหมายคุ้มครองสิทธิของชาวนา (Peasant's Rights Law) ที่ห้ามมิให้ศาลยึดหรืออายัดที่ดินหรือสัตว์และเครื่องมือที่ใช้ในการเกษตรกรรม เพื่อนำไปชำระหนี้ นอกจากนี้ กฎหมายดังกล่าวยังคุ้มครองสิทธิของชาวนาในการขายที่ดินหรือทรัพย์สินส่วนตัว ตามที่ต้องการได้ และในปีเดียวกันได้ออกกฎหมายเช่านาอีกฉบับ แต่หลังจากนั้นอีกสองปี คือในเดือนเมษายน ค.ศ. 1965 สภาปฏิวัติได้ออกกฎหมายยกเลิกการเช่านา โดยสภาปฏิวัติต้องการที่จะก่อตั้งระบบการถือครองที่ดินเพื่อการเกษตรกรรมที่เป็นธรรม เพื่อให้กิจการด้านการเกษตรได้รับการพัฒนา เป็นการเปิดโอกาสให้เกษตรกร สามารถทำการกสิกรรมได้โดยเสรี ให้ชาวนามีเสรีภาพที่จะทำไร่ในที่ดิน ตามที่ทางการต้องการ และได้รับการจัดสรรที่ดินทำกินตามกฎหมายปฏิรูปที่ดิน มีการจัดตั้งคณะกรรมการที่ดินเพื่อการเกษตร เพื่อดูแลการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรให้ถูกต้อง และมีความพยายามที่จะพัฒนาการเกษตรแบบพื้นบ้าน ให้เป็นการเกษตรที่ใช้เครื่องจักรกล โดยรัฐบาลหวังให้เกษตรกรสามารถเพิ่มผลผลิตได้มากขึ้น และคาดหวังว่าเกษตรกรจะรับเอาวิธีการผลิตแบบใหม่ๆ ที่ทันสมัยมาใช้ ซึ่งจะเป็นการสนับสนุนเป้าหมายสังคมนิยมของผู้นำ เพราะในช่วงนั้นได้เริ่มให้มีกิจการสหกรณ์ และสถาบันสังคมนิยมเข้ามาแทนที่วิธีการจัดระเบียบทางสังคมและเศรษฐกิจแบบดั้งเดิม แต่ปรากฏว่าเกษตรกรไม่ตอบสนองตามที่รัฐบาลต้องการ ทั้งนี้เพราะนโยบายการซื้อและการวัดคุณภาพการผลิตล้มเหลว กลไกรัฐที่ทำหน้าที่ในการรับซื้อไม่มีประสพการณ์ในการวัดและซื้อข้าว ทำให้เกษตรกรรู้สึกว่าการซื้อและการวัดคุณภาพข้าวที่ตนนำมาขายไม่ได้ประโยชน์เท่าที่ควร นอกจากนี้รัฐพยายามควบคุมราคาข้าวให้ต่ำ ทำให้เกษตรกรบางกลุ่มหันไปปลูกพืชอย่างอื่นที่ให้กำไรมากกว่า ขณะเดียวกันก็ถูกควบคุมโดยรัฐบาลน้อยกว่า เหตุต่างๆ เหล่านี้เป็นสาเหตุที่ทำให้นโยบายของรัฐบาลในการซื้อข้าวล้มเหลว รัฐบาลได้แก้ปัญหาโดยได้เพิ่มราคาข้าวเปลือกให้สูงขึ้นกว่าราคาในปีก่อนๆ อีกร้อยละ 50¹

¹ จุมพล หนิมพานิช. (2532). เล่มเดิม. หน้า 449.

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ระยะเวลาตั้งแต่ ค.ศ. 1962-1974 การพัฒนาเศรษฐกิจพม่าตามแนวทางวิถีพม่าสู่ลัทธิสังคมนิยมของรัฐบาลสภาปฏิวัติ ปรากฏว่าเศรษฐกิจของพม่าเสื่อมถอยลง การเติบโตทางเศรษฐกิจช้าลงและมีปัญหาทางเศรษฐกิจเกิดขึ้นมากมาย แม้ความคาดหวังและความเชื่อของผู้นำพม่าต่อแนวทางสังคมนิยมจะยังคงอยู่ก็ตาม

จากการประชุมพรรคโครงการสังคมนิยมพม่าหรือพรรคลานซิน ใน ค.ศ. 1972 ได้กำหนดให้มีการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจระยะยาวของประเทศขึ้น แผนพัฒนาเศรษฐกิจดังกล่าวเป็นแผนระยะ 20 ปี โดยมีระยะเวลาดำเนินการจาก ค.ศ. 1974-1975 จนถึง ค.ศ. 1993-1994 เป้าหมายหลักของแผนพัฒนาเศรษฐกิจระยะยาว ในเวลา 20 ปี เพื่อให้โครงสร้างพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองแบบสังคมนิยมมีความมั่นคงภายใน ค.ศ. 1993-1994 ซึ่งเป็นปีสุดท้ายของแผนดังกล่าว เป้าหมายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจระยะยาวตามรูปแบบของระบบสังคมนิยมนั้นกำหนดให้มีการจำแนกภาคเศรษฐกิจออกเป็น 3 ภาค ได้แก่ภาครัฐ ภาคสหกรณ์ และภาคเอกชน

ระยะเวลาประมาณ 9 ปี ตั้งแต่คณะทหารยึดอำนาจ เมื่อ ค.ศ. 1962 แม้รัฐบาลจะประกาศการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม แต่ไม่ได้จัดระบบเศรษฐกิจโดยวางแผนไว้ที่ส่วนกลางที่ระบบเศรษฐกิจสังคมนิยมกระทำกันอยู่ สภาปฏิวัติ จึงเพียงแต่ตั้งคณะกรรมการทางด้านเศรษฐกิจขึ้นมาเพื่อช่วยในการดำเนินการวางแผนเศรษฐกิจ

การวางแผนเศรษฐกิจมีขึ้นใน ค.ศ. 1971 พรรคลานซินได้ตกลงวางแผนเศรษฐกิจระยะยาว 20 ปี โดยแบ่งออกเป็นช่วงเวลา 5 ช่วงๆ ละ 4 ปี ซึ่งตามกำหนดจะสิ้นสุดแผนใน ค.ศ. 1991 โดยตั้งเป้าหมายว่าในระยะนั้น ประเทศพม่าจะกลายเป็นประเทศสังคมนิยมที่ได้รับการพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรม

หลังจากแผนเศรษฐกิจช่วงที่ 1 ผ่านไป พบว่าไม่ประสบความสำเร็จ ได้มีการดำเนินการตามแผนฉบับที่ 2 (ค.ศ. 1974-1977) แผนฉบับนี้มีการปรับปรุงขยายความเพิ่มขึ้น ปรากฏว่าในปีแรกอัตราการเจริญเติบโตไม่เป็นไปตามเป้าหมาย ทั้งนี้เนื่องมาจากน้ำท่วมทำให้ผลผลิตทางการเกษตรได้รับความเสียหาย แต่ในปีที่สองของแผน คือ ช่วงระหว่าง ค.ศ. 1975-1976 ปรากฏว่าอัตราการเจริญเติบโตรุ่งขึ้น ทั้งนี้ จากผลของการปรับปรุงการดำเนินการทางการเกษตรในช่วงกลาง ค.ศ. 1976-1977 ผลผลิตทางอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นจะมีแต่พวกอุตสาหกรรมป่าไม้และเหมืองแร่เท่านั้นที่ยังเหมือนเดิม ในช่วงปีที่สาม

ปรากฏว่าอัตราการเจริญเติบโตสูงขึ้นร้อยละ 5.9 ต่ำกว่าเป้าที่ตั้งไว้เล็กน้อย ในปีที่ดี ซึ่งเป็นปีสุดท้ายของแผนปรากฏว่า อัตราการเจริญเติบโตสูงขึ้นใกล้เคียงกับเป้าที่ตั้งไว้มาก กล่าวคือ ได้ตั้งเป้าไว้ร้อยละ 6.6 ปรากฏว่าสามารถดำเนินการทำให้อัตราการเจริญเติบโตได้ถึงร้อยละ 6.4 แต่อย่างไรก็ตาม ในช่วงระยะของแผนที่ 2 นี้ ได้มีการปรับแผนยอมรับความช่วยเหลือทางการเงินจากต่างประเทศ ผลที่ได้รับจึงค่อนข้างจะสำเร็จพอสมควร

แผนพัฒนาฉบับที่ 3 ค.ศ. 1978-1982 รัฐบาลได้ตั้งเป้าการเจริญเติบโตสำหรับแผนนี้ค่อนข้างสูง ทั้งนี้ต้องการให้แผน 20 ปีบรรลุผล และในตอนที่มีการนำแผนนี้ไปปฏิบัติ รัฐบาลอยากให้มีการเพิ่ม GDP เป็นร้อยละ 6.6 ต่อปี โดยรัฐบาลหวังว่าอุตสาหกรรมประเภทเหมืองแร่จะมีสัดส่วนการเพิ่มมากกว่าอย่างอื่น คือสูงกว่าพวกการลงทุนและการส่งออก ซึ่งตามแผนนี้ได้ตั้งความหวังไว้ว่า จะต้องมีการปรับปรุงการส่งออก การลงทุน และการปรับปรุงด้านกำลังคนและการให้ภาคเอกชนเข้ามาร่วมลงทุนตามแนวทางของพรรค ขณะเดียวกันก็หวังจะให้ผู้ว่างงานมีงานทำมากขึ้น ความสำเร็จของแผนนี้ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับความช่วยเหลือด้านการเงินจากต่างประเทศ

แผนพัฒนาฉบับที่ 4 ค.ศ. 1980-1985 แผนนี้เป็นแผนห้าปี โดยได้รวมเอาช่วงของการดำเนินการของแผน 4 ปี ฉบับที่ 3 ที่เหลืออีก 2 ปี รวมกับอีก 3 ปีของแผนฉบับที่ 4 ผลของการพัฒนาในช่วงนี้กลับมีปัญหาอีก ทั้งนี้เนื่องมาจากการกู้เงินจากต่างประเทศที่เอามาใช้ในระยะเวลาของแผนพัฒนา ก่อนๆ และเกิดปัญหาเงินเฟ้อ สินค้าออกของพม่าขายได้น้อยลง เช่น ข้าว ไม้สัก และแร่ธาตุ โดยเฉพาะข้าวนั้นผลิตได้น้อยจนแทบจะไม่พอกับปริมาณการบริโภคที่เพิ่มขึ้นในประเทศ

รัฐบาลทหาร พยายามจะพัฒนาประเทศให้ทันสมัย แต่พม่าก็เหมือนกับประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลาย คือมีปัญหามากมายทั้ง ปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง การที่พม่าเลือกเดินทางไปตามแนวทางสังคมนิยมแบบพม่า นั้น จะเห็นได้จากผลของการพัฒนา

จากการพิจารณาการพัฒนาทางเศรษฐกิจของพม่าในระยะเวลา 20 ปี จะเห็นว่าเศรษฐกิจของพม่าจะมีปัญหามาก ความเป็นสังคมนิยมของพม่า ทำให้เศรษฐกิจของพม่าหยุดชะงัก ที่เห็นได้ชัดเจนคือการส่งสินค้าออกจะตกต่ำมาก โดยเฉพาะข้าว พม่าเปลี่ยนสภาพจากประเทศที่ผลิตข้าวมากที่สุดในโลก เป็นเพียงระดับพอกินภายในประเทศ และกลายเป็นประเทศที่ติดอันดับยากจนที่สุดขององค์การสหประชาชาติ มีรายได้ต่อหัวต่อปีต่ำเพียง 200 เหรียญ ด้านการค้าและอุตสาหกรรมไม่มีการพัฒนา

เท่าที่ควร การที่นายพลเนวินดำเนินนโยบายเป็นกลางแบบโดดเดี่ยว ทำให้ขาดความช่วยเหลือจากต่างประเทศ การใช้นโยบายชาตินิยมยึดกิจการค้าและอุตสาหกรรมต่างๆ ของต่างชาติ ตลอดจนกิจการเอกชนทั้งหลายให้เป็นของรัฐ ทำให้ชาวต่างชาติที่มีความรู้ ความสามารถในการประกอบการค้าและธุรกิจ ต้องออกจากประเทศไป ผู้ที่เข้ามาดำเนินการต่อมาก็ขาดความรู้ความชำนาญ สังคมพม่าจึงต้องเริ่มต้นใหม่จากเกือบเป็นศูนย์ การดำรงชีวิตของประชาชนอดอยากยากแค้น เนื่องมาจากสภาพเศรษฐกิจตกต่ำ เงินจำกัดของพม่านั้น อัตราแลกเปลี่ยนกับเงินตราต่างประเทศตามอัตราราชการต่างกับราคาในตลาดมืดอย่างมาก

ความล้มเหลวทางเศรษฐกิจของพม่านั้น เห็นได้ตั้งแต่ช่วง 10 ปีแรกของการขึ้นครองอำนาจของผู้นำที่นำเอานโยบายสังคมนิยมมาใช้ในกิจการด้านเศรษฐกิจของประเทศ การยึดทรัพย์สินธุรกิจการค้าและการธนาคารมาเป็นของรัฐ ไม่ได้ช่วยแก้ไขภาวะทางเศรษฐกิจให้ดีขึ้นได้ ประการหนึ่ง เนื่องมาจากการขาดการจัดการที่ดี ขาดระบบการกำหนดราคาสินค้าที่เหมาะสม และในส่วนของผู้ใช้แรงงานยังขาดแรงจูงใจในการทำงานอีกด้วย

การนำนโยบายสังคมนิยมมาใช้ เป็นการเปลี่ยนรูปและโครงสร้างของเศรษฐกิจใหม่ทั้งหมด การลงทุนของรัฐบาลทางด้านอุตสาหกรรมก่อนหน้านั้นมีอยู่ร้อยละ 3.6 และเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 3.7 ในช่วง 10 ปีหลังจากนั้น แต่แม้จะเพิ่มขึ้นอย่างมากขนาดนั้น ผลผลิตทางอุตสาหกรรมต่อปีก็มีเพียงร้อยละ 3.4 มูลค่าของผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 4.6 ในราคาคงที่ ปรากฏว่าโรงงานอุตสาหกรรมในช่วง 10 ปีหลังเพิ่มมากขึ้น ผลิตภัณฑ์ด้านอาหารเพิ่มผลผลิตถึงร้อยละ 60 ลักษณะเช่นนี้ ทำให้การสั่งสินค้าเข้าประเทศชะงักงัน และลดลงอย่างรวดเร็ว และเป็นมูลเหตุให้การค้าตลาดมืด และสินค้าชายแดนเพิ่มขึ้นทดแทน

สภาพเศรษฐกิจเช่นนี้ทำให้พม่าจนลง อัตรารายได้ต่อหัวลดลง ในบางช่วงเป็นการบอกถึงสภาพฐานะของประชาชนได้เป็นอย่างดี ใน ค.ศ. 1961 รายได้ต่อหัวของประชากรมีอยู่ 69 เหรียญสหรัฐ พอถึง ค.ศ. 1965 ก็เพิ่มเป็น 77 เหรียญสหรัฐ แต่ต่อมาอีก 2 ปี คือใน ค.ศ. 1967 ก็ลดลงไปอีกเป็นเหลือเพียง

66 เหยี่ยงสหรัฐ จนถึง ค.ศ. 1969 จึงขึ้นมาเป็น 77 เหยี่ยงสหรัฐ และปัจจุบันพม่ามีรายได้ต่อหัวเพียง 190 เหยี่ยงสหรัฐ ซึ่งเป็นรายได้ต่อหัวที่จัดว่าอยู่ในระดับต่ำมาก¹

พม่าได้เลือกแนวทางสังคมนิยมแบบพม่ามาเป็นเวลากว่า 20 ปี แต่ปรากฏว่าการพัฒนาอุตสาหกรรมและพาณิชยกรรมไม่เจริญเท่าที่ควร การใช้ระบบสังคมนิยมแบบพม่า ไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคมให้จริงจังอย่างประเทศสังคมนิยมทั่วไป หรือแบบประเทศคอมมิวนิสต์ การสร้างสังคมใหม่เป็นไปอย่างล่าช้า และเบี่ยงเบนมาก จะเห็นได้ว่ามุ่งเน้นที่ระบบเศรษฐกิจเป็นสำคัญ ถึงอย่างนั้น การดำเนินการทางเศรษฐกิจก็มีการปรับปรุงต่างไปจากประเทศสังคมนิยมหรือคอมมิวนิสต์ อย่างสหภาพโซเวียต

ทางด้านเศรษฐกิจที่ได้ดำเนินการมานั้น แม้ว่ารัฐบาลจะออกกฎหมายยึดกิจการด้านต่างๆ มาดำเนินการเองโดยรัฐ ก็เกิดปัญหาตามมาอย่างมาก เพราะผู้ประกอบการของบริษัท ร้านค้า และโรงงานอุตสาหกรรมเหล่านั้น ส่วนมากเป็นคนต่างด้าว เมื่อรัฐเข้าไปยึดกิจการมาเป็นของรัฐแล้ว บุคคลเหล่านี้ต่างก็พากันอพยพออกนอกประเทศ รัฐบาลขาดคนที่มีความรู้ความชำนาญในด้านการค้า ด้านบริหาร โรงงานอุตสาหกรรม การขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ทางพาณิชยกรรมและอุตสาหกรรมที่จะมาทำงานทดแทนคนต่างชาติที่อพยพออกไป ทำให้รัฐบาลต้องหันมาหาบุคลากรทหาร ส่งไปทำงานในบริษัทการค้าและรัฐวิสาหกิจ นายทหารเหล่านี้อาจมีความรู้ความสามารถทางทหารอย่างดี แต่ไม่มีความรู้ความสามารถในการบริหารบริษัทและโรงงานอุตสาหกรรม จึงไม่สามารถทำให้กิจการค้าของรัฐเจริญก้าวหน้าได้

นอกจากขาดแคลนกำลังคนที่มีความรู้ความชำนาญงานแล้ว ประเทศพม่าเองก็เป็นประเทศเล็กๆ ที่มีทรัพยากรมาใช้ไม่เพียงพอ ยิ่งภายหลังการปฏิวัติ พม่าปรารถนาที่จะยืนอยู่บนขาของตนเอง โดยไม่พึ่งพาอาศัยชาติอื่นๆ เลย ไม่ว่าจะเป็นความช่วยเหลือจากประเทศค่ายตะวันตก ซึ่งใช้ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม หรือจากกลุ่มประเทศคอมมิวนิสต์ เมื่อพม่าคิดจะยืนอยู่บนขาตนเอง แต่ขาดแคลนทรัพยากรสำคัญๆ เป็นจำนวนมากเช่นนี้ การพัฒนาอุตสาหกรรมและพาณิชยกรรมจึงเป็นไปได้ยากมาก

¹ เกียรติชัย พงษ์พาณิชย์. (2536). *พม่าฝ่าเมือง*. หน้า 116-117.

จากผลที่เกิดจากการพัฒนาที่ล้มเหลว ของระบบสังคมนิยมแบบพม่านี้เองได้ก่อให้เกิดความไม่พอใจรัฐบาลทหารที่ปกครองอยู่ ความไม่พอใจเริ่มส่งผลสำคัญทางการเมืองตั้งแต่วันที่ ๓ กันยายน ค.ศ. 1987 หลังจากที่รัฐบาลรับมือกับการล้มของระบบเศรษฐกิจด้วยการยกเลิกธนบัตรอย่างไม่มีการวางแผน ทำให้ประมาณร้อยละ 80 ของธนบัตรที่หมุนเวียนในท้องตลาดถูกขจัดออกไป ในเดือน มีนาคม ค.ศ. 1988 การวิวาทกันของนักศึกษาที่ร้านน้ำชาเล็กๆ ในเมืองย่างกุ้งได้จุดประกายให้เกิดการประท้วงอย่างต่อเนื่อง และถูกทหารปราบปรามอย่างรุนแรงจนมีผู้บาดเจ็บเสียชีวิตจำนวนมาก เหตุการณ์รุนแรงที่สุดเกิดขึ้นเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม ค.ศ. 1988 ประชาชนและนักศึกษาต่างรวมตัวกันประท้วงรัฐบาลจนเกิดการปราบปรามอย่างนองเลือดที่เรียกว่า การจลาจล 8888 (8888 uprising) นักศึกษาและประชาชนถูกฆ่าตายจำนวนมาก ทำให้นายพลเนวินต้องลาออกจากประธานพรรคโครงการสังคมนิยมพม่า เป็นผลให้ต้องตั้งหม่อมเอ็งขึ้นมาแทนแต่ก็ไม่สามารถรักษาสถานการณ์ไว้ได้ ทำให้เกิดการรัฐประหารของนายพลชอหม่อง เหตุการณ์จึงสงบลง อย่างไรก็ตามทหารก็ยังคงครองอำนาจอยู่ต่อมาจนปัจจุบัน โดยนายพลเนวินยังคงกุมอำนาจอยู่เบื้องหลัง เป็นอันสิ้นสุดพรรคโครงการสังคมนิยมพม่า โดยเปลี่ยนเป็น สภาฟื้นฟูระเบียบและกฎหมายแห่งรัฐ (State Law and Order Restoration Council, SLORC) เพื่อต้องการได้รับการสนับสนุนจากประชาชน แต่โดยเนื้อแท้แล้วกองทัพก็ยังคงครองอำนาจในการปกครองประเทศมาโดยตลอด

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมศิลปากร. (2514). *เอกสารของเฮนรี เบอรัล* เล่ม 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- เกียรติชัย พงษ์พาณิชย์. (2536). *พม่าผ่าเมือง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.
- เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม. (2521). *ชาวนากับที่ดิน:ปฏิวัติหรือปฏิรูป*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ดวงกมล.
- จุมพล นิมพานิช. (2532). *ลัทธิการเมืองและยุทธศาสตร์ในการพัฒนาของสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า. ในลัทธิการเมืองและยุทธศาสตร์ในการพัฒนา*. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- เจมส์ ซี อินแกรม. (2552). *การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจในประเทศไทย 1850-1970*. แปลโดย ชูศรี มณีพฤกษ์; และเฉลิมพจน์ เขียมกมลลา. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- ฉลอง สุนทราวาณิช. (2547). *รัชกาลที่ 5 กับลัทธิอาณานิคมและสยาม. ใน รัชกาลที่ 5 : สยามกับอุษาคเนย์และชมพูทวีป*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- ชนิดา รัชพลเมือง. 2545. *แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนา: กระบวนทัศน์ที่เปลี่ยนแปลง*. เอกสารประกอบโครงการพัฒนาผู้นำด้านนโยบายการศึกษาและการพัฒนาขององค์กรสังคมมณฑลกรุงเทพฯ จัดโดยภาควิชาสารัตถศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2533). *รัฐกับสังคม : ไตรลักษณ์รัฐไทยในพหุสังคมสยาม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. (2552). *พม่าประวัติศาสตร์และการเมือง*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- ไชยันต์ ไชยพร. (2551). *ข้อวิพากษ์ทฤษฎีการเมืองกระแสหลักของ คลิฟฟอร์ด เกียทซ์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ Openbooks.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2543). *วาทกรรมการพัฒนา: อำนาจ ความรู้ ความจริง เอกลักษณ์ และความเป็นอื่น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิภาษา.
- ดี. จี. อี. ฮอลล์. (2549). *ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เล่ม 2*. แปลโดย วรณยุพา สนิทวงศ์ ณ อยุธยา และคนอื่นๆ. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- ดำรง สุานดี. (2537). *รัฐกับการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ตีรณ ใจศิริมณี, บรรณาธิการ. (2525). *เศรษฐกิจไทย : การเปลี่ยนแปลงและการพัฒนา*. กรุงเทพฯ:

สำนักพิมพ์สร้างสรรค์.

โทมัส บาลอค. (2524). *สาเหตุแห่งความยากจน*. แปลโดย ประกอบ ทองมา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ธีรยุทธ บุญมี. (2547). *ชาตินิยม และหลังชาตินิยม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สายธาร.

_____. (2547). *ประชาสังคม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สายธาร.

นวนนิตี เศรษฐบุตตร. (2528). *ทหารกับสังคมนิยมในพม่า*. กรุงเทพฯ: สถาบันไทยคดีศึกษา

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

บุญยง ทิพย์ใส. (2521). *มหเศรษฐศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บังอร ปิยะพันธุ์. (2537). *ประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

เบนจามิน เอ. บัทสัน. (2543). *อวสานสมบูรณาญาสิทธิราชย์ในสยาม*. แปลโดย พรรณงาม เก้าธรรม

สาร สดใส ชันติวรพงศ์ และ ศศิธร รัชนี้ ณ อยุธยา. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำรา

สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.

พรพิมล ตรีโชติ. (2542). *ชนกลุ่มน้อยกับรัฐบาลพม่า*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และ

มนุษยศาสตร์.

พัชรินทร์ สิริสุนทร. (2547). *แนวคิดและทฤษฎีด้านการพัฒนาสังคม*. พิษณุโลก: คณะมนุษยศาสตร์

และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ไพรัช กฤษณมิษ. (2525). *พัฒนาเศรษฐกิจเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ภราดร ปรีดาศักดิ์. (2549). *พจนานุกรมเศรษฐศาสตร์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ภาวินี วิโนทัย. (2547). *ผลกระทบของการลงทุนภาครัฐต่อการลงทุนภาคเอกชนและการเติบโตทาง*

เศรษฐกิจของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: คณะ

เศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (ถ่ายเอกสาร).

ไมเคิล ลีเฟอร์. (2548). *พจนานุกรมการเมืองสมัยใหม่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้*. แปลโดย จุฬาร เอื้อ

รักสกุล. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

โรเบิร์ต เอช. เทย์เลอร์. (2550). *รัฐในพม่า*. แปลโดย พรรณงาม เก้าธรรมสาร สดใส ชันติวรพงศ์ และ

ศศิธร รัชนี้ ณ อยุธยา. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.

- ศรีสุข ทวีธาประสิทธิ์. (2534). *ประวัติศาสตร์การเมืองยุโรปจากกลางคริสต์ศตวรรษที่ 17 ถึงสิ้นคริสต์ศตวรรษที่ 18*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุรัตน์ วรางค์รัตน์. (2520). *ไทย-พม่า: ปัญหาการเผชิญหน้าการคุกคามของตะวันตก ในคริสต์ศตวรรษที่ 19*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. (ถ่ายเอกสาร).
- สุดใจ ทูลพานิชย์กิจ. (2547). *หลักการพัฒนาเศรษฐกิจ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิรัช นิยมธรรม และ อรุณ นิยมธรรม. (2551). *เรียนรู้สังคมวัฒนธรรมพม่า*. พิษณุโลก: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- หม่อม ทิน อ่อง. (2519). *ประวัติศาสตร์พม่า*. แปลโดยเพ็ชรี สุมิตร. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- อัญชลี ค้อคงคา. (ม. ป. ป.). *พัฒนาเศรษฐกิจ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เอ. เอฟ. เค. ออแกนสกี. (2516). *ลำดับขั้นของการพัฒนาการเมือง*. แปลโดย ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- อัญชลี ค้อคงคา. (ม. ป. ป.). *พัฒนาเศรษฐกิจ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ฮาเกิน คู. (2552). *แรงงานเกาหลี: วัฒนธรรมและการเมืองว่าด้วยการก่อตัวทางชนชั้น*. แปลโดย ธัญลักษณ์ เหลืองวิสุทธ์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิภาษา.
- Andrus, J. Russell (1956). *Burmese Economic Life*. California: Stanford University Press.
- Bastin; John & Benda, Harry J. (1968). *A History of Modern Southeast Asia: Colonialism, Nationalism, and Decolonization*. New Jersey: Prentice-Hall, Inc.
- Bergson, Abram (1953). *Soviet Economic Growth*. Evanston, ill., Row, Peterson.
- Butwel, Richard (1963). *U Nu of Burma*. California: Stanford University Press.
- Cady, John F. (1958). *A History of Modern Burma*. New York: Cornell University Press.
- Donnison, F. S. V. (1970). *Burma*. New York: Praeger Publishers.
- Ehsanul Haque. (2012). *Pro-Democracy Forces versus Authoritarianism in Burma: An Assessment*. (online). <http://www.cdrrb.org/journal/2004/1/2.pdf>

- Emerson, Rupert (1960). *From Empire to Nation: The rise to self-assertation of Asian and Africa people*. Massachusetts: Harvard University Press.
- Furnival, J. S. (1957). *An Introduction to the Political Economy of Burma*. Rangoon: Burmese Advertising Press.
- Hal Hill; & Sisira Jayasuriya. (1986). *An Inward-Looking Economy in Transition: Economic Development in Burma since the 1960s*. Singapore: Institute of Southeast Asian
- Khin Maung Kyi; et al. (2000). *Economic Development of Burma*. Singapore: Singapore University Press (Pte) Ltd.
- Lieberman, Victor B. (1984). *Burmese Administrative Cycles*. New Jersey: Princeton University Press.
- Maung, U Maung (1989). *Burmese Nationalist Movements 1940-1948*. Scotland: Kiscadale Publications
- Mya Than; & Nobuyoshi Nishizawa. (1990). Agriculture Policy Reforms and Agriculture Development in Myanmar. In *Myanmar Dilemmas and Options: The Challenge of Economic Transition in the 1990s*. Singapore: Institute of Southeast Asian.
- Rostow, W. W. (1967). *The Stages of Economic Growth*. New York : Cambridge University Press.
- Schendel, Willem van (1991). *Three Deltas: Accumulation and Poverty in Rural Burma, Bengal and South India*. New Delhi: Sage Publications.
- Scott, Sir Jame George. (1924). *Burma from the Earliest Times to the Present Day*. London: T. Fisher Unwin.
- Silverstein, Josef (1977). *Burma : Military Rule and the Politics of Stagnation*. London: Cornell University Press.
- _____ (1980). *Burmese Politics: The Dilemma of National Unity*. N.J. : Rutgers University Press
- Steinberg, David I. (1982). *Burma: A Socialist Nation of Southeast Asia*. Colorado: Westview

Taylor, Robert H. (1987). *The State in Burma*. London: Orient Longman Limited.

Trager, Frank N. (1966). *Burma from Kingdom to Republic*. New York: Frederick A.

Praeger, Publishers.

ภาคผนวก ก
เอกสารวิธีพม่าสู่สังคมนิยม
(ฉบับแปลเป็นภาษาอังกฤษ)

TOP SECRET

THE BURMESE WAY TO SOCIALISM

REVOLUTIONARY COUNCIL

28th APRIL 1962.

TOP SECRET

To be treated as Top Secret until officially announced

TOWARDS SOCIALISM IN OUR OWN BURMESE WAY

(Translated from the Burmese)

Our Belief

1. THE REVOLUTIONARY COUNCIL OF THE UNION OF BURMA

does not believe that man will be set free from social evils as long as pernicious economic systems exist in which man exploits man and lives on the fat of such appropriation. The Council believes it to be possible only when exploitation of man by man is brought to an end and a socialist economy based on justice is established; only then can all people, irrespective of race or religion, be emancipated from all social evils and set free from anxieties over food, clothing and shelter, and from inability to resist evil, for an empty stomach is not conducive to wholesome morality, as the Burmese saying goes; only then can an affluent stage of social development be reached and all people be happy and healthy in mind and body.

Thus affirmed in this belief the Revolutionary Council is resolved to march unswervingly and arm-in-arm with the people of the Union of Burma towards the goal of socialism.

Fundamentals of our Policy

2. In setting forth their programmes as well as in their execution the Revolutionary Council will study and appraise the concrete realities and also the natural conditions peculiar to Burma objectively. On the basis of the actual findings derived from such study and appraisal it will develop its own ways and means to progress.

3. In its activities the Revolutionary Council will strive for self-improvement by way of self-criticism. Having learnt from contemporary history the evils of deviation towards right or left the Council will with vigilance avoid any such deviation.

4. In whatever situations and difficulties the Revolutionary Council may find itself it will strive for advancement in accordance with the times, conditions, environment and the ever changing circumstances, keeping at heart the basic interests of the nation.

5. The Revolutionary Council will diligently seek all ways and means whereby it can formulate and carry out such programmes as are of real and practical value for the well-being of the nation. In doing so it will critically observe, study and avail itself of the opportunities provided by progressive ideas, theories and experiences at home, or abroad without discrimination between one country of origin and another.

Socialist Economy

6. The fundamental concept of socialist economy is the participation of all for the general well-being in works of common ownership, and planning towards sufficiency and contentment of all, sharing the benefits derived therefrom. Socialist economy aims at the establishment of a new society for all, economically secure and morally better, to live in peace and prosperity.

7. Socialist economy therefore opposes any pernicious economic system in which man exploits man, and self-interest and self-seeking are the motivating forces.

8. Socialist economy does not serve the narrow self-interest of a group, an organization, a class, or a party, but plans its economy with the sole aim of giving maximum satisfaction to material, spiritual and cultural needs of the whole nation.

9. Socialist economy is the planned, proportional development of all the national productive forces.

"Productive forces" is the collective term for natural resources, raw materials, instruments of production, accumulated capital, peasants, workers, intelligentsia, technicians, know-hows and experiences, skills, etc.

Socialist economy proportionally plans, on the basis of the population and productive forces, for sufficiency and abundance of consumer goods. While improving the standard of living and increasing the purchasing power of the nation it also expands production. Socialist economy thus solves the problem of unemployment and ensures security of a means of livelihood for every individual.

10. In order to carry out socialist plans such vital means of production as agricultural and industrial production, distribution, transportation, communications, All external trade, etc., will have to be nationalized. All such national means of production will have to be owned by the State or co-operative societies or collective unions. Amongst such ownerships State ownership forms the main basis of socialist economy. State ownership means ownership by the whole nation itself, whereas ownership by co-operatives or collectives means group-ownership by respective concerns. But as all forms of ownership will have to operate within the framework of socialist national planning they are interdependent.

11. In building up an economy according to socialist plans every able individual will have to work according to his ability. The material and cultural values that accrue will be distributed in accordance with the quantity and quality of labour expended by each individual in social production.

12. In socialist society equalitarianism is impossible. Men are not equal physically and intellectually in the respective quantity and quality of service they render to society, and differences are therefore bound to exist. But at the same time social justice demands that the gaps between incomes are reasonable, and correct measures will be taken to narrow these gaps as much as possible.

13. A socialist democratic state will be constituted to build up a successful socialist economy. A socialist democratic state is based on and safeguards its own socialist economy. The vanguard and custodian of a socialist democratic state are primarily peasants and workers, but the middle strata and those who will work with integrity and loyalty for the general weal will also participate.

14. Parliamentary democracy called "The People's Rule" came into existence in history with the British, American and French Revolutions against feudalism. It happens to be the best in comparison with all its preceding systems.

But in some countries the parliament has been so abused as to have become only the means by which the opportunists and propertied people deceive the simple masses.

In the Union of Burma also, parliamentary democracy has been tried and tested in furtherance of the aims of socialist development. But Burma's "parliamentary democracy" has not only failed to serve our socialist development but also, due to its very inconsistencies, defects, weaknesses and loopholes, its abuses and the absence of a mature public opinion, lost sight of and deviated from the socialist aims, until at last indications of its heading imperceptibly towards just the reverse have become apparent.

The nation's socialist aims cannot be achieved with any assurance by means of the form of parliamentary democracy that we have so far experienced.

The Revolutionary Council therefore firmly believes that it must develop, in conformity with existing conditions and environment and ever changing circumstances, only such a form of democracy as will promote and safeguard the socialist development.

These then are the fundamentals of socialist economy.

PROGRAMME FOR TRANSITION TO SOCIALISM

Reorientation of views

15. In marching towards socialist economy it is imperative that we first reorientate all erroneous views of our people.

Fraudulent practices, profit motive, easy living, parasitism, shirking and selfishness must be eradicated.

16. We must so educate the people that to earn one's living by one's own labour and to see dignity in one's own work comes into vogue. We must educate, lead by example and guide the people away from the base notion that it is beneath one's dignity to work by the sweat of one's brow.

17. Attempts must be made by various correct methods to do away with bogus acts of charity and social work for vainglorious show, bogus piety and hypocritical religiosity, etc., as well as to foster and applaud *bona fide* belief and practice of personal morals as taught by ethics (*sic*) and traditions of every religion and culture. We will resort to education, literature, fine arts, theatre and cinema, etc., to bring into vogue the concept that to serve others' interests is to serve one's own.

Administrative machinery

18. In our road to socialism the existing bureaucratic administration is a big stumbling block. To achieve our socialist aims with this effete machinery is impossible. Steps will have to be taken to remove this bureaucratic machinery and lay firm foundations for a socialist democratic one.

Defence Services

19. The existing Defence Services will also be developed to become national armed forces which will defend our socialist economy.

Economy

20. The Union of Burma is an economically backward agricultural country. The national productive forces need to be continually developed to build up socialist economy. That is why various productions that would be compatible with existing conditions and time will have to be planned and developed. While modernizing the agricultural production which forms the main basis of the national economy such industries as would be commensurate with the natural resources and capabilities of the country will also be developed. In doing so national private enterprises which contribute to national productive forces will be allowed with fair and reasonable restrictions.

21. On the full realization of socialist economy the socialist government, far from neglecting the owners of national private enterprises which have been steadfastly contributing to the general well-being of the people, will even enable them to occupy a worthy place in the new society in the course of further national development.

The question of nationalities

22. As the Union of Burma is a country where many indigenous racial groups reside, it is only when the solidarity of all the indigenous racial groups has been established that socialist economy which can guarantee the welfare of every racial group can be achieved. In striving towards fraternity and unity of all the races of the Union we will be guided by what General Aung San, our national leader, said at the A.F.P.F.L. conference held at the middle terrace of the Shwedagon Pagoda on January 20, 1946:

"A nation is a collective term applied to a people, irrespective of their ethnic origin, living in close contact with one another and having common interests and sharing joys and sorrows together for such historic periods as to have acquired a sense of oneness. Though race, religion and language are important factors it is only their traditional desire and will to live in unity through weal and woe that binds a people together and makes them a nation and their spirit a patriotism."

We, the peoples of the Union of Burma, shall nurture and hug a new patriotism as inspired by the words of General Aung San.

Social Service

23. *Education.* -- The Revolutionary Council believes that the existing educational system unequated with livelihood will have to be transformed. An educational system equated with livelihood will be brought about. Science will be given precedence in education.

Our educational target is to bring basic education within the reach of all. As regards higher education only those who have promise and enough potentialities and industriousness to benefit from it will be permitted.

24. *Health and Culture.* -- Other social services such as Health, Culture, etc., shall flourish in direct proportion to the tides of socialist success like the lotus and the water's height

Organizational march

25. In marching towards the goal of socialism the Revolutionary Council will base its organization primarily on the strength of peasants and other working masses who form the great majority of the nation. It will march also hand-in-hand with those who will work with integrity and loyalty for national interest and well-being of the people.

26. The Revolutionary Council will therefore carry out such mass and class organizations as are suitable for the transitional period, and also build up a suitable form of political organization.

27. When political organizational work is carried out socialist democratic education and democratic training will be given to the people so as to ensure their conscious participation. (The Revolutionary Council believes and hopes that there will come about democratic competitions which will promote socialist development within the framework of socialism.) The aforesaid are in outline the belief, policy and programme of the Revolutionary Council of the Union of Burma.

Responsibility of the people

28. The Revolutionary Council has faith in the people, and in their creative force.

The Revolutionary Council believes that the people will, with an active awareness of their duties and responsibilities, play their part in full in this national revolutionary progressive movement and programme under the leadership of the Revolutionary Council.

The Revolutionary Council reaffirms and declares again that it will go forward (*sic*) hand-in-hand with the people to reach the goal of socialism.

THE REVOLUTIONARY COUNCIL OF
THE UNION OF BURMA.

Rangoon, April 28, 1962.

G,U.P.C,P.O, -- No. 48, Min. of Information, 28-4-62--600--Mono--VII.

Published by the Information Department for the Revolutionary Council

ภาคผนวก ข
เอกสารระบบแห่งความสัมพันธ์
ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม
(ฉบับแปลเป็นภาษาอังกฤษ)

The Philosophy of the Burma Socialist Programme Party

THE SYSTEM OF CORRELATION OF MAN AND HIS ENVIRONMENT

The Burma Socialist Programme Party The Union of Burma

17th. January 1963

Third Edition
World Copyright @ 1964 by
The Burma Socialist Programme Party.

B. S. P. P. / G-5 / B-I / 9-64 / 10,000

CONTENTS

THE SYSTEM OF CORRELATION OF MAN AND HIS ENVIRONMENT	
Page	
2	I The Three Worlds
2	II Man and His Society
8	III The Laws of Process of the History of Society - The System of Correlation of the Material and the Spiritual Life of the Human Society
23	IV The Determining Role of the Working People - Man and His Material Environment - Man and Socialist Planning - The Leading Role of Socialists
36	V Our Attitude to Our Own Ideology
APPENDICES [placed online in the Online Burma Library as separate documents]	
43	The Burmese Way to Socialism

53 The Constitution of the Burma Socialist Programme Party

This is a statement of the Philosophy of the Burma Socialist Programme Party as approved and adopted by the Revolutionary Council of the Union of Burma at its twenty-second meeting. **The System of Correlation of Man and His Environment** forms the guide to the Burma Socialist Programme Party which considers that the citizens of the Union of Burma should know and appreciate it. In compliance with a resolution of the Central Organising Committee of the Party, therefore, the Secretary publishes it herewith.

THE SYSTEM OF CORRELATION OF MAN AND HIS ENVIRONMENT

(Translated from the original statement in Burmese)

1. **We, the citizens of the Union of Burma, strive to build, by the Burmese Way to Socialism, a new socialist society of affluence where justice shall prevail.**

We base our programmes, in our endeavours, on a philosophy which we have framed from a close study of the nature of man and of his society.

We go to our tasks in the deep awareness that in building a socialist society of affluence where justice shall prevail a close study of the nature of man and of his society is a pre-requisite; that our philosophy and programmes should seek to extinguish the bad and cultivate the good traits in man's moral character; that only thus can we achieve our goals.

What then is our philosophy framed from a close study of the nature of man and of the society in which he lives?

2. **Our philosophy* is our world-outlook. It forms particularly the ideology of our Party, our view and appreciation of the society which is human and worldly.**

Our Party's world-outlook, derived from a close study of man and the society he lives in, is as follows:

* [highlighting in official English version – DA]

I. THE THREE WORLDS

3. When we look at nature we see three worlds, viz., **the material, the animal and the phenomenal worlds.**

The **material world** consists of the whole of our material environment. In other words it constitutes the entire *Okasaloka*: the four principal elements of existence evincing apparently converse characteristics which on deeper anal/sis are the same—abstract Earth whose characteristics are to harden and to soften, abstract Water whose characteristics are to flow and to paste, abstract Air whose characteristics are to expand and to contract, and abstract Heat whose characteristics are to heat and to cool; and the tangibles that we see or feel such as the forests and the mountains, the seas and the skies, the planets, the stars and space.*

The animal world consists of all living and sentient beings like mammal, bird, reptile and fish. In other words it means the entire *Sattaloka*

The phenomenal world consists of the **entire process of nature manifested in the space-time continuum of events of mind and matter**, interacting in infinite patterns -- matter interacting with matter, mind with mind and matter with mind. In other words it means the entire *Sankharaloka*, embracing both the *Okasaloka* and the *Sattaloka*

* The vegetable kingdom has life but no consciousness, and is therefore categorised under the material world.

II. MAN AND HIS SOCIETY

4. In the world of phenomena which also embraces the other two worlds, it is the animal world which is the most important of all the most useful of all and the most determinant of all.

Again in this animal world the human society of which we ourselves form a part is the most important of all, the most useful of all, the most determinant of all and the noblest of all, for amongst all the living and sentient beings it is only man who has the highest intellect and the highest capability to use it.

Therefore, in studying the history of society as well as in solving its problems we should proceed from the premise of man. The following are the principal features of our observations and conclusions.

We conclude from our **study of man** that:

(a) he is concerned with all the three worlds, of which he is an image;

- in him combine the material body with life, mind and matter in their correlation, and the ceaseless process of mutation;
- he belongs just as much to the material as to the animal and phenomenal worlds so that the study of man is the study of the three worlds of nature.

We conclude from our **study of man** also that:

- (b) the flux of his mind depends on his aggregate of matter; his mind cannot exist without this aggregate of matter on which it must continually depend;
- while the mind, dependent as it is on matter, is not a material principle, having no stuff or substance, is nevertheless a living reality; mind is the state of consciousness as a whole;

- mind which is sentient and matter which is not are two different principles of nature and they meet in man in a continuing state of flux.

We conclude from our **study of man** also that:

(c) while man's mind is dependent on his aggregate of matter, it leads all his bodily, verbal and mental actions in his social life;

- while consciousness arises from contact of sense-objects with sense-organs, yet without the aid of the mental factor of advertence or attention, consciousness can neither take place nor be full;
- therefore it must be remembered that matter is not the sole source of the states of consciousness which arise from and depend on causal action of matter on the one hand and of mind and mental factors on the other in correlation.

We conclude from our study of man that:

(d) matter and mind in man are inseparably linked on the ever-turning wheel of change;

- everything that exists in nature is in a state of ceaseless change and man who is the aggregate of elements of nature is also in a state of ceaseless change and motion.

- Here we must clearly see **the difference between the change that takes place in inanimate matter and that in man, the living being.**

- The constant change in inanimate matter is caused by its own inherent mutability, the contending principles in itself such as of heat and cold and environment. Change in matter comes from the ceaseless struggle of the contradictory principles and also from their reciprocal actions, all inherent in matter itself.

- Man, on the other hand, in whom matter and mind exist as correlates, changes in both his elements, viz., the material body and the mental body.

- Even as mind changes with the change in matter, so matter changes with the change in mind.

- Change in matter sometimes precedes that in mind; change in mind sometimes precedes that in matter.

- Changes in mind and in matter are interdependent and reciprocal.

- Whenever a material force is dominant it is matter which causes the given change; whenever a mental force is dominant, it is mind which causes the given change.

- In man, matter and mind change in correlation by way of reciprocity.

- In the process of change in man, however, mental flux far outstrips the material. The flight and flux of mind are faster than light which travels at 186,000 miles per second.

- Mind is a process of complex motion, and it is volitional.

- While it is generally true that mind cannot move nor create beyond the allowances and limitations of material energy, yet clearly **it is the human intellect which discovers and harnesses the physical forces of the material world.**

Such, in the main, are the differences between material world and the human society.

We observe from our study of the processes of the phenomena of matter and of mind that:

(e) the process develops through insignificant and imperceptible degrees into significant and striking strides;

- various conditions, happening by gradual steps in time and space, arrive at a stage when they combine, and interact by way of reciprocity, giving rise to new sets of qualities, new forms of substances, new orders of vitality, new arrangements of conditions, new shapes of subjects, new moulds of bodies, new formations and such; this way all processes operate, towards birth and growth, or towards decay and death - they come to pass, they change, and change further;

- the cause of all formations and all dissolutions is not one but many; observe for instance the journey of man from the womb to his tomb.

We observe from our **study of man** that:

(f) he is an egocentric animal;

- man's secondary feature is that he is also an altruistic social animal;
- he instinctively seeks freedom in which to live and act;
- human society is but an institution of human beings organized by them under their codes of law and behaviour;
- man in his fundamental nature, either as an individual or a group, as a race or a nation, aspires, in this human society, for the fulfilment of both his material and spiritual needs; we must recognize this as fundamental to the nature of man;
- man serves social interests in order to serve his own; in so serving, his instinctive spirit of freedom incites him to rise and shake off his fetters and clear his path of obstacles;
- in this way, thus, the egoism and the altruism in man, his designs and efforts to free himself from encumbrances and restraints, act as forces in correlation giving direction to the course of history of the human society.

Thus we observe and conclude from our study of the nature of matter and that of man that the **Law of Correlation** is forever manifest between matter and matter, man's body and his mind, man and his environment.

III. THE LAWS OF PROCESS OF THE HISTORY OF THE HUMAN SOCIETY

The Development of the Life of the Human Society

5. If we understand the character of man and the laws of his evolution we can understand the same of his society. Similarly if we can understand the character of man's society and the laws of its evolution we can understand the laws of the history of the human society.

A man's life-span runs from the moment of man's conception to that of his death.

The continual material and mental processes and their reciprocal actions which all take place throughout a man's life-span determine the fate of his life.

Similarly the material life and the spiritual life of the human society and their reciprocal actions determine the course of the history of that society.

What, then, constitutes the material life of the human society?

And what constitutes the spiritual life of the human society?

The term **material life of the human society** means the formation and development of material instruments and such materials as food, clothing, shelter and commodities essential for man's livelihood.

The **spiritual life of the human society** is a collective term embracing such entire range of development as man's desires and aspirations, thoughts and ideas, arts and sciences, policies and plans (political, economic, educational, social), knowledge and experiences, philosophies and ideologies.

The human society is therefore a unity of the material life and the spiritual life of man.

Throughout the history of the human society the material life and the spiritual life of society have evolved in accordance with the natural law of reciprocal action. They both are thus evolving at present, and they both will thus evolve in the future.

This is the law of the history of the human society. This is the law of dialectics (Pativccsamuppada) of history.

The System of Correlation of the Material Life and the Spiritual Life of the Human Society

6. In what pattern and in what way, then, do the material life and the spiritual life of the human society interact?

We observe from our study of the system of correlation of the material life and the spiritual life of the human society that:

(a) it is man's consciousness and mental factors depending on man's material body, which precede all his bodily, verbal and mental actions in his social life;

- man is one integrated whole into which interacting matter and mind and mental factors all coalesce; man of such a nature enters into relationships with others of his kind, and by his intellect and by his physical and mental energy creates and brings forth physical means and instruments of production out of his inanimate material environment;

- with the means of production thus procured man produces and consumes such **materials** as food, clothing, shelter, transport, and commodities, essential to his livelihood;

- this social production helps to bring forth man's such physical, intellectual and spiritual qualities and powers as thoughts and ideas, efforts, philosophies and knowledge, policies and plans, technology and crafts, arts and sciences, fine arts and literatures, systems and ideologies, cultures and institutions; in other words it is man himself who cultivates the growth of the spiritual life of the human society and nourishes it;

- the growth of the spiritual life of the human society thus cultivated and nourished by man, in turn, influences the growth of the material life of that society (the production of food, clothing, shelter and social and cultural needs of life);

- the history of the human society evolves in this way;

- it is therefore only man, **the living being possessed of reason and intellect**, who plays **the determining role** in causing the changes throughout the history of society;

- it is man's own creative imagination and efforts that lead and guide all human achievements;

- man is therefore the prime factor and mover in the development of history;

- In solving the problems of society we must adopt and go by the motto : **MAN MATTERS MOST.**

Furthermore we observe from our study of the system of interaction of the material life and the spiritual life of the human society that:

(b) all matter and mind, according to the Law of Impermanence, are in a constant state of change and motion, with the old ever decaying and dying and the new ever rising and growing, the whole state of flux ceaseless ad infinitum.

- in the same way the history of the human society is also in a constant state of change; all the material life and the spiritual life of that society are continuously and ceaselessly changing and moving;

- while the old social and political systems of the history of the human society are heading towards decay and death the new are in the process of birth and evolution;

- the Law of Constant Change is ever determining the history of the human society;

- the so-called "immutable" social systems and "just" economic systems which allow exploitation of man by man (such as the slave system, the feudal system and the capitalist system) too cannot withstand the inexorable law of change;

- we who wish to promote the interests of the people should not, therefore, proceed from the premise of, nor should we rely on the social and political systems which can no longer serve society and which permit exploitation of man by man, nor on those classes and strata who are defending those systems;

- we must proceed from the premise of only such working people as the masses of peasants and industrial workers who have been serving the interests of society along the ages, and those intelligentsia and intellectuals who are serving the interests of society; on those people alone must we depend, to them alone must we be attached.

Furthermore:

(c) **In the study of the process of change in the material life and the spiritual life of the human society** we must seriously study their system of correlation.

In this study **it is necessary to always bear in mind the fact that man is the prime mover in both the material life and the spiritual life of his society.**

Touching on the material life of that society, we wish to dwell **mainly on the production and the means of production of materials necessary for human life.**

In order to live man needs food, clothing, shelter and consumer goods.

To have these materials man must produce them.

In order to produce these materials man must have the means and instruments of production, and of economic life, and of livelihood.

Man must by his own imagination and efforts create these means and instruments of production. He must also have the know-how to use them. Only then can his society earn its livelihood.

Man's creative imagination and efforts form **the spiritual life**, and the instruments of production created by this imagination and efforts, **the material life.**

It is necessary to deal here with **the productive forces and the relations of production.**

(i) Man's ideas and imagination, his experiences and know-how, his skills and techniques, which form **the spiritual life**, and (ii) all the means of production which form the material life, together are termed the productive forces of the human society. These productive forces form a basic factor in the development of that society. However, their development alone cannot fulfil the livelihood of the society.

There must also exist production-relations which vitalise the development of the productive forces, because in the production of material goods man has to enter into mutual relationships.

- Man must enter into mutual relationships either by way of defined legal systems or by way of traditions and customs which are not so well-defined.

- Only within the bounds of such relations can the productive forces come to life, and the economic system of the human society operate.

- **The productive forces and the production-relations** Interact and are dependent on each other.

- Hence the study of the economic life of the human society demands the study of the correlation of the productive forces and the production-relations.

- In such a study we need to stress on **the conditions of the production-relations**, for without production-relations of man the economic life of the human society cannot exist; without social relations there can be no such thing as human society. We must therefore take an interest in the production-relations as well as the general social relations of man.

- In the study of **the production-relations of man** we must study two things: **man's mutual relations within production** on the one hand and **man's relations with the means of production** on the other. These two things are connected and correlated by way of reciprocity.

- Using the means of production man produces material goods not as isolated individuals but in mutual relationships, thus giving rise to relations of social life.

- What kinds of relationships does man enter into in such a process of socio-economic production which assumes the form of social relations?

Are they the relationships of the exploiter and the exploited? Or are they the relationships of cooperation and mutual help, free from the exploitation of man by man?

Who and which classes own **the means of production** in the economic life of the human society?

What kinds of relationships are there between those Who own the means and instruments of production*and those who do not?

The answers to these questions reveal the conditions of the social system of a given era of history.

- In any case a given generation has but to accept by inheritance the environment of both material life and spiritual life (economic, social, political, educational, customary, cultural) handed down from its predecessors.
- Man then tries to transform the environment thus inherited. By his own creative efforts he forges such changes in his inherited environment as he deems to be good.
- In this way new environments are created for the heritage of future generations.
- Whatever form or pattern the social system of a given period of history may assume, it is man's laws, traditions and customs, views, knowledge and experiences, cultures, arts and sciences, creative imagination, thoughts and ideas, policies of social relations, in brief **the spiritual life** of the preceding and the present periods, **which leads** to create that social system, and organises, constructs, and sustains it for a certain duration.
- And in consequence the material life and the new productive forces of the human society further develop.

And man's production-relations also change and develop correspondingly.

And consequently man's socio-economic system too changes and develops.

- In this way, the history of the human society, epochs in history, socio-economic systems (such as the primitive communal-land system, the slave system, the feudal system, the capitalist system and the socialist system) change and develop.
- Therefore, if we are to study the history of the human society objectively, we must do so by an analytical inquiry of the aforesaid principles of change and development.
- The programmes of our historic tasks too must be based upon such studies and analysis.

Furthermore we observe in our study of the underlying principles of the change process of the material life and spiritual life of the human society that:

(d) the changes in their condition pass from insignificant and imperceptible stages to significant and perceptible ones;

- gradual changes give place to rapid ones;
- the changes of a quantitative accumulation of causes unite in forming new qualitative results;
- in the same way, in the history of the human society, the transition of one epoch or social or economic system to another takes at first the form of a gradual evolution, but at a certain stage of development when appropriate causal phenomena are in unity of correlation, a new epoch or system fundamentally different from its predecessor arises and grows; the old epoch dies out, and the new epoch comes into being;
- even while an old epoch or system is decaying or dying in a gradual way, there hatches and grows within its very framework, a new form (e.g., the capitalist economy has its genesis within the environment of the feudal system); such a gradual process of change is called an evolution;
- when an evolutionary process reaches a certain condition, point or stage, it passes into a **revolution** - a form of fundamental and entire change of dynamic momentum; historians call such changes **social revolutions**;
- the change called **Social Revolution** is thus only an effect and not a cause; whereas the evolutionary process is the cause of that revolutionary change;
- if we wish to truly understand revolutionary phenomena we must study their causal **evolutions** as they really are, and be able to draw lessons;

(e) It is all the more necessary here to study the **change** which assumes a **revolutionary character**.

- When the system of economic relations of a given age can no longer serve the interests of his society, man thinks of, searches for, and endeavours to establish new systems which can better serve his interests.
- Particularly, when the system of economic relations of a given age hampers the advancement of the economic status of the people, the progressive forces and those in favour of the *status quo* must collide in antagonism with each other, nation with nation, class with class, party with party, and state with state.
- At such times the ruling classes and strata defending the *status quo* oppress and restrict those who endeavour to establish new progressive economic relations.
- Then as a result, social antagonisms between the partisans of the old system and those of the new appear in various forms.
- These social antagonisms, depending on the time, place and conditions, sometimes assume a violent form and appear as violent movements.

For instance, in Europe when feudalism stood in the way of capitalist development, the bourgeoisie formed a united front with peasants, serfs and wage-labourers, and overthrew the rule of feudalism (Bourgeois Revolutions).

Another instance is the basic contradiction inherent in capitalism. Huge industrial establishments, while being operated by the social labour of immense masses of workers, are owned as private property by a capitalist minority. Therein lies a basic conflict of interest and character, i.e. between the interest of the common weal and the socialistic character of the labouring masses on the one hand, and the self-seeking interest and individualistic character of the capitalist minority on the other. It is to solve this basic contradiction that the Socialist Revolution has emerged.

- Further, the problem of antagonism is solved either by a peaceful victory of a strong majority over a weak minority (e.g., the mass struggles without armed insurrections);
- or by an alliance of the contending forces (e.g., the Romans and Teutons at the fall of the Roman empire, and the feudal and the capitalist strata after the English Revolution);
- or by the common ruin of the contending forces (e.g., war between ancient Greek city-states, and the threat of a modern thermo nuclear war).
- In any case, in the course of a transition from an old epoch or system to a new, social antagonisms are inevitable to a greater or lesser extent.
- If we wish to solve the problems of social relations, we must endeavour to observe, and learn the causes of social antagonisms as they really are.
- Only then can social antagonisms of all sorts of a given human society, inter-class or inter-group or Inter-strata or inter-racial antagonism, be solved.
- We must not conceal social antagonisms, but seek means and ways to face and to solve them.
- Looking back on history we find that man has experienced various instances and forms of social antagonism, especially class antagonisms.

We find such distinct classes as slave and master in the age of the slave system, as serf and lord in that of the feudal. and as worker and capitalist in that of the capitalist, and also antagonisms of class interests in their economic relations.

- In the age of the slaves/stem the means of production of society were monopolised by the slave-owning class. The masses of slaves were exploited, and the fierce antagonisms that existed between the two classes roughly represented the content of the slave system.
- In the age of feudalism the means of production of society were monopolised by the feudal lords. The masses of serfs were exploited. The antagonisms between feudal lords and serfs and those between feudal lords and capitalist merchants roughly represented the content of the feudal society.
- In the age of capitalism the means of production are in the hands of the capitalist class *de jure* merely by virtue of the bourgeois legal system, and the class which holds no capital, i. e. the working class, is exploited. Continuous class struggles between capitalists and workers form the main feature of the capitalist system.

- In such wise, the antagonisms that exist between the interests of the exploiting classes on the one hand and those of the exploited on the other, form the picture shown off in bold relief by the history of man.
- Hence the history of man is not merely the history of states, of nations, or of wars and individuals, but also of class struggles.
- The socialist society based on justice, upon which we have set our hearts, is a prosperous and affluent society, free from exploitation or oppression of man by man, where there is no profiteering, where there is no class antagonism that threatens human welfare, and where man's physical well-being and spiritual happiness are assured.
- In a socialist society in which there are no exploiters conditions for class antagonisms will have been abolished.
- Class antagonisms will continue as long as the conditions for them exist.
- Class antagonisms must disappear ,if we abolish their conditions.
- When a socialist society is successfully established class antagonisms can no longer exist. The socialist economy is a new economic system which has the potency to abolish the conditions for class antagonisms.

Why?

Because the socialist economy will end such pernicious systems of economy as the slave system, feudalism, capitalism and fascism, which are the conditions for class antagonisms.

- The slave-owning economy and the feudal economy which hampered the progressive development of society have passed away.
- Capitalism which is in contradiction with the prosperity and progress of society has also either passed away or is dying out in some places. emerged for the
- The socialist economy has prosperity and progress of society.
- In a socialist society the character of the process of production, which is social in that the production is carried out by the social labour of the majority, and the character of ownership of the means of production, which too is social in that the ownership rests with the majority, are compatible with each other. Each is a condition for the other.

The magnitude of social production is immense, and it can only be carried out by social labour. (It is the condition of the objective life of production.)

Economic production and relations are natural only when they are managed and correlated on the policy that as labour in a production is social, ownership of the means of that production must also be social. (It is the demand of the subjective life of production.)

Operation of social enterprises by private ownership is unnatural and can only lead to social antagonisms.

- Socialism is a system of economy which is based on the correlated compatibility of the social character of the process of production and social ownership of the means of production.
- The socialist economy is planned in accordance with the economic laws of socialism, which are as follows:
 - (i) The Basic Law of giving maximum satisfaction to material, social and cultural needs of the whole nation;
 - (ii) The Law of Planned Proportional Development of the National Economy;
 - (iii) The Law of Contribution according to capability and Distribution according to work;
 - (iv) The Law of Steady Increase in the Productivity of Labour;
 - (v) The Law of Socialist Accumulation;
 - (vi) The Law of Continual Enhancement of the Standard of Living of the People along with Continual Expansion of Socialist Production on the basis of advancement in science and technology, enabling the people to enjoy in affluence the fruits and blossoms of the socio-economic system of socialism.

The Burmese Way to Socialism of our country is a way guided by these economic laws of socialism.

IV. THE DETERMINING ROLE OF THE WORKING PEOPLE

Egoism and Altruism

7. Man is egoistic and self-seeking by nature.

However, man cannot live alone.

In order to solve the problems of his livelihood and to protect himself from the forces of nature and other dangers, man has to enter into a life of social relations with others of his kind. (Here the married life of man and woman and the formation of family relations are also to be taken into consideration. Aspects of love and attachments between parent and child must also be taken into serious account.)

To serve his own interests man enters into relations with others of his kind who also have the same motive. And in so doing he unavoidably has to serve the interests/ of others and thereby to conform to the disciplines, customs, traditions and duties of his society.

Prompted by the very motive of self-interest man has the instinct, whenever opportunities arise, to free himself from the fetters of society and the difficulties of life. He also desires to live and act in freedom. This is man's nature.

The conditions of social life, in turn, however, restrain and keep within bounds man's self-aggrandizement and desire for freedom.

Just as man must serve social interests in order to serve his own, so also must he in his own interest enjoy his share of social benefits.

- Man's desire to live compels him to participate in the life of society which, after all, is but an association of individuals. Individual life is possible only because of social life.
- Self-interests and social interests are thus correlates, interacting in accordance with the principle of reciprocity.
- Our socialist economy shall be based on the dialectical unity of the individual and social interests of the citizens of the Union of Burma. Our socialist economy is a system which will achieve a harmony between the individual and the social interests of the people.

Man and His Material Environment

8 The life of social relations is dependent upon the conditions of livelihood (the conditions of the production of man's material and social needs); the life of social relations is caused and developed by production (livelihood).

- The life of man's social relations varies with the progression or retrogression of the conditions of production. The progression and retrogression of production are also determined by the positive and the negative conditions of social relations.
- Man who carries out the process of production enters into relationship with a material environment, that is, with **the means of production**; it is only on the basis of material means of production that man can carry out production.
- Man always thinks about, invents and creates for the betterment of the means and instruments of production and of the process of production as a whole.
- While inventing and improving the instruments of production and new productive enterprises, man does not pause to reflect what social results these improvements will lead to, but only thinks of securing some immediate and tangible advantages for himself.
- Owing to these newly invented and expanded instruments and enterprises of production new conditions of social and political life arise. Only then is man confronted with the activities of social revolution and social changes, and he is obliged to solve the problems arising from such changes.

- Just as small industries originating in feudal days had given rise to the social revolutions that brought forth capitalism, so also have expanded capitalist monopolies of production given rise to the political and economic movements (economic struggles of the working people) which demand a new system of socialist production-relations.
- Thus the changes and developments in the means and instruments of production which constitute the material life of production and those in social relations of production are correlated.
- We must therefore fully recognize that man and his material environment are interacting as correlates.
- In the process of interaction of man and his environment it is man who studies the physical laws of matter, and utilizing them, changes his material environment to his benefit. The changes in his material environment, in turn, give rise to changes, for better or worse, in his spiritual life and also, for better or worse, in his socio-economic life. And in this process of interaction it is **man, the living and sentient being, who plays the prime role.**
- It is the living, sentient and working people (peasants, industrial workers, intelligentsia and intellectuals) who study matter, utilize matter, and produce material instruments of production and material goods.
- It is therefore the working people who are the prime movers in the creation of the life, development and history of society.
- The main social force of humanity throughout history is the working people, and, therefore, the history of man is not the **rajavurhsa** of **rajases** (the history of kings) but the history of the working people.

Man and Socialist Planning

9. In socialist construction the significant role of man must be recognised.

- The socialist economy is a planned economy. (Planning is a factor that pertains to the spiritual life of human society whereas the means of production constitute the conditions of the material environment of that society.)
- It is man who is the author, the organiser and the implementor of socialist plans.
- It is man who has created, is creating and will create, systems of economic relations either for the good or for the bad of society. Man is the most determinant capital amongst all the productive forces of society.
- It is man who will change and transform the evil environment of a bad economic system.
- And it is man again who will create the happy environment of a good economic system.
- Socialist planning is planning which will abolish the evil material and social environment of society and create a good one instead. And **man in the form of the working people** is here to play **the most dominating role.**
- Man is the master and the captain of history. of man must
- The significance and importance therefore be fully recognised.
- Accordingly, the welfare of man shall be our main concern. The progress of man shall be our aspiration. And the material and spiritual happiness of man shall be the guide in all our activities.
- We firmly believe that programmes for the betterment of the human society can fully succeed only when all our actions-bodily, verbal and mental-are consistent.
- It is only by the united strength, initiative and leadership of those people who give precedence to the matter of man's welfare over all other things, who would do unto others as they would be done by, who base their human relations on the dignity of man, whose natural human weaknesses of covetousness, hate and pride are mild, and who are also true-hearted, that the socialist economy can be carried through.
- For good works good people are needed.
- Recruitment of good cadres is therefore the key to and the determinant of successful programmes.

The Leading Role of Socialists

10. In building a socialist society, the working people are the determining forces. So are the socialists who will guide the working people.

- It is therefore vitally important that socialists are able to lead the people in a correct way, and that they themselves remain unswervingly on the road to socialism.
- Man has a tendency to go astray. **Aware as we are of such human frailties** we must make our way of life a living reality, i.e. **a socialist way of democratic life** that can constantly check and control this evil tendency to lapse. Only then can every one have the right of using his own creative labour and initiative.
- The socialist way of democratic life brings the individual and social interests of man into harmony.
- Socialist democracy is a way of harmonising the interests of each individual and those of the society. In other words, it is a way of practice which by means of a **dialectical method** unites the will and desire of each individual and that of the society.

By the term **dialectical method** we mean an application of the practice of **dialectical approach on the basis of our socialist programmes**, a middle way of practice which is free from both the left and the right deviations.

- Here we may dwell a little on our socialist dialectical method.

Our dialectical method is the art of scientific approach to the phenomena of nature and society. It is an art and science of making a systematic and comprehensive study of the contradictions in nature and society such as opposite forms, opposite phenomena, diametrical extremes and antagonisms and putting them to good use.

The main functions of our **dialectical method** are as follows:

(i) With a heart for the general weal to honestly see nature, society, history of society, the life of social relations, social problems, and for that matter all phenomena, as they really are, with true objectivity, and analyse accordingly.

(ii) To study contradictions objectively and analytically; to study various forms of antagonism existing in contradictory things and phenomena; to avoid deviation towards either the left or the right extreme, and to **systematically unite the positive potentialities** of each opposite **by a method which ensures progress**; to study the features and forms of such unity and put them to positive use.

(iii) To formulate a guiding theory or a principle from the study of life, and test its validity by applying it to life and further developing it again on the basis of life; to maintain the correlative unity of theory and practice; to avoid dogmatism, deviation either to the left or to the right, subjectivism and bigotry.

(iv) To correlate the two different aspects of Truth-v/z. the Relative aspect of Truth, which is merely conventional but nevertheless called Truth only relatively to time, place and conditions, and the Absolute aspect of Truth, which is true in the ultimate sense, and immutable, regardless of time, place and conditions-and put them to good use.

- If socialists practise this dialectical method they will be free from making grave mistakes and going astray.
- The term **socialist democracy** includes the unity of the will and initiative of the individual man and group on the one hand and the **centralised guidance** of the society on the other. In a society which aspires for progress two features are necessary, viz. centralism resting with the State and the freedom of Initiative resting with individuals or the majority.
- Without centralism society will tend towards anarchism. Again without freedom of initiative of individuals society becomes mechanical and its progress is retarded.
- Just as centralism is essential for a stable State so is freedom of initiative necessary for individuals or groups and must be encouraged. Only then can a society progress and be prosperous and affluent.
- In encouraging the will and initiative of the people their **spiritual life** must also be **improved**.
- We believe in the maxim that wholesome morality is possible only when the stomach is full.

- The programme of the socialist economy is to establish a new peaceful and prosperous society by filling the stomach of every one and raising his moral standards.

- Just as it is true that wholesome morality is possible only on a full stomach so is it true that only when men of excellent morals are in the leadership the programme of **filling stomachs (in other words the socialist programme) can be carried through.**

Why is this so ? Because it is not easy to suppress and eradicate the evil tendencies of man.

In the study of the nature of man we find that man has inherent in himself inclinations towards such unwholesome volitions as insatiable greed.

- These unwholesome volitions cannot be killed by mere fulfilment of the needs of the material body.

Under the socialist system the waning and lessening of these unwholesome volitions may be possible only to a certain extent.

Even in a socialist society it is possible that men, tempted by lust and greed, enraged by hate and violence, blinded by pride and conceit, and overwhelmed with self-aggrandizement, will rear their heads as and when opportunities are favourable. This can cause the ruin of a socialist society.

The programme of building a socialist system which will fill the stomachs of the people must therefore include the betterment of the spiritual life of the people also.

- So long as man cannot control such of his evil proclivities as greed and selfishness, ill-will and violence, ignorance and folly, pride and conceit, which are inherent in the very nature of himself, Science, no matter how it strives even as a wizard or the master of the fate of the material world, will not be able to give a full and happy life to man.

- It is true that for man to be able to lead a happy life his physical needs must be fulfilled.

But this alone is not enough.

Psychical principles (such cultural values as morality, self-examination and self-criticism, treating others as we would like others to treat us and loving kindness) which purify, control and study and examine the mind are necessarily to be extolled and nurtured.

- The socialist system must plan for the physical as well as the spiritual happiness of society.

- However keen we may be to establish good systems we must recognise that it is only by man that these systems will be established, and that sound execution of plans by man and his equally good intentions, and sound knowledge and ideas of man must play the main leading role in the construction of a good society.

- Time and again man has come face to face with those nation-building programmes which have been brought to naught by wantonness and faults of mind and mental factors.

- Here incidentally, we should objectively criticise the one-sided notions of some so-called "leftists". The notions and actions of some so-called "leftists" are subverting the socialist aim. How ? In what way are these leading towards just the reverse of the socialist aim ?

With their dogmatic views of **vulgar materialism** some so-called "leftists" appear to pay scant heed to mind and mental factors. Their way of thinking and doing things is wholly ensnared by their habitual "matter-matters-most" bias and outlook.

What are the consequences ?

The meaning of man is nullified. Man's mind and mental factors are devalued. They also take little account of sincerity, amity and fellow-feeling, morality and social ethics in human relations. These noble virtues have become a mere commonplace in all their mental, verbal, and bodily actions.

All these have the effect of restricting man's progress.

These so-called "leftists" at last have even fallen into a degeneracy of mutual suspicion.

Their relationships with the masses of working people who have come under their sway is nearly despotic. They restrict working masses in all their activities. They even look upon the working masses as robots.

The vulgar materialism of the so-called "leftists" is thus heading towards the reverse of the socialist aim. (The experiences of the leftist circles of Burma and of some countries may be critically reviewed to provide lessons.)

- We must ever be vigilant not to commit the erroneous left and right deviations of these so-called "leftists"
- The outlook of the capitalist class too is somewhat tantamount to vulgar materialism. The capitalists are flushed with pride of wealth, and they have come to reckon that by means of money and materials men can be made into mere pawns in their exploiting hands. They pay little regard to man's mental faculties, moral principles, will and feeling. They look upon human labour as a commodity of the market, and when they think of men they do so in terms of mere merchandise. The worst stage that this sort of capitalism will land in is fascism. This much for the capitalist vulgar materialism.
- The revolutionary ideas of socialist democracy which we have accepted run counter to the egoistic ideas and actions of the capitalists.

Similarly we must reject the left-and-right-deviative ideas and actions of many so-called "leftists" who have blundered.

- We are those who study things, one and all, with a critical eye. We accept things which should be accepted and discard those which should be discarded.

- We are just Burmese revolutionaries and socialists who are keeping pace with the life of history.

We shall critically observe, study and avail ourselves of the opportunities provided by such progressive ideas, theories and experiences at home and abroad, as are of real and practical value for the endurance of our mother-land the Union of Burma and for the well-being of the whole nation which is composed of indigenous racial groups, masses of peasants, industrial workers and working intelligentsia and intellectuals.

This is the true essence of the purpose and the spirit of our Burma Socialist Programme Party.

V. OUR ATTITUDE TO OUR OWN IDEOLOGY

The aforesaid form our ideology.

Our Party shall base its programmes and their execution on the **philosophy of correlation** of man and his material environment.

We do not, however, look upon our ideology as complete and final.

And for that matter, in our outlook we do not hold that any mundane idea or any social system is complete and final. Just as man has endeavoured to improve the social systems era by era throughout his history so he shall continue to do in future.

The philosophy of our Party is a purely **mundane and human** doctrine. It is neither religious nor supernal.

The ideology of our Party should not therefore be looked at from a religious or super-mundane point of view. It should be seen and studied only as a worldly matter.

Our Party will keep on striving to make our ideology more and more entire.

There is a beginning and an end in all phenomena: there is a beginning and an end with each and every single thing, with each and every single man, with each and every single group of men, with each and every single class, with each and every single race, with each and every single society, with each and every single nation, nay, with each and every single civilisation. All these are relevant truths.

Here we should like to present our Party's one interpretation of history.

It cannot be that man has only now acquired very high intellectual faculties and developed civilisations. Looking back on the life span of the world and its changes we can say that man has possibly attained, time and again, levels of civilisation much higher than those of our times. It is probable that the conditions that had developed and become similar to those available now must have come to ruin on account of a certain catastrophe which must have taken place in the whole world. All arts and sciences, all records, all machineries and nuclear instruments and such must have then come to rack and ruin, and those men who survived must have retrograded into the dark ages. Thereafter civilisations must have had to start all over again and progress step by step. We like to take as fables what we read about wonderful feats of engineering in ancient literature, but it is possible that these feats must have once been actually achieved, and men must have spoken about them, and hence these "fables" must have come to be handed down from generation to generation. It might be taken if we like, that man, living his life and ever aspiring on the basis of those "fables" and symbols spoken about by his ancient ancestors, and by his imagination and designs must have managed to progress to reach the present levels of civilisation.

This is only a hypothesis. We do not say that it must be true. We present it merely as a thought-provoking idea. We present it just to bring the possibility home to our hearts that the achievements of man's civilisation can be destroyed by unprincipled vicious renegades.

We shall never as a party pass judgement, one way or another, on things which are beyond the grasp of our intellect and which do not have any bearing on our Party's, programmes.

In any case, whatever the beginning of man might be, the history of society is but the history of the bodily, verbal and mental activities, in all the three periods of time, the past, the present and the future, of man in whom *Rupa* and *Nama* (matter and mind) exist as correlates.

As for nature, however, it has neither beginning nor end. There is no division or department of time and space in nature. There is no *alpha* and *omega* of nature.

What man experiences, knows, feels, thinks, invents, designs, plans, and does are not forms or shapes without beginnings and ends. They are not absolute or ultimate truths. They are mere forms and shapes which remain true only as long as and as much as they are relative to time, place and causal conditions. They are just relative or conventional truths.

Things in this universe are transient and every period in its life is all too brief.

Names are forgotten as fast as all things fade; history books become obsolete even as they are written. Founders of religions and ideologies, men of world renown-statesmen, generals, scientists, authors, kings-all are prone to this universal law of transience. They live and die as every other being on this earth; when they die, they leave behind a faint echo of their existence, but this echo does not resound forever. It is very unlikely that this echo will be heard for another ten thousand years. It is almost certain that it will have died out completely in another one hundred thousand years; and what an insignificant fraction of time even one hundred thousand years are! All these, after all, are only relative truths.

Members of our Party must not therefore take the ideology and programmes of the Party to be final and complete beyond the need of amendment or alteration.

The programmes of our Party are mere relative truths. Nevertheless, for a man to work during his life-time for the welfare of fellow citizens, for that of the majority and for that of man in brotherhood is indeed a beatitude.

The Burmese Way to Socialism is the Programme of Beatitudes for the Society in the Union of Burma.

We shall constantly try our best to make the ideology and programme of the Party more and more entire. We shall constantly endeavour by critical reviews to cleanse them of errors. We shall constantly apply our minds to improve them.

Thus alone shall our Party leave to the future generations of the society in Burma worthy environments for their heritage.

ภาคผนวก ค
เอกสารธรรมนูญพรรคโครงการสังคมนิยมพม่า
(ฉบับแปลเป็นภาษาอังกฤษ)

THE CONSTITUTION OF THE BURMA SOCIALIST PROGRAMME PARTY

FOR THE TRANSITIONAL PERIOD OF ITS CONSTRUCTION

ADOPTED BY THE REVOLUTIONARY COUNCIL

JULY 4, 1962

CONTENTS

Origin and Purpose.

CHAPTER 1

Party Organisation

CHAPTER II

Admission into and Membership of the Party

CHAPTER III

Code of Discipline for Party Members

CHAPTER IV

Rights

CHAPTER V

Resolves and Duties of the Party and Individual Members

CHAPTER VI

Amendment of the Constitution and Rule-making

APPENDIX A.-- Organisational Structure of the transitional Cadre Party.

APPENDIX B. -- Roughcast of Future National Party.

THE BURMA SOCIALIST PROGRAMME PARTY

Origin and Purpose

1. The Revolutionary Council of the Union of Burma, having rescued the Union, not a moment too soon, from utter disintegration, now strives to reconstruct the social and economic life of all citizens by *the Burmese Way to Socialism*.
2. The Revolutionary Council, forged by peculiar and powerful historical forces is revolutionary in essence, but wears the outward garb of a military council. This the Revolutionary Council deems undesirable. The Revolutionary Council believes that the natural leader of a revolution should be a revolutionary political party.
3. The Revolutionary Council has therefore decided to build a transitional political party to carry the leadership in Burma's future politics. *The Burma Socialist Programme Party* is accordingly launched under the appended Constitution.

Organisational Structure of the Cadre Party (Appendix A)

4. The organisational structure of this transitional Party is that of a Cadre Party, meaning a party which performs such basic party functions as recruiting nucleus personnel called cadres, and training and testing them by assigning duties, etc.

The Cadre Party is constituted on the principle of centralism. It will however convene Party conferences as and when required.

The Party will grow by recruitments of Party cadres on functional and geographical basis.

Organisational Structure of the future National Party (Appendix B)

5. When the party constructional work is done and the Cadre Party blossoms into the Party of the entire nation,

(a) the leading committees of the Party of all levels shall be elected by popular vote;

(b) lower committees and all Party members shall abide by the directions and decisions of the Central Committee and higher committees that are elected by popular vote;

(c) the minority shall abide by the decisions of the majority; and

(d) there shall be a reciprocal and regular flow of reports between higher and lower Party organisations.

When the national Party has thus been constituted it shall operate on the principle of democratic centralism.

The Revolutionary Council envisages the reorganisation of the Party in the future on the principle of democratic centralism. On such reorganisation a new constitution shall be framed on the principle of democratic centralism.

The Revolutionary Council reiterates its firm resolve to strive with patience and industry to build a vanguard party which earns the confidence of the entire nation.

THE PARTY IN THE TRANSITIONAL PERIOD OF ITS CONSTRUCTION

CHAPTER I

PARTY ORGANISATION

SECTION I

The Name of the Party

The Party shall be called "THE BURMA SOCIALIST PROGRAMME PARTY".

SECTION 2

The Supreme Authority of the Party

The Revolutionary Council shall be the supreme authority of the Party during the transitional period of its construction.

SECTION 3

Committees of top echelon

- (a) The Revolutionary Council shall appoint three committees of equal status as follows :-
- (i) the Party Central Organising Committee,
 - (ii) the Party Discipline Committee,
 - (iii) the Socialist Economy Planning Committee.
- (b) The Revolutionary Council shall appoint a chairman for each of these Committees.
- (c) The Revolutionary Council shall appoint on the Central Organising Committee only members of the Revolutionary Council.
- (d) The Revolutionary Council shall appoint on the Party Discipline Committee only members of the Revolutionary Council.
- (e) The Revolutionary Council shall appoint on the Socialist Economy Planning Committee either members of the Revolutionary Council only or members of the Revolutionary Council and other suitable persons also.

SECTION 4

Headquarters of the Central Organising Committee

- (a) The Central Organising Committee shall establish a headquarters to perform their tasks, and it shall consist of the following five departments :-
- (i) the Central Department for Peasants Affairs.
 - (ii) the Central Department for Workers Affairs,

- (iii) the Central Department for Mass Organisation Affairs,
- (iv) the Central Department for Administrative Affairs.
- (v) the Central Department for Educational Affairs.

These Central Departments shall appoint, as necessity may arise, committees (or branches) under their control.

(b) The Central Organising Committee shall appoint, as necessary, with the approval of the Revolutionary Council, executives of the Central Organising Committee Headquarters and assign their duties.

SECTION 5

Party Units

(a) The Central Organising Committee shall establish, in exercise of the powers conferred on it by the Revolutionary Council, Party Units (Primary Party Organisations) having direct relations with the Central Organising Committee, on the basis of constituencies and branches of production, and where circumstances and conditions require on the basis of townships and hill tracts.

(b) The Executive Committee of a Party Unit shall be constituted as follows:-

- (i) President (supervisory control),
- (ii) Secretary (general),
- (iii) Member in charge of Peasants Affairs,
- (iv) Member in charge of Workers Affairs, and
- (v) Committee Members (to be appointed as many as are required and assigned duties).

(c) The Executive Committee of a Party Unit shall be responsible for the control and administration of that Party Unit.

SECTION 6

Committees and Party Groups

(a) Party Units may appoint their own Committees and Party Groups as required organisationally in the villages, wards, roads and streets, mills and factories, etc., within their respective jurisdictions. Party Units shall be responsible for the control and administration of their respective Committees and Party Groups.

(b) The Rules Drafting Body referred to in Section 20 of Chapter VI shall make rules for the Work Tables of the Committees and Party Groups which are subordinate to Party Units.

SECTION 7

Divisional Supervision Committees

(a) The Revolutionary Council of the Union of Burma shall directly appoint Divisional Supervision Committees to supervise, direct, co-ordinate and inspect the activities of Party Units that have direct relations with the Central Organising Committee, and to carry out such special duties as are assigned from time to time by the Revolutionary Council of the Union of Burma and the Central Organising Committee.

(b) The Divisional Supervision Committees shall appoint their own office staff with the approval of the Central Organising Committee.

(c) The Divisional Supervision Committees shall submit reports on their work to the Central Organising Committee.

SECTION 8

The Party Discipline Committee

The Revolutionary Council of the Union of Burma shall prescribe separately the functions and the organisational structure of the Party Discipline Committee.

SECTION 9

The Socialist Economy Planning Committee

The Revolutionary Council of the Union of Burma shall prescribe separately the functions and the organisational structure of the Socialist Economy Planning Committee.

SECTION 10

Council of Ministers

The Chairman of the Revolutionary Council of the Union of Burma shall form the Council of Ministers of the Revolutionary Government either with members of the Revolutionary Council only, or with members of the Revolutionary Council and other suitable persons in combination, after obtaining the approval of the Revolutionary Council.

SECTION 11

The Party and the Government

The Revolutionary Council of the Union of Burma shall ensure that there is close and appropriate co-operation between the Central Organising Committee and the Council of Ministers of the Revolutionary Government of the Union of Burma for effective implementation of programmes relating to peasants and workers, for educating the people in Socialist Democracy, for implementing the Socialist Economy Plan and for carrying out other needed tasks.

CHAPTER II

ADMISSION INTO AND MEMBERSHIP OF THE PARTY

SECTION 12

Admission into the Party

(a) *Required Qualifications.* -- An applicant seeking admission into the Party must:

- (i) be a citizen of the Union of Burma;
- (ii) have attained the age of 18 years;
- (iii) accept out of conviction the Burmese Way to Socialism as prescribed by the Revolutionary Council of the Union of Burma and abide by the Constitution of the Party;
- (iv) be resolved to carry out unswervingly the tasks assigned to him by the Party; and
- (v) be prepared to submit to the scrutiny of the Party Discipline Committee appointed by the Revolutionary Council of the Union of Burma.

(b) *Submission of applications.* -- A candidate for membership having those qualifications stated in Section 12 (a) above, shall submit his or her application in prescribed form, endorsed by at least two Party members, to the Central Organising Committee either directly or through the Party Unit concerned.

(c) *Candidate Members.* -- The Central Organising Committee shall transmit the applications for candidate membership to the Revolutionary Council on whose concurrence the applicant shall be admitted as a candidate member in the Party Unit concerned.

(d) *Tenure of Candidate Membership.* -- Candidate members shall pass through a probationary period of two years studying the duties responsibilities and the role of the Party and performing tasks assigned to them.

SECTION 13

Full-fledged Membership of the Party

A candidate member who has not committed any offence throughout his or her term of candidature is eligible for promotion to a *full-fledged membership* on completion of the term of his or her probation. For such promotion the Party Unit concerned shall submit a recommendation in respect of a candidate member under its control, commenting in detail on his or her loyalty to the Country and the Party, moral character and potentialities, to the Revolutionary Council through the Central Organising Committee. The Revolutionary Council shall be the deciding authority.

Proviso: The Revolutionary Council shall however have the competence to recognise any suitable person as candidate member or a full-fledged member.

SECTION 14

Length of Service of a Party Member, Promotion, Resignation from the Party

(a) *Length of Service of a Party member.* -- The length of service of a Party member shall be reckoned from the date of commencement of his or her candidature.

(b) *Promotion.* -- A Party member shall be eligible for promotion to a higher office only after he or she has served for at least two years as a full-fledged member.

Proviso: The Revolutionary Council shall however have the competence to promote any deserving person before the lapse of the prescribed period, by virtue of his or her loyalty to the Country and the Party and of his or her moral character and potentialities.

(c) *Resignation from the Party.* -- A candidate member wishing to resign his or her membership may do so by application to the Central Organising Committee. But once full-fledged membership has been attained no Party member shall have the right to resign from the Party.

CHAPTER III**CODE OF DISCIPLINE FOR PARTY MEMBERS**

(In Section 15 which follows the term "Party member" includes candidate member as well as full-fledged Party member.)

SECTION 15

Code of Discipline

(a) Every Party member shall strictly abide by the Code of discipline prescribed below:-

(i) A Party member shall not owe allegiance of any form or extent to any other country. Nor shall he or she subject himself or herself to any auspices or influence of any other country. He or she shall acknowledge allegiance only to the Union of Burma.

(ii) A Party member shall in all his or her activities avoid any manifestation of factionalism, group or individual leadership, and work with fidelity to the principle of collective leadership.

(iii) A Party member shall observe the principles, policy, programme, discipline, etc., formulated by the Party, and shall accept the decision of the Party for any infringement thereof.

(iv) A Party member shall not have income other than that earned legitimately by his or her own labour.

(v) A Party member shall not give or receive gifts to further his or her own personal interest.

(vi) A Party member who receives gifts under particular circumstances, shall account for and turn them over to the Party.

(vii) A Party member shall refrain from any behaviour or act that will lower him or her in the esteem of the people.

(viii) A Party member, engaged in any Party work of a confidential nature, shall not divulge any information of the work to anybody outside of those who are participating for its successful performance.

(ix) A Party member shall protect Party secrets with vigilance and also ensure that other members do likewise.

(x) No Party member shall disclose any Intra-party discussions outside the Party.

(xi) A Party member, even if he or she may disagree with any decision of the Party, shall nevertheless discharge his or her duty fully in the execution of the decision if so assigned by the Party.

(xii) A Party member shall act only in accordance within the powers conferred upon and duties assigned to him or her by the Party. If a Party member wishes to act beyond his or her powers and duties, he or she shall submit his or her wish to a competent authority, and only with the permission of that authority shall he or she act.

Proviso: In an emergency which allows no time for submitting the case to a competent authority but demands immediate action, Party members may act on their own initiative, but not prejudicial to the principles, policy, programme, discipline, etc., laid down by the Party. A full report of such a case shall be submitted to the authority concerned as soon as possible.

(xiii) Party members may criticise each other's shortcomings only inside the Party and in the presence of the members concerned. When any allegation is made against any Party member that member shall have the right to reply. If the allegation is proved false and to have been made with evil motives, action shall be taken against the member who made the allegation.

(xiv) A Party member shall report to the authority concerned truthfully and in time about the wants and needs, attitudes and opinions, aspirations and expectations, and grievances of the people.

(xv) A Party member shall avoid all acts which may be injurious to the aims and tasks of the Party and its solidarity and unity.

(b) The Revolutionary Council has the competence to amend or add to this Code of Discipline.

CHAPTER IV

RIGHTS

SECTION 16

Rights of Candidate Members

Candidate members have the following rights:-

- (a) to freedom of conscience and religion ;
- (b) to discuss at meetings of the Party Unit concerned, openly, politely and in an accommodating spirit the practical problems arising out of assignments for which he or she is responsible ;
- (c) to submit to the Party Unit concerned suggestions that may contribute towards successful prosecution of his or her assignments;
- (d) to attend in person the meeting at which the Party censures or commends him or her.

SECTION 17

Rights of Party Members

Party Members have the following rights:-

- (a) to freedom of conscience and religion ;
- (b) to discuss at meetings of the Party Unit concerned openly, politely and in an accommodating spirit the practical problems arising out of his or her Party Unit's assignments;
- (c) to submit, in the interest of successful performance of Party tasks, his or her critical appraisals *made on the basis of principles not prejudicial to the Burmese Way to Socialism as adopted by the Revolutionary Council of the Union of Burma*, and also his or her practical suggestions and proposals to the Central Organising Committee through the Party Unit concerned ;

(d) to appeal in writing to the Party Unit concerned on matters relating to his or her grievances or complaints. He or she has the right to send copies of his or her appeal right up to the Revolutionary Council through the Central Organising Committee. Should the Party Unit concerned fail to take action, he or she has the right to address his or her appeal directly to the Revolutionary Council through the Central Organising Committee. Copies of this appeal shall be sent to the Party Unit concerned ;

(e) to attend in person the meeting at which the Party censures or commends in respect of him or her ;

(f) to elect or be elected according to Intra-party democracy at the time when the present Cadre Party has transformed itself into the Party of the entire nation and is constituted on the principle of democratic centralism. (This right shall not be exercised during the transitional period of Party construction)

CHAPTER V

RESOLVES AND DUTIES OF THE PARTY AND INDIVIDUAL MEMBERS

SECTION 18

The Party

The Party as a whole is pledged to carry out the resolutions and duties stated below:-

(a) *With the Burmese Way to Socialism adopted by the Revolutionary Council of the Union of Burma as its own guide to action*, the Party will strive towards the establishment of a Socialist Economy.

(b) The Party will rally to its fold the entire mass of peasants, workers, intelligentsia who have public welfare at heart and those who earn their living in vocations which do not exploit the labour of others.

(c) The Party believes that its own interests and the people's coincide; should they conflict, however, at any time those of the nation and the Union of Burma shall prevail.

(d) The Party shall always be mindful of preventing members of the party from turning into a privileged class at the expense of the people.

(e) The Party will always be concerned with and interested in the aspirations and sufferings of the people and their plight.

(f) In accordance with the slogan "From the people to the people", the Party, while taking lessons from the life experiences of the people, will also raise their intellectual level with all patience. This shall be the basic working style of the Party.

(g) The Party shall so organise the masses of the people that they eventually come to have faith in the Party's programme and decisions and of their own will implement them with heart and soul.

(h) The Party will strive towards developing the present Defence Services of the Union of Burma into a national armed force imbued with socialist patriotism and inspired to defend the Socialist Economy and the Socialist State.

(i) The Party will always be vigilant to safeguard and uphold the sovereignty of the Union of Burma and to repulse any peril that may threaten the people from within the country or abroad.

SECTION 19

Individual Members

Every candidate member and every Party member *as individuals* shall carry out the following duties:-

- (a) To acquire socio-economic knowledge and experiences of Socialist Economy.
- (b) To make constant efforts to improve one's own general knowledge and raise one's own intellectual level.
- (c) To be always mindful of having to strictly abide by the Party Code of Discipline.
- (d) To try to improve one's skill in one's own work.
- (e) To set an example in maintaining the moral norms of leadership, in carrying out one's duties and in one's own personal life and relations with others.
- (f) To cultivate the habit of self-criticism to correct one's own shortcomings and mistakes. To help in a spirit of comradeship and with patience in correcting the shortcomings and mistakes of one's comrades.
- (g) To strive towards a level of maturity where one sincerely and honestly sees things as they really are, with true objectivity, and to think accordingly.

CHAPTER VI

AMENDMENT OF THE CONSTITUTION AND RULE-MAKING

SECTION 20

Rule-making Authority

The two committees, the Central Organising Committee and the Party Discipline Committee, as a joint body, have the authority to make, amend and prescribe the necessary Rules under the Party Constitution as and when required.

SECTION 21

Authority for amending the Constitution

The Revolutionary Council of the Union of Burma has the authority to make, amend and prescribe the Party Constitution as and when required.

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล นางสาวกัลย์ธีรา วิญญูวิจักขณ์
 วันเดือนปีเกิด 1 กรกฎาคม 2524
 สถานที่เกิด กรุงเทพมหานคร
 สถานที่อยู่ปัจจุบัน 161/1018 บางขุนศรี บางกอกน้อย กรุงเทพฯ 10700
 ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน -
 สถานที่ทำงานปัจจุบัน -

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2540 มัธยมศึกษาตอนปลาย
 จากโรงเรียนสตรีมหาพัฒนาราม ในพระบรมราชินูปถัมภ์
 พ.ศ. 2546 ศิลปศาสตรบัณฑิต
 จากมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
 พ.ศ. 2555 ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
 จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ